

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

9-10

září – říjen

40. ročník

2020

Fejeton Ludvíka Kavína

Během tohoto léta 2020 se toho ve světě děje snad až příliš hodně. Televizní i jiná zpravodajství nás neustále zahrnují informacemi o vývoji souvisejícím s koronavirem. V posledních pár týdnech rostou počty infikovaných, dozvídáme se také, že s největší pravděpodobností je nás občanů tohoto světa ještě daleko více infikovaných, ale především mnohé podniky se vyhýbají testování svých zaměstnanců. Hrozí totiž jejich uzavření nebo i diskreditace před možnými návštěvníky. Přesto je zřejmé, že coronavirus zůstává nebezpečím pro naše zdraví i pro náš veřejný život a prosperitu. Nedovedeme s jistotou odhadnout „coronavirový“ vývoj příštích měsíců, ba ani příštích pár let. Už dnes dolehla pandemie na světové hospodářství a samozřejmě nevynechala ani naši střední Evropu.

Jeden z nejsilnějších momentů zpravodajství o coronavirové situaci jsem prožil před televizní obrazovkou, když na mě promluvila asi dvacetiletá studentka. Říkala, že se těší, až se vrátíme zase ke svému svobodnému životu, tak jako jsme jej žili před pandemií. Překvapila mě nejen svým optimismem, ale také romantickým pohledem na svět, který se podle mého soudu po našich zkušenostech z pandemického roku 2020 nikdy nemůže vrátit do zaběhaných kolejí minulých let. Nehledě na to, že ani tento svět přece nebyl světem ideálním.

Evropská unie podle mého soudu přesto dělá všechno pro zpomalení negativního rozměru naší pandemické krize. Ale nejen krize pandemické. Ta jen zvýraznila nutnost obratu našeho myšlení. Po desetiletí jsme žili a mnozí z nás dosud žijeme v zajetí představy, že naše národní důchody porostou spolu s růstem našeho hospodářství, že naše životní úroveň a její růst je dána se samozřejmostí, že prostě můžeme žít jako dosud do velké míry bez problémů, nakupovat tretky a zbytečné přístroje tak jako po dlouhá léta, jezdit či létat na dovolené, jako tomu bylo dosud. Samozřejmě, i v našich zemích (tím teď myslím především Rakousko a Českou republiku) jsou statisíce lidí, kteří si rozházovací způsob žití nemohou už po léta dovolit, a je jich stále víc, ale většiny jako by se nutnost změny netýkala. Jakoby nevnímali, že musíme hledat jiné cesty, i pokud jde o osobní spotřebu, jakoby nevnímali, že nemůžeme prostě jen vyházovat staré spotřebiče a bourat staré domky a nahrazovat je novými prostorovými rodinnými paláci, jakoby nevnímali, že divadelní i muzejní paláce kultury, postavené většinou v 19. století, musí změnit své funkce a přestat si klást jen nároky na veřejné finance, jakoby nevnímali, že spěch se stává společensky neudržitelný, že je třeba zpomalit tempo a rozhlédnout se po vlastním okolí, po svých bližních, po nedostatecích, které nás obklopují. Jakoby také nevnímali nepřehlednost mezinárodní situace, kdy se vyostřuje napětí mezi Tureckem a Řeckem, státem Evropské unie, jakoby nevnímali, že jsou země, které trpí systémovými problémy, jako například Libanon, který se z blízkovýchodního Švýcarska (jak se mu říkalo) propadl na dno, z něhož teď spousta lidí hledá únik, jakoby se jich netýkali uprchlíci, kteří raději riskují ztráty životů v mořských vodách, které se stávají už po léta jejich pohřebištěm (ale na plážích kolem těchto moří se tak dobře opaluje a noří do vod, na jejichž dně leží pochovány tisíce lidských obětí), jakoby nevnímali i ty menší katastrofy, které se odehrávají okolo nás.

Ano, jsou i katastrofy dané naší bezstarostností. Předevčírem zahynula v rakouských Alpách česká dívka. Českých občanů zahynulo v Alpách v posledních letech neúměrně vysoké procento. A v rakouské televizi mluvil po poslední katastrofě záchranář o tom, že Alpy jsou příroda a žádné dětské hřiště, se kterým si je právě čeští turisté často pletou.

Vzápětí po listopadu 1989 jsem v Laa an der Thaya tlumočil dolnorakouskému hejtmanovi Ludwigovi a předsedovi tehdejšího jihomoravského Krajského národního výboru Přikrylovi. Ludwig měl zájem na obnovení železniční trati Vídeň – Brno. Vedla dříve přes Laa an der Thaya a Hrušovany, jenže před desetiletími byl zničen (vyhozen do vzduchu) most přes Dyji, a vzhledem k tomu, že jeho obnovení především československý režim nezajímalo, nebyla trať obnovena. Předseda KNV Přikryl řekl Ludwigovi, že se samozřejmě pokusí v té věci něco dělat, ale je skeptický, protože dráhy jsou v Československu centrálně řízeny, a pokud on ví, nemá Praha zájem na obnovení železnice, ale naopak, jeho země a její vláda má zájem na vybudování dálnice Praha – Brno – Vídeň. Hejtman Ludwig odpověděl, že vzhledem k síle „zeleného“ hnutí v Rakousku bude těžké prioritně budovat uvedenou dálnici.

Dnes je na rakouské straně dálnice vybudována, na české chybí desítky kilometrů. A železniční spojení přes Laa an der Thaya je českou stranou blokováno. Považuji to za hříšné, nezodpovědné ze strany českých politiků a všech těch, kteří k věci mají co říci. Je to závažné zanedbání možností rozvoje jihomoravské a dolnorakouské infrastruktury, ukazuje se to jako stále závažnější chyba z hlediska ekologicko-ekonomického rozvoje jižní Moravy a Dolního Rakouska, s vyzařováním do našich celých zemí.

Ano, chápu: v českých zemích máme během tohoto nepřilíživě rozmarného léta za sebou celou sérii železničních nehod. Kdo by se staral ještě o nějakou další trať, přinejmenším na české straně by tam hrozily další nehody... Ale snad bychom alespoň zpomaleně mohli začít projektovat naše dopravní spojení ekologicky. Žádné hrrr, rychle, údernicky, ale s jistotou a pro budoucnost. Koneckonců pokud jde o tu dálnici pod Pálavou, tam se česká strana zřejmě pokouší jednat zpomaleně, s rozmyslem, alespoň v rámci možností ekologicky. Nebo snad jde o neschopnost vybudovat za třicet let dopravní tepnu, která byla už v roce 1990 prioritou?

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

k nepřijemným corona-opatřením patří zrušení Konference zahraničních Čechů v Praze, dále naší prezentace u příležitosti pětáctýřicátého výročí založení Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku a navazující oslavy čtyřiceti let trvání časopisu Kulturní klub, které jsme chtěli oslavit jak ve Vídni, tak v Praze. Obě akce jsme tedy nuceni přesunout na příští rok.

Zároveň odpadá zářijové, možná i říjnové promítání v kinosálu velvyslanectví. Rovněž se nekoná Literární večer v rámci Evropského dne jazyků (26. září) a pravděpodobně ani na podzim přesunutý Májový koncert Kulturního klubu.

Musíme se s Vámi podělit i o další smutné zprávy. Opustil nás bývalý předseda Stálé komise Senátu pro krajanů žijících v zahraničí, pan dr. Tomáš Grulich, charakterní člověk, velký podporovatel českých krajanů – zahraničních Čechů, který nám nejen přispěl svým textem do nedávno vydaného sborníku »Die Wiener Tschechen 1945-2015. Ein Beispiel für eine gelungene Integration? / Vídeňští Češi 1945-2015. Příklad zdařilé spolupráce« (Wien – Praha 2017), ale s nímž jsme rovněž plánovali vydání dalšího, již třetího svazku tohoto sborníku. Spolupráce s ním byla inovativní, příjemná a nadstandardní, za což mu patří a patří náš velký dík.

Opustila nás také bývalá předsedkyně Klubu přátel Rakouska, paní ing. Věra Bombová, se kterou jsme na spolkové úrovni velmi úzce spolupracovali a zároveň s ní udržovali nadstandardně přátelské a kolegiální vztahy.

Věříme, že se nám podaří ke konci tohoto roku uskutečnit něco z Klubových plánů a budeme moci pokračovat v promítání českých filmů na českém velvyslanectví.

Děkujeme za pochopení. Zůstaňte zdraví!

Příjemné posezení nad Kulturním klubem Vám přeje

ing. Helena Baslerová

Obsah

Fejeton	2
Editorial – Obsah – Impressum	3
Kalendář: září – listopad	4
Rozhovor	11
Kultura	12
Zajímavosti	49
Ekonomika	60
Věda a technika	66
Správy zo Slovenska	76
Sokol & sport	80
Úvahy a postřehy	83
Z české a slovenské Vídně a okolí	85
Informace	92
Inzerce	101
Příloha: Podzimní čtení	I-VIII

Na přední straně obálky:

Jan ZRAVÝ: Kleopatra, 1942-1957, tempera, plátkové zlato, plátno na překližce. K životu a dílu Jana Zrzavého viz str. 18.

Na zadní straně obálky:

Kamil LHOTÁK: Dívka s dlouhými vlasy, 1955, olej, plátno. K životu a dílu Kamila Lhotáka viz str. 17.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha

Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Dotácia: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabenec, doc. dr. Martin Franc, Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. dr. Jiří Sindelář CSsR, DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Záloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, www.kulturklub.at

UPOZORNĚNÍ

Po dohodě s paní velvyslankyní bylo bohužel vzhledem k mimořádné situaci odvoláno plánované zářijové promítání (14. 9.) českého filmu **Hastrman** režiséra Ondřeje Havelky i říjnové promítání (12. 10.) dokumentárního filmu **Haus Tugendhat** v sále českého velvyslanectví. Další plánované projekce v listopadu a prosinci (pohádka) by měly proběhnout v závislosti na vývoji pandemie COVID-19 a z ní vyplývajících omezení. Vzhledem k tomu, že Vás, vážené čtenářky a čtenáři, nemůžeme o nutných změnách informovat na stránkách časopisu *Kulturní klub*, budou eventuální změny uvedeny na internetové stránce KLUBU www.kulturklub.at. Děkujeme za pochopení.

Předběžné termíny promítání v roce 2020: vždy druhé pondělí v měsíci, tj. 9. 11. a 14. 12.
 Začátek přestavení, pokud není jinak uvedeno, vždy v 19:30, prosincová pohádka v 18:00.
 Změna programu vyhrazena.

Vzhledem k vyhlášení bezpečnostních opatření (coronavirus) není vždy jasné, za jakých podmínek akce (divadla, výstavy, koncerty) probíhají a zda jsou všechna muzea otevřena. Proto vás ve svém vlastním zájmu žádáme, abyste se u organizátora sami přesvědčili, zda se ohlášená akce koná.

Děkujeme za pochopení.

Redakce Kulturního klubu

VÝSTAVY

ALBERTINA

www.albertina.at

KUNSTHISTORISCHES MUSEUM

10:00-18:00, Do 10:00-21:00

Maria-Theresien-Platz, 1010 Wien

www.khm.at

MUZEUM LEOPOLD

www.leopoldmuseum.org

BELVEDERE

www.belvedere.at

KUNSTHALLE WIEN MQ

Öffnungszeiten: Di-So 11:00-19:00, Do: 11-21:00 Uhr

BA KUNSTFORUM

Öffnungszeiten: tägl. 10:00-19:00, Fr 10-20:00 Uhr

STIFTUNG LUDWIG WIEN

Museumsplatz 1, 1070 Wien, www.mumok.at

Mo: 14:00-19:00, Di-So: 10:00-19:00, Do:10:00-21:00 Uhr

MAK-AUSSTELLUNGSHALLE

MAK, Stubenring 5, 1010 Wien, www.mak.at

Di 10:00-22:00, Mi-So 10:00-18:00 Uhr

VEREINIGUNG BILDENDER KÜNSTLERINNEN WIENER SECESSION

Friedrichstraße 12, 1010 Wien

Di-So 10:00-18:00 Uhr, Führungen: jeden Samstag um

11 Uhr in Englisch und um 14 Uhr in Deutsch

<https://www.secession.at/exhibition>

STÁLÉ VÝSTAVY

Restituta – Glaube gegen NS-Gewalt

Hartmannngasse 7, 1050 Wien

<http://pzfb.at/gedenken>, www.restituta.at

První středa v měsíci 14:00-17:00

DOMMUSEUM AM STEPHANSPLATZ

Mi – So 10:00-18:00, Do bis 20:00

Stephansplatz 6, 1010 Wien

08.-28. 09. Modekunstausstellung: Glass Button Awards – „Arts & Nature – Made in Slovakia“

08. 09. 18:30 Vernissage

Zum zweiten Mal stellt das Slowakische Institut seine Räumlichkeiten dem Atelier 71 und der +421 Foundation – den Organisatoren der „Glass Button Awards“-Gala – zur Verfügung. Die Gala am Beginn der Wiener Modewoche dient der Präsentation der Werke neuer Talente des Modedesigns. „Made in Slovakia“ ist der Titel einer Modekunstausstellung im Rahmen der Gala, die der slowakischen Kunst, Natur und dem Design gewidmet ist.

Das Team der +421 Foundation verfolgt das Ziel, den kulturellen Reichtum der Slowakei in Form von Kunstausstellungen, Performances, Bildungsworkshops und kulturellen Veranstaltungen einem breiten Publikum vorzustellen und Möglichkeiten zum Austausch zu schaffen. Der Name der Organisation leitet sich von der internationalen Telefonvorwahl für die Slowakei ab.

Kuratorinnen: Monika Laceková, Eva Staroňová, Olga Segregi (Salon Lady's Plus) Musikalische Umrahmung: Zara Prágerová.

Slowakisches Institut in Wien

15. 09. – listopad Pavel BAŇKA: Tiché rituály / Stille Rituale

Reprezentativní autorská výstava předního pražského fotografa Pavla Baňky. Bližší informace na webu Českého centra Vídeň: <http://wien.czechcentres.cz/cs/>
 České centrum Vídeň, Herrengasse 17, 1010 Wien

30. 9. – 23. 10. Marián POLONSKÝ und Martin ŠAFÁRIK

30. 09. 18:30 Vernissage

Die Ausstellung von Marián Polonský und Martin Šafárik gewährt durch die Metaphern und Symbole in deren Wer-

ken einen Einblick in die vielgestaltige geistliche Welt im breiten Spektrum von mythologischen, religiösen, historischen und zeitgenössischen Themen.

Marián Polonský zählt aber auch zu den bedeutendsten europäischen Vertretern der „Medaillen-Kunst“ und Keramik, für welche er vielfach ausgezeichnet wurde. Außerdem engagiert er sich im internationalen Kunstmedaillenverband F.I.D.E.M sowie als Organisator von Symposien und Ausstellungen. Seine Gedenktafeln schmücken die Basiliken Santa Maria Maggiore in Rom, San Pietro di Castello in Venedig und St. Vitus in Ellwangen.

Martin Šafárik ist ein junger katholischer Priester und gleichzeitig sehr kreativer Vertreter des geistlich und christlich inspirierten Kunstschaffens, mit einem außergewöhnlichen Gespür für komplizierte Fragen menschlicher Existenz und des Glaubens. In seinen Gemälden implementiert er eine neue Art der Interpretation biblischer, christlicher, philosophischgesellschaftlicher und landschaftlicher Themen. Auf diese Weise öffnet er einen unendlichen Raum voller Symbole und Metaphern. Sein Stil basiert auf der Minimierung von Formen, der Stilisierung der Realität, der minimalen Verwendung von Farben und der Arbeit mit Licht.

Neben der Theologie und der Malerei studierte Martin Šafárik auch Operngesang. Seine Gemälde waren bereits in mehreren Einzelausstellungen zu sehen, z. B. in Prag, Basel, Luxemburg, Sydney, New York, Detroit, Toronto und Rom.

Kuratorin: Mag. Mária Horváthová

Musikalische Umrahmung: Katarína Turnerová (Harfe)

In Zusammenarbeit mit dem Musikzentrum in Bratislava
Slowakisches Institut in Wien

28. 10. – 27. 11. Fotoausstellung *Mitteuropäisches Haus der Fotografie: Jana HOJSTRIČOVÁ*

28. 10. 18:30 Vernissage

Jana Hojstričová interpretiert mit ihren Foto-Rauminstallationen naturwissenschaftliche Artefakte, während sie sich im Raum zwischen Kunst und Wissenschaft bewegt. Die Grundlage ihrer Arbeiten bilden historische, wissenschaftliche Fotografien aus dem 19. Jahrhundert. Die Fotoausstellung ist der Natur gewidmet und beschäftigt sich mit der Frage, wie die Natur heutzutage wahrgenommen und präsentiert wird. Die Antworten führen sie zur Feststellung, dass die Natur ihre Authentizität und Unangreifbarkeit immer mehr verliert. Die Wahrnehmung und das Kennenlernen der Natur geschieht durch interaktive digitale Technologien.

Jana Hojstričová (* 1972) leitet ein Foto-Atelier an der Universität der bildenden Künste in Bratislava. Im Rahmen ihrer fotografischen Arbeiten widmet sie sich neben der Natur auch Themen wie der Position der Frau, Familie und Gesellschaft und auch der Museumskultur. Mit besonderem Interesse fotografiert sie Architektur, Glas und Keramik.

Kuratorin: Bohunka Koklesová.

In Zusammenarbeit mit dem Mitteleuropäischen Haus der Fotografie.

Slowakisches Institut in Wien

24. 11. 2020 – 22. 1. 2021 Pavol HAMMEL

24. 11. 18:30 Vernissage mit Konzert Pavol Hammel

Bereits mehrere Generationen zählt der Sänger und Komponist Pavol Hammel zu den Legenden der slowakischen Musik. Schon das erste, 1968 erschienene Album seiner Band „Prúdy“ prägte die Entwicklung der tschechoslowakischen Musikszene. 50 Jahre und 30 Alben später hat die Musik Pavol Hammels nichts an Beliebtheit verloren. Zu hören ist sie auch in mehreren Musicals sowie im Ballett „Everest“ des Slowakischen Nationaltheaters. Vor einigen Jahren entdeckte der Musiker die Möglichkeit, die Poesie seiner Musik auch malerisch, in Form von Gemälden, umzusetzen: aus Akkorden werden Farbharmonien!

Seitdem prägen und ergänzen sich sein musikalisches und sein malerisches Schaffen laufend gegenseitig. Die Gemälde Pavol Hammels sind unkompliziert, intuitiv und zuweilen von witzigen Situationen in seinem Leben inspiriert. Typisch für seine ausdrucksstarken Bilder ist der üppige, reliefartige Farbauftrag.

Die Freude des Künstlers am Malen und seine Faszination für den kreativen Schaffensprozess an sich spiegeln sich in seinen Werken deutlich wider. Hammels bildnerisches Talent bestätigen mittlerweile auch seine bei der Ausstellung XII. Internationale D'arte San Crispino Italia und dem internationalen Festival der bildenden Kunst Perle der Adria erzielten Preise. Kurator: Mag. Milan Mazúr.

Im Slowakischen Institut wird sich Pavol Hammel gleich zweifach präsentieren, denn während der Vernissage wird er in Begleitung des slowakischen Jazz-Musikers, Gitarristen und Komponisten Juraj Burian für die musikalische Umrahmung sorgen.

Slowakisches Institut in Wien

JEDNOTLIVÉ AKCE

16.-18. 09. Royal Spa: Dny otevřených dveří – lázeňská dovolená v ČR

Prezentace nabídek léčebných a wellness pobytů 2021 & vánočních a silvestrovských pobytů 2020/21 v lázeňských městech Luhačovice, Ostrožská Nová Ves, Mariánské Lázně a Velké Losiny. Možnost získání slevy při včasné objednávce. Ke konzultaci bude přítomen lázeňský lékař. Malé občerstvení zajištěno.

<http://wien.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/royal-spa-kurhotels2/>

České centrum Vídeň, Herrngasse 17, 1010 Wien

17. 09. 18:30 Sprachworkshop *Slowakisch einfach lernen* (Vortragende: Dr. Jana LAJČÁKOVÁ)

Um Interessierte an die slowakische Sprache heranzuführen, setzt das Slowakische Institut auf die Kooperation mit dem BRAINY International Language Center. Unser Workshop bietet eine kostenlose Einführung in das unkonventionelle und erfahrungsorientierte Sprachtrainingsprogramm „BRAINY“. Dieses gründet sich auf praktischen Jana Lajčáková, die Gründerin von „BRAINY“, hat mittlerweile mehreren Filialen und zählt schon hunderte von zufriedenen Kunden aus der Slowakei, die vorwiegend Englisch – und Deutschkurse besuchten. Die experimentelle Lernmethode weckt aber auch das Interesse an der slowakischen Sprache bei Einwanderern, vor allem Österreich und Deutschland. Für ihr letztes „BrainyJAM-Projekt“ ist sie für die Auszeichnung „Slovenka roka 2020“ („Slowakin des Jahres 2020“) nominiert.

Slowakisches Institut in Wien

19. 09. 12:30 **Konzert der GewinnerInnen des Wettbewerbs „Musikfrühling in Rajec“**

Der Wettbewerb „Musikfrühling in Rajec“ ist ein einzigartiges musikalisches Projekt für Kinder und Jugendliche, welches ihnen ermöglicht, dem Publikum ihre eigenen Interpretationen der Werke slowakischer Komponisten zu präsentieren.

Von den bekanntesten slowakischen Komponisten werden speziell für die GewinnerInnen der fünf Kategorien Musikwerke komponiert und von den jeweiligen PreisträgerInnen uraufgeführt. In den vergangenen 11 Jahren erklangen so 137 neue Werke von bisher 52 beteiligten Komponisten. Das Konzert findet im Rahmen des EUNIC Musikfestivals statt.

Dr. Marián Remenius, Direktor des Wettbewerbs, wurde für dieses Projekt und seinen Einsatz für den CENTROPE-Preis nominiert.

Slowakisches Institut in Wien

25.-27. 09. **startet der Spektakel Kulturherbst in die erste Festival-Saison**

Bližší informace k programu na webu festivalu:

<https://www.spektakel-kulturherbst.com/>

26. 09. 10:00 **Česká duchovní správa Arcidiecéze Vídeň** zve na **mši svatou** slouženou pražským pomocným biskupem **Václavem Malým** u příležitosti svátku sv. Václava v kostele sv. Karla Boromejského (Karlskirche). Při této mši svaté budou uděleny svátosti 1. svatého přijímání a biřmování. Pokud to koronavirová situace umožní, bude uskutečněno po mši svaté setkání a agapé s otcem biskupem v křižovnickém provinciálním domě.

26. 09. 15:00 se v **Karlskirche uskuteční koncert** v rámci Dne české duchovní služby Arcidiecéze Vídeň. Na programu v podání sopranistky Zuzany SPÓT BALÁNOVÉ a varhaníka Františka MACKA zazní skladby G. F. Händla, J. S. Bacha, J. Haydna, F. Mendelssohna a A. Dvořáka. Vstupné je dobrovolné. Počet míst je omezen na 199. Koncert se uskuteční v případě příznivé koronavirové situace. Na setkání se těší P. Václav Sládek, O.Cr., český duchovní správce – Rennweg.

30. 09. 18:30 **EUROPA.LITERATUR – Echo Tschechien 2020: Dora KAPRÁLOVÁ a její *Zimní kniha o lásce***

Dora Kaprálová, česká prozaička, publicistka a literární kritička, představí v Rakouské literární společnosti svou novelu *Zimní kniha o lásce*. Moderace se ujme Martin Krafl. <http://wien.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/dora-kapralova-zimni-kniha-o-lasce/>

Österreichische Gesellschaft für Literatur, Palais Wilczek, Herrengasse 5, 1010 Wien

01. 10. 18:30 **EUROPA.LITERATUR – Echo Tschechien 2020: Alena MORNŠTAJNOVÁ a její román *Hana***

Alena Mornštajnová, jedna z nejoblíbenějších současných českých autorek, představí v rozhovoru se Sylvíí Treudl svůj veleúspěšný román *Hana*, který se překládá do mnoha cizích jazyků a získal několik ocenění.

<http://wien.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/alena-mornstajnova-hana/>

České centrum Vídeň, Herrengasse 17, 1010 Wien

03. 10. 17:00 **Literární čtení a beseda se spisovatelkou Alenou MORNŠTAJNOVOU**

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
AS a ČS

08.-09. 10. **Dny otevřených dveří lázní Luhačovice**

Lázně Luhačovice jsou čtvrté největší a jedny z nejkrásnějších lázní v České republice, pouhých 180 km od Vídně. Přijďte na Dny otevřených dveří lázní Luhačovice v Českém centru Vídeň a dozvíte se více. Bližší informace budou uvedeny na webu Českého centra Vídeň: <http://wien.czechcentres.cz/cs/>.

České centrum Vídeň, Herrengasse 17, 1010 Wien

24. 09. 19:00 **Konzert: Ludwig van Beethoven und die Slowakei**

„Der gute Beethoven hat mir ein hübsches Lied, das er auf einen Text aus der Urania „an die Hoffnung“ für mich geschrieben, zum Geschenk gemacht“ (aus dem Brief von Josephine Brunsvick an Ihre Mutter, März 1805).

Mit Stolz und Begeisterung bringt Ihnen das Slowakische Institut die noch wenig bekannte Geschichte über Beethovens Aufenthalt und sein Musikschaffen im Schloss Dolná Krupá in der Trnava Region näher. Wie deutlich Beethoven von diesem bezaubernden Ort und insbesondere von seiner Liebe zur jungen Komtesse von Brunsvick geprägt war, erzählen seine schönsten Lieder und sogar die weltberühmte „Mondscheinsonate“ die er in Dolná Krupá komponierte. Die hübsche Gräfin Jozefína, der Beethoven Klavierunterricht gab, dürfte „die unsterbliche Geliebte“ gewesen sein. Ihr widmete er 1805 auch das Lied „An die Hoffnung“, das neben den anderen in der Slowakei komponierten, romantischen Liedern auf unserem Gedenkkonzert in der Interpretation des Opersängers Jaroslav Pehal und des Pianisten Daniel Simandl erklingen wird.

Neben dem Liederabend darf sich das Publikum über einen Vortrag von Mag. Alena Krátka, der Verwalterin des Schlosses, freuen, die nicht nur intime Einblicke in Beethovens Wirken in Dolná Krupá geben, sondern auch das Schloss mit seiner berühmtesten Besitzerin als interessantes Ausflugsziel präsentieren wird. „Die Rosa Gräfin“, eine der bedeutendsten Angehörigen der Familie Brunsvick-Chotek, hat mit ihrer Expertise in der Rosenzucht der Familie und dem Ort Dolná Krupá internationalen Ruhm gebracht. Der Duft der Rosen aus Dolná Krupá und der dort hergestellte Rosenlikör werden die Sinne der Gäste während des Konzertabends verwöhnen.

Villa Trebitsch, Maxingstraße 20, 1130 Wien

In Zusammenarbeit mit der Botschaft der Slowakischen Republik und dem Schloss Dolná Krupá

06. 10. 12:30 **Mittagskonzert: Matej ARENDÁRIK (Klavier)**

Matej Arendárik (* 1982) hat als Vertreter der jüngeren Generation slowakischer Pianisten einen exzellenten Ruf. Schon als Student bei Prof. Marián Lapšanský erreichte Arendárik einen großen Erfolg mit dem Sieg des Wettbewerbs der Studenten slowakischer Konservatorien. Sein Debüt auf großer Bühne feierte er 1998 mit dem Klavierkonzert Nr. 1 e-moll Op. 11 von F. Chopin, begleitet von der Slowakischen Philharmonie. Mehrmals wurde er Finalist des internationalen „Fryderyk Chopin Wettbewerbs“,

weitere Preisträger internationaler Wettbewerbe, z. B. „Prager Frühling“, „Internationaler Leoš Janáček Wettbewerb“, „Internationaler J. N. Hummel Wettbewerb“ und Concorso Internazionale Pianistico „Giuliano Pecar“ Gorizia. Regelmäßig wird Arendárik eingeladen, an bedeutenden Musikfestivals teilzunehmen. Seine Engagements führten ihn unter anderem auch nach Amsterdam, Bayreuth, Peking, London, Zaragoza und Prag. Er machte Aufnahmen für das slowakische und tschechische Fernsehen und Radio. Neben dem Standardrepertoire widmet sich Arendárik auch gerne slowakischen und tschechischen Komponisten. Derzeit ist Arendárik als Pädagoge und Korrepetitor an der Akademie der Künste und am Ján Levoslav Bella Konservatorium in Banská Bystrica tätig, wo er sein Wissen jungen KlavierstudentInnen weitergibt.
Slowakisches Institut in Wien

08. 10. 18:30 **Konzert: Sisa MICHALIDESOVÁ mit Band**

In der Slowakei erfreut sich die Künstlerin Sisa Michalidesová großer Beliebtheit, die durch viele fruchtbare Projekte musikalischer Zusammenarbeit immer weiter zunimmt. Die vielseitig talentierte und gut etablierte Musikerin, Komponistin und Schauspielerin kann sich über viele Erfolge freuen, die sich in mehreren Preisauszeichnungen widerspiegeln, z. B. dem Prestige-Preis ESPRIT 2015 und 2017 für das beste slowakische Jazz Album. Ihre Gastspiele sind sowohl bei heimischen als auch internationalen Festivals gefragt. Bands und Spitzenmusiker laden sie gerne zum gemeinsamen Musizieren ein. Ihre originellen, für sie typischen, bunten Kompositionen mit abwechslungsreichen Melodien und Musikgenres ist in zahlreichen Filmen, Theaterstücken, TV-Produktionen, Kinderprogrammen und sogar Werbungen zu hören. Beim Konzert im Slowakischen Institut wird Sisa Michalidesová eigene Kompositionen für eine interessante instrumentale Formation aus Klavier, Flöte, Harfe und Gitarre präsentieren.
Slowakisches Institut in Wien

12. 10. **Promítání v kinosále českého velvyslanectví se nekoná.**

14. 10. 18:30 **Präsentation über das Danubiana Meulenstein Art Museums**

Das „Danubiana Meulenstein Art Museum“, rund 20 km südlich von Bratislava, zählt wegen seiner außergewöhnlichen Lage auf einer Halbinsel der Donau zu den schönsten Museen Mitteleuropas. Das vom niederländischen Kunstsammler und Unternehmer Gerard Meulenstein gesponserte Museum unter der Leitung von Vincent Polakovič präsentiert sich als spannender Ort für moderne und zeitgenössische Kunst. Neben slowakischen und internationalen Künstlern waren auch einige österreichische Künstler, wie Hermann Nitsch, Hannes Mlenek, Karl Prantl, Günter Damisch oder Markus Prachensky in Ausstellungen vertreten.

Vortragender: Vincent Polakovič Jr., Danubiana Meulenstein Art Museum Präsentation über Habaner in Velké Leváre und Handwerkstraditionen in der Slowakei Das einzig erhaltene Habanerdorf der Welt, im slowakischen Velké Leváre gelegen, ist nur wenigen bekannt, obwohl es zum UNESCO-Welterbe gehört. Die Habaner, fälschli-

cherweise auch oftmals als Wiedertäufer bezeichnet, wurden Jahrhunderte lang aufgrund ihres Glaubens verfolgt und fanden nur in wenigen Gebieten, wie der heutigen Westslowakei und in Südmähren eine neue Heimat. Ihre keramischen Produkte wurden ab dem 17. Jahrhundert zuerst vom Adel, später auch vom reichen Bürgertum als prachtvolle Tafelausstattungen benutzt und erst später durch die Erfindung des europäischen Hartporzellans verdrängt. Heute sind die Keramiken gesuchte und hoch bezahlte Sammelstücke.

Vortragender: Mag. Dr. Michael Macek, Kulturmanager und wissenschaftlicher Mitarbeiter für Glas & Keramik des Museums für Angewandte Kunst Wien (MAK).
Slowakisches Institut in Wien

15. 10. 18:30 **V4-EXPERTENDEBATTE: Johannes Paul II. und Mitteleuropa – V4**

Expertendebatte Johannes Paul II. gilt als prägender „Papst des 20. Jahrhunderts“. Nach seiner Wahl zum Papst im Jahr 1978 engagierte er sich international in allen welt- und gesellschaftspolitischen Fragen. Anlässlich des 100-sten Geburtstags des polnischen Papstes schildern Experten aus Polen, Tschechien, der Slowakei, Ungarn und Österreich seine Rolle beim Zusammenbruch des kommunistischen Systems. Als Ehrengast ist Herr Dr. Erhard Busek (Vorstandsvorsitzender des Instituts für den Donauraum und Mitteleuropa) vorgesehen. Zur Podiumsdiskussion sind u.a. Prof. Dr. Peter Miščík (Spiritual am Bischöflichen Priesterseminar, Wien, SK), Ks. Prof. Robert Tyrała (Rektor der Päpstlichen Universität Johannes Paul II. in Krakau, PL), Msgr. Dr. Tamás Tóth (Generalsekretär der ungarischen Bischofskonferenz, HU), Bischof Tomáš Holub aus Pilsen (CZ) und Rektor Prof. Dr. habil. Wolfgang Buchmüller, O. Cist. (Phil.-Theol. Hochschule Benedikt XVI., Heiligenkreuz, AT) eingeladen. Die Diskussion wird von Herrn Dr. Paul Wuthe, dem Pressesprecher der Österreichischen Bischofskonferenz und Chefredakteur der Katholischen Presseagentur moderiert. Eine Veranstaltung des Polnischen Instituts, gemeinsam mit dem Slowakischen Institut, Tschechischen Zentrum und dem Balassi Institut – Collegium Hungaricum in Zusammenarbeit mit dem Institut für den Donauraum und Mitteleuropa.

Eintritt frei. Anmeldung erforderlich: events.wien@instytutpolski.org.

Polnisches Institut, Am Gestade 7, 1010 Wien

17. 10. 17:00 **„Na kus řeči se senátorem Tomášem CZERNINEM, předsedou Stále komise Senátu PČR pro krajany žijící v zahraničí**

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
VSL, ČS, SB

17. 10. 19:00 **Moravské hody**

Moravské hody, na které srdečně zve Sokolská jednota XII/XV, se budou pořádat na nové adrese ve farním sále St. Antonskirche, Antonsplatz 21, 1100 Wien
Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

18. 10. 17:00-21:00 **Čaj o páté – podzimní „Oktoberfest“**

Velká klubovna školy Školského spolku Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

03. 11. 12:30 Mittagskonzert: TRAVERSI MAGNIFICAT – Marcela Lechtová, Luba Hunáková, Terézia Sobeková (Traversflöten)

Das Ensemble „Traversi Magnificat“ hat die Einzigartigkeit eines Repertoires der vergangenen Jahrhunderte entdeckt, welches selten auf den Konzertbühnen zu hören ist. Die Künstlerinnen spezialisieren sich auf die Interpretation selten aufgeführter Werke der Alten Musik, in welchen mehrere Traversflöten vorkommen.

Die Inspiration wird aus der geistigen Tradition des Barocks geschöpft, als Jubel und Lob (*Magnificat*) ein Bestandteil des alltäglichen Lebens waren. Die Musikerinnen spielen auf Kopien der alten Instrumente und verwenden die Interpretationserkenntnisse aus historischen Manuskripten und Traktaten.

Marcela Lechtová studierte Querflöte in Wien, Graz und Stuttgart sowie Traversflöte an der Bruckneruniversität in Linz. Derzeit unterrichtet sie Querflöte an der Philosoph Konstantin-Universität in Nitra. Sie gab Konzerte in der Slowakei, Österreich, Deutschland und Ungarn.

Luba Hunáková ist Gründungsmitglied des Ensembles Camerata Comeniana Bratislavensis (1987), welches sich als eines der ersten Ensembles der Slowakei der Interpretation der authentischen Renaissancemusik und Wiederbelebung der Werke der Alten Musik aus der Slowakei gewidmet hat.

Terézia Sobeková war Mitglied des Ensembles Camerata Comeniana Bratislavensis. Neben ihrer pädagogischen Tätigkeit spielt sie in mehreren Ensembles in der Slowakei Querflöte und Traversflöte. Sie widmet sich auch der Kirchenmusik und ist Mitglied im Chorus Salvatoris der Jesuitenkirche in Bratislava.

Slowakisches Institut in Wien

04. 11. 18:30 Tourismus: „Querbeet durch die Slowakei – Schätze Mitteleuropas“

V. Teil: Das Kulturerbe der Randregionen der Nordost-Slowakei: Nord Šariš und Oberer Zemplín

Die Vielfalt der an Kultur und Natur reichen Regionen Nord Šariš und Oberer Zemplín ist historisch bedingt. Sie lagen an der frühmittelalterlichen Nordgrenze des damaligen ungarischen Königreiches und wurden von wichtigen Handelsstraßen gekreuzt. Mächtige Feudalherren (Familie Rákóczi in Makovica, Familie Drugeth und Csáky in Humenné) bauten in der Region viele Burgen, andere Adlige bauten Schlösser in Fričovce, Šarišské Michalany, Pečovská Nová Ves, Hanušovce nad Topľou u. a. An vielen Orten ist die für die beiden nördlichen Regionen der Slowakei typische sakrale Holzarchitektur zu sehen. Die katholische Kirche von Hervartov und die griechisch-katholischen Kirchen von Lukov, Frička, Jedlinka, Tročany, Kožany, Nová Polianka, Potoky, Bodružal, Miroľa, Ladomirová in der Region Šariš sowie Zboj, Topoľa, Uličské Krivé, Ruský Potok und Ruská Bystrá in der Region Zemplín sind sehenswerte Kulturschätze, einige davon befinden sich sogar auf der UNESCO-Welterbeliste. Die Holzkirchen beherbergen Wandgemälde und wertvolle Ikonostasen.

Eine weitere Besonderheit der beiden Regionen war die ethnische Zusammensetzung der Bevölkerung – die ursprüngliche Siedlung der Slawen – Slowaken, kleine Gruppen der ungarischen Grenzwachter, deutschsprachigen Städte, Juden und seit dem 14. Jahrhundert die Ruthenen.

Die Kultur der Ruthenen und dortigen Slowaken hängt eng zusammen mit ihrem griechisch-katholischen Glauben samt der byzantinischen Liturgie, Baukunst und bildenden Kunst. Die Ruthenen haben eine eigene offiziell anerkannte Sprache, Literatur und auch Theater. Sie leben auch in der Karpatenukraine und Polen.

Ruthenisch ist interessanterweise auch die Herkunft der Eltern Andy Warhols, die von hier aus nach Amerika gegangen sind. Auswanderung war das Phänomen dieses Gebietes im vorigen Jahrhundert. Der Erinnerung des weltberühmten Künstlers ist die Andy-Warhol-Galerie in Medzilaborce mit zahlreichen Kunstwerken gewidmet.

Vor etwa 20 Jahren hat sich bereits Mag. Peter Kresánek auf die Präsentation des slowakischen kulturellen Erbes für ausländische Kunstfreunde spezialisiert. Seine Fachkenntnisse und Erfahrungen bei der Reisebegleitung vieler Gäste wurden zur Grundlage des großen Bildbandes *Die Slowakei – Illustrierte Enzyklopädie der Baudenkmäler, der bildenden Kunst und der Sehenswürdigkeiten*.

Slowakisches Institut in Wien

05. 11. 18:30 Diskussion: Die Frauen der Wende (40. Jahrestag der Gründung von „Solidarność“)

Anlässlich des 40. Jahrestages der Gründung der Unabhängigen Selbstverwaltungsgewerkschaft „Solidarność“ veranstaltet das Polnische Institut in Zusammenarbeit mit dem Institut für den Donauraum und Mitteleuropa und den Kulturinstituten der Länder der Višegrad-Gruppe (Collegium Hungaricum, Slowakisches Institut und Tschechisches Zentrum) eine Diskussion mit Zeitzeugen aus Polen, Ungarn, Tschechien und der Slowakei, die sich in den 1980er Jahren für den Sturz des kommunistischen Regimes in den Ländern Mittel- und Osteuropas eingesetzt hatten.

Der Fokus der Debatte liegt auf der Geschichte der „Solidarność“, die die demokratischen Veränderungen in den Ländern des damaligen Ostblocks einleitete, und insbesondere auf der Rolle der Frauen bei der Schaffung und Entwicklung der „Solidarność“ und deren Bedeutung im sozialen und politischen Veränderungsprozess.

Diskussionsteilnehmerinnen: Mag. Jolanta Róza Kozłowska – seit 2017 ist sie Botschafterin der Republik Polen in Österreich. Tochter des Senators aus der ersten Amtszeit und PSL-„Solidarność“-Aktivistin Jan Kozłowski, dem posthum das Kreuz der Freiheit und Solidarität für sein politisches Engagement in der „Solidarność“-Bewegung verliehen wurde. Vor dem großen Arbeiterstreik in Polen im Jahr 1980 wurde Jolanta Róza Kozłowska – als Kämpferin der demokratischen Oppositionsbewegung – zweimal verhaftet. Dr. Orsolya Zsuzsanna Kovács – ungarische Juristin, Diplomatin und seit 2017 ungarische Botschafterin in Polen. Sie ist Autorin des Buches *Polnische Mosaik*, welches Interviews mit Persönlichkeiten des öffentlichen Lebens Polens, darunter mit Lech Wałęsa, Władysław Bartoszewski und Andrzej Wajda, enthält.

Zuzana Brikcius – tschechische Bürgerrechtlerin und Aktivistin, Unterzeichnerin der „Charta-77“ und Forscherin. Für ihr Engagement in der Tschechoslowakei wurde sie inhaftiert und migrierte später nach Wien. Brikcius ist Autorin und Kuratorin der international geschätzten Ausstellung „Charta 77 Story. Kunst und Protestbewegung“. Mag. Magda Vášáryová – slowakische Schauspielerin und

Politikerin. Nach der Samtenen Revolution wurde sie im Frühjahr 1990 Botschafterin der Tschechoslowakei in Österreich. Von 2000 bis 2005 war sie Botschafterin der Slowakei in Polen, von Februar 2005 bis Juli 2006 Staatssekretärin im slowakischen Außenministerium.

Eine Veranstaltung des Polnischen Instituts, gemeinsam mit dem Slowakischen Institut, Tschechischen Zentrum und dem Balassi Institut – Collegium Hungaricum.

Eintritt frei. Anmeldung erforderlich: events.wien@instytutpolski.org.

Polnisches Institut, Am Gestade 7, 1010 Wien

08. 11. 17:00-21:00 Čaj o páté – strašidelný „Haloween“

Velká klubovna školy Školského spolku Komenský

Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Vlastenecká omladina

09. 11. Film v kinosále českého velvyslanectví [?]

14. 11. 17:00 Odpoledne s poezií Karl Stejna s hudebním doprovodem

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

AS, ČS

18. 11. 18:30 Lesung & Gespräch: Peter BALKO: *Zusammen sind wir unbesiegbar* (Paul Zsolnay Verlag, 2020), übersetzt von Zorka Ciklaminy

Pointiert, leuchtend, geheimnisvoll: Peter Balko erzählt in seinem warmherzigen Debütroman *Zusammen sind wir unbesiegbar* die Geschichte von Tom Sawyer und Huckleberry Finn an der ungarisch-slowakischen Grenze. Nichts kann ihrer Freundschaft etwas anhaben, davon sind Leviathan und Kapia felsenfest überzeugt. Dank Kapia dreist und unerbittlich gegenüber Mensch und Tier, traut sich auch der schüchterne und ängstliche Leviathan plötzlich Abenteuer zu, die er bisher nur in seiner Phantasie erlebt hat. Gemeinsam machen sie das Dorf unsicher, jagen das goldene Schwein und verfolgen die todbringende Hahnenwitwe. Sie erobern Mädchenherzen und setzen sich in der Schule gegen Rivalen zur Wehr. Bis eines Tages die Ereignisse rund um einen harmlosen Kuss das dicke Band ihrer Freundschaft doch gefährden.

Peter Balko, geboren 1988 in Lučenec (Lošonc), der sich bereits als Drehbuchautor einen Namen gemacht hat, erhielt für sein Romandebüt zahlreiche Preise und ist einer der meistbeachteten slowakischen Autoren der Gegenwart. Peter Balko war Stipendiant beim Literaturhaus NÖ und im Artist-In-Residence Programm Krems.

Moderation und Übersetzung: Marián Hatala (slowakischer Schriftsteller und Dichter).

In Zusammenarbeit mit dem Paul Zsolnay Verlag und dem Verein Literarnyklub.sk.

Slowakisches Institut in Wien

21. 11. 17:00 Muzikál *Rebelové*

22. 11. 15:00 Muzikál *Rebelové*

Divadelní sál, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

VO

29. 11. 16:00 Slowakische Weihnachtsmesse von Georgius ZRUNEK

Am ersten Adventsonntag werden die überwältigenden Stimmen der Danubius Octet Singers und die Klänge von Orgel, Glocken und der Fujara (dem in die UNESCO-Welterbeliste aufgenommen Volksmusikinstrument) während der grandiosen Weihnachtsmesse in der Hofburgkapelle erklingen. Die Weihnachtsmesse aus der Anthologie *Harmonia Pastoralis* ist ein hoch geschätztes Barock-Stück von Georgius Zrunek (1736-1789), einem Franziskanermonch und hervorragenden Komponisten, Organisten und Musikpädagogen.

Die Danubius Octet Singers sind ein slowakisches Männergesangs-Oktett aus professionell ausgebildeten Sängern. Der Chor wurde im Jahr 2013 auf Initiative des Dirigenten und Chorleiters Daniel Simandl und des slowakischen Mitglieds des Wiener Staatsopernchores Jaroslav Pehal gegründet. Das Oktett spezialisiert sich vor allem auf die Interpretation von A-Capella-Werken der klassischen Komponisten mit Schwerpunkt slawisches Repertoire, weiters auch auf die Werke des 20. Jahrhunderts und zeitgenössischer Komponisten. Die Danubius Octet Singers wirken regelmäßig bei den bedeutendsten staatlichen Gedenk- und Feiertagen in der Slowakei mit, zuletzt bei den Gedenkveranstaltungen zum General Štefánik-Jubiläumsjahr. Hofburgkapelle, Hofburg-Schweizerhof, 1010 Wien

PŘEHLÍDKY, FESTIVALY

do 19. 10. Animace / Animácia – Reanimated: 100 let československého, českého a slovenského animovaného filmu

Přehlídka animovaných filmů, doposud největší svého druhu v Rakousku, připravená NFA ve spolupráci se Slovenským filmovým ústavem. Zastoupena budou jak klasická historická díla, tak současné práce, včetně studentských. Přehlídka se uskuteční v Rakouském filmovém muzeu.

Bližší informace na webu Rakouského filmového muzea: <https://www.filmmuseum.at/>

<http://wien.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/filmfestival-animeceanimacia1/>

Österreichisches Filmmuseum, Kino, Augustinerstraße 1, 1010 Wien

do 20. 09. Dvořákova Praha

Dvořákova Praha dnes patří mezi dva divácky nejnavštěvovanější festivaly svého druhu v České republice.

<https://www.dvorakovapraha.cz/program/>

KONCERTY

Wiener Konzerthaus, Lotringerstrasse 20, 1030 Wien

Tel.: +43 1 5125550

www.konzerthaus.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK a SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at

e-mail: rsk@slovaci.at, sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, A-1060 Wien

tel.: +43 1 596 13 15, fax: +43 1 595 57 99

sekretariát: Ut 9:00-10:30, Št 18:00-19:30

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

Milí rodičia,

prosíme vás, aby ste si (i vašim deťom) pri vstupe do spolku SOVA poumývali alebo vydezinfikovali ruky a mali pripravené rúška. Hodiny slovenčiny od 10:00 budú končiť o 5 minút skôr a skupina od 11:30 začne o 5 minút neskôr, aby sme sa vyhli veľkému počtu osôb pri vchode do spolku. Vďaka za pochopenie. Prípadné zmeny termínov a zmeny v súvislosti s opatreniami covid-19 sledujte aktuálne na www.slovaci.at v kalendári akcií.

Divadelné popoludnie pre deti

Pozývame vás na zábavné a poučné popoludnie s divadlom Happy pod názvom *Domček, kto v tebe býva?* Pripravili sme pre vás krásne rozprávkové popoludnie, na ktorom si spolu zahráme pekné slovenské rozprávky, zmeriame si sily v rozprávkovom vedomostnom kvíze a nakoniec si vlastnoručne vyrobíme milé rozprávkové bábky.

V nedeľu/ am Sonntag **04. 10. 2020** o/ um **16:00** hod./ Uhr v spolku/ im Verein SOVA.

Vstupné/ Eintritt: dobrovoľný príspevok/ freiwillige Spende.

Divadelné popoludnie pre deti: *Ustráchané strašidielko*

Hurá, do spolku SOVA zavíta strašidelné strašidlo. Najprv nás poriadne postraší, potom pobaví a aj rozosmeje. Čaká nás nielen veselé divadlo Happy, ale aj kopec hier, súťaží a odmien. Bez (strašidelného) kostýmu a strašidelne dobrej nálady je vstup do spolku v tento deň zakázaný. Nebude chýbať ani občerstvenie a rôzne strašidelné a čertovsky dobré lahôdky. Max 30 osôb. Prihláste sa zaväzne čo najskôr na elena.mandik@gmail.com

V nedeľu/ am Sonntag **18. 10. 2020** o/ um **16:00** hod./ Uhr v spolku/ im Verein SOVA.

Vstupné/ Eintritt: dobrovoľný príspevok/ freiwillige Spende.

Pripravujeme:

Nedeľa 29. 11. 2020 – Vianočný koncert

Sobota 5. 12. 2020 – Mikulášska besiedka

Jarný tábor na Slovensku 29. 3. – 2. 4. 2021

Letný tábor na Slovensku júl 2021

Letný tábor Admont 9. 8. – 13. 8. 2021

INFORMACE

Podrobnosti a ďalšie programy naleznete v oddieloch: *Sokol & sport, Z české a slovenské Vídne a okolí a Oznámení.*

POKRAČOVÁNÍ PROGRAMU PODPORY ČESKÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ V ZAHRANIČÍ

Více k danému tématu naleznete na webu Velvyslanectví ČR ve Vídni: <https://1url.cz/LMqbC>

THEATER ARCHE

Na místě Theater Brett se od 1. ledna 2019 nachází **Theater Arche** pod vedením Jakuba Kavína, staršího syna Ludvíka Kavína. **Theater Brett – Compagnie Brettschneider**

ovšem nezanikl, ale existuje jako spolek, zabývající se divadlem a kulturou všeobecněji. Vede jej Ludvík Kavín spolu s mladším synem Lukášem. Veškeré adresy (pošta, e-mail, telefon) zůstávají zachovány.

ČESKÉ OZVĚNY / SLOVENSKÉ OZVENY

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel *České ozvěny / Slovenské ozveny* Beiträge in Tschechisch und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13:05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

SETKÁNÍ ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH MAMINEK S DĚTMI

Pravidelně **každou středu v 15:00** v prostorách českého kostela na Rennwegu 63, 1030 Wien.

Jednota sv. Metoděje

DŮLEŽITÉ KONTAKTNÍ ADRESY:

ČESKÉ CENTRUM:

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: 535 23 60

E-mail: ccwien@czech.cz

www.tschechischeszentrum.at

<http://wien.czechcentres.cz/cs/>

Více informací k jednotlivým akcím viz na webu ČC Vídeň

RSKS – RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Österreichisch-slowakischer Kulturverein

E-mail: rsks@slovaci.at

Tel.: +43 1 5961315

Fax: +43 1 5955799

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

Tel./fax: +43 1 535 40 57

Für alle Veranstaltungen SI ist eine Anmeldung unter si.wien@gmx.at erforderlich

Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendária může dojít u oznámených programů ke změně jejich data, resp. náplně. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme (ale někdy ani nedozvíme), nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Změna programu vyhrazena.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Je milé,

že se kulturní život opět vrací do starých kolejí a po dlouhé přestávce se můžeme spolu sejít v koncertních, divadelních či jiných kulturních sálech. Hlavně hudba je víceméně balzám na duši a ta nám skutečně po dobu pandemie dost chyběla, hlavně ta živá. Česká filharmonie ale v této době skutečně nezahálela. Umělecký sbor se svými sólisty s rouškami na obličejích odehrál benefiční koncerty, jejichž výtěžek byl určen obětem koronaviru, přenos přenášela Česká televize. Teď se situace pomalu normalizuje a my máme opět možnost vnímat kouzlo hudby, které nám s velkou láskou přináší vyčnívající umělci, koncertní mistři. Jedním z nich je mladý a ve světě hudby již velice dobře známý koncertní mistr a sólista České filharmonie **Jan MRÁČEK**.

Pane Mráčku, pocházíte z hudební rodiny. Oba rodiče jsou houslisté, otec Jan Mráček je uměleckým vedoucím Československého komorního orchestru Praha a matka Ludmila je členkou Symfonického orchestru Českého rozhlasu. Takže láska k hudbě a houslím Vám byla daná do vínku. Kdy jste vzal housle poprvé do rukou?

Housle jsem poprvé držel v ruce těsně před pátým rokem života. Jak jste sama zmínila, pocházím přímo z houslové rodiny, a tak byla volba celkem jasná a jsem tomu nesmírně rád. Hudba je mým životem.

Bylo Vaším snem stát se také profesionálním houslistou jako Vaši rodiče, nebo jste chtěl dělat něco jiného?

Upřímně jsem to tak nikdy nevnímal, prostě jsem si jen tak pro radost hrál. Signál toho, že se houslemi budu žít, přišel s prvními úspěchy v soutěžích a na koncertních pódiiích. Vzpomínám si, jak jsem se jako malý kluk těšil na návrat rodičů z Japonska, protože vždy měli plný kufr tamních zajímavostí od jídla po elektroniku a mě to vždy fascinovalo a slýchal jsem: neboj, taky se tam podíváš. A už několikrát jsem měl konkrétně s Japonskem tu čest nejen v roli koncertního mistra, ale i jako sólista, a jsem za to nesmírně vděčný.

Viděl jste tu dřinu u rodičů, bez toho by se nedosáhlo úspěchů. A přesto jste se dal na tuto dráhu, kde se vyžaduje disciplína, dennodenní pilování hry, odříkání mnohých jiných aktivit nebo zájmů.

Když chce být člověk dobrý ve svém oboru, tak pracovat a být pilný prostě musí. Ano, když jsem byl malý kluk, byly chvíle, kdy jsem chtěl raději hrát fotbal nebo jezdit s kluky na kole, ale teď nelituji jediné minuty u houslí. K dobrému výsledku práce prostě patří a spoustu aktivit a koníčků, například létání, si plním teď...

Jak pokračovalo Vaše studium hudby? U koho jste studoval?

Studium hry na housle jsem začal u prof. Magdalény Mickové na ZUŠ, poté jsem přestoupil k prof. Jiřímu Fišerovi na Gymnázium Jana Nerudy s hudebním zaměřením, odkud jsem přestoupil na Pražskou konzervatoř, nicméně ke stejnému profesorovi. U prof. Fišera jsem studoval deset let a konzervatoř úspěšně absolvoval s vyznamenáním. Poté jsem měl tu čest studovat dva roky na MDW ve Vídni u prof. Jana Pospíchala a nyní si dodělávám titul na pražské HAMU u prof. Čepického.

Vaši kariéru úspěšného houslisty jste začal ještě jako teenager. Kolik Vám bylo?

První veřejné koncerty začaly přicházet s prvními úspěchy na soutěžích, zejména na Kociánově houslové soutěži, což

Koncertní mistr Jan Mráček

bylo kolem patnáctého roku života. Samozřejmě jsem měl veřejné koncerty i dříve, ale to bylo spíše na pozvání mého otce či matky, nebo školní besídky, vesměs jen sporadicky. Po Kociánce začaly přicházet opravdové nabídky, pozvání a s dalšími úspěchy se kariéra začala rozjíždět celkem sama. Opravdu profesionální zastoupení mi bylo nabídnuto až v roce 2014 po vítězství na Kreislerově houslové soutěži ve Vídni. Za to nesmírně vděčím Eleanor Hope a Benno Schollum, kteří stojí v čele hudební agentury Interclassica Music Management.

Jako velice talentovaný houslista jste se již v roce 2010 zúčastnil mezinárodní soutěže Pražského jara. Jak jste se v soutěži umístil? V té době Vám bylo teprve devatenáct let.

Obdržel jsem druhou cenu a stal se nejmladším laureátem této soutěže. Byl to první velký krok za kariérou, neboť tato soutěž je v Čechách považována za nejprestižnější a i ve světě velmi uznávaná.

Vím, že jste byl přijat na Universität für Musik und darstellende Kunst ve Vídni. Jako student jste byl výjimečný. Co Vám studium na Vaší cestě za úspěchem dalo?

Byl to pro mne krásný čas. Poprvé ve světě! Už to, že jsem byl přijat na tuto věhlasnou univerzitu, ještě k tomu z prvního místa talentových zkoušek, pro mne bylo něco neskutečného, ale střet s tak skvělou konkurencí, studium u skvělých profesorů v čele s Janem Pospíchálem, je nepopsatelné. Koncertní mistr Vídeňských symfoniků, komorní hráč a sólista mi byl úžasným kantorem po více než dva

roky a já jsem mu neskutečně vděčný, troufám si říci, že mě zformoval do dnešní hudební podoby.

V roce 2014 jste se zúčastnil mezinárodní soutěže Fritze Kreislera ve Vídni. Jako nejmladší účastník soutěže a zároveň jako první Čech jste tu náročnou soutěž, která se koná jednou za čtyři roky, vyhrál. Byl to určitě velký skok na další cestě za světovým úspěchem.

Ano, ten největší! Tento úspěch byl soutěžním vrcholem, kterého jsem dosáhl a přinesl mi do budoucna nejvíce. Jak jsem již zmiňoval, navázal jsem pracovní spojení s agenturou Interclassica Music Management, což je úspěch asi největší. Spoustu krásných koncertů a příležitostí po celém světě. Ale samotná soutěž byla neskutečná, soupeřit s tak skvělými umělci je úžasná životní škola. Sice mě to stálo strašně moc nervů, ale stát jako sólista s Brahmovým houslovým koncertem po boku Johanna Wildnera před ORF a vyprodaným velkým sálem Vídeňského Konzerthausu bylo neskutečné zadostiučnění!

Pak přišly nabídky od zahraničních orchestrů, kde jste vystupoval jako sólista. Kde všude jste již hrál a s kterými orchestry jste měl tu čest účinkovat? Ted' je Vám teprve devětadvacet let.

Měl jsem tu čest hrát s orchestry jako např. St. Louis Symphony Orchestra, Tchaikovsky Symphony Orchestra, Royal Philharmonic Orchestra, Wiener Concert-Verein, Sønderjyllands Symfoniorkeste, Česká filharmonie, Opéra national de Lorraine, Athens State Orchestra, Kuopio Symphony Orchestra, Romanian Radio Symphony, Daejeon Philharmonic Orchestra, Kalisz Philharmonic Symphony Orchestra, Filarmonia Czeszochowska, Slovenian and Slovak Philharmonic a mnoho dalších.

Kdy jste byl přijat do České filharmonie a na jakou pozici?

Na pozici koncertního mistra ČF jsem byl pozván maestrem Jiřím Bělohlávkem v roce 2015.

Vaše housle mají určitě vysokou cenu. Na jaké značce jste ještě nehrál a rád byste?

Momentálně hraji na housle italského houslaře Enrico Rocca 1905, které mi velkoryse zapůjčil Peter Biddulph. Samozřejmě asi jako každý houslista bych nejraději dosáhl na Guarneriho nebo Stradivariho nástroje, ale není v lidských silách si na tento nástroj vydělat a zakoupit si ho, nicméně je mnoho institucí, které tyto nástroje zapůjčují. Zatím jsem tu čest neměl, ale nikdy neříkej nikdy.

Kromě koncertování a společného vystupování s Českou filharmonií jste se o prázdninách stal asistentem na Akademii Václava Hudečka a letních hudebních kurzech v Luhačovicích. Víte, že s mistrem Hudečkem jste si velice blízci i v osobním vztahu.

S Václavem jsme již přátelé a kolegové. Jeho pozvání na pozici asistenta jsem přijal již v roce 2015, bohužel jsem se mohl zúčastnit jen dvakrát, další roky jsem již měl koncerty v zahraničí a musel jsem svoji účast odmítnout, ale na tuto pozici si Václav přizval mého profesora z konzervatoře Jiřího Fišera, takže Akademie Václava Hudečka má úžasně kantory, mistry ve svém oboru.

Vaše umělecká činnost je různorodá. Spolu s klavíristou Lukášem Klánským a violoncellistou Ivanem Vokáčem jste založili Lobkowicz trio, s kterým jste také slavili úspěchy v zahraničí. Tentokrát jde o komorní hudbu.

Klavírní trio jsme založili v roce 2008, ale toho času ještě pod jiným jménem Trio Helios Praga, v roce 2012 jsme dostali svolení od Jaroslava Lobkowicze užívat jeho jméno. Nápad využít jméno šlechtického rodu se nabízel doslova sám. Rod Lobkowiczů po dlouhá léta pomáhal a byl štědrým mecenášem slavným skladatelům v čele s Ludwigem van Beethovenem, který jim věnoval svůj trojkoncert pro housle, violoncello, klavír a orchestr, pilíř komorního repertoáru pro toto seskupení, a tak jsme byli velmi šťastni, když jsme mohli používat jméno Lobkowicz v našem názvu. Nicméně mezi naše největší úspěchy patří titul laureáta ze soutěže Antonína Dvořáka v Praze a především 1. cena a cena publika ze soutěže Johanna Brahmsa v Rakouském Poertschachu z roku 2014.

Nakonec otázka: rád se vracíte do Vídně? A jak rád ve Vídni vystupujete? Loni o Velikonocích jste si v Musikverein s bravurním provedením Brahmsa užil ovace vestoje.

Ano, to byl velkolepý moment v mém životě. Mít společnou šatnu s Johannesem Brahmsm a ještě k tomu jít hrát jeho úžasný houslový koncert do tohoto mytického sálu je něco, na co do smrti nezapomenu!

25. září 2020 zahajujete festival Vídeň potkává Prahu, který se uskuteční v divadle Spektakel ve Vídni. Těšíte se již opět do Vídně?

Nesmírně, Vídeň je mým druhým domovem a již se nesmírně těším na tento a mnoho dalších koncertů ve Vídni!

Za rozhovor děkuje a hodně úspěchů v koncertních síních a také v osobním a rodinném životě přeje

Gabriela Jakelíc

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Malířka Ivana Lomová zrestaurovala vzpomínky na Prahu svého dětství

Pravnučka zakladatele české moderní architektury Jana Kotěry, malířka Ivana Lomová (60), sice vystudovala architekturu jako její slavný předek i maminka, ale rodinnou profesí se zabývala pouze krátce. V centru DOX v Praze vystavovala před nedávnem obrazy z ulic Prahy.

Než se Lomová začala na počátku devadesátých let věnovat malířství a volné tvorbě, utekla k ilustraci jako její sestra Lucie. Domy si ji však během let začaly samy nacházet. Na jejích realistických a zároveň lehce snových obrazech se objevuje architektura stále častěji, a z nejnovějších plá-

ten vystavovaných v pražském Centru současného umění DOX se dokonce úplně ztratili lidé. Osamocené budovy se na jejich olejomalbách téměř proměnily v jakési samostatné bytosti s vlastním životem a pamětí.

Ivana Lomová žije od dětství v Praze, přesněji ve Střešovicích. Na třicetce obrazů vystavených v DOXu se pokusila zrekonstruovat své vzpomínky na město, jak ho poznala v dětství a mládí. Vyhledávala tedy místa, která se od sedmdesátých a osmdesátých let minulého století téměř nezměnila, a snažila se je zaznamenat dřív, než úplně zmizí. Namalovala například známý výtah pater noster v Jungmannově ulici nebo různá zákoutí Nemocnice pod Petřínem, která stále zůstává v původním stavu.

„Při instalování výstavy jsem na okamžik osaměla v místnosti s obrazy bez lidských postav. V tu chvíli se mi vybavil pocit, který mě provázel během Velikonoc, když lidé kvůli koronaviru zmizeli z ulic. Najednou bylo možné bez překážek vnímat, jak je město nádherné. Domy působily mnohem závažněji a důstojněji. Vlastně jsem letos na jaře увидěla Prahu úplně jinak než kdykoli předtím,“ vysvětlila malířka.

Když se návštěvník v galerii propletl potemnělým labyrintem menších kójí, náhle se mu otevřel průchod do široké osvětlené místnosti. Z jejích stěn shlížely bloky domů a linie ulic, jako bychom se ocitli uprostřed města.

Poprvé se Ivana Lomová pokusila zachytit tvář mizejících pražských budov už v osmdesátých letech, když se začalo proslýchat, že se budou bourat staré Střešovičky. Naštěstí se tak nestalo a ona se potom obrátila k jiným tématům. Začala malovat obrazy, v nichž měli důležitou roli naopak lidé. Portrétovala manželské dvojice nebo se snažila zachytit nejrůznější scény ze života ve městě. Vznikly cykly kaváren i galerií.

Dnes se domnívá, že se měla o zanikající město svého dětství možná zajímat mnohem dřív. „Asi jsem s tím měla začít už před deseti lety, protože ta zákoutí se ztrácejí velmi rychle. A myslím, že za dalších deset let z nich nezbude už téměř nic. Někdy přijdu na místo, které mám rozmalované na obraze, a ono tam už stojí lešení a nic z toho, co jsem zaznamenala, už neexistuje,“ vysvětluje.

„Snažím se město co nejobjektivněji zmapovat, dala jsem si to vědomě jako úkol, a místy se dokonce neštítím ani popisnosti,“ dodává.

Její pohnutky však prý byly čistě emocionální. Skrývaly se za nimi nejrůznější střípky vzpomínek a pocitů: „Jsou to takové těžké věci, které se nedají snadno zachytit a člověk si jich ani není úplně vědomý,“ vysvětluje, když se pokouší objasnit zdroj jakési zdrženlivé melancholie vyznařující z jejích obrazů.

Novými obrazy v podstatě navázala na výstavu ve Špálově galerii před pěti lety, kde už ukázala pár scénérií z pražských ulic. Nově se začala víc zabývat také interiéry, většinou veřejných prostor, úřadů nebo čekáren u lékaře.

Daňový úřad na plátně budil respekt svojí strohostí, vysoký a prosvětlený průjezd domu působil trochu tajemně. „S vnitřními prostory je to ale trochu obtížnější. Málokdy se najdou takové, které se za desítky let vůbec nezměnily,“ dodává Lomová.

Občas prý není snadné se do nich dostat nebo si je v klidu prohlédnout. Například po budově Národního domu na Vinohradech ji při prohlídce a fotografování provázel průvodce. Přesto odsud přinesla výjev, který považuje za jeden z nejsilnějších. V předsáli stál opuštěný stůl s dvěma židlemi, který na ni zapůsobil až osudově.

Mezi scénami spojenými s dětstvím se však ocitly i některé novější. Patří k nim třeba pohled do holé, zářivě bílé čekárny pacientů s AIDS v Karlíně, která se na konci chodby otevírá do zeleného a prosluněného rajského dvora v pozadí.

Přestože v ulicích Prahy Ivana Lomová cíleně vyhledává místa svého dětství, nedá se prý říct, že postupovala systematicky. Řídí se spíš pocity a intuicí, přičemž často sehraje roli i náhoda. „Jdu městem, něco mě zaujme, a už si myslím, jaký z toho bude skvělý obraz. Jenže pak přijdu domů,

proberu fotky a zjistím, že něco jiného je mnohem lepší, než co jsem původně měla v úmyslu malovat.“

Než vznikne obraz, nafotí desítky fotografií, z nichž pak v ateliéru hledá nejzajímavější. „Nepoužívám nic složitějšího, ani fotografie ve fyzickém slova smyslu, mám je jen v počítači,“ přibližuje svoji metodu práce.

Realistická olejomalba ve spojení s fotografickou předlohou může budit i zdání, že se malířka přiblížila hyperrealismu. Domněnce, že by měla s tímto výtvarným směrem cokoli společného, se však brání. „Hyperrealismus se snaží vytvořit dokonalou iluzi fotografického média, zabývá se povrchem. O to mně ale nejde, ani nikdy nešlo. Já se snažím vyvolat a znovu zrekonstruovat své vzpomínky, proto způsob, jakým nakládám s fotografickou předlohou, připomíná spíš restaurátorskou práci,“ vykládá.

Moderní stavební prvky na budovách, jako jsou plastová okna nebo nový podhled, proto na svých malbách beze všeho nahradí za prvky staré, původní. Dokonce prý někdy i přesune budovy v těsném sousedství, jestliže se mezi nimi objeví nějaká, která nezapadá do jejího konceptu: „Pro mě je hlavní moje představa. Vlastně se snažím to prostředí, které jsem znala, na svých obrazech znovu vytvořit. Je to cosi jako hledání výchozího bodu, které souvisí s pocitem domova a bezpečí, z něhož jsme vzešli.“ (mk)

Krumlovu by zřejmě slušel jiný cyklus než *Epopěj*

24. července uplynulo 160 let od narození malíře Alfonse Muchy. Když se oslavovalo před deseti lety, uspořádala Nadace Alfonse Muchy výstavu *Apoteóza lásky* v Obecním domě v Praze s reprízami v regionech a turné po Japonsku. Když se slavilo 130 let a také 50 let od umělcova úmrtí, byla v letech 1989-1992 otevřena Muchova retrospektiva ve dvaceti muzeích v Japonsku včetně jednoho plátna ze *Slovanské epopeje*.

Letos oslavuje výročí výstava *Alfonso Mucha a Pasta Oner* v pražském Museu Kampa (23. 6. – 25. 10. 2020) nazvaná též *Elusive Fusion (Nepolapitelné splnutí)*. Podle kurátorů jde o prolnutí nadčasového díla dvou významných umělců, jež spojuje především unikátní ztvárnění mýtu moderní ženy a fascinace reklamou, v níž oba oslovují svět luxusních značek, elegance a přepychového zboží. Jejich díla pojí i jedinečná krása a dokonalost.

Hlavním partnerem výstavy je Nadační Fond Richarda Fuxy, který zapůjčil více než dvacet Muchových plakátů pro konfrontaci s desítkou obrazů streetartového umělce Pasty Onera. Dominantu však tvoří obraz z pražského Uměleckoprůmyslového musea, vytvořený Muchou pro pavilón Bosny a Hercegoviny na Světové výstavě 1900 v Paříži.

K dialogu Muchy (* 1860) a Onera (* 1979) se sice moc nehodí, ale zachraňuje prestiž výstavy, v níž oba umělci kromě vizuálních motivů mají máloco společného.

Mucha rozlišoval reklamu, grafické návrhy a ilustraci pro živobytí a tvorbu dobového stylu od malby, jež byla jeho osobní výpovědí a ideovým poselstvím. Oner design a malbu nerozlišuje. Nejedná se o poselství jako u Muchy, naopak o ironizaci obrazových ikon a sloganů, již umělec rádoby tepe duševní prázdnotu reklamy, luxusu a mediality, ačkoli i to je komerční počín.

Na rozdíl od dekorativního Art nouveau volil Mucha pro účel malby popisně realistický rukopis. „Od pravěkých

dob po dnešek rozlišujeme dva proudy umění. To, jež si vzalo za úkol vyhovět pouze podmínkám nejméně namáhavé funkce zraku, z něhož se vyvinulo umění dekorativní, a druhý proud, jenž se staví do služeb pocitů duševních, stát se zrcadlem života a ducha umělce. Oba tyto proudy vyrůstají na společenské půdě z vědomí harmonie a krásy," zaznělo na přednášce O životě a díle v Rotary Clubu v Brně v roce 1936.

Tímto výrokem reagoval Mucha i na někdejší kritiku plakátů pro Sarah Bernhardtovou ve *Volných směrech* roku 1898, jež ho hluboce ranila. „...jen zrak jemně dráždící umění, brilantní a efektní improvizace by neměla být stavěna nad vážnou a svědomitou práci uměleckou," řekl.

Vázala se i na jeho ženu-bohyni s vavřínovou ratolesť v ruce, po boku s kladivem, ovšem dnes také na ženu s autogenem v ruce a toasty buclatého barokního andělíčka v obraze Onera. Mucha byl svědomitý, toužil být nejen „obrázkářem pro lid", považoval za poslání informovat malbou neslovanský svět o duchovních hodnotách českého národa a kulturních dějin Slovanstva.

Přes svou slávu v Paříži se musel bránit dohadům o svém původu. Považovali ho za cikána (bohéma), Maďara či Tatařina. Když odjížděl v roce 1903 poprvé do Ameriky shromáždit prostředky pro malbu *Slovanské epopeje*, cesta do Nového světa mu byla útekem před vším, co ho v Paříži proslavilo. S rostoucími úspěchy a pod tlakem komerčních zakázek toužil hluboce po malování. Během plavby na zaoceánském parníku napsal své budoucí ženě Maruše, že chce vytvořit pro český národ něco takového, jako jsou historické romány Aloise Jiráska nebo symfonické básně Bedřicha Smetany.

Totéž vyjádřil po koncertě Bostonské filharmonie v Carnegie Hall v roce 1908, když vyslechl symfonickou báseň *Vltava*. Pak založil v New Yorku a Chicagu vlastní školu pro krajany a pro výdělek maloval portréty prominentních amerických dam.

Výzdoba bosenského pavilónu upozornila na Muchovy malířské ambice v expresivním provedení jeho pastelových studií a uhlových kreseb, tolik nepodobných jeho vyhlášenému dekorativnímu stylu. Energické tahy štětcem vyjadřovaly utrpení lidu, neustále pokořovaného cizí nadvládou. Cílem bylo seznámit publikum s historií a kulturou balkánských zemí, jež se v roce 1878 dostaly pod správu habsburské monarchie, ačkoli politicky zůstávaly pod vlivem Turků. Ve Vídni však studie nepřijali a umělec musel téma přepracovat na dekorativní výjevy z dějin na Balkáně.

Vzhledem k tomu, že téměř všechny pavilóny byly po Světové výstavě zničeny a z Muchova díla zbyly jen fragmenty interiérových vlysů v pařížském Musée d'Orsay, o to více jsou dnes ceněny bosenské obrazy v Uměleckopřemyslovém muzeu. Ve srovnání tří rakousko-uherských pavilónů byl bosenský nejbližší etnografickému výkladu národnostních tradic. Podnětné bylo i celkové pojetí architektury pavilónu respektujícího muslimské a křesťanské tradice Bosny v provedení Karla Pánka, českého architekta, tehdy působícího v Sarajevu.

Je tedy značný rozdíl v zobrazování římských a slovanských, křesťanských a mimokřesťanských vlivů u Muchy a pohráváním si s internetovými odkazy na rozličná obrazová schémata a atypické prvky v obrazech Onera. I zacházení s figurálními a předmětnými symboly se u obou liší.

U Muchy jsou postavy mytických a skutečných hrdinů

odlišeny tak, že je plocha členěna na historickou a nadčasově symbolickou část, s důrazem na chronologii událostí, jejich vzájemné souvislosti a duchovní vzájemnost národů. U Onera tvoří obrazová optika pouze jednu ideovou skrumáž.

U Muchy je výklad historických obrazů doložen názvy a podtituly, jež umělec sám často pozměňoval pro upřesnění myšlenky, u Onera dominují jen reklamní a komiksové slogany. Nadto pro Muchu bylo životním krédem kromě vlastenectví i svobodné zednářství s jeho ideály a vírou v moudrost a lásku, související se snahou o dokonalost, pro Onera je tento přístup již jen anachronismem.

Impozantní plátno *Bosny a Hercegoviny* o rozměrech 7 × 3,5 metru se dostalo do vlastnictví Uměleckopřemyslového muzea tak, že zakladatelem muzea v roce 1885 byla Pražská obchodní komora organizující i českou expozici rakouského pavilónu v Paříži. Ředitelem byl Karel Chytil, švagr Alfonse Muchy, který v roce 1953 patrně doporučil vdově, aby obrazy z bosenského pavilónu nabídla přednostně muzeu.

Po sto let nebyly vystavovány, až v roce 2000 byly zčásti zařazeny do nové muzejní expozice. Celý soubor byl pak uveden s Muchovým *Otčenášem* ve dvou sálech pražského Obecního domu v roce 2002. Při té příležitosti byl i restaurován a vystaven v Belvederu ve Vídni, Montpellieru a Mnichově.

K další zápujčce do zahraničí došlo v roce 2013. Nabízí se tedy myšlenka, zdali v kombinaci s plakátem a obrazovou tvorbou umělce by nebylo vhodné umístit soubor *Bosny a Hercegoviny* do stálé expozice zámku Moravského Krumlova spíše než *Slovanskou epopej*. Ta jako ideový soubor vyhovuje nejlépe i podle jeho přání kosmopolitní metropoli.

Musely by se ovšem odstranit překážky spočívající především v křehkosti bosenského díla a dokončení rekonstrukce zámku, rovněž v řešení infrastruktury města, má-li být památka důstojně zpřístupněna publiku. *Slovanská epopej* má již zajištěnou možnost dočasné expozice na zámku Zbraslav, než vznikne stálý památník. Naopak fascinující dílo *Bosny a Hercegoviny* poputuje po výstavě na Kampě opět do muzejního depozitu, ukryté nadlouho před zraky publika. (mk)

Rok Václava Levého

Památku významného sochaře 19. století, který působil na Kokořínsku, uctívá Liběchov projektem nazvaným 2020 – rok Václava Levého. Akce připomíná 200 let od narození a 150 let od úmrtí autora skalních skulptur na Kokořínsku, mezi které patří *Čertovy hlavy*, *Klácelka*, *Had* a *Harfenice*.

Sochaře připomene beseda nebo speciální výstava, Liběchov se také chystá vydat knihu s názvem *Václav Levý, legenda o nadaném kuchťíkovi*. Až do 28. června pokračuje ve městě Sochařské sympozium jako pocta Václavu Levému, na němž se podílejí Lubomír Čmejla, Eva Horáčková, Jitka Kúsová, Jitka Navrátilová, Vladimír Novotný a Bartoloměj Štěrba.

Život a dílo sochaře přiblíží na podzim i konference v Centru stavitelského dědictví Národního technického muzea v Plasích. V Nebřezinech bude umělci slavnostně odhalen pomník a v Kožlanech křížová cesta k uctění jeho památky.

Patrik Hábl maluje vodopád na žižkovský panelák

Na stěně panelového domu na rohu Kubelíkovy a Táboritické ulice u Olšanského náměstí na pražském Žižkově vzniká malba o rozměrech 40 × 8 metrů. Autorem je malíř Patrik Hábl a jmenuje se *Vodopád*. Malování na stěnu bylo součástí festivalu Landscape, který se věnuje možnostem zlepšování kvality života ve městech. Letos se zaměřil na pražskou čtvrt' Žižkov. Hábl a pořadatelé festivalu chtěli oživit relativně nevzhlednou fasádu devítipatrového domu, ale čtyři desítky metrů dlouhý *Vodopád* má také upozornit na nezadržitelný proud času, pomíjivost i přírodní živel.

Umělec se svými kolegy začal tím, že stěnu domu na barvil na černo. Poté na ní začal bílou barvou vytvářet samotný obraz, který tak bude černo-bílý. Nebude pokrývat celou stěnu, ale pouze její polovinu.

Festival Landscape potrvá do konce září a návštěvníky láká na čtyři desítky nejrůznějších výtvarných děl, instalací a intervencí ve veřejném prostoru od českých i zahraničních architektů a umělců.

Cena Jindřicha Chalupického bez vítěze

Letošní 31. ročník Ceny Jindřicha Chalupického nebude mít vítěze. Rozhodli tak zúčastněné umělkyně a umělci, kteří odmítají princip soutěže. Společná výstava v ostravské galerii Plato se uskuteční 14. října bez tradičního vyhlášení. Letošní finalisté doufají v to, že se díky tomu dostane stejného prostoru a pozornosti všem z nich a publikum se bude moci plně soustředit na jejich nově vznikající umělecká díla bez nutnosti jejich vzájemného srovnávání. Namísto ceremoniálu se bude v Ostravě 4. a 5. prosince konat dvoudenní sympozium pro veřejnost. ČTK o tom za Společnost Jindřicha Chalupického informovala Veronika Čechová.

Chalupického cena je ocenění pro mladé umělce do 35 let. Pro rok 2020 má pět finalistů. Protože ale porota do finále poslala i jednu dvojici a jedno umělecké uskupení, je ve finále celkem devět mladých umělců. Desítku umělců ještě doplňuje finalistka z loňského ročníku Alma Lily Raynerová, která se ho nemohla zúčastnit ze zdravotních důvodů.

JUBILEA

Jaroslava Anna Šicková-Fabrice (* 22. 10. 1950, Bratislava) – akademická sochárka.

V roce 1975 absolvovala štúdium monumentálneho sochárstva v Bratislave, do roku 1984 pôsobila ako výtvarníčka v slobodnom povolání. Od roku 1984 sa venuje arteterapii, od roku 1991 pôsobí na Katedre liečebnej pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity J. A. Komenského v Bratislave. V rokoch 2004-2006 študovala na Univerzite Karlovej v Prahe odbor arteterapia – špeciálna pedagogika. Ako hosť prednáša na Jihočeskej univerzite v Českých Budějoviciach a na Univerzite Karlovej v Prahe. Pred siedmimi rokmi založila organizáciu Terra Therapeutica – združenie slovenských arteterapeutov, ktorej je predsedníčkou. Organizuje arteterapeutické dielne, kurzy a workshopy. Svoje sochárske práce vystavovala na mno-

Jaroslava Šicková: *Deň*, 2006, mramor

hých prehliadkach na Slovensku aj v zahraničí. Je autorkou kníh *Základy arteterapie*, *Význam výtvarných materiálov a médií v arteterapii*, *Arteterapia – ú(zá)žitkové umenie?* Je vydáta, má troch synov.

Milan Kosmel (* 19. 10. 1955, Partizánske) – slovenský sochař, portrétní sochařská tvorba, monumentální realizace v architektuře (kámen, bronz, cín, keramika), malba.

Studium: Stredná škola uměleckého priemyslu, Bratislava, Vysoká škola výtvarných umení, Bratislava.

Individuální výstavy a kolektivní na Slovensku a v zahraničí.

Milan Kosmel: *Dievča s copíkom*, 2006, kámen

Petr Kvíčala (* 20. 4. 1960, Svitavy) – malíř a pedagog.

Patří k významným osobnostem české abstraktní, nezobrazující malby. Objevil, že ornament může být velice nosným tématem obrazu, dlouhou řadu let jej zajímaly pouze možnosti jeho individuální, neopakovatelné artikulace od ruky. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let byl Kvíčala průkopníkem v objevování a prosazování ornamentu jako jedinečného fenoménu – zároveň ovšem díky tomu patřil k umělcům, kteří svou praxí stvrzovali smysl malovaného obrazu v době, kdy se velmi důrazně prosazovala nová média. Ve své generaci se také výrazně podílel na akceptování estetické kvality jako neodmítnutelné

složky výtvarného poselství. Postupně se logicky začlenil do souvislostí aktuální malby v českém i širším kontextu. A protože navíc zkoumal, jak se malba utváří v čase a jak je vymezena v prostoru, došlo k přirozenému posunu jeho tvorby směrem k práci na architektonických projektech, v rámci kterých spolupracoval s významnými českými i zahraničními architekty. Věnuje se také lektorské a pedagogické činnosti na Fakultě výtvarných umění v Brně, malířský ateliér. V roce 2012 byl jmenován profesorem na VŠVU v Bratislavě.

Pavel Preisner (* 24. 11. 1970, Zlín) – výtvarný pedagog, básník, ilustrátor, publicista a malíř.

Po maturitě na zlínském gymnáziu (1989) absolvoval v letech 1989-1996 pedagogickou fakultu UP v Olomouci. Studium ukončil na nově zřízeném (1993) samostatném oboru výtvarné výchovy. V roce 1993 založil výtvarné romantické sdružení ROMAN, společně s kolegy se studií Alešem Szotkowskim a Michalem Navrátillem.

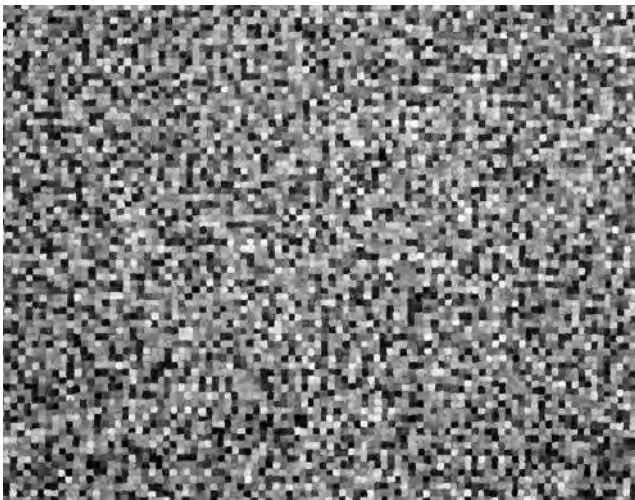
V roce 1996 vyšla v brněnském nakladatelství Host první Preisnerova sbírka poezie pod názvem *Ulomili*, kterou autor sám ilustroval, a je spoluautorem básnické sbírky *Hodina Hora* (1998). V nakladatelství Host vydal také sbírku *Usuch* a později (2005) v nakladatelství M.A.P.A. poetické texty *Budem Nudlit*. V roce 1997 byl vybrán na I. Zlínský salon mladých a po dovršení hranice 30 let se prezentoval na všech zlínských salonech od roku 2002, které se etablovaly pod názvem Nový Zlínský salon.

Od roku 1999 působí jako výtvarný pedagog na Zlínské soukromé vyšší odborné škole umění, kde vede ateliér kresby. V letech 2008-2013 působil na Fakultě umění Ostravské univerzity, v detašovaném pracovišti ve Zlíně v ateliéru malby.

V roce 2006 byl soubor jeho kresebných prací zařazen do stálých sbírek KGVU ve Zlíně.

František Oliva (* 22. 9. 1970, Nové Město na Moravě) – výtvarník, absolvoval Střední umělecko-průmyslovou školu v Brně, AVU, malířský ateliér (J. Sopko) v Praze.

„Mojí prioritou je slušnost. Je nás prostě na planetě moc a bude nás ještě víc a bez základní slušnosti (korektnosti, serióznosti, tolerance týkající se čehokoliv) nemůžeme dlouhodobě ani přežít. Prioritou v umění je pro mě možnost věnovat se cele své práci.“

František Oliva: *Čtverečky*, 1977, akryl, plátno

Roman Hrčka (* 13. 10. 1980, Nové Zámky)

Vystudoval Školu užitého výtvarnictví, Bratislava, vysokou školu výtvarných umění, Bratislava, doktorandské studium, Slovenská technická univerzita, Ústav dizajnu.

Je např. autorem sochy Ludovíta Wintera, která byla v minulém roce umístěna na Kolonádovém mostě v Piešťanech.

Ludovít Winter většinu svého života zasvětil cíli získat Piešťanům světové uznání. Vyrval i v průběhu druhé světové války, přes zestátnění rodinných lázní a pobyt v koncentračním táboře. Trpělivě snášel ústrky totalitního režimu, především zákaz vstupu na Kúpeľný ostrov. Poslední roky života rád sedával na lavičce na Kolonádovom mostě, na pomyslné hranici mezi městem a lázněmi, a se zájmem sledoval dění okolo sebe. Díky soše se na své oblíbené místo znovu vrátil.

Martin Káňa (* 10. 10. 1975, Vejprty) – výtvarník a sochař.

Absolvoval pražskou AVU, ateliér kresby (J. Svobodová). Vystavuje od poloviny devadesátých let a v poslední době je propojen s děním v kulturním centru Trafačka. Od roku 1994 je zastoupen v Národní galerii, je finalistou ceny NG 333. Ve své tvorbě kombinuje mimo jiné fascinaci sci-fi, komiksem, novými technologiemi a asijskou kulturou. Je členem umělecké skupiny Ztohoven, která se proslavila mimo jiné vypnutím půlky neonového srdce nad Hradem. Martin Káňa se cítí jako klasický výtvarný umělec, ale zároveň vnímá, že výraz výtvarné umění už nevystihuje podstatu a má až pejorativní pachut' „Zapamatováníhodné dílo by mělo umělce i diváka osvobodit, ukázat jinou možnou realitu, nabídnout nečekaný a výjimečný obsah, na druhou stranu nemusí hned změnit svět. Bohužel je dnes málo talentovaných kurátorů a kritiků, kteří dokážou vnímat nuance a vycítit, kde se děje něco důležitého.“

Káňa vnímá umělecký aktivismus jako účel, který světu prostředky. „Někdy lidé dýchají, protože dýchat musí, ale už nevnímají, že tím tráví vlastní tělo. Lidé se někdy bojí vidět souvislosti a umělecký aktivismus jim je může ukázat, být se tím stává pro řadu lidí těžko stravitelný.“

„Nejsilnější je pro mě občanský postoj – vzít na sebe odpovědnost. Myslím, že ve své podstatě má Ztohoven blízko k disidentskému hnutí, protože když se člověk k něčemu postaví, může to pro něj být i nepohodlné. A věřte mi, být v konfliktu se státem je nepohodlné dost, protože

Martin Káňa: *Transformer*, 2002, ocelová konstrukce, elektrický motor, polyester, epoxid, kartón

on se vyzná. Někdo je rezistentní a moc si to nebere, někdo se pobleje jen z myšlenky, že by měl jít k soudu.“

„Nedílnou součástí našich projektů jsou i reakce – policejní zásahy nebo soudní přelíčení. To je to nejzásadnější místo, kde se střetáváme se státem, s nímž v díle pracujeme. A stát se k nám nějak postaví a hodnotí, jestli jsme třeba něčemu pomohli...“

Stanislav Kolíbal (* 11. 12. 1925, Orlová) – český sochař, malíř, scénograf, ilustrátor a pedagog.

Stanislav Kolíbal patří bezpochyby k jednomu z nejvýznamnějších protagonistů českého, ale i mezinárodního umění druhé poloviny 20. století, a to s přesahem, pro autorův úctyhodný věk, do století dvacátého prvního.

V padesátých letech byla Kolíbalovým námětem povětšinou ženská figura měkkých oblých tvarů. Těla žen jsou často znázorněná v nezvyklých polohách: nalézáme v nich Kolíbalův tak typický zájem o labilitu a vyvolání pocitu nejistoty. Jeho sochy postav a torz se na první pohled lišily od figurálních děl jeho vrstevníků. Umělcova originalita přístupu v rámci tehdejší situace byla paradoxně dána tím, že Kolíbal sochařství nestudoval: „Kdybych sochařství studoval, nikdy bych nepoznal onu tak potřebou nezátíženost,“ vzpomíná autor.

Rok 1963 je pak rokem zlomu: autor přechází k abstraktní geometrické formě. K ní mohl lehce alternovat nejen proto, že byl oproštěn od klasických sochařských záležitostí, jako třeba budování hmoty apod., ale také proto, že už ve svých figurativních sochách se zajímal o geometrii. Od roku 1963 bývá pak jméno Stanislava Kolíbala uváděno v souvislosti s konstruktivním uměním, ale Kolíbal čistý jazyk konstrukce nepřijal do důsledků. Zrovna tak je volný jeho vztah k minimalismu, který je mu často přiřazován.

V sedmdesátých letech nemohl Kolíbal vystavovat. To jej paradoxně vedlo k objevení pro něj nové výtvarné formy: k instalaci. Soustředil se totiž na práci ve svém ateliéru, kde začal skládat jednotlivé prvky díla do volných kompozic se vztahem k danému prostoru: stěna nebo podlaha se staly součástí autorova konceptu.

Dalším zlomovým bodem byl pro Kolíbala rok 1988. Tehdy umělec dostal pozvání od DAAD k jednoročnímu pobytu v Západním Berlíně. Pro Kolíbala se otevřel nový svět, tolik odlišný od světa života v totalitě. Nekonečná svoboda na jedné straně, ale také spotřební západní svět plný nepřehledných informací, který Kolíbal chápal jako svět chaosu. To silně ovlivnilo i jeho tvorbu. Začíná vznikat série *Staveb* – rozměrných prostorových konstrukcí ze dřeva (později i ze železa). Kolíbal v těchto pracích vyjádřil touhu po struktuře, která stojí proti stavu chaosu. Chtěl vyjádřit pozitivní hodnoty – něco, v čem by nebylo místo pro destrukci a labilitu, která po léta zrcadlila stav bytí v omezeném duchovním prostoru komunistické země.

Po roce 2000 se Kolíbal vrátil k některým principům a formám, kterým se věnoval již dříve.

Výstižně nazval jeho dílo kritik Tomáš Pospiszyl, když hovoří o Kolíbalovi jako o tvůrci „emocionální geometrie“.

V letech 1990-1993 vyučoval jako profesor na Akademii výtvarných umění v Praze v ateliéru socha – instalace. V roce 2019 reprezentoval Českou republiku na Bienále moderního umění v Benátkách, zároveň spolupracoval s Národní galerií v Praze, pro niž připravil výstavu *Ozvěny Benátského bienále*.

VZPOMÍNKA

Marta Taberyová (22. 9. 1930 – 22. 7. 2019) – sochařka a keramička, absolventka Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze v roce 1954 v ateliéru prof. Otto Eckerta a prof. Stanislava Ulmanna, autorka nástěnných keramických obrazů a nástěnných reliéfů do architektury.

Vytvořila více než 140 velkých keramických stěn pro objekty v celé České republice i v zahraničí. Její práce v architektuře jsou trvale umístěny v Německu ve Frankfurtu nad Mohanem, Essenu a Bad Königsteinu, v Ostravě, Pardubicích, Neratovicích a mnoha jiných českých městech. V Praze se s dílem Marty Taberyové shledávají třeba cestující ve stanici metra na Smíchovském nádraží, kde je její práce nazvaná *Krajina*, nebo diváci ve Stavovském divadle, kde je umístěna kompozice *Po představení*. Za svoji tvorbu získala řadu významných ocenění jak doma, tak i v zahraničí. Byla členkou Mezinárodní keramické akademie AIC v Ženevě.

Kamil Lhoták (25. 7. 1912 – 22. 10. 1990) – malíř, grafik a ilustrátor.

Kamil Lhoták byl jedním ze zakládajících členů Skupiny 42. V dětství prodělal obrnu a kvůli tomu celý život kulhal. Na přání matky studoval práva, jeho život byl ale naplněn malováním a vstřebáváním všeho, co předválečná avantgarda přinášela světu. V roce 1942 vzniká slavná Skupina 42, jejímiž členy byli kromě Lhotáka i Jiří Kolář, František Gross a Hudeček, Jan Smetana, Karel Souček, Jan Kotík, fotograf Miroslav Hák, Bohumír Matal, sochař Ladislav Zivř. Společná výstava skupiny v roce 1943 se pak stává zřejmě nejdůležitější událostí, která malíře Lhotáka představila jako výraznou a nezaměnitelnou osobnost českého umění. V roce 1954 se Kamil Lhoták seznámil se spisovatelem Adolfem Branaldem a tím se otevřela další etapa jeho života. Svoji dlouholetou lásku ke všemu, co má kola či vrutuli, shrnuje ilustracemi pro knihu *Dědeček automobil*, dle vlastních slov nejlepších, které za život dělal.

Celá šedesátá a sedmdesátá léta byla pro Lhotáka typická velikou pracovní aktivitou. Každoročně vytváří několik desítek obrazů, pořádá výstavy, ilustruje knihy. Přesto dokáže malíř reflektovat i moderní světové umění. Poslední roky Kamila Lhotáka se i přes nemoc, se kterou neúnavně bojoval, vyznačují sice menší co do počtu, ale stále kvalitní tvorbou. V roce 1990 namaloval svůj poslední obraz s názvem *Meteor padá do moře*.

Svémi ilustracemi přispíval Lhoták např. do časopisu *Dikobraz*, ale také do knih.

Zdenek Rykr (26. 10. 1900 – 15. 1. 1940) – malíř, grafik, sochař, reklamní návrhář (např. obaly na výrobky továrny Orion).

Nebyl přijat na AVU, a tak si zvolil filozofickou fakultu s obory dějiny umění a klasická archeologie, které zakončil v roce 1924 doktorátem. Avšak stále se výtvarně zdokonaloval jako samouk. Stál celým dílem dost stranou všech cest, kterými se ubíralo prvorepublikové výtvarnictví. Patřil k avantgardě českého malířství, ale i v ní zaujímal místo zcela ojedinelé.

Svou hmotnou existenci založil na své práci uměleckoprůmyslového rázu, na výtvarné součinnosti s průmys-

lem, pro který navrhoval plakáty, obaly a v některých velkých podnicích obstarával vlastně celou vizuální stránku výroby.

V roce 1921 byl přijat do továrny Orion, kde se záhy postaral o vizuální podobu všech čokoládových výrobků a především o ikonické logo firmy – hvězdu Orion. Na obalu čokoládové tyčinky

Kofila je dodnes využíván jeho návrh z roku 1934. Dále také tvořil pro firmu Baťa, kolínskou rafinerii petroleje, Čedok, Škodou nebo pro Kávy Kulík.

Ilustrací románu Emila Vachka *Bidyčko* (1925) upozornil na své výtvarné schopnosti a talent širokou veřejnost, což vedlo k tomu, že byl v letech 1925-1927 oficiálním scénografem Národního divadla v Praze. Rykr vytvořil ve spolupráci s režisérem K. H. Hilarem řadu zdařilých výprav.

Od třicátých let se zabýval tvorbou asambláží a koláží, čímž předznamenal tvorbu šedesátých let. Byl silně ovlivňován surrealismem a inspirovat se nechal také orientální kaligrafií. V roce 1937 se mu podařilo vystavovat v pařížském Salónu nezávislých, kde sklídl oproti rodné vlasti velké úspěchy.

Od dvacátých let působil také jako žurnalista, podílel se na tvorbě satirického časopisu *Trn*, psal fejetony, v letech 1930-1931 redigoval časopis *Domov a svět*.

Jeho manželkou byla prozaička a publicistka Milada Součková (1899-1983), dcera architekta a stavitele Antónína Součka. Ilustroval její básnické sbírky.

Svůj život ukončil předčasně, možná i díky tlaku nacistické okupace, mluví se o obavách z gestapa.

Jan Zrzavý (5. 11. 1890 – 12. 10. 1977) – malíř, grafik, ilustrátor, scénograf a příležitostný publicista.

Jan Zrzavý byl významnou postavou českého výtvarného umění, představitel avantgardy nastupující začátkem 20. století. Studoval soukromě v malířské škole Karla Reisnera, Františka Županského a v ateliéru Františka Ženíška. Nejvíce se stýkal se Adolfem Gärtnerem a Josefem Váchalem, s nimiž tvořil zárodek druhého českého symbolismu. Soudobý vývoj v umění sledoval z povzdálí.

V roce 1911 se setkává s Bohumilem Kubištou, což pro něj znamenalo otevření nové perspektivy. Za války měl dvakrát civilní zaměstnání, půl roku jako tajemník Klubu za starou Prahu, pak jako písař u Zemského výboru v Praze. Scházel se v kavárně Represenčního domu s Josefem Čapkem, Václavem Špálou, Rudolfem Kremličkou, Vlastislavem Hofmanem, Otakarem Marvánkem. Se skupinou Tvrdošijných vystavoval na jaře 1918. Od poloviny dvacátých let hodně cestoval (Bretaň, Paříž – zde získal malý domek). Od roku 1930 každoročně vystavoval v Alšově síni spolku Umělecká beseda. V roce 1910 se stal členem sdružení Sursum. V letech 1912-1917 a 1919-1923 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes, od roku 1923 Umělec-ké besedy.

V roce 1931 realizoval svou první scénickou výpravu pro Národní divadlo v Praze (Mozart: *Idomeneo*) a pokračoval spoluprací až do roku 1959. Jeho režijním partnerem byl především Ferdinand Pujman, režisér a dramaturg Opery Národního divadla, neboť scénografie Jana Zr-

vého byla věnována téměř výhradně hudebnímu divadlu. V letech 1947-1950 byl profesorem malby a kompozice na Katedře výtvarné výchovy Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Ladislav Zívř (23. 5. 1909 – 4. 9. 1980) – významný český sochař.

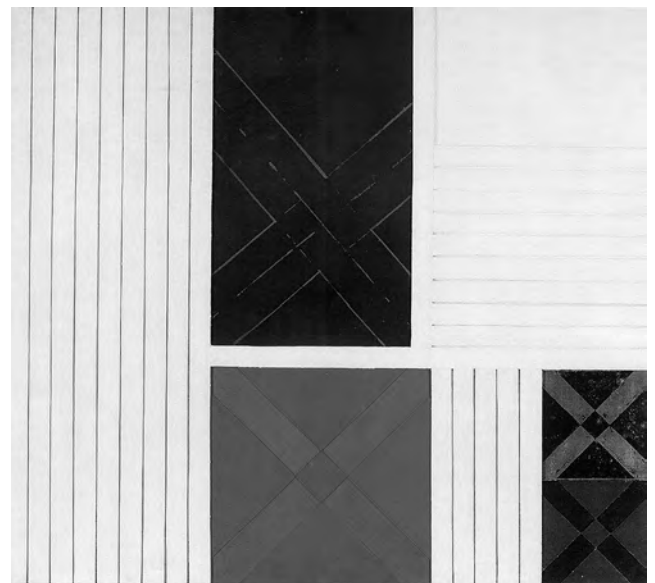
Ladislav Zívř studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze a Odborné škole keramické v Bechyni. Na počátku své tvorby byl ovlivněn především českým kubismem, experimentoval rovněž se surrealismem a ztvárněním různých snových a halucinačních vizí. V roce 1942 se stal společně s Františkem Grossem a Miroslavem Hákem členem Skupiny 42, která byla ovlivněna především kubismem, futurismem a konstruktivismem, které se pak promítaly v tvorbě jejích členů. Zívř byl jediným sochařem této skupiny a jeho tvorba blízce odrážela inspiraci skupiny životem města, městskou periferií a životem obyčejných pracujících lidí. Po válce tato témata dále rozvíjel, zaměřil se hlavně na vztah člověka a stroje.

V šedesátých letech 20. století začal Zívř dále experimentovat s abstrakcí, ve své tvorbě se zaměřil hlavně na přírodu a procesy v ní, jeho sochy obohatily nové přírodní tvary. Jeho pozdější tvorba neodrážela pouze jeho soudobé pocity, ale především jeho celoživotní zkušenosti a poznání sama sebe. Svou tvorbou bývá Zívř řazen mezi nejlepší české sochaře 20. století.

Alojz Klimo (8. 3. 1922, Piešťany – 12. 10. 2000, Bratislava)

Alojz Klimo patřil od šedesátých let 20. století k nejprogresivnějším slovenským umělcům. Zájem o geometrickou abstrakci a malbu formuje jeho specifický a na první pohled snadno rozpoznatelný malířský rukopis. Studoval na Slovenské vysoké škole technické v Bratislavě (1941-1945) a na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (1945-1948, prof. J. Bauch).

Žil a tvořil v Bratislavě. Pracoval v oblasti malby, kresby, grafiky, knižní ilustrace, monumentálně-dekorativní tvorby, věnoval se i prostorovým objektům a tvorbě hraček. Do vy-

Alojz Klimo: *Tri neznáme*, 1969

tvorného umění na Slovensku se výrazně zapsal v oblasti abstraktní, geometricko-konstruktivní vývojové linie a zůstal jí věrný i v dobách společenské nepřízně minulého režimu. Je její výraznou a přední osobností. Stejně významnou, originální tvůrčí stopu zanechal v oblasti knižní kultury, zejména v ilustracích knih pro děti a mládež.

Za svou tvorbu dostal řadu domácích i mezinárodních ocenění. Měl více než pětadvacet samostatných výstav doma i v zahraničí, zúčastnil se mnoha kolektivních domácích i mezinárodních výstavních akcí. Pro československý pavilón na Expu 1970 v Ósace vytvořil rozměrný variabil *Barevné přeměny*. Jeho tvorba je publikována v dvaceti publikacích o výtvarném umění. V roce 1995 vyšla knižní monografie jeho díla.

Jeho práce jsou ve sbírkách četných galerií v Česku a na Slovensku, v Muzeu L. Kassák v Budapešti a v soukromých sbírkách na Slovensku, v Česku, Německu a Rakousku.

Jan Kryštof Liška (1650, Vratislav – 23. 8. 1712, Lubiąż)

Jan Kryštof Liška byl český barokní malíř, jeho dílo zahrnuje především oltářní obrazy a fresky. Podobně jako jeho otčí (Willmann) pracoval převážně pro řádové objednatel: křižovníky s červenou hvězdou, cisterciáky, benediktiny a premonstráty. Jeho expresivní styl malby mohutně zapůsobil na další malířskou generaci. Stěžejní roli sehrál Liška také na poli nástěnné malby, která do té doby neměla v Čechách významnějšího domácího reprezentanta.

Bohdan Kopecký (23. 8. 1928 – 22. 10. 2010)

Kopecký studoval u prof. O. Nejedlého na AVU v Praze (1945-1949). Životním tématem se stala hornická krajina Mostecka, prostředí města, hlubinných i povrchových dolů. Studoval také krajinu s výběžky Českého středohoří, poznával její vertikální struktury, vždy spojoval osudy lidí s osudem krajiny. Na počátku šedesátých let přišel s novým přístupem k malbě krajiny, když dokázal ztvárnit i vnitřní struktury krajiny, v dalším vývoji uplatnil pohled z výšky, připomínající snímky povrchu Země pořízené z kosmických sond. Počátkem sedmdesátých let se vrátil do Litomyšle, kde klade větší důraz na znakově symbolickou a metaforickou složku malby. Je zastoupen v mnoha českých galeriích. V roce 1962 byl natočen krátký film *Svět Bohdana Kopeckého* (režie Jaroslav Šik, kamera Jan Špáta).

Bohdan Kopecký: *Větrná*, 1961

Michael Leopold Willmann: *Čtrnáct sv. pomocníků*, po 1675

Michael Leopold Willmann (1630, Královec – 1706, Lubiąż) vnesl do českého malířství jiné hodnoty, než jaké byly vlastní Karlu Škrétovi. Nevydal se na zkušenou do Itálie, ale do Nizozemí a Flander. V roce 1653 přijel do Prahy, která se stala konsolidovaným centrem uměleckého života střední Evropy a v níž panoval čilý stavební a sběratelský ruch. Neusadil se zde ovšem natrvalo, zachovával ale s Prahou stálé kontakty. Vedle cisterciáků pracoval i pro benediktiny nebo křižovníky, měl blízké vztahy k rodině Nosticů. Willmannův odkaz českému prostředí osobně zprostředkoval jeho nevlastní syn Jan Kryštof Liška.

Jan Vojtěch Angermayer (9. 11. 1674, Teplice – 18. 10. 1740, Praha) patřil mezi žáky dvorního malíře a správce obrazárny na Hradčanech Jana Rudolfa Bysse. Angermayer

Jan Vojtěch Angermayer: *Zátíší se šperkovnicí, krajkou, miniaturou a květinou*, 1708, olej, měď

mayer našel zálibu v miniaturně provedené malbě, z jeho díla jsou známá miniaturní zátěže malovaná na dřevě i mědi, námětem bývají květinové a ovocné kompozice s motivy lovné zvěře. Jeho díla jsou zastoupena v Národní galerii v Praze, v obrazárně ve Vídni, v Ženevě atd.

František Preiss (1660? – 1. 8. 1712) – jedna z nejvýraznějších postav českého vrcholného baroka.

František Preiss: *Sv. Jůda Tadeáš*, kolem 1710, lipové dřevě s fragmenty původní polychromie

František Preiss se vyučil v dílně dvorního sochaře Jeronýma Kohla, představitele tradice sahající v čase zpět až k manýrismu, se kterým spolupracoval i později. Zřejmě pocházel z rodiny v rudolfínské Praze usazeného drážďanského řezbáře Pavla Preisse. Bydlel a tvořil přímo v budově hradčanské radnice, živil se čepováním piva a vína a v prvních letech 18. století usiloval spolu s dalšími dvěma tvůrci o povolení založit v Praze první uměleckou školu. Je znám jako autor postav zemských patronů ve svatovítské katedrále, monumentální oltářové výzdoby děkanského kostela sv. Mikuláše v Lounech a u sv. Voršily či sochy sv. Františka z Assisi na Karlově mostě.

Devětsil

Umělecké sdružení Devětsil bylo založeno 15. prosince 1920 v pražském Mozarteu Karlem Teigem, Jaroslavem Seifertem, Vladislavem Vančurou a Adolfem Hoffmeisterem, jeho brněnská pobočka byla založena v roce 1923. V roce 1925 se Devětsil přejmenoval na Svaz moderní kultury Devětsil. Pražská pobočka vydávala časopisy *Revue Devětsilu* (ReD) a *Disk*, brněnská vydávala časopis *Pásmo*. Členové Devětsilu přispívali i do časopisu *Host*, vydávaného moravskou Literární skupinou.

Toto avantgardní umělecké sdružení se bezpochyby zasloužilo o přínos modernímu umění v Čechách. Bylo obhájcem levicového umění, které mělo být přístupné všem společenským vrstvám a které mělo poukazovat na inspiraci životem a cítěním proletářů, po roce 1923 našlo svoji inspiraci v poetismu. V roce 1922 vyšly jeho klíčové sborníky *Devětsil* a *Život*, které vymezovaly jeho principy a seznámily s jeho tvorbou.

Každý člen sdružení platil členský příspěvek 20 korun ročně. Z vybraných příspěvků byly financovány pořádané akce sdružení, jako například přednášky o umění, recitační večery a divadelní představení, která měla být přístupná široké veřejnosti. Z těchto peněz se také vyplácely umělecké prémie a díky nim bylo možné zavést členské slevy na akce pořádané Devětsilem.

V roce 1924 z Devětsilu odešel Jaroslav Seifert a Karel Teige, v roce 1927 ukončila svoji činnost brněnská pobočka a v roce 1930 i pobočka pražská.

Členové Devětsilu:

- zakladatelé: Karel Teige, Jaroslav Seifert, Vladislav Vančura, Adolf Hoffmeister;
- umělci: Antonín Heythum, Adolf Hoffmeister, Otakar Mrkvíčka, František Muzika, Jindřich Štyrský, Toyen;
- fotografové: Jaroslav Rösler a Evžen Markalous;
- architekti: Jaroslav Fragner, Jan Gillar, Josef Havlíček, Karel Honzík, Josef Chochol, Jaromír Krejcar, Evžen Linhart, Pavel Smetana;
- teoretici: Jiří Frejka, Julius Fučík, Jindřich Štyrský, Karel Teige, Bedřich Václavěk;
- básníci: Konstantin Biebl, František Halas, Jindřich Hořejší, Vítězslav Nezval, Jaroslav Seifert, Jiří Wolker;
- spisovatelé: Julius Fučík, Karel Konrád, Vladislav Vančura;
- herci: Jiří Voskovec a Jan Werich;
- hudebník: Jaroslav Ježek;
- režiséři: Jiří Frejka, E. F. Burian, Jindřich Honzl.

ARCHITEKTURA & DESIGN

Brněnská vila Tugendhat se opět otevřela návštěvníkům

Od úterý 2. června 2020 se po nucené koronavirové přestávce opět veřejnosti otevřela brněnská vila Tugendhat. Otevření se týká zahrady, stálých výstav v technickém podlaží i prohlídkových okruhů. Ke stejnému datu byl taktéž nově otevřen vstup do zahrady vily Tugendhat ze zahrady vily Löw-Beer.

Do konce června 2020 byly zrušeny doprovodné kulturní aktivity jako přednášky, koncertní vystoupení, filmové projekce nebo edukační programy.

Vzhledem k operativním přesunutím pravidelné údržby objektu na jarní měsíce bylo možné návštěvníkům nově otevřít řadu termínů prohlídek v červenci a srpnu. Stejně tak se z důvodu přesunutí či zrušení prohlídek zahraničních návštěvníků budou uvolňovat další, již rezervované termíny. Zájemci o návštěvu měli možnost sledovat volná místa v online prodeji vstupenek. Ten startoval 1. června 2020, kdy bylo možné zakoupit vstupenky až do konce listopadu 2020.

Vila manželů Greta a Fritze Tugendhatových z let 1929-1930, navržená architektem Ludwigem Miesem van der Rohe, je instalovanou památkou moderní architektury.

Jako jediná památka moderní architektury v České republice je zapsána na Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. V letech 2010-2012 prošla vila Tugendhat důkladnou památkovou obnovou. Stavba i s přilehlou zahradou byla restaurována do podoby v době jejího dokončení v roce 1930. Interiéry jsou vybaveny exaktními replikami původního mobiliáře. V prvním podlaží bylo restaurováno technické zázemí vily (prostory vzduchotechniky, kotelna, strojovna spouštěcích oken, molová komora). Součástí technického podlaží jsou prostory se stálou expozicí představující architektu, stavebníky a život rodiny ve vile do roku 1938, kdy před hrozbou druhé světové války Tugendhatovi nuceně emigrovali do zahraničí. (mk)

Vítězný návrh podoby památníku v Letech má podobu lesa

Vítězem soutěže na podobu památníku Lety – Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách se stal návrh Atelieru Terra Florida a Atelieru Světlík. Jejich návrh má symbolickou podobu lesa. Zástupci Muzea romské kultury v Brně, které chce památník postavit, veřejnosti představili vítězný návrh. Porota vítěze vybrala ze sedmi finalistů. Soutěže na podobu památníku se původně zúčastnilo 41 návrhů z dvanácti zemí. Návrhy byly odevzdávány a posuzované anonymně. Muzeum chce památník otevřít v roce 2023.

Architektka Jiříčná má navrhnout podobu nejvyššího domu Ostravy

Návrh na rekonstrukci výškového domu v Ostrčilově ulici v centru Ostravy připraví pro město studio AI-Design světově známé architektky Evy Jiříčné. Objekt o 22 podlažích je kvůli technickým problémům prázdný už sedm let. Návrh na jeho proměnu by město mělo mít k dispozici v lednu příštího roku.

Cílem města je zachovat objekt v celé výšce nynějších 68 metrů. Jde o nejvyšší ostravský dům a třetí nejvyšší ostravskou stavbu po Nové radnici a Bolt Tower. Postaven byl v letech 1965-1968, architektem je Jan Slezák z ostravského Stavoprojektu.

VZPOMÍNKA

Antonín Wiehl (26. 4. 1846, Plasy – 4. 11. 1910)

Antonín Wiehl studoval v letech 1864-1868 na pražské technice architekturu u prof. Zítka, poté cestoval po Evropě. První zaměstnání měl u arch. Fr. Schmoranze ve Slatiňanech, pak v letech 1871-1873 byl asistentem na české technice v Praze. Od roku 1873 pracoval jako samostatný architekt. Po jmenování stavebním radou je v letech 1882-1894 členem Obecního zastupitelstva pražského. Stává se vyhledávaným pražským vlasteneckým architektem, brzy

značně zámožným. Byl zvolen prvním předsedou českého Spolku inženýrů a architektů SIA. Od roku 1887 byl konzervátorem Ústřední komise pro zachování památek. Roku 1895 byl jmenován členem České akademie pro vědy, slovesnost a umění, v níž pracuje v uměleckých a archeologických komisích. Svůj dům na Václavském náměstí i značné jmění odkázal České akademii věd. Umírá 4. listopadu 1910 v Praze.

Po prvních dílech ovlivněných italskou renesancí dospěl k osobitému výtvarnému projevu. Ve svých novorenesančních stavbách se snažil zhodnotit typicky české architektonické tradice z konce 16. století – štítový domů, sgrafitová průčelí, členění oken apod. Patřil proto k nejtýpčtějším představitelům české novorenesance. Na výzdobu svých domů povolával přední umělce tzv. generace Národního divadla – Alše, Ženíška, Myslbeka, Suchardu, Schnircha aj. Sám byl vynikajícím kreslířem a malířem a učitelem generace architektů představované Polívkou, Balšánkem, Koulou, Stibralem, Kříženeckým, Zeyerem, Štechem aj.

Jeho prací je například nynější Muzeum Bedřicha Smetany, původní vodárenský dům čp. 201 na Novotného lávce v Praze (1883, sgrafita podle Alše, Ženíška a Kouly), hřbitovní pomníky na vyšehradském a olšanském hřbitově v Praze (s J. V. Myslbekem, J. Maudrem a A. Poppem) ad.

Zdroj: Ing. arch. Kamil Dvořák, DrSc.

Skupina PAS (Pokroková [někdy také Pracovní] Architektonická Skupina)

Karel Janů (12. 5. 1910 – 11. 2. 1995)

Jiří Štursa (1910 – 1995)

Jiří Voženílek (1909 – 1986)

Všichni tři studovali na pražské technice a patřili k levicově orientované skupině architektů prosazujících vědecký funkcionalismus hlásaný Karlem Teigem. Vytvořili už za první republiky pozoruhodná díla: Štursa a Janů několik činžáků v Praze (vyniká ten na třídě Milady Horákové nproti bývalému obchodnímu domu Brouk a Babka) a především rodinný dům továrníka Volmana v Čelákovcích se slunečními terasami, travertinovým obkladem a lávkou vedoucí z ložnice v patře až do bazénu na rozlehlé zahradě.

Volně stojící dvoupodlažní stavba v rozsáhlé zahradě (parku) se vzácnými dřevinami a tenisovým kurtem je situována na mírném severním ostrohu nad slepým ramenem Labe a skýtá velkolepý výhled do kraje. Od hlavního vstupu působí vila jako funkcionalistický skvost, z pohledu od řeky ze svahu působí jako romantický hrad. Pozoruhodné dispoziční i hmotové řešení je akcentováno množstvím detailů a použitým materiálem (kámen, travertin, mramor, černé sklo, dub atd.). Stavebník vily Josef Volman (1883-1943) byl majitelem firmy Volman, která byla založena v roce 1910 a byla zaměřena na výrobu rychloběžných vrtacích strojů, obráběcích strojů a soustruhů. Vilu nechal postavit pro svou nezletilou dceru Ludmilu, a tak sloužila krátce po dokončení jako reprezentační sídlo firmy a nedaleké továrny. Volmanova vila v Čelákovcích je jednou z nejpozoruhodnějších staveb v meziválečném Československu. Je to vlastně nejlepší aplikace Le Corbusierova romantického stylu v ČR. V architektonickém konceptu, v užití materiálu a ve vybavení je srovnávána s brněnskou vilou Tugendhat. Dům byl na podzim 1939 hotov, ale to již byla doba nacistické okupace, majitel zemřel v roce 1943. V padesátých letech byla ve vile zřízena mateřská škola.

Část vnitřního zařízení byla sice zničena, ale jinak byl dům ještě na počátku devadesátých let, podle Zdeňka Lukeše, ve velmi dobrém stavu, včetně řady původních detailů. Školka pak zmizela a vilu zakoupili noví vlastníci strojírní TOS, kteří ujišťovali, že dům uvedou do původní podoby. „Kdysi krásná zahrada je zpustlá, zčásti zastavěná rodinnými domky, mezi kopřivami se povalují polámané sochy. Dům má roztřískaná okna, opadaný kamenný obklad, rozkradený interiér. Mohla by to být nejvýznamnější památka Čelákovic, objekt, kam by jezdily zájezdy milovníků architektury z celého světa,“ uvádí český architekt, historik architektury Zdeněk Lukeš a dodává: „Je to jen další smutný příběh o našem vztahu ke kulturnímu dědictví i k odkazu člověka, který mimo jiné dal kdysi práci tisícům lidí, vyráběl špičkové obráběcí stroje, které se úspěšně vyvážely do celého světa, a za války dokonce ukrýval Masarykův archiv.“

Vozenílek po válce postavil ve Zlíně vůbec první tzv. kolektivní dům a řadu dalších staveb, městský bazén ad.

Po válce udělali tehdy ještě stále mladí architekti velkou kariéru. Janů byl ředitelem Stavebních závodů, Vozenílek ředitelem Stavoprojektu a v šedesátých letech hlavním architektem Prahy (a oba navíc náměstký ministrů), Štursa se svou tehdejší ženou Vlastou a přítelem sochařem Otakarem Švecem zase vyhráli soutěž na Stalinův pomník a úpravy Letné v jeho okolí. Postavil taky první malý paneláček v Matějské ulici na Babě.

Janů svůj sen o zprůmyslnění stavebnictví dovedl až k panelákům a ke svému vynálezu, tzv. bytovému jádru (paralelně ho začali používat i Japonci). Všichni tři byli také profesory pražské techniky. Po roce 1969 byli ovšem víceméně odsunuti. Karlu Janů už se nepodařilo postavit město z ocelových buněk v SSSR (zadání od Chruščova zrušil

Brežněv), takže stojí jen (neobyvatelný) plzeňský prototyp. Štursa se v letech 1988-1989 postavil proti některým nesmyslným stavbám, jako byl projekt hloubeného tunelu přes Stromovku, bourání starého Žižkova apod.

Několik dat:

kolem 800 – první kostely v Mikulčicích a Modré u Uherského Hradiště.

1070 – se souhlasem papeže položil Vratislav základy vyšehradské kapituly (chrámu sv. Petra a Pavla), která přímo podléhala Římu. Souběžně s tím začal vyrůstat nad známou skálou kamenný knížecí palác s kaplí sv. Jana. Vratislav si zvolil Vyšehrad za sídlo (sídli tu i někteří jeho následníci, poslední byl Soběslav I.).

1190 – 26. října Konrád Ota založil s matkou Marií premonstrátský klášter v Louce u Znojma.

1230 – královna Konstancie založila ženský cisterciácký klášter Porta Coeli u Tišnova.

1360-1361 – zahájena stavba „hladové zdi“ v Praze, jež snad měla zmírnit následky živelných pohrom a velkého hladomoru v Čechách.

1410 – 9. října byl dokončen Staroměstský orloj, v písemných pramenech se o něm objevují první zmínky.

1500 – dokončení Vladislavského sálu na Pražském hradě budované Benediktem Rejtem z Pístitova, nejvýznamnějším architektem v Čechách v období pozdní gotiky. Další Rejtova díla: dostavba chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře, zámek v Blatné, děkanský kostel v Lounech, Ludvíkův palác na Pražském hradě.

1650 – 26. září byl na Staroměstském náměstí v Praze vztyčen mariánský sloup, 30. 9. byla na jeho vrcholku umístěna socha Panny Marie, sloup byl stržen 3. listopadu 1918.

VÝSTAVY

Výstava *Devadesátej Revisited: devadesátá léta byla v hudební oblasti zázračnou dobou*

Pražské Popmuseum a klub Vagon jsou prostory, ve kterých je možné do 27. září vidět výstavy *Devadesátej Revisited I. a II.*, které rekapitulovaly události rockové, folkové a popové hudby na začátku devadesátých let minulého století. Ta doba byla opravdu zvláštní, a to i optikou dneška, kdy je našinec zvyklý opravdu na všechno. Člověk viděl odpoledne v televizi nějakého poslance a večer stál vedle něj v rockovém klubu. Nebo ho dokonce (Mišík, Prokop) mohl sledovat při jeho produkci na pódiu.

Pracovníci Popmusea pečlivě vybrali fotografie a dokumenty, které dobře charakterizovaly danou dobu. Jednotlivá témata prezentovali na několika panelech, každý měl nadpis, stručnou charakteristiku problematiky a jednotlivé snímky byly doplněny popiskami. Jako určitá ouvertura působil panel Principál americké apokalypsy v Praze, věnovaná návštěvě avantgardního hudebníka Franka Zappy v Československu v lednu 1990. Na jednom snímku sedí tento rocker (s titulem vládní zmocněnec pro kulturu, obchod a turismus) v lavicích Federálního shromáždění. V současnosti je to těžko představitelná sci-fi.

Panel *Kámeny se válí do Prahy* (parodující Jaggerovu výslovnost) se vracel k návštěvě Prahy skupiny Rolling

Stones v srpnu 1990. Snímky zpěváka Micka Jaggera, jak kráčí sálem Pražského hradu nebo jak celá kapela zdraví fanoušky z balkonu nedávného sídla komunistického prezidenta Husáka, jsou dalším důkazem zázračných devadesátek.

Podtrhuje ho i fakt, že Rolling Stones přijeli do Čech koncertovat, protože se chtěli setkat s tehdejším prezidentem Havlem. Kytarista Keith Richards, který politiky rozhodně rád nemá, dokonce v biografii napsal, že je hrdý na to, že se s naším prezidentem sešel. Těžko říct, která velká světová kapela by dnes přijela do České republiky proto, aby se setkala s úřadujícím prezidentem.

Dalším z témat, kterých si výstavy všimaly, byl třeba vznik prvních hudebních festivalů, rockových klubů či nástup dnešních ikon hudební scény (Kabát, Dan Bárta, Chinaski nebo Vanessa). Panel Nová šlechta zase ukazoval ikony tehdejšího showbusinessu. Kapitola by bývala mohla mít podtitul Kde je jim dnes konec. Jen skuteční pamětníci si vzpomenu na tehdy štíhlého plavovlasého anděla Ladislava Křížka či vlasatého Viléma Čoka z tehdy slavné kapely Nová růže.

Obě výstavy představují pro starší pamětníky jakýsi návrat do jejich mládí a evokují jejich nostalgické vzpomínky. Mladší generace má zase jedinečnou příležitost zjistit, jak vznikala současná česká hudební scéna. (mk)

Lesk zlata a zář barev na skle

Podmalby na skle si většina lidí spojuje s naivními lidovými obrázky. Představují však techniku známou a bohatě využívanou už od antiky po 19. století. Výstava v pražském Uměleckoprůmyslovém museu dokládá, že vrstvením barev i plátků zlata na zadní straně skla vznikala díla vysoké umělecké a řemeslné kvality. Kolekce *V lesku zlata, v záři barev* ukazuje renesanční i barokní obrazy a také na tři desítky těch, které muzeum zrestaurovalo.

Naprostá většina vystavených podmaleb pochází ze sbírek Uměleckoprůmyslového musea. Vybrána byla více než třetina ze zhruba 400 artefaktů, které má muzeum ve sbírkách. Přesněji se jedná o 135 děl symbolicky připomínajících 135. výročí založení muzea.

Třicet z nich bylo v letech 2001-2017 restaurováno, i s přispěním takzvaných Norských fondů. Kurátorka výstavy Helena Brožková při této příležitosti muzejní sbírky i nově zhodnotila. K výstavě vyšel i velký obrazově bohatě vypravený katalog.

Podmalba na skle je technika malby na sklo za studena, zpravidla temperovými barvami. Používala se už v byzantské říši, odkud se ve 13. a 14. století dostala do Itálie a odtud se šířila dál v Evropě. Podmalby patřily k vysoce ceněným a vyhledávaným luxusním předmětům uloženým v chrámových pokladnicích, ale i šlechtických a měšťanských sbírkách. Už po staletí jsou také v popředí sběratelského zájmu.

„Ve sbírkách často představovaly výsadní dílo. Nelze je tudíž považovat jen za projevy uměleckého řemesla. Velmi často se proto v souvislosti s nimi mluví o umění podmalby,“ říká Brožková.

Sbírku podmaleb, jíž dal základ dar od zakladatele muzea a mecenáše Vojtěcha Lanny, tvoří různorodá kolekce. Nacházejí se v ní artefakty od antiky až po 19. století, a přestože její podstatnou část tvoří obrazy vytvořené v českých zemích od 17. století dále, její součástí jsou i významná starší a evropská díla například z Benátek, Lombardie, Neapole, Norimberku, Curychu, Tyrolska či Bavorska.

K nejcennějším renesančním obrazům, které jsou na výstavě k vidění, patří obrazy Hanse Jakoba Sprüngliho (1559-1637) z Curychu, v němž vzniklo významné centrum podmalby na skle. Tamní umělci měli na co navazovat, protože ve městě měla tradici malba na plochem okenním skle, tedy vitraj. Sprüngli působil v Norimberku a pracoval i pro císaře Rudolfa II. v Praze.

Z období baroka patří k nejcennějším práce nizozemského malíře Gerharda Janssena nebo Daniela a Ignáce Preisslerových působících významnou část života v Kunštátu v Orlických horách, kde byli ve službách hrabat Kolowratů-Liebsteinských. Jejich malby na skle i porcelánu patřily k vyhledávaným dílům už v době vzniku. Pro podmalby Preisslerových je typická kombinace plátkového zlata a červené a černé lavirované barvy.

„Donedávna byly tyto práce připisovány Ignácovi, ale nyní můžeme na základě pramenů soudit, že styl této dílny s největší pravděpodobností formoval už Ignácův otec Daniel,“ říká kurátorka. Protože však své práce nesignovali, není snadné je rozlišit.

Vzácné jsou také podmalby připisované takzvané česko-francké škole nebo díla malířů činných v 18. století

v Augsburgu. Výstava ukazuje i výběr grafik, které se staly předlohou pro některé vystavené podmalby.

V českých zemích se podmalbě nejlépe dařilo od druhé poloviny 18. století do konce 19. století, kdy při sklárnách v pohraničních oblastech vznikaly malířské dílny a technika postupně zlidověla.

Výstava je otevřena do 27. září 2020. (mk)

Výstava v Portheimce

Až do konce léta byla nakonec prodloužena zajímavá výstava v Museu skla v Portheimce v Praze na Smíchově. Výstava byla věnována hvězdné současnosti české bižuterie. Desítky firem ve spolupráci s kurátory Petrem Novým a Silvií Stanickou vybrala a vytvořila pro Museum skla Portheimka jedinečné výrobky, které navrhovali čeští i zahraniční designéři. Jejich společnými tématy se stala exkluzivita, svět haute couture a celebrit.

Unikátní součástí expozice byly bižuterní šperky inspirované ženami se silným příběhem a charismatem – symbolický dárek mecenášce Medě Mládkové k jejím nedávným narozeninám.

Velkou konkurenční výhodou české bižuterie současnosti je její mnohotvárnost, v níž se jí nikdo nevyrovná. K hlavnímu sortimentu v současné době patří skleněné kameny, perle a perličky v nesčetném počtu typů, tvarů, velikostí, barev a jejich kombinací. V nabídce je ale také kovová bižuterie a další speciality.

Specifickou součástí portfolia českých firem jsou luxusní bižuterní šperky a módní kreace v podobě autorových konceptů, jedinečných originálů, limitovaných kolekcí, včetně spolupráce se světovými a domácími módními značkami, návrháři a celebritami, nebo zakázková výroba pro konkrétního náročného klienta.

Česká bižuterie nesporně dokázala, že se v žádném případě neztratí na prestižních světových společenských akcích, přehlídkových molech, filmových premiérách nebo hudebních show. (mk)

Museum Kampa představuje 120 let starou malbu Alfonse Muchy

Pražské Museum Kampa otevřelo výstavu *Elusive fusion*, která přináší protnutí dvou významných osobností – světoznámého secesního malíře Alfonse Muchy a současného českého streetartového umělce Pasty Onera. Mezi plakáty Alfonse Muchy uvidí návštěvníci také několikametrovou malbu s názvem *Doba římská a příchod Slovanů*. Obraz, který Mucha vytvořil před sto dvaceti lety, podle řady odborníků předznamenal vznik *Slovanské epopeje*. Dílo o rozměrech 7 × 3,5 metru, které vzniklo v roce 1900 pro světovou výstavu v Paříži, rozvíjí mytologické téma střetu antické a slovanské kultury.

Výstava *iMucha* ukáže rozpohybované plakáty či ozvučenou *Slovanskou epopej*

Rozpohybované digitalizované plakáty malíře Alfonse Muchy či ozvučenou *Slovanskou epopej* představí výstava *iMucha* v Obecním domě. Nejrozsáhlejší sbírka děl secesního malíře nashromážděná tenistou Ivanem Lendlem se do Obecního domu vrací po sedmi letech, tentokrát

částečně digitalizovaná a rozšířená o další díla. Výstava sbírky obohacené o asi 70 nových děl ukáže například rozpothybovanou a ozvučenou *Slovanskou epopej*. „Bude možné zhlédnout monumentálně zvětšené strhující detaily z tohoto dvacetidílného souboru,“ uvedl kurátor výstavy Karel Srp. Mezi rozpothybovanými Muchovými obrazy, o jejichž digitalizaci se postaral člen skupiny Lucie Michal Dvořák, budou i Muchovy plakáty. „Před sedmi lety jsme chtěli prezentovat pouze plakáty a sbírku, nyní mi šlo o to vytvořit z celé výstavy zážitek,“ vysvětlil svůj záměr Srp. Mezi asi 220 díly uvidí návštěvníci například obraz z roku 1889 s názvem *Modlitba*, jedno z nejstarších Muchových děl, či malířovu skicu k vitráži v kapli sv. Víta a zmenšenou repliku vitráže. „Návštěvníci uvidí prosvětlenou repliku, jako by byli v kostele,“ dodal autor výstavy Richard Fuxa. Na návštěvníky promluví i digitalizovaná postava Alfonse Muchy namluvená Jiřím Dvořákem. V anglickém znění propůjčil Muchovi svůj hlas jeden z představitelů Jamese Bonda, americký herec Pierce Brosnan. Jak dlouho výstava v Obecním domě bude, se ještě neví, podle Srpa by to měl být minimálně jeden rok.

Výstava Jiri Kars

Georges Kars, narozený jako Jiří Karpeles, psaný též Jiri, nebo Georg (2. 5. 1880, Kralupy nad Vltavou – 5. 2. 1945, Ženeva)

Jméno i malířské dílo Jiřího či Georgese Karse si donedávna připomínali jen znalci výtvarného umění. Řadu let prožil na pařížském Montmartru, k jeho blízkým přátelům patřili Juan Gris, Pablo Picasso nebo Amedeo Modigliani. Dnes se Kars opět vrací do širšího povědomí, ceny jeho obrazů na uměleckých aukcích raketově rostou. Letos si připomínáme nejen 140. výročí jeho narození, ale i 75 let od jeho tragické smrti. Výběr z jeho kreseb i obrazů je k vidění v jeho rodišti v Kralupech nad Vltavou. Výstavu v kralupském Městském muzeu připravil jeho ředitel Jan Racek: „Rodina Jiřího Karpelese patřila v Kralupech k vyšší střední vrstvě. Jeho otec Vilém Karpeles zde v polovině sedmdesátých let 19. století zakoupil parní mlýn a až do své smrti v polovině dvacátých let minulého století ten mlýn provozoval. Tuto provozovnu velmi zdokonaloval a vylepšoval, nakonec se z ní stala funkcionalistická budova. Ovšem v té době už se jmenovali Karsovi, protože v roce 1906 si nechali úředně změnit jméno.“

Na studia dějin umění Jiří Kars odjíždí do Mnichova, kde později vstupuje i do ateliéru malířství vedeného Franzem von Stuckem. Právě tam se seznamuje se svými pozdějšími přáteli Vasilijem Kandinským, Paulem Kleem, Eugenem von Kahlerem nebo Alfredem Kubinem. Po dokončení studií v roce 1905 tráví rok na cestách, během kterých navštívuje Portugalsko a Španělsko, krátce severní Německo a Hamburk a nakonec Paříž. Následující rok tráví převážně v Praze, kde mimo jiné uspořádá v Rudolfinu výstavu svých děl ze Španělska. Záhy si ale začíná uvědomovat, že „malíři žijící v Praze vůbec netuší, jak mocným vývojem prochází malířství.“ I přes výtvarnou i osobní blízkost ke členům skupiny Osma Kars v roce 1908 odmítá pozvání k jejich pražské výstavě a ještě téhož roku se přesouvá do Paříže.

Ve svém ateliéru na Montmartru se setkává s mnoha významnými umělci té doby. Do okruhu jeho přátel tak

vedle malířů Juana Grise, Georgese Braquea, Andrého Deraina nebo Maurice Vlamincka patřili například i básníci Guillaume Apollinaire, Max Jacob a další. Se svými malbami ovlivněnými liebermannovským impresionismem se pravidelně účastní slavného Podzimního salonu. První světovou válku prožil Kars na haličské a ukrajinské frontě. Ani tam se ale umění nevzdal, a vznikly tak náčrtníky plné kreseb vojáků i místních obyvatel. Jeho výtvarný projev se po válce změnil – z expresivního a kubizujícího stylu ovlivněného Paulem Cézannem nebo Paulem Picassem se do Karsovych děl vlévá klidnější atmosféra nastupujícího civilismu a novoklasicismu. Meziválečný čas strávil Kars se svou ženou převážně v Paříži a ve svém letním domě v městečku Tossa de Mar v milovaném Španělsku. Právě tady vznikala stěžejní část jeho díla až do roku 1936, kdy byli manželé kvůli občanské válce nuceni zemi opustit.

Hned následující rok čeká Jiřího Karse velká retrospektivní výstava jeho děl v pražském Mánesu, po níž se rozhodne pro definitivní návrat do Československa. S příchodem druhé světové války jsou ale Karsovi nuceni opustit i svůj vinohradský byt a po několika letech se postupně stěhovat po různých francouzských městech. Nakonec se usídí ve švýcarském Curychu, kde žila i umělcova sestra. Právě tam Karse na sklonku války dostihly zprávy o smrti či pronásledování přátel a příbuzných v jiných částech Evropy. Pod jejich dojmem pak v únoru 1945, na cestě zpět do osvobozené Francie, ukončil Jiří Kars svůj život skokem z okna ženevského hotelu.

Výstava Sluneční králové v Národním muzeu

Čeští egyptologové v lokalitě působí od přelomu padesátých a šedesátých let. Takzvaní Sluneční králové byli panovníci 5. dynastie, kteří své pohřební komplexy postavili v Abúsíru v 25. až 24. století př. n. l. a uctívali slunečního boha Rea. Návštěvníci si prohlédnou například sochy panovníka Raneferera, princezny Šeretnebtaj, ale i keramiku a texty. Starověké exponáty doprovází například makey tři pyramid, uvnitř kterých bude 3D projekce. Lidé také „vstoupí“ do skalní hrobky princezny Šeretnebtaj z období 2500 až 2350 let př. n. l., kterou čeští egyptologové objevili v roce 2012. Z vystavených předmětů je zhruba 80 těch, které v Abúsíru objevili čeští egyptologové.

Výstava bude otevřena do 7. února 2021.

Česká centra nabízí virtuální cestu po stopách Adolfa Loose

Půlroční virtuální cesta po stopách jednoho z nejvýznamnějších světových architektů 20. století, českého rodáka Adolfa Loose – i tak lze nazvat cyklus připravený Českými centry. S průřezem jeho tvorby v Česku, realizacemi jeho staveb i s jeho osobností se lidé budou moci seznámit prostřednictvím facebookové a instagramové platformy programu Adolf Loos – Pioneer of Modern Living. Česká centra se programem zapojila do oslav letošního Roku Adolfa Loose, kterým se v mnoha zemích připomíná 150. výročí jeho narození. O prázdninách se v rámci programu uskutečnily streamované prohlídky Bauerova zámečku v Brně a plzeňských Loosových interiérů. Podzimní program pak počítá s oslovením odborné veřejnosti prostřednictvím cyklu tematických přednášek. Vedle toho bude projekt na-

bízet na facebooku výběr Loosových citátů a komentáře kurátora Filipa Šenka.

Adolf Loos (1870-1933) se narodil v Brně, celý život se však pohyboval mezi Vídní, Paříží a New Yorkem. Odmítal přebytnou zdobnost, kterou se vyznačoval panující styl secese, a prosazoval stroze funkční a praktickou obytnou

architekturu. Zdobnost považoval za projev primitivismu, věcnost a účelnost za znaky kulturní vyspělosti. V České republice jeho autorství nese více než třicet budov a interiérů. Svým myšlením i realizacemi ovlivnil soudobou architekturu, inspiroval pozdější dění a směřování architektury v mezinárodním měřítku.

LITERATURA

Krušnohorské gulagy byly pro vězně peklem

Kniha *Na uranu záleží!* Zbyňka Zemana a Rainera Karlsche poskytuje unikátní česko-německý pohled na téma uranu v Krušných horách včetně saské strany. Přes první kontakt s uranovou rudou před staletími přes prvo-republikové lázně až po léta hrůzy v komunistických trestných táborech, kde pracovali političtí vězni.

V Jáchymově (kdysi Konradsgrün) se začalo organizovaně hledat stříbro kolem roku 1511. Hrabě Štěpán Šlik založil s několika společníky důlní společnost. Přistěhovali se tam stovky horníků s rodinami a už v roce 1519 byl vyražen první tolar (z něj vzniklo slovo dolar). O rok později byl Jáchymov povýšen na královské město.

Lidé tam naráželi na uranovou rudu, smolinec, ale považovali ji za bezcennou. Až v 19. století skláři více používali barvy na bázi uranu a teprve v roce 1911 byly založeny „radiové lázně“. Skupina investorů začala tou dobou budovat i obrovský luxusní Radium Palace Hotel.

Pak přišli sovětští soudruzi, kteří měli o krušnohorský smolinec enormní zájem. Hned v roce 1945, výstřely sotva dozněly, byla NKVD v Jáchymově. Němečtí zajatci jim na práci nestačili, a tak začala v roce 1949 „akce D“. Komunisti navázeli vězně z vnitrozemí do hor ve velkém. V roce 1950 už v táborech živořilo 11 tisíc politických vězňů. A zrodil se český „gulag“.

Komunisté měli strach, aby jim „političtí“ nenakazili běžné zločince, kteří pak mohli vyjít na svobodu „otrávením jedem protistátní záští“, tak se je snažili různě oddělovat. Nejhorší protisocialistické živly poslali do táborů Vojna, Nikolaj, Vykmanov 2, Rovnost a Eliáš, vězni druhé kategorie putovali do lágrů Prokop, Svatopluk, Vršek a Mariánská, kde stál velký klášter. StB si tam zařídila mučírnu, a když pak v šedesátých letech politické mukly pustili na amnestii, klášter jednoduše srovnali se zemí. Nikoho to netrápilo, tou dobou v tzv. Sudetech mizela celá města, kdo by se zajímal o klášter po Němcích.

Třetí kategorie vězňů mířila do tábora Ležnice a pro méně nebezpečné Bratrství, Svornost a Vykmanov I a Ústřední. Kolaboranti a kriminálníci fungovali jako informátoři. Ti na politické donášeli a různě je šikanovali.

V táborech nebylo nikdy ničeho dostatek. Chyběla voda, jídlo, oblečení, boty. Některé baráky byly tak přeplněné, že tři vězňové měli jen jednu postel, kterou si předávali po osmi hodinách. Bachaře to netrápilo – byli to muži určené k likvidaci, zkráceně M.U.K.L.

Další z rafinovaných zvráceností režimu byla platba za ubytování a jídlo. Nevinní lidé odevzdávali plat za práci vězeňské správě. Co zbylo, šlo částečně rodinám vězňů a částečně se vyplácelo muklům v podobě kupónů, které ale platily jen ve vězeňské kantýně.

Řada lidí z kategorie M.U.K.L. onemocněla, nebo umřela, ale to pro soudruhy z ministerstva nepředstavovalo až takový problém. V zinscenovaných procesech se dal odsoudit kdokoli za cokoli. Věznice byly pořád plné, jen v roce 1951 dodali do Krušných hor dalších pět tisíc nešťastníků. Bylo jich už tolik, že museli postavit další lágr Vykmanov 2, kde stála i proslulá věž smrti, vysoká čtyřpatrová budova na drcení rudy. Kolem ní stály kontejnery na smolinec a ještě pár menších budov. Hrdinové západního odboje, letci a vojáci tam společně s katolickými kněžími, intelektuály a dalšími „zločinci“ mlátili palicemi do uranové rudy. Menší kousky pokračovaly do mechanických drtičů. Výsledkem celého procesu byla malá lesklá zrnka, která dali do kovových barelů a následně naložili na uranové vlaky, které dvakrát denně odvážely jáchymovský poklad do Sovětského svazu.

Tábor obklopoval ostnatý drát a brána s ozbrojenou stráží, před plotem měli bytovky dozorců. Když muklům skončila směna, odpočinek je nečekal – nastal čas na úklid bytů dozorců, baráků lágru, bylo třeba mýt podlahy i stěny, zametat a ještě čistit vagony strážných v uranových vlcích. Mezitím museli absolvovat ještě nesmyslné nástupy na dvoře před dřevěnými baráky, pětkrát denně za každého počasí. Mýt se měli v mizerné hromadné umývárně, v podstatě šlo o žlab s několika kohoutky, ze kterých tekla jen studená voda. Vedle stály dřevěné latríny, ale toaletní papír byl považován za příliš vysoký nadstandard, aby se jim plýtvalo na muže určené k likvidaci. Koupit si ho mohl jen ten, kdo měl potvrzení od lékaře. V barácích si mohli zatopit uhlím, ale pouze za určitých podmínek. Dostávali ho omezené množství a dozorce si občas vzpomněl, že tam mají moc teplo, a pak jim nařídil uhlí vrátit.

Československé věznice tehdy dostaly instrukce, že mají co nejvíc politických vězňů posílat do pracovního trestaneckého oddílu Ostrov u Karlových Varů, tábor Vykmanov. Vězni pak dostali jen kódové označení „Ostrov“, nic víc se oficiálně nesmělo říkat. Ve věznicích v Plzni, Praze, Mostě i Brně založili sběrná centra pro kandidáty „Ostrova“ a kdo byl jednou zařazen, už se z toho nevyvlékl.

Muklové se jen málokdy, asi třikrát ročně, dočkali návštěvy rodiny, která byla většinou velmi krátká, a celý postup připomínal nesmyslné divadlo. Jáchymov byl zakázanou zónou, kam stráž nechtěla nikoho pouštět. Vězni museli jet autobusem jinam, tam je jednoho po druhém vedli do místnosti se stolem, kde se mohli setkat, jenže mezi mukla a návštěvu dali drátěné pletivo a rozhovor byl hlídáný, téměř nic se nemohlo říct. Mohli přijet jen dva dospělí a jedno dítě a každý z nich dostal svého fízla, který kontroloval, jestli si něco nepředávají nebo nemluví o zakázaných tématech. Při porušení řádu byla návštěva ukončena.

Dopisy směli „politický“ psát jen jednou měsíčně. Pak je odevzdali cenzorovi, který mohl dopis kdykoliv roztrhat. Zoufalí moderní otroci se pokoušeli o útek, hned v prvním roce 1949 víc než stovka, ale málokdy uspěli a přežili. Na útěku je často zastřelili nebo ubili k smrti. Kdo byl jen odsouzen k dalšímu trestu, dopadl ještě dobře.

Roky v podlouhlých dřevěných barácích se vlekly, muklové si občas povídali nebo hráli šachy s figurkami uhnětenými z chleba. V neděli si zazpívali nebo se procházeli pořád dokola uvnitř lágru a polehávali na trávě, občas jim v „kulturáku“ promítali filmy, pochopitelně jen komunistické, které nikdo z nich nemohl brát vážně.

Spali na železných palandách, ale prostěradla dostali jen v létě, protože v zimě by je prý použili na maskování při útěku. Zimy byly kruté. Malá kamínka, která spojovala roura s cihlovým komínem, moc netopila. Když byl silný mráz, snažili se ukrást trochu dřeva nebo uhlí. Na polici u paland ležely jejich misky, lžíce, hřebeny a kartáčky na zuby, málokdo vlastnil ještě něco jiného.

Jáchymovské peklo definitivně skončilo až v roce 1960, když prezident Novotný vyhlásil amnestii. (mk)

Zemřela spisovatelka a jedna z mluvčích Charty 77 Zdena Tominová

Ve věku devětasedmdesáti let v Praze zemřela spisovatelka a jedna z mluvčích disidentského hnutí Charta 77 Zdena Tominová. Společně s manželem filozofem Juliem Tominem byli jedni z prvních, kteří podepsali prohlášení Charty 77. Ze strany komunistického režimu čelila rodina kvůli působení v disentu neustálé šikaně, která vyústila v odchod Tominových z Československa. V exilu ve Velké Británii Tominová mimo jiné pracovala pro BBC. Zdena Tominová, která před podpisem Charty 77 pracovala jako tlumočnice, se mluvčí hnutí stala v únoru 1979 jako druhá žena po zpěvačce Martě Kubišové.

Perzekuce režimu dolehla i na syny Tominových Marka a Lukáše. Rodina se proto rozhodla využít nabídky z Oxfordu na stáž pro Julia Tomina. V roce 1980 dostali výjezdni doložku a i s dětmi odjeli do Velké Británie. Režim je poté zbavil občanství a neumožnil jim návrat do vlasti. Po pádu komunismu se do vlasti natrvalo vrátili jen jejich synové.

K 70. výročí smrti Milady Horákové vychází kniha o její rodině

U příležitosti 70. výročí smrti Milady Horákové, která byla popravena 27. června 1950 po komunistickým režimem vykonstruovaném procesu, vychází kniha o její rodině. Publikace nazvaná *Jdu s hlavou vztyčenou* vznikla na základě rozhovorů Daniela Anýže s dcerou Horákové Janou Kánskou. Titul je citací z posledního dopisu, který česká právnička a politička adresovala svým nejbližším. Kánská se kvůli nacistickému i komunistickému režimu musela obejít bez rodičů. Vlastní domov našla až jako dospělá žena ve Spojených státech.

Kniha Jana Nováka s názvem Kundera: Český život a doba

Nová kniha Jana Nováka s názvem *Kundera: Český život a doba* je již na pultech knihkupectví. Novák, autor romá-

nu *Zatím dobrý* o bratřech Mašínových nebo biografie Miloše Formana *Co já vím*, v ní popisuje život a dílo slavného spisovatele před tím, než v roce 1975 odešel i se svou ženou z Československa do exilu ve Francii. Knihu vydávají společně nakladatelství Paseka a Argo. Už teď ale vyvolává debaty kvůli některým pasážím z Kunderova intimního života, ale také jeho údajnému udání na StB. Jan Novák na knize pracoval čtyři roky, uvádí, že využíval veřejně dostupné zdroje včetně archivů komunistické Státní bezpečnosti. Snaží se v textu vyvrátit podle něj Kunderou pečlivě konstruované mýty. S Kunderou nemluvil, údajně na Novákovu žádost nereagoval.

Kniha *Návrat do Valbone* bude mít pokračování pod názvem *Stíny Valbone*

Román *Návrat do Valbone*, v němž autor Josef Habas Urban tvrdí, že čeští studenti ztracení v Albánii se stali oběťmi obchodu s orgány, bude mít pokračování. Vyjde letos na podzim pod názvem *Stíny Valbone*. Naváže na příběh pojednávající o záhadném zmizení tří studentů v Albánii v roce 2001, v němž se autor vydal po stopách Lenky Tučkové a bratrů Jana a Michala Pavelkových. Do kauzy byla tehdy s nulovým výsledkem zapojena řada českých i mezinárodních institucí včetně Interpolu.

Kniha *Návrat do Valbone* napsaná na základě skutečných událostí vyšla loni. Vzbudila pozornost i v zahraničí, letos v září vyjde v Rusku, o jeho publikaci projeví zájem v Německu a dalších státech. Rovněž se připravuje filmová verze příběhu. Kniha odkrývající pozadí zmizení studentů v Albánii je podle autora bestsellerů *Habermannův mlýn, 7 dní hříchu* nebo románu *Tenkrát v ráji* ze 70 procent podle skutečnosti a ze 30 procent fikce.

Ministr Zaorálek odvolal ředitele Národní knihovny Martina Kocandu

Ministr kultury Lubomír Zaorálek (ČSSD) odvolal ředitele Národní knihovny Martina Kocandu kvůli nesrovnalostem v projektu e-knihovna, které prověřují policie či Bezpečnostní informační služba. V projektu šlo o dotaci evropských fondů ve výši 144 milióny korun. Dlouhodobě Zaorálkovi vadí i pomalý postup další fáze rekonstrukce Klementina, pronájmy tam uzavřené či některé sporné akvizice. Dočasným vedením NK pověřil Zaorálek dlouholetého zaměstnance knihovny, ředitele Knihovnického institutu NK Víta Richtera.

Odvolaný ředitel Národní knihovny Martin Kocanda řekl, že projekt e-knihovny, jenž byl jedním z důvodů jeho odvolání z čela instituce, sám ukončil. Uvedl, že stejně jako jeho předchůdci v čele NK čelil ve své funkci nátlakům různých zájmových skupin. „V poslední době čelím výhrůžkám z různých skupin, nátlakům, bylo poškozeno i moje vozidlo a bylo mi naznačeno, že to souvisí s otázkami IT a snahou skupin se do NK dostat,“ uvedl s tím, že kontaktoval orgány činné v trestním řízení.

Hlavní ideou projektu Národní e-knihovna měla být integrace databází, digitálních knihoven a dalších informačních zdrojů knihoven pomocí jednoduchého rozhraní. „Snažili jsme se zjistit, co obsahuje, na co tam jsou určené peníze. To jsme se nikdy nedozvěděli, projekt byl prostě podán. V řadě případů to duplikovalo to, co dnes knihov-

na provozuje, v některých případech ta integrace neměla ani smysl," vysvětlil Vít Richter. Je podle něj velká škoda, že knihovna přichází o dotaci 144 miliónů korun z evropských fondů, protože by potřebovala velké investice do informačních technologií. Zaorálek kritizoval také neuskutečněný nákup notářského zápisu z roku 1406, který loni v červnu vydražila Národní knihovna za více než 18 miliónů korun. Nikdy jej však nezaplatila, po aukci se objevily spekulace o jeho původu a policie jej zabavila s podezřením, že je kradený.

Národní památník vystaví Fučíkovu Reportáž

Poslední literární dílo komunistického novináře Julia Fučíka *Reportáž psaná na oprátce* představí výstava v Národním památníku na Vítkově. Otevřena je od 21. srpna a pod názvem *Reportáž psaná na oprátce Julia Fučíka* chce seznámit návštěvníky s touto osobností, s jeho nejznámějším dílem i jeho vizuální prezentací ve veřejném prostoru. Vyplyvá to z informací pražského Národního muzea, které výstavu pořádá.

Reportáž bude na výstavě představena jak v originálních vězeňských motácích psaných tužkou na odřezcích toaletního papíru, ve strojopisných přepisech, do nichž už v roce 1945 zasahovala první cenzura, tak v desítkách vydání a překladů, jimiž byl socialistický čtenář zahlcovaný. Výstava seznámí návštěvníky také s okolnostmi vzniku i proměnami fučíkovského kultu a rolmi jeho jednotlivých aktérů. Nabídne kritické čtení Fučíkova díla a poukazuje na fenomén hrdinství ve 20. století. Zároveň je podle autorů také připomínkou nikdy nekončícího nebezpečí sklouznutí k ideologickým interpretacím příběhů a událostí.

Knihy kněze Stanislava Příbyla přibližují vznik, zánik i obnovu mariánského sloupu

Historické a církevní souvislosti vzniku, stržení a obnovy mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze popsal ve své knize katolický kněz Stanislav Příbyl. Publikaci představil v kostele Matky Boží před Týnem na Staroměstském náměstí.

Sloup nechal postavit habsburský císař Ferdinand III. v roce 1650 jako poděkování Panně Marii za obhájení Prahy před švédskými vojsky v roce 1648. V listopadu 1918 byl na protest proti habsburské monarchii stržen davem. Příbyl v knize nezastírá, že sloup je předmětem ostrých sporů. Připomíná také možná méně známý fakt, že stržení sloupu bylo impulsem pro výstavbu řady nových kostelů na různých místech Prahy – mělo jich být nejméně dvanáct jako hvězd, které měla Panna Marie kolem hlavy.

JUBILEA

Dušan Šimko (* 27. 4. 1945, Košice) – spisovatel, publicista a univerzitní docent působící ve švýcarské Basileji.

Autorův život je stejně zajímavý jako osudy hrdinů jeho knih. Po emigraci v roce 1968 do Švýcarska se už po šesti letech prosazuje jako žurnalista a v němčině publikuje fejetony, recenze a literární reportáže v deníku *Neue Zürcher Zeitung* a v týdeníku *Die Weltwoche*. Otiskuje rovněž slovenské texty v exilových časopisech a v roce 1984 mu v prestižní londýnské edici *Rozmluvy* vychází povídkový

debut *Maraton Juana Zabaly*. Na slovenské vydání ve vlasti si musí ještě dalších šest let počkat. Basilej – i když mu svým kosmopolitním charakterem připomíná milované Košice – ho určitým způsobem stísnuje. Odjíždí do Asie a více než čtyři roky přednáší na univerzitách v Hongkongu a v Japonsku. Svoje zkušenosti posléze zpracoval v esejisticky laděné novele *Japonský divan* (1993). O sedm let později vyšel jeho postmoderní historický román *Esterházyho lokaj*. Šimkův literární profil je obohacen i o scénáře jeho autorských dokumentárních filmů *Portrét Jiřího Koláře* a *Šestý prapor* (zpracovávající tabuizované téma pracovních táborů Židů ve Slovenském státě). Pražskému publiku se představil na knižním veletrhu Svět knihy 2009, kde uvedl svůj román *Gubbio – kniha udavačů* a v Lichtenštejnském paláci představil svůj úspěšný román *Esterházyho lokaj*, který se po svém prvním vydání na Slovensku konečně dočkal – po maďarském a německém překladu – i české verze. V roce 2015 vyšel v češtině mj. jeho román *Mramor a granit*.

Mária Bátorová (* 19. 10. 1950, Trenčín) – literárna vedkyňa, germanistka, slavistka, spisovateľka, prozaička, poetka, esejistka, publicistka a vysokoškolská pedagogička.

Vo svojich monografiách a štúdiách reflektuje problematiku tabuizovaných tém slovenskej literárnej histórie 20. storočia, novou komparatistickou metódou pomenúva miesto slovenskej literárnej moderny v kontexte európskej literárnej moderny a zaoberá sa aj súčasnou slovenskou a nemeckou literatúrou a kultúrou. Knižne mohla publikovať až po roku 1989. Známa je aj ako autorka umeleckej literatúry, s výrazným literárnokritickým ohlasom. Diela Márie Bátorovej vyšli nielen v slovenčine, ale aj vo viacerých svetových jazykoch. Za vedecké a beletristické diela získala mnohé domáce aj zahraničné ocenenia.

VZPOMÍNKA

František Hrubín (17. 9. 1910, Praha – 1. 3. 1971, České Budějovice)

František Hrubín byl český básník, tvůrce přírodních a milostných lyriků, autor veršů a pohádek pro děti, prozaik,

dramatik a překladatel, především z francouzštiny. Narodil se v Praze v rodině stavitele, ale své mládí prožil v Lešanech v Posázaví. Vystudoval gymnázium v Praze, od roku 1934 byl zaměstnán v Městské knihovně v Praze a později na ministerstvu informací. Při svém zaměstnání se věnuje zároveň psaní poezie: je básnickým žákem a přítelem Josefa

Hory a Františka Halase, přátel se též s Jaroslavem Seifertem, Bohuslavem Mathesiem, Janem Zahradníčkem a dalšími literáty. V roce 1946 se stal spisovatelem z povolání.

Výrazně se podílel na založení dětského časopisu *Matěrdouška*, v letech 1945-1950 ho redigoval. Na II. sjezdu Svazu československých spisovatelů v roce 1956 spolu s Jaroslavem Seifertem odvážně kritizoval spojení literatury a politiky, zastali se zde nejen perzekvovaných, ale i zavřených spisovatelů. Toto vystoupení vedlo nejprve k zakázu literární činnosti, později mu bylo povoleno překládat a psát literaturu pro děti, jeho samostatná tvorba procházela různými obdobími zákazů a vydávání.

Jiří Pištora (12. 6. 1932 – 26. 9. 1970) byl významný český básník, fejetonista a literární kritik, jehož dětství bylo poznamenáno tragickým osudem jeho otce (popraven nacisty za spolupráci s odbojovou skupinou Silver, která se zúčastnila atentátu na Heydricha) a následně i nevyhovujícím kádrovým profilem (sociálně-demokratická rodina). V šedesátých letech Pištora pracoval v administrativě Svazu spisovatelů, patřil do okruhu zakladatelů časopisu *Tvář*, jejímž byl redaktorem. Nastupující normalizace, existenční tíseň i osobní problémy vedly k jeho dobrovolnému a předčasnému odchodu v září roku 1970.

Jiří Pištora, září 1970: „Debakl mého života je jen součást děsivého mravního debaklu této společnosti. Zničili jsme v srdci generací poslední trosky cti. Neumím se tu pohybovat. Děsím se samoty, protože je to samota nevykoupená, samota přikázaná, nikoli samota-dar: samota smrt.“

Víme: zač nám stojí umřít, je právě to, zač stojí žít. Jiří Pištora stál před možností otevřít se znovu životu, věděl, nebo přinejmenším tušil, že dílo, které mu vyrůstá v tomto vyvátém čase, jehož dusno cítil o jeden lidský rozměr osobněji, je poezie, k níž jako v soustředných kruzích dosud směřoval; přesto odešel s vírou, že nejkrásnější básně jsou ty smyšlené.

Jiří Gruša /www.hostbrno.cz/pistora-jiri/

Lapkové

Žije, žije ve stepi
jeden v suché otepi.
Druhý v láptích pod pařezem,
třetí v díře mezi bezem.
Ať si jsou, tam kde jsou.
Ať sem na nás
nelezou.

Ironií osudu právě tato jedna z jeho nevinných říkanek *Lapkové* spustila vlnu básnickovy posrpnové skandalizace a pronásledování, jež přispěla k jeho sebevraždě.

Adolf Branald (4. 10. 1910 – 28. 8. 2008)

Český spisovatel, autor románů, povídek, reportáží, knih pro děti a mládež a divadelních her pro ochotníky. Jeho otec Richard Branald byl herec, režisér a dramatik, matka Marie byla herečka. Dětství Adolf Branald prožíval v Praze, Plzni a na cestách s rodiči, kteří vystupovali s činoherními, operetními a operními společnostmi. Spolu s otcem stál u zrodu vůbec prvního československého filmu v roce 1918.

Po maturitě prošel různými povoláními. V letech 1939-1945 pracoval v Praze na Masarykově nádraží, kde se aktivně zúčastnil protiokupační ilegální činnosti. Po válce byl Branald zaměstnaný jako tiskový referent na ministerstvu dopravy, poté byl v letech 1952-1959 redaktorem nakladatelství Československý spisovatel. Od roku 1960 se ale věnoval jen spisovatelské práci. V roce 1970 mu bylo zakázáno publikovat, protože se odmítl smířit s okupací země sovětskými vojsky.

Mezi jeho nejčtenější díla patří *Dědeček automobil* a *Vizita*, které byly také úspěšně zfilmovány. K dalším známým dílům patří *Stříbrná paruka*, *Skříňka s lícidly*, *Valčík z Lohengrina* nebo *Děkovačka bez pugétu*. Svou poslední knihu *Převleky mého města* věnoval milovanému pražskému Spořilovu, kde žil, a svým oblíbeným místům.

„Mohli bychom toho napsat víc a lepší věci, mohl bychom toho napsat méně a líp, ale taky jsem nemusel napsat nic,“ zamýšlel se kdysi nad svou prací.

Na život se Branald, oceněný v roce 1996 cenou českého PEN klubu za celoživotní dílo, podle svých slov díval jako na zajímavé divadlo, uchovával v paměti určité scény a hodnotil v něm určité etapy. „Sám se považuji za jednoho z účinkujících a jsem šťasten, že jsem si zahrál se zajímavými herci – lidmi,“ přiznal.

Josef Václav Frič (5. 9. 1829 – 14. 10. 1890) byl český spisovatel, novinář a politik, představitel romantismu, aktivní účastník revoluce 1848. Již jako student pracoval J. V. Frič na přípravě a průběhu revolučních akcí roku 1848. V revoluci byl nadšen nejradikálnějšími myšlenkami, byl ve styku s tajným spolkem Repeal a revolučními demokraty a účastnil se demonstrací a bojů na barikádách. Po potlačení revoluce byl na J. V. Friče vydán zatykač. Uprchl před zatčením do Vídně a do Prahy se mohl vrátit až po amnestii v roce 1849. Pro účast na tzv. májovém spiknutí byl J. V. Frič zatčen, vyšetřován a odsouzen na osmnáct let vězení. I když byl v roce 1854 amnestován, žil pod policejním dozorem a po opětovném uvěznění požádal v roce 1859 o povolení k vystěhování ze země.

V emigraci žil J. V. Frič dvacet let. Pobýval v různých evropských městech – v Paříži, Záhřebu, Londýně, Petrohradě atd. Působil jako novinář, dopisovatel, překladatel, politický agitátor ve prospěch českých záležitostí. Redigoval almanachy *Lada Nióla* a některé časopisy v Paříži, Ženevě, Berlíně a Záhřebu. Přispíval rovněž do mnoha tehdejších časopisů, některé i sám redigoval – např. *Lumír*, *Květy*, účastnil se almanachu *Máj*.

Antonín Jaroslav Puchmajer (7. 1. 1769 – 29. 9. 1820)

Český spisovatel, básník, překladatel, vlastenecký kněz a první český romista, představitel první generace českých literárně činných obrozenců. Přátelil se nejen s Josefem Dobrovským, obklopil se řadou dalších literátů. Spolu se

Šebestiánem Hněvkovským a Vojtěchem Nejedlým založili roku 1791 Básnické sdružení v Čechách, nazývané také První novočeská škola básnická či Puchmajerova družina. Pod jeho redakcí byl roku 1795 vydán druhý almanach české poezie (první vydal K. Thám). Význam A. J. Puchmajera spočívá více v neúnavné organizaci tohoto hnutí než ve vlastní tvorbě.

Během desetitýdenního pobytu mezi Romy na šternberském panství v Radnicích u Plzně jako vůbec první Čech popsal v roce 1819 romštinu, respektive její český dialekt. Byl proslulý svou pracovitostí a jako kněz lidumil. Spolu s přítelem hrabětem Kašparem ze Šternberka se zasloužil o pozvednutí městečka Radnice na významné kulturní centrum, v němž byl mj. v září 1818 slavnostně založen první čtenářský spolek v Čechách. Své národně obrozenecké úsilí upínal také k založení Vlastenského muzea v Praze, jehož rozkvětu se již nedožil.

Několik dat:

21. 10. 1125 – zemřel Kosmas, první český kronikář (* asi 1045).

1310-1314 – Kronika tzv. Dalimila: anonymní veršované zpracování dějin Čech, určené šlechtě u příležitosti nástupu nového panovníka z cizí dynastie. Pochází z počátku 14. století, záznamy končí rokem 1314. Přibližně v téže době vznikla i elegie na smrt českého šlechtice *Nota ot pana Viléma Zajíce* a lyrická skladba *Spor duše s tělem*.

16. 10. 1310 – vznik městské radní knihy (úřední knihy pražské samosprávy) na Starém Městě pražském (první dochovaná městská kniha v Čechách).

kolem 1320 – vytvoření iluminací *Pasionálu abatyše Kunhuty*, dílo neznámého mistra ve stylu gotické knižní malby. Vzniklo v okruhu kláštera sv. Jiří v Praze.

1510 – úmrtí Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic, významného představitele latinského humanismu v Čechách v době Vladislavově. Zanechal po sobě rozsáhlé dílo básnické i prozaické.

1580 – Daniel Adam z Veleslavína se stal majitelem nejvýznamnější pražské tiskárny Melantrichovy. Jako spisovatel, tiskař a nakladatel se stal předním organizátorem literárního života.

říjen 1650 – příchod Jana Amose Komenského do Šarišského Potoka. Napsal tu spisy *Orbis pictus*, *Schola ludus*, *Gentis felicitas*. V roce 1654 odešel z Uher do Lešna.

2. 10. 1860 – vyšlo první číslo časopisu *Čas*. Jeho roli převzaly od 1. 1. 1861 *Národní listy*.

1860 – nakladatelství I. L. Kobera vydalo první svazek české encyklopedie *Riegrova slovníku naučného*.

1860 – Ján Kalinčiak, někdejší štúrovský básník, vydal v Soloku své nejlepší dílo – *Reštauráciu*.

21. 9. 1920 – marxistická levice začala vydávat *Rudé právo*, když soud na zásah pravice jí znemožnil vydávat *Právo lidu*.

DIVADLO & TELEVIZE

Divadlo Říše loutek slaví výstavou 100 let své existence

Divadlo Říše loutek u příležitosti 100 let své existence představí historické loutky, fotografii, ukázky dekorací a kostýmů doplněné dobovými fotografiemi. Výstava Muzea hlavního města Prahy připomíná také práci těch, kteří loutkám dávají život. V doprovodném programu jsou i workshopy výroby loutek a komentované prohlídky s autory. Výstava v domě U Zlatého prstenu potrvá do 31. ledna.

Zakladatelem divadla Říše loutek byl Vojtěch Sucharda. Přesně 26. září 1920 se poprvé rozhrnula opona a loutky sochaře Vojty Suchardy v dekoracích Anny Suchardové-Brichové zahrály pohádku *Dlouhý, Široký a Bystrozraký*. A pak se hrálo každou sobotu a neděli. Divadlo brzy získalo značné umělecké renomé, od roku 1928 působí v budově Městské knihovny na Starém Městě ve světově unikátním prostoru kukátkového jeviště a hlediště. Během svého trvání hraje nepřetržitě.

Česko má jako loutkářská velmoc tradici lidového loutkářství zapsanou i v seznamu kulturního dědictví UNESCO.

Umělci Moravského divadla kočují přes léto po kraji

Ve Šternberském klášteře, v Hanušovickém pivovaru či na zámku v Brodce u Prostějova vystupují umělci Moravského divadla. Kočování po netradičních scénách je součástí oslav 100. výročí vzniku české divadelní scény v Olomouci. Divákům přivezli například adaptaci Hrabalových *Potřizín*, komedii *Když se zhasne* či muzikál *Noc na Karl-*

štejně. Projekt Kočování po Olomouckém kraji byl plánován coby součást letošních oslav 100 let stálé české divadelní scény v Olomouci.

Divadlo Feste uvedlo inscenaci o Kellnerovi

Brněnské divadlo Feste poprvé uvedlo inscenaci volně inspirovanou životem a podnikáním nejbohatšího Čecha Petra Kellnera, majoritního vlastníka skupiny PPF. Autorem hry *Opravdu živé interview s opravdovým Petrem Kellnerem*, ve které nechybí humor ani odkazy na „divoká devadesátá léta“, je Roman Sikora. Podle režiséra Jiřího Honzírky jde o první divadelní počín věnovaný Kellnerovi. Hra je dialogem dvou herců v úlohách psychiatra a pacienta, který o sobě tvrdí, že je Kellner.

Feste se dlouhodobě věnuje politickým a společenským tématům, letos se konkrétně zaměřuje na fenomén oligarchie. Podnikatelů, kteří v první polovině devadesátých let začali bohatnout díky privatizaci státního majetku, je více, upozorňuje Divadlo Feste. Jedním z nich je i Kellner, jenž se vyhýbá médiím. Veřejnost má o něm jen málo informací, jeho aktivity jsou ale rozkročené na třech kontinentech a jmění odhadl časopis *Forbes* na více než 370 miliard korun.

Zemřel Jan Skopeček

Ve věku čtyřiaředesáti let zemřel 27. července herec Jan Skopeček, zakládající člen Divadla pod Palmovkou. Proslavila ho především role Potůčka v seriálu *Tři chlapi v chalupě*.

Skopeček v divadle strávil přes šedesát let a ztvárnil tam stovky rolí. Diváci si ho ale mohou pamatovat taky z filmového plátna a televize, například ze seriálu *Tři chlapi v chalupě* nebo snímku *Kameňák*.

Herectví lákalo Skopečka od mládí. Pro profesionální dráhu se ale rozhodl z překvapivého důvodu.

„Šel jsem k divadlu proto, že jsem byl strašně plachý člověk. Hrozně jsem se styděl lidí. A mě okouzilo, že si herci tenkrát lepily vousy a nosy a paruky. A to mně hrozně lákalo, že jsem se mohl za něco schovat,“ vzpomínal herec.

Konec druhé světové války prožil v koncentračním táboře. Při transportu onemocněl a pomohl mu jiný z vězňů, herecký kolega Oldřich Nový. „Měl jsem příšernou horečku. Ležel jsem tam a najednou vidím, že se zvedl člověk. Říkám si, ježíšmarjá, to je Kristián. Oldřich Nový. Přišel ke mně, změřil mi teplotu, dal mi nějaké prášky, zabalil mě do své deky. A myslím, že mi zachránil život,“ popisoval Skopeček.

Po válce prošel několik štací. V roce 1948 pak zakotvil v divadle S. K. Neumanna, kde hrál víc než padesát let. Na jevišti ztvárnil třeba Cyrana z Bergeracu a desítky dalších komických i charakterních rolí. Největší popularitu mu ale zajistil televizní seriál a filmy o třech chlapech v chalupě.

Jana Skopečka si diváci mohou pamatovat třeba z filmů *Parta Hic* nebo *Marečku, podejte mi pero!* V historických filmech nebo pohádkách hrál často sluhy a komorníky. V televizi se ale představil například i v roli Sherlocka Holmese. Výrazné role si zahrál v seriálech *Sňatky z rozumu* či *Byl jednou jeden dům*.

Na divadle i před kamerou hrál i v pokročilém věku. Role „dědků“ si užil třeba ve filmové sérii *Kameňáků*. V roce 2017 získal od prezidenta Miloše Zemana medaili Za zásluhy. (mk)

VZPOMÍNKA

Jan Werich (6. 2. 1905, Praha – 31. 10. 1980, Praha)

Jan Werich byl český herec, dramatik, spisovatel, scenárista a publicista, bytostně lidský umělec. Spolu s Jiřím Voskovcem, Jindřichem Honzlem a Jaroslavem Ježkem byl jednou z hlavních postav meziválečného Osvobozeného divadla, jednou z největších postav české kultury.

V roce 1926 Werich s Voskovcem poprvé autorsky spolupracují – nějaký čas spolupůsobí v redakci časopisu *Přerod*, tato spolupráce pak stojí u vzniku prvního Werichova a Voskovcova úspěšného divadelního kusu, a to slavné *Vest Pocket Revue*. Stali se literární a klaunskou dvojicí, vytvořili novou divadelní komiku, silně ovlivněnou klasickou filmovou groteskou a tradicí cirkusových klauniád, spolu vytvořili originální komickou dvojici. Na scéně Osvobozeného divadla pak Werich společně s Voskovcem působí až do jeho uzavření v roce 1938 – společně vytvoří mnoho nezapomenutelných divadelních her (k nimž hudební dopro-

Jan Werich, Jiří Sovák a Stella Zázvorková: *Uspořádaná libra* (1963)

vod a písně složí další z výrazných osobností Osvobozeného divadla, klavírista a skladatel J. Ježek), z nichž ty nejslavnější, politicky a společensky angažované divadelní hry vznikají ve třicátých letech 20. století – v roce 1931 vzniká hra *Golem* a revue *Sever proti Jihu*, v roce 1932 *Caesar*, o další rok později pak *Osel a stín*, v roce 1934 pak hra *Kat a blázen*.

V roce 1935 Werich s Voskovcem Osvobozené divadlo načas opouštějí a začínají působit pod hlavičkou tzv. Spoutaného divadla – ve stejném roce pak uvedou na jeviště divadelní hru *Balada z hadrů*. Do roku 1938, kdy je Osvobozené divadlo, opět již s Werichem a Voskovcem, uzavřeno, pak ještě dvojice Werich + Voskovec uvedou několik dalších her: *Nebe na zemi* (1936), *Rub a líc* (1936), *Těžká Barbora* (1937) a jiné.

V roce 1938, poté, co je Osvobozené divadlo uzavřeno (v listopadu 1938 je divadlu úředně odebrána koncese), odchází Jan Werich společně s Jiřím Voskovcem a Jaroslavem Ježkem do emigrace do Spojených států amerických – tady pak Jan Werich působí až do konce druhé světové války (ve Spojených státech Jan Werich s Jiřím Voskovcem vystupují s anglickými verzemi svých her, od roku 1942 pak pracují pro Americký úřad pro válečné informace, v lednu roku 1945 pak dvojice debutuje na Broadwayi v adaptaci hry W. Shakespeara *Bouře*).

Po roce 1945 Jan Werich společně s Jiřím Voskovcem Osvobozené divadlo obnovuje, a to jako Divadlo V+W – obnovená scéna ale neslouží divákům dlouho, po komunistickém puči v roce 1948 a následně Voskovcově emigraci do Spojených států amerických divadlo končí – posledním divadelním kusem, na němž Jan Werich s Voskovcem spolupracuje, je adaptace broadwayského muzikálu *Divotvorný hrnec* (do muzikálu Jan Werich připisuje české prvky, sám ztvárňuje postavu vodníka Čochtana).

Po Voskovcově odchodu do emigrace působí Jan Werich v mnoha pražských divadelních scénách, v letech 1956-1961 je pak Werich ředitelem pražského Divadla ABC. Jeho „spoluhráčem“ se přitom po Jiřím Voskovcovi stává Miroslav Horníček, s nímž uvádí na jevišti mnoho obnovených her Osvobozeného divadla.

Werich je významnou postavou českého, ať již meziválečného, nebo i poválečného filmu. V období mezi dvěma světovými válkami natáčí společně s Voskovcem filmy

Pudr a benzin, Svět patří nám, Hej rup! či *Peníze nebo život*, hlavní roli (je to jeho jediný meziválečný film, kde hraje bez Jiřího Voskovce) pak ztvární např. i ve filmu *U nás v Kocourkově*. Po druhé světové válce se pak Jan Werich objevuje ve filmech *Císařův pekař a Pekařův císař, Byl jednou jeden král* (v tomto snímku se setkává s Vlastou Burianem, který v tomto filmu získává jednu ze svých posledních možností ukázat své herectví na filmovém plátně) a *Až přijde kocour*.

Filmuje a spolupracuje jako scenárista, těžiště jeho filmové práce se přeneslo do loutkového a kresleného filmu. Pro diváky a posluchače se stal zosobněním lidové moudrosti a nesouhlasu s bezprávím. Před kamerou se objevuje sporadicky, více se uplatnil v televizi, ve vlastních adaptacích klasických literárních předloh, např. v inscenacích *Uspořená libra, Medvěd, Kočár nejsvětější svátosti* či *Slzy, které svět nevidí*. Po roce 1968, kdy se v období tzv. pražského jara postavil za demokratické síly, které chtějí nastolit změny ve společnosti, je Jan Werich za husákovské normalizace postaven mimo hlavní proud tehdejší československé kultury a až do své smrti je pak víceméně záměrně komunistickým režimem opomíjen. V letech normalizace dostal jedinou roli – hrál kouzelného dědečka pana Wiolu v televizním seriálu *Pan Tau*.

Jan Werich je též autorem několika knih, nejznámější jsou pak patrně jeho pohádkové příběhy (*Fimfárum*).

Bohuš (Bohumil) Záhorský (5. 2. 1906 – 22. 9. 1980)

Představitel mnoha skvělých postav se nesmazatelně zapsal do podvědomí diváků napříč generacemi. Začal studovat konzervatoř, ale brzy dal přednost praxi, uplatnil se v Osvobozeném divadle a od roku 1946 nastoupil stále angažmá v Národním divadle. S filmem navázal kontakt už během působení v Osvobozeném divadle, hrál v několika V+ W filmech. Později, prvního starce hrál

už v jedenačtyřiceti letech, začal zpodobňovat dědečky všeho druhu, včetně těch pohádkových (*Pudr a benzin, Hej rup!, Svět patří nám, Ves v pohraničí, Hrátky s čertem, Limonádový Joe* – promítáno na ZÚ, *Císařův pekař, Srpnová neděle* společně se svou ženou Vlastou Fabiánovou, *Vyšší princip* – i tento vynikající film měli čtenáři *Klubu* možnost zhlédnout v kinosálu velvyslanectví).

Výrazné uplatnění nacházel Bohuš Záhorský také v televizi, s níž spolupracoval od jejího počátku. Také v televizním formátu vytvořil řadu nezapomenutelných figurek, ale i velkých rolí. Účinkoval také v řadě dalších televizních inscenací, adaptací divadelních her i záznamů divadelních představení. Z další práce pro televizi je na místě připomenout i roli vypravěče v legendárním večerníčku *Krkonoské pohádky* (v druhé řadě pořizené v roce 1977), objevil se také v několika seriálech. Kromě toho působil také v dabingu a jeho hlasem k divákům z pláten kin promlouvali Jean Gabin nebo Spencer Tracy.

Rudolf Hrušínský, vl. jm. Böhm (17. 10. 1920 – 13. 4. 1994) – jeden z nejlepších a nejosobitějších herců.

Potomek hereckého rodu Červíčků a Budínských, které sahají až k Josefu Kajetánu Tylovi. Matka byla Hermína Červíčková, otec Rudolf Hrušínský (vlastním jménem Rudolf Böhm, užíval také umělecké jméno Otomar Otovalský). Rudolf Hrušínský se narodil doslova za jevištěm po představení *Taneček panny Márinky*. Cestoval s kočovnou společností své babičky Anny Budínské-Červíčkové. Už v dětství hrál v divadle několik rolí.

Hrušínského herecký rejstřík byl opravdu neuvěřitelný: od komediálních postaviček udivujících svým temperametem a lišáctvím až po dábelsky strnulé záporáky, kteří nikdy nezmění výraz tváře, ale přesto z nich jde po celou dobu zloba a strach. Od roku 1960 působil v Národním divadle. V pozdějších letech se z něho vyvinul charakterní herec, jenž procházel od komediálních k dramatickým rolím a naopak. Diváky udivoval svým klidem, nulovou mimikou, rozváznými gesty a melancholickými očima. Duševní rozpoložení postavy a nové pohnutky dokázal přetvořit jen pouhou změnou intonace svého klidného hlasu. V diváckém povědomí byl znám i jako vášnivý rybář.

Krátce po zahájení profesionálního herectví započal pravidelně i s rozmnožováním své filmografie, která čítá téměř na dvě stě titulů. Spolupracoval s rozhlasem i s televizí.

Po podpisu článku 2000 slov v roce 1968 byl několik let bez práce a měl zakázanou činnost. Přišel tím o místo asistenta na DAMU, ale také o zahraniční nabídky. Zákaz mimodivadelní činnosti byl šťastně prolomen, když Hrušínský poslal odvážný protest, odvolávající se na právo na práci podle Ústavy, prezidentu Husákovi. Počínaje Vlácilovým filmem *Dým bramborové natě*, kde sehrál doktora Meluzína, vznikla řada filmových a televizních rolí, z nichž mnohé patří do zlatého fondu české kinematografie. Po převratu v roce 1989 byl poslancem československého Federálního shromáždění za Občanské fórum.

Své vzpomínky shrnul do knížek *Muž, který trvá na svém* (1992), *Kronika rodu Hrušínských* (1994), jeho manželka je autorkou knihy *Eva Hrušínská vzpomíná...* (1998). Kromě toho také několikrát působil i jako divadelní režisér, jedná se také o autora jedné detektivní divadelní hry *První případ* z roku 1944.

Jeho poslední filmovou rolí, vyvzdorovanou na zhoršujícím se stavu (pouštěli ho na natáčení z nemocnice), byl prezident Hácha ve vynikající inscenaci *Noc rozhodnutí* (1993) podle scénáře J. S. Kupky.

Rudolf Hrušínský st. zemřel po těžké nemoci 13. dubna 1994 v Praze ve věku nedožitých čtyřasedmdesáti let. V herecké tradici pokračují synové Rudolf Hrušínský ml. (* 1946) a Jan Hrušínský (* 1955) i vnoučata Rudolf Hrušínský nejml. (* 1970) a Kristýna Hrušínská (* 1985).

Před čtyřiceti lety po tragickém pádu zemřel Jiří Hrzán

K jeho nedožitým osmdesátinám byla minulý rok v Táboře odhalena jeho socha. Bronzová plastika je na opěrné zdi gymnázia Pierra de Coubertina nad Jordánem. Tábořský rodák Jiří Hrzán byl jednou z nejosobitějších hereckých postav českého herectví sedmdesátých a osmdesátých let 20. století.

Jiří Hrzán přišel na svět 30. března roku 1939 jako syn někdejšího zahradníka československého prezidenta E. Beneše. Již od mládí je Hrzán náruživým příznivcem sportu – věnuje se atletice, nejbližší disciplínou jsou mu běhy na středních tratích, kromě atletiky hraje hokej, házenou, volejbal a především fotbal – dlouhá

léta nastupuje jako záložník za fotbalový klub Amfora, klub tvořený herci, zpěváky a baviči.

Co se týče Hrzánovy profesionální herecké kariéry, Hrzánova cesta k divadlu a na filmové plátno není snadná – Jiří Hrzán v mládí neumí říkat „ř“ a kromě toho trpí řečovou vadou (koktavostí). Nicméně, vada nevada, Jiří Hrzán se divadelnímu a filmovému herectví (a třeba dodat, že výborně) věnuje – když se pak v letech 1964-1965 formuje složení pražského Činoherního klubu, stává se Jiří Hrzán vedle Jana Kačera, Jiřího Kodeta a Petra Čepka členem nového souboru. Na scéně Činoherního klubu vyrostl pak Jiří Hrzán ve vynikajícího herce. V první polovině sedmdesátých let se pak Jiří Hrzán objevuje ještě v dalších úspěšných komediích. Kromě rolí komediálních či tragikomických je třeba připomenout i dvě výtečné Hrzánovy role vážné – v Polákově filmu *Nebeští jezdci* a ve snímku *Hlídač* Ivana Renče.

Jiří Hrzán ztvárnil celou řadu divadelních a filmových rolí. Zazářil třeba jako Dobčinskij v Gogolově *Revizorovi* nebo ve hře *Penzion pro svobodné pány* jako Halibut. Diváci si ho určitě pamatují z filmů *Svatba jako řemen*, *Nebeští jezdci*, *Pane, vy jste vdova* či *Drahé tety a já*. Druhá polovina sedmdesátých let už pak znamená Hrzánův pozvolný ústup ze slávy – normalizace společnosti po srpnu 1968 a následném nástupu Gustáva Husáka k moci se začíná Hrzána týkat zejména tím, že jsou stahovány hry, v nichž vystupuje. V roce 1976 pak přichází Hrzánův konec – po incidentu, při němž spadne z římsy jednoho ostravského hotelu, mu není prodloužena smlouva v Činoherním klubu a on se tak ocitá bez angažmá – do budoucna se divák s Jiřím Hrzánem setká už jen při televizních nebo zájezdových estrádách.

V roce 1980, 24. září, pak tragicky umírá.

Lída Baarová (7. 9. 1914 – 27. 10. 2000)

Před dvaceti lety zemřela v Rakousku v Salzburgu prvorepubliková filmová hvězda Lída Baarová. Před rokem 1945

rozvíjela svou filmovou kariéru s úspěchem nejen v Československu, ale také v Německu a Itálii. V emigraci po roce 1948 účinkovala také v italských a španělských filmech.

Lída Baarová zůstává jednou z mála českých hereček, kterým se podařilo prosadit v kontextu evropského filmu. V polovině třicátých let dostala nabídku od německé filmové společnosti UFA, jejíž studia byla přezdívana „evropským Hollywoodem“. V letech 1935-1938 točila Baarová v Německu několik filmů ročně a byla zde velmi populární. V době, kdy slavila úspěchy v německých filmech, dostala dokonce nabídku od hollywoodské společnosti MGM na několikaletou smlouvu v Americe. Baarová však odmítla, což později označovala za největší chybu svého života.

Herečka Lída Baarová proslula nejen svým hereckým uměním, krásou a šarmem, ale také svým vztahem s Josephem Goebbelsem. Ostatně nejen tento vztah, ale také její herecká dráha v Německu ji dovedly po konci druhé světové války až do vazby.

Po roce věznění, kdy se v závěrečné zprávě konstatovalo, že jediným proviněním Baarové byl milostný poměr s Goebbelsem, a to ještě v době předválečné, byla nešťastná herečka propuštěna na svobodu. Její návrat domů byl velmi smutný. V mezidobí jí zemřela matka v důsledku jednoho z poválečných výsledků a spáchala sebevraždu její sestra – rovněž herečka Zorka Janů, a to poté, co ji nepustili jako herečku do divadla, protože byla sestrou Lídy Baarové. Jediným přeživším byl její otec, ovšem s vážnými zdravotními problémy.

Lídě Baarové se podařilo po sňatku s Janem Kopeckým (synovec ministra Kopeckého) dostat na Západ a vrátit se i k filmování. Po únoru 1948 hledala už podruhé svobodu za hranicemi, tentokrát ji i s manželem i přes různé peripetie čekal azyl v rakouském Salzburgu. Několik let hrála menší role ve filmu i v divadle, vystupovala pohostinsky i v Argentině a Itálii. Manželství s Kopeckým se rozpadlo, oba si našli nové partnery. Druhým manželem kdysi slavné herečky se roku 1969 stal rakouský lékař Kurt Lundwall (původem z Opavy), se kterým strávila téměř dvacet šťastných partnerských let – až do roku 1972, kdy zemřel.

Charakterní divadelní role ji potkaly až ve zralém věku, na svou dřívější hvězdnou kariéru však nikdy nenavázala. V roce 1958 rolí matky v dramatu *Nebe v plamenech* svou uměleckou činnost zakončila.

Do Československa se po roce 1989 vrátila už pouze na několik dní počátkem devadesátých let, aby se zúčastnila autogramiády v Praze a naposledy navštívila místa, která měla spjatá s tolika vzpomínkami. S postupujícím věkem se stále více stranila veřejnosti. Spolu s chátrajícím zdravím propadala také čím dál větší závislosti na práscích a alkoholu. Zbytek svého života trávil osaměle a zahořkle v rakouském Salzburgu a v říjnu 2000, krátce po svých šestaosmdesátých narozeninách, tato kdysi krásná žena zemřela. Teprve po smrti se vrátila do své vlasti a je pochována v rodinném hrobě ve Strašnicích vedle všech svých blízkých.

Před dvaceti lety zemřel herec Jiří Sovák

Označení komediant považoval populární divadelní a filmový herec Jiří Sovák (27. 12. 1920 – 6. 9. 2000) za významnější. Měl vždycky radost, když se někdo smál a sám uměl svůj chytrý humor rozdávat, třebaže tvrdil, že není

„čistokrevný komik“. V paměti nejširšího publika proto zůstane především jako komediální herec a skvělý vypravěč.

Uměl zahrát prakticky všechno, vypadal přirozeně jak v montérkách, tak v obleku, ve fraku či v historickém kostýmu. Vystříhl lehce seriózního úředníka, opilce anebo nevrleho dědka v rádiovce a této tvárnosti režiséři hojně využívali.

Jako herec byl Sovák dobrý sólista, ale uměl ctít a nechat vyniknout i své spoluhráče. Je to dobře znát na partnerství s Janem Werichem v *Uspořené libře* nebo filmu *Magnetické vlny léčí*. Také s Vlastimilem Brodským toho natočili hodně, až měli strach, aby je nebrali jako Laurel a Hardyho. Rád vzpomínal na Miroslava Horníčka. A bez Sováka a Josefa Kemra by televizní *Chalupáři* také nebyli tak populární.

Sovák se narodil v Praze Na Bojišti v rodině hostinského jako Jiří Schmitzer. Sovákem se stal, když přišli Němci, na rozdíl od mnohých se tehdy počestil. Jeho ženy zůstaly však Schmitzerové, i ta třetí poslední Anna, s níž byl více než čtyřicet let šťastně ženatý. Za války krátce studoval na konzervatoři, pak byl nasazen v továrně Walter v Jinoních. Hrál na Živém jevišti v Rokoku, jezdil s kočovnou společností, také se Zitou Kabátovou, a v roce 1943 odešel do divadla v Třebíči. Po válce si odbyl vojnu v Armádním uměleckém souboru, kde se spřátelil s Horníčkem. Svou „vysokou hereckou školu“ absolvoval v Děčku u E. F. Buriana, odkud v roce 1952 přešel na Vinohrady. Sovák přiznával, že byl „drzej parchant“, nelísal se. Pro slovo nikdy daleko nešel a měl kvůli tomu řadu malérů, nejen v kumštu. V Národním divadle zakotvil Sovák v roce 1966 a na první scéně se vypracoval mezi přední charakterní herce. Odešel po sedmnácti letech, kdy mu zranění po autonehodě ztěžovalo divadelní práci. Ze svého ústraní na chalupě ve Stříbrné Skalici se však vracel alespoň na televizní obrazovku. Měl štěstí na režiséry – Martina Friče, Zdeňka Podskalského, Václava Vorlíčka, Oldřicha Lipského a další, se kterými natočil v té době jedny z nejlepších českých komedií. Vystupoval v televizi i na zájezdech, a dokud mu zdraví dovolilo, bavil diváky svými bohatýrskými historkami kořeněnými nezaměnitelným „sovákovským“ humorem.

Před deseti lety tragicky zemřel Martin Štěpánek

Martin Štěpánek se narodil 11. ledna 1947 v Praze do opravdu umělecké rodiny. Jeho předek byl dramatik, herec, překladatel a divadelní ředitel Jan Nepomuk Štěpánek (1783-1844), otcem herec Zdeněk Štěpánek (1896-1968), nevlastní sestrou (matka herečka Elena Hálková) herečka Jana Štěpánková (* 1934), bratrem herec Petr Štěpánek (* 1948) a sestrou režisérka a televizní analytička Kateřina Štěpánková-Taberyová (* 1951).

I přes silné herecké zázemí se původně zajímal o výtvarné umění a chemii. Po maturitě na gym-

náziu se rozhodl pro studium medicíny, po nultém ročníku ale přešel na DAMU a absolvoval ji v roce 1969, i když diplom mohl získat až po roce 1989. Stejně jako otec a bratr se stal členem činohry pražského Národního divadla (1968-1973). Z politických důvodů odešel do Činoherního klubu (1973-1976) a pak do Divadla na Vinohradech (1977-1981). Kvůli neutuchajícím politickým tlakům, kdy se musel rozhodnout mezi členstvím v KSČ, nebo výpovědí z divadla, se rozhodl v roce 1981 emigrovat s rodinou z Československa. Jeho jméno a celá práce byly na osm let zakázány. V Rakousku požádal s manželkou a dvěma dětmi o politický azyl (1981). Během svého pobytu ve Vídni s manželkou aktivně spolupracovali s Kulturním klubem (literární pořady atp.). Po práci v divadle Die Komödianten (1981-1982) roku 1983 odešel do Mnichova. A zde manželé pracovali opět v hraní a režírování na scénách Theatre Ensemble V. M. (1983-1987), dále Theatre 44, v divadelním spolku Franze Werfela a vyučovali herectví.

Jako hlasatel a politický komentátor byl zaměstnán v českém vysílání Rádia Svobodná Evropa (1983-1994). V roce 1994 se natrvalo vrátil s redakcí Rádia Svobodná Evropa (1994-2002) do svých rodných Čech a kromě psaní, pedagogické, veřejné a politické činnosti se opět trvale navrátit k herectví v divadle, ve filmu, v televizi, dabingu a v rozhlase.

Štěpánkovou další aktivitou bylo fotografování a malování olejomalb. Svoji veřejnou práci završil od jako ministr kultury České republiky ve vládě předsedy Mirka Topolánka (4. 9. 2006 – 8. 1. 2007).

Po svém otci zdědil složitou a bouřlivou povahu a jako on byl i svobodným zednářem a miloval zbraně a myslivost. Jeho ženou byla herečka, kolegyně a nejbližší spolupracovnice Jaroslava Tvrzníková (* 1940), s níž měl syna, divadelního scénografa Jana Štěpánka (* 1970), a dceru, tiskovou mluvčí Josefínu Štěpánkovou (* 1977). V posledních letech svého života trpěl vážnou nemocí. Herec Martin Štěpánek ukončil svůj život dobrovolně střelnou zbraní 16. září 2010 v Praze ve svém vinohradském bytě ve věku třiašedesáti let. Sám v jednom rozhovoru o dnešní době prohlásil: „...Život je o něčem jiném, než za čím se člověk honí. O lásce, o víře a o naději...“

Vzpomínka na Petra Čepka

16. září letošního roku by oslavil 80. narozeniny zamlklý tajuplný herec s uhrančivým pohledem Petr Čepka. A ve stejném měsíci (20. září) si také připomeneme, že uplynulo šestadvacet let od jeho smrti.

Vystudoval gymnázium a v roce 1958 byl přijat na DAMU do ročníku profesora Miloše Nedbala. Mezi jeho spolužáky patřili např. Ladislav Mrkvička, Josef Abrahám, Marie Hálková, Jiří Krampol nebo Jana Drbohlavová. Po ukončení DAMU odešel do ostravského Divadla Petra Bezruče, kde působil do roku 1965.

Ve stejném roce se Petr Čepek s několika kolegy a režisérem Janem Kačerem přesunul do Prahy do nově vznikajícího Činoherního klubu v Praze v ulici Ve Smečkách, kde Čepek působil až do své smrti. Podílel se zde na vzniku mnoha slavných představení (Machiavelli: *Mandragora*, Dostojevskij: *Zločin a trest*, Gogol: *Revizor*, Pinter: *Narozneniny*, O'Neill: *Cesta dlouhého dne do noci*, Čechov/Brecht: *Svatby*, Vostrý: *Tři v tom*, Horváth: *Povídky z Vídeňského lesa* aj.).

Také nabídky filmových režisérů na sebe nenechaly dlouho čekat, nadaný herec s podmanivými očima byl nepřehlédnutelný. *Údolí včel*, *Adelheid*, *Petrolejové lampy*, *Morgiana*, *Tři veteráni*, *Vesničko má středisková*, *Babička* – to je jen krátký výčet z dlouhé řady filmů, v nichž Petr Čepek ztělesnil nezapomenutelné postavy. Když herec odmítl roli v normalizačním seriálu *Třicet případů majora Zemana*, stal se na Barrandově nežádoucí osobou. Naštěstí bratislavské a ostravské studio bylo odvážnější a dál ho obsazovalo.

Petr Čepek byl celkem třikrát ženatý a z těchto vztahů je otcem dvou dcer. V roce 1989 podepsal petici Několik vět a následující listopadovou revoluci prožil v samém epicentru dění – byl na slavném balkóně v Melantrichu a stál při zrodu Občanského fóra. Záhy po pádu totality se zase věnoval divadlu a začal učit na DAMU. Jeho herecká kariéra se po letech komunistické šikany mohla znovu rozjet naplno. Bohužel jen nakrátko. V roce 1993 diagnostikovali lékaři Petru Čepkovi rakovinu a v říjnu téhož roku stál naposledy na scéně Činoherního klubu. Zemřel 20. září 1994.

V roce 1994 mu byl udělen in memoriam Český lev za dvojroli ve Švankmajerově filmu *Lekce Faust*. V roce 1996 vydalo nakladatelství Achát knihu Jaroslava Vostrého *Petr Čepek – Talent a osud*.

Petr Čepek byl obdařen nejen mimořádným hereckým talentem, ale také rovným charakterem a vysokou mravní kvalitou. Nikdy nepopřel jedno ani druhé. Dokázal odmítnout roli v pokleslém a době poplatném seriálu, i když věděl, že to pro něj bude znamenat zákaz hraní v televizi a ve

filmu. Jako mimořádně kvalitního člověka ho popsal i dramaturg Činoherního klubu Jaroslav Vostrý, který o něm řekl: „Vždycky zůstal věrný svým zásadám, skutečnému přátelství i jednomu divadlu, kde se jako málokdo zasloužil o to, že si v příslušných letech jeho soubor přes všechnu nepřízeň okolností udržel vlastní důstojnost. Petr Čepek byl pro mě nejenom velký herec, ale taky skutečný muž.“ (mk)

Před deseti lety zemřel Rudolf Pellar

Pellar Rudolf (* 28. 2. 1923) byl překladatel, herec a šansonier. Hrál například ve filmech *Čarodějky z předměstí* či *Koušek nebe*. Daboval např. film *Divotvorný hrnec*, hrál drobné role v zahraničních filmech, například ve filmu *Liga výjimečných* s Seanem Connerym.

Rudolf Pellar se narodil ve slovenském Púchově, absolvoval herectví na brněnské konzervatoři a hrál na řadě pražských scén, například v Hudebním divadle v Karlíně a v Městských divadlech pražských. V padesátých a šedesátých letech se začal stále výrazněji prosazovat i jako zpěvák. V sedmdesátých letech však byla jeho kariéra z politických důvodů utlumena, spolu se svojí ženou Lubou se proto o to intenzivněji věnovali překladatelské činnosti, převážně z angličtiny. Po roce 1989 se mohl naplno vrátit ke všem svým zájmům a dovednostem. Znovu hrál (nejvýraznější je asi role učitele Františka v populárním filmu pro děti *Čarodějky z předměstí*) i zpíval (debutové album vydal až ve svých osmdesáti letech!). V roce 1997 získal za svoji překladatelskou činnost Státní cenu.

Rudolf Pellar zemřel ve věku sedmaosmdesáti let 4. září 2010.

KINEMATOGRAFIE

Filmová nadace ocenila scenáristy Němce, Brabcovou, Tučka a další

Spisovatel Jan Němec, autorská dvojice Evženie Brabcová a Benjamin Tuček a scenárista a režisér Michal Hogenauer získali ocenění v hlavní kategorii scenáristické soutěže Filmové nadace v roce 2020. V další kategorii nazvané Hvězda zítřka, která je pro autory do věku třiatřiceti let, si odnesl cenu Albert Hospodářský. Autoři čtyř nejlepších scénářů převzali v pražském kině Mat od partnerů nadace, kterými jsou Barrandov Studio, energetická skupina Innogy a Česká televize, dohromady 710 tisíc korun. Za patnáct let existence podpořila nadace už 105 scenáristů částkou bezmála jedenáct milionů Kč.

Členové výboru nadace letos podobně jako v předchozích letech vybírali z téměř stovky scénářů prakticky všech žánrů, od pohádek přes historické fresky až po příběhy ze současnosti.

Scénář Jana Němce *Kola* vypráví o sedmnáctiletém Viktorovi a dvanáctiletém Andrejovi, kteří, každý z jiných

pohnutek, prchají na kolech z dětského domova v Rusku. Dlouhá cesta je postupně spojuje a zásadně ovlivňuje vývoj jejich osobností.

Debutantka Eva Brabcová a scenárista a režisér Benjamin Tuček (podíleli se na filmech *Mistři*, *Protektor* či *Prezident Blaník*) napsali *Divočinu*, jejíž hlavní postavou je Marta. Ta se dvěma svými malými dcerami právě opouští násilnického manžela. Hledá útočiště na chatě, kde trávila s rodiči dětství a na které nyní žije už jen její otec, se kterým má velmi komplikovaný vztah. Spolu s ní sleduje divák osamělost starého muže, jeho obavy z konce světa, ale též dosud ignorovanou sílu přírody.

Michal Hogenauer (*Tiché doteky*) napsal komorní drama *Poslední zhasne* o sousedském konfliktu v pohraničí, který je inspirován Franzem Kafkou.

Albert Hospodářský přispěl do soutěže současným generačním příběhem, jehož hrdina prožívá sérii nečekaných setkání, na první pohled vypadajících jako souhra náhod, vypovídajících však o souvztažnosti všeho kolem nás.

(mk)

Anifilm uvede filmy o Tálibánu i roce 1989

6. října začne v Liberci Mezinárodní festival animovaných filmů Anifilm. Uvede desítky animovaných filmů z celého světa.

V mezinárodní soutěži celovečerních filmů bude uvedeno deset snímků, např. meditativní příběh *Pryč* režiséra Gintise Zilbalodise, drama *Kábulské vlaštovky z Talibánem ovládaného Kábulu* uvedené i v Cannes nebo japonský film *Správnej sound* režiséra Kendžiho Iwaisawy o středoškolské kapele.

Dále je v programu ručně malovaný indický romantický film o lásce *Růže z Bombaje* režisérky Gitanjali Raové, francouzsko-rumunský film *Marona vypráví svůj příběh*, lotyšský snímek *Jacob, Mimmi a mluvící psi*, německý *Fany a pes* z doby pádu berlínské zdi nebo *O slavném medvědí obsazení Sicílie*, dobrodružná *Princova cesta* a japonské anime *Děti moře*.

Hudební animované snímky zastoupí klasiky jako *Pink Floyd: The Wall* s animovanými sekvencemi Geralda Scarfeho, drsný povídkový *Heavy Metal* či jazzové *Trio z Belleville*.

V sekci pro děti poběží mimo jiné pohádky *Malá čarodějnice* a *Čarodějův učeň* jako pocta libereckému rodákoví Otfriedu Preußlerovi.

Mistr zvuku Ivo Špalj, spolupracovník Jana Švankmajera, převezme Cenu za celoživotní přínos animovanému filmu.

Festival nabídne i živá hudební vystoupení, přednášky a workshopy. (mk)

Filmy přehlídky Tady Vary ve vašem kině vidělo 36 645 diváků

V šestadevadesáti kinech po celé republice se od 3. do 11. července konala unikátní přehlídka *Tady Vary ve vašem kině*, kterou připravil organizační tým MFF Karlovy Vary. Tvořilo ji šestnáct titulů, s nimiž se původně počítalo pro festivalový ročník. Celkově zhlédlo filmy přehlídky Tady Vary 36 645 diváků.

„Rád bych poděkoval všem kinařům, kteří se k naší přehlídce připojili, za skvělou spolupráci. Objeli jsme s festivalovým týmem několik desítek míst po celé republice a setkali se příznivými ohlasy jak kinařů, tak publika. Děkuji všem divákům, kteří na filmy přehlídky Tady Vary přišli, a doufám, že se příští rok společně potkáme v Karlových Varech,“ vzkázal prezident MFF KV Jiří Bartoška.

Největší divácký zájem provázal film *Meky* věnovaný ikoně česko-slovenské hudební scény Miroslavu Žbirkovi. Tento film, stejně jako zahajovací snímek *Než skončí léto*, je nadále k vidění v kinech. V rámci labelu KVIFF Distribution byl 30. července do českých kin uveden také další snímek z přehlídky – *Proxima* s Evou Greenovou v roli astronautky, která se připravuje na pobyt na oběžné dráze a zároveň pečuje o sedmiletou dceru. Do distribuce vstoupí počátkem příštího roku také snímek *Na palubu!*

Přehlídka Tady Vary nabídla nejen filmové projekce, ale také livestreamové rozhovory s filmaři a besedy s tvůrci přenášené do všech kin přehlídky. Renomovaný světový filmový časopis *Variety* uspořádal streamové rozhovory s tvůrčími osobnostmi zastoupenými v programu Tady Vary. Znamý novinář Peter Debruge vyzpovídal v rámci

Variety Critics Corner například režisérky Zeinu Durraovou, Alici Winocourovou, Shannon Murphyovou a Almu Har'elovou.

Ve virtuálním prostoru prostřednictvím on-line platformy proběhla v letošním roce konference Kviff Eastern Promises Industry Days 2020 určená filmovým profesionálům. Velkému zájmu se těšila také živá panelová diskuse s názvem Tady industry o filmovém průmyslu v České republice v době krize způsobené pandemií, jejích dopadech a možných vyhlídkách do budoucna se zástupci širokého spektra profesionálů z českého audiovizuálního průmyslu.

Další akcí, kterou plánuje organizační tým MFF KV, bude 54. 1/2. MFF Karlovy Vary. Nesoutěžní přehlídka nabídne ve dnech 18. až 21. listopadu v Karlových Varech třicet filmů uváděných ve čtyřech festivalových sálech a výběr doprovodného programu.

Regulérní 55. ročník MFF KV se bude konat od 2. do 10. července 2021. (mk)

V Praze se uskutečnila premiéra filmu Šarlatán

V pražském kině Lucerna se v červenci uskutečnila slavnostní premiéra filmu *Šarlatán* polské režisérky Agnieszky Hollandové. Projekce se zúčastnili herci Ivan a Josef Trojanovi a další tvůrci. V kinech je film inspirovaný životním příběhem léčitele a bylinkáře Jana Mikoláška uveden od 20. srpna. Mikoláška kvůli jeho nezvyklým schopnostem navštívily tisíce lidí různých společenských vrstev včetně tehdejších celebrit, jako byla manželka Karla Čapka herečka Olga Scheinpflugová, malíř Max Švabinský nebo druhý komunistický prezident Antonín Zápotocký. Právě po smrti Zápotockého v roce 1957 byl Mikolášek ve vykonstruovaném procesu odsouzen.

Šarlatán měl světovou premiéru v březnu na Mezinárodním filmovém festivalu v Berlíně, kde byl uveden v nesoutěžní sekci Berlinale Special Gala. První reakce světových médií byly pozitivní, například Indie Wire jej vybralo ze všech 340 filmů mezi deset nejlepších snímků letošního festivalu.

Prestížní festival v Telluride zařadil do svého programu český film Šarlatán

Film režisérky Agnieszky Holland *Šarlatán* se dostal do programu severoamerického festivalu v Telluride. Český rozhlas o tom informovali zástupci producenta filmu. Festival patří mezi největší filmové události na světě a jako jeden z prvních uvádí i filmy, které se později objeví v oscarových nominacích. Letošní ročník prestižní přehlídky, která se měla konat počátkem září, pořadatelé kvůli pandemii koronaviru sice zrušili, nominované tituly ale vyhlásili. České drama *Šarlatán*, příběh inspirovaný životním příběhem léčitele a bylinkáře Jana Mikoláška, se zařadilo po bok filmů jako *Králova řeč*, *12 let otrokem* nebo *Vlhy*, které si festival v Telluride také zvolil do svého programu v době jejich uvádění. „Být vybraný do programu je pro nás ctí a také dobrým znamením pro budoucnost filmu v Americe. Jsem tedy opravdu šťastná, že nás do Telluride pozvali, a zároveň smutná, jelikož ten ročník fyzicky neproběhne,“ uvedla režisérka Agnieszka Holland. Před šestnácti lety představil na festivalu Telluride Jan Hřebejk svůj film

Horem pádem. V roce 2016 tam měl obnovenou mezinárodní premiéru digitálně restaurovaný *Baron Prášil* režiséra Karla Zemana.

Český Drobek bodoval v Cannes

Krátký film *Crumbs*, tedy česky *Drobek*, od kreativní dvojice Robot Chocolate se dostal do výběru nejlepších osmi filmů, tzv. Cannes8 prestižní soutěže Straight8. Poslední český úspěch v této soutěži byl před jedenácti lety fantastickým filmem *Dějà vu* od tvůrčího dua Ilji Smiljaniče a Slávka Horáka, jehož celovečerní film *Havel* je právě v kinech.

Animovaný film *Crumbs* vznikl jako producentský počin Alexandry Moravčíkové pod vedením Robot Chocolate. Tu tvoří animátorka a režisérka Gabriela Plačková společně s režisérem Robertem Hlozem. Vznik filmu podpořila produkce Stink Prague. „*Crumbs* je film o hádce odehrávající se v realitě, kde je vše možné. Chtěli jsme pro soutěž Straight8 vytvořit koncept, který bude proveditelný, avšak diváky překvapí natolik, že se budou sami sebe ptát »Jak tohle udělali?« Animace i triky představovaly velké riziko, že se při natáčení něco pokazí a celá role s filmem bude nakonec k ničemu, ale snažili jsme se co nejlépe se připravit a ono to vyšlo,“ říká o filmu režisérka Gabriela Plačková. Za kamerou stál Ondřej Nedvěd, hudbu k filmu vytvořil Václav Toman, jako herci se představili rovněž animátorka Veronika Zacharová a Milan Ondruch.

Prestižní soutěž Straight8 funguje od roku 1999. Přihlásit se do ní mohou filmy natočené na jednu roli super8 filmu bez stříhu. Laicky řečeno se točí „na první dobrou“. Film se odesílá na vyvolání do Londýna. Až později se k němu přidává soundtrack, prakticky naslepo, bez náhledu konečného vizuálu. Do Cannes pak postupuje pouhých 8 nejlepších osm snímků.

„Na natáčení bylo nejzajímavější to, že jsme museli točit na jednu roli 8 mm materiálu, což znamenalo vymyslet vše tak, abychom se vyhnuli jakékoliv digitální postprodukcii,“ popisuje kameraman filmu Ondřej Nedvěd.

Jako formu zvolili tvůrci animační techniku pixelače a v přetechizovaném dnešním světě vsadili na klasiku podobnou nejzdařilejším kouskům dnes již legendárního Jana Švankmajera. Natáčení filmu se stopází 2 minuty 15 sekund trvalo tvůrcům celé tři dny, kterým předcházely týdny příprav filmových triků. (mk)

Filmaři i pamětníci připomněli v Tušti zavražděné z května 1945

Události z konce května 1945, kdy partyzáni v jihočeské obci Tušť zabili při odsunu Němců čtrnáct lidí, si připomněly desítky lidí. Do pietní akce se zapojili i tvůrci filmu *Krajina ve stínu*, který volně podle pětasedmdesát let starých událostí natočil Bohdan Sláma. Snímek půjde na podzim do kin. Piety se zúčastnil i Ferdinand Korbel, který 24. května 1945 přišel v Tušti o otce i kmotra. Tehdy mu byl rok. Aktéry vraždění se snažil po roce 1989 dostat před soud, ale marně. Vyhledával i svědky. „Matka mi všechno vyprávěla. Měli být potrestaní. Jeden z té skupiny partyzánů tady dělal v padesátých a šedesátých letech předsedu místního národního výboru. Aby dohlédl, aby se ty věci neoživovaly. V den, kdy se vraždy staly, nás vyhnali z obce všechno, co měli německou národnost. V poledne nás vy-

hnali a večer je tady postříleli,“ řekl ČTK Korbel (76), jenž žije v Suchdolu nad Lužnicí.

Dokument o tragické expedici do Peru nemá být nostalgický

Filmový dokument *Boys 1970*, ve kterém se prolínají tragická a současná expedice do Peru, nemá být nostalgii, ale důkazem o trvalosti myšlenek. V rozhovoru s ČTK to řekl horolezec Marek Holeček, který se s partákem Radoslavem Grohem loni vydal do peruánských And na cestu plánovanou československou expedicí Peru 1970. Čtrnáct jejich členů zahynulo 31. května 1970 při zemětřesení pod Huascaránem. Zbývající patnáctý, Ivan Bortel, zemřel po pádu o dva týdny dříve.

Holeček s Grohem vystoupali východní stěnou na šestitisícový vrchol Huandoy, kam tragická expedice mířila. Po prvovýstupu po této stěně pojmenovali novou cestu *Boys 1970* na památku předchůdců, kterým osud zmařil šanci pokusit se o totéž. Ve filmu, pro který v Peru natáčel i kameraman Tomáš Galásek, se prolínají linie současné a minulé expedice. K vidění budou dobové záběry a výpovědi blízkých zahynuvších horolezců.

Český animovaný film *Dcera* získal už přes padesát cen

Animovaný film *Dcera* Darji Kaščejevové, který získal studentského Oscara i nominaci na klasického Oscara, sesbíral po světě už přes padesát festivalových úspěchů. Jiří Vaněk ze Státního fondu kinematografie ČTK sdělil, že si film během jara a léta připsal ceny z Palm Springs, Lisabonu, Tokia, Stuttgartu, Cambridge, nominaci na studentskou cenu BAFTA nebo výběr do oficiální sekce festivalu v japonské Hirošimě. Snímek se už tak podle něj přiřadil k nejocetovanějším českým projektům. Dlouhodobé úspěchy českých filmařů v oblasti animované a krátké tvorby reflektuje i Česká filmová a televizní akademie, která bude od příštího ročníku nově udílet samostatnou cenu, Českého lva za animovaný a krátký film.

„Cena BAFTA filmu *Dcera* unikla, jeho úspěch je i tak mimořádný. Nicméně, stále i v těchto dnech dostává pozvání na další a další festivaly a *Dcera* se tak stává zcela neoddiskutovatelně neúspěšnějším filmem v novodobé historii české kinematografie,“ napsala ČTK mluvčí FAMU Alexandra Hroncová. „Výjimečné je to, že se jedná o studentský film a film s tak malým rozpočtem, na kterém se podílelo opravdu jen pár lidí,“ dodala.

Režisérka Kaščejevová, která se narodila v Tádžikistánu a později studovala v Moskvě hudbu, použila při tvorbě filmu *Dcera* metodu ruční kamery užívané v hraném filmu. Výroba 15 minut dlouhého snímku trvala asi rok a půl, autorka sama čtyři měsíce vyráběla kulisy a loutky a čtyři měsíce animovala.

Český horor zvítězil na on-line filmovém festivalu v Torontu

Cenu za nejlepší hororový film a za nejlepší ženský herecký výkon v hlavní roli získal na měsíčním on-line filmovém festivalu Toronto Film Channel Festival v Kanadě český horor *Visitor* režiséra Pavla Bartovského. Tématem student-

ského filmu, ve kterém hlavní roli ztvárnila herečka Martina Babišová, je domácí násilí na ženách. Hlavní postavou hororu je mladá žena Bára, která se ve své ošuntělé garsonce vyrovnává se smrtí svého přítele. V noci ji však navštíví nezvaný návštěvník – její mrtvý přítel toužící po odhalení jejich děsivého tajemství. „Mladou ženu, kterou jsem ve filmu hrála, její přítel mlátil tak, že to ona jednoho dne už neunesla a zabila ho,“ uvedla ke své roli Babišová, která si zahrála například v seriálu *Specialisté* či *Carnival Row*.

Film byl vybrán spolu s ostatními výherními snímky na veřejné projekce, které festival pořádá ve vybraných kinech v Torontu. Snímek zaujal také americké reportéry a kritiky z renomovaného amerického magazínu *Film Daily*, kteří mu věnovali samostatný článek. Tvůrci filmu jsou studenti Filmové akademie Miroslava Ondříčka v Písku.

Toronto Film Channel Festival je měsíční online filmový festival, který na svých webových stránkách promítá filmy 24 hodin denně, sedm dní v týdnu. Digitální cestou také organizátoři každý měsíc vyhláší vítězné snímky a předávají ceny. Filmy hodnotí odborníci z Hollywoodu, Montrealu či Paříže.

Američani oslovili Marhoula pro film o McCarthym

Američtí producenti si režiséra Václava Marhoula vybrali k natočení filmu o bývalém americkém senátorovi Josephovi McCarthym zřejmě kvůli tomu, že má zkušenost se životem v nesvobodě. Marhoul to řekl v rozhovoru pro ČTK na Letní filmové škole v Uherském Hradišti, kam si s sebou přivezl i scénář k připravovanému filmu. Výroba snímku je plánována na příští rok, s ohledem na situaci v USA, kde se stále rychle šíří nákaza koronavirem, není ale nic jisté. Pokud však Marhoul film začne točit, stane se jedním z mála českých režisérů, kteří pro Hollywood točili. „Já jsem pro ně člověk, který žil devětadvacet let v komunismu. Žil jsem v té manipulaci a strachu, takže mám na rozdíl od Američanů vlastní empirickou zkušenost. A o to víc tomu problému rozumím nebo rozumět můžu,“ uvedl režisér k důvodům, proč jej producenti pro životopisné drama o McCarthym oslovili. Téma filmu považuje Marhoul za nadčasové. Na filmu by se měl podílet i kameraman Vladimír Smutný, který s Marhoulem pracoval na jeho snímcích *Nabarvené ptáče*, *Tobruk* a *Mazaný Filip*. Interiéry dramatu by se měly částečně natáčet v Praze na Barrandově. Americký filmový štáb poprvé viděl při práci, když přijel režisér Miloš Forman v osmdesátých letech do Prahy točit film *Amadeus*. FAMU tehdy upozornila studenty, že kdo se s tímto českým emigrantem setká, bude vyloučen ze školy. „S Milošem Formanem jsme si dohodli tajnou schůzku v Riegrových sadech. Následně mě Miloš pozval na natáčení do Tylova divadla a já jsem poprvé v životě viděl, jak se dělá americký film,“ popsal událost Marhoul.

Na filmové přehlídce v Mauthausenu byly promítnuty i dva české snímky

Na filmové přehlídce v bývalém koncentračním táboře Mauthausen se letos představily i dva snímky českých režisérů. Pod širým nebem se promítaly filmy Juraje Herze *Zastihla mě noc* a Zbyňka Brynychy *Transport z ráje*. Cílem přehlídky je podle organizátorů upozornit na stále aktuál-

ní nebezpečí rasismu, antisemitismu a nenávisti, informovala agentura APA.

Herzův film *Zastihla mě noc* je z roku 1985. Líčí osud komunistické novinářky Jožky Jabůrkové, jež zahynula v koncentračním táboře Ravensbrück. Ve stejném táboře byl v dětství vězněn i samotný Herz. Brynychův film z prostředí terezínského ghetta *Transport z ráje* je z roku 1962. Jedná se o adaptaci knihy Arnošta Lustiga.

Letní filmová škola v Uherském Hradišti nabídla asi stovku filmů

V Uherském Hradišti proběhla Letní filmová škola (LFŠ). Letošní 46. ročník ovlivnila pandemie koronaviru, přehlídka se měla původně uskutečnit v tradičním termínu na přelomu července a srpna, kvůli koronaviru ji organizátoři přesunuli na pozdější termín a zkrátili. Přehlídka letos nabídla program jen pro akreditované návštěvníky, neproběhly žádné akce, na které by měla volný přístup veřejnost.

Smutný, Kaščejevová a Sopková jsou pozváni do oscarové akademie

Kameraman Vladimír Smutný, animátorka a studentka pražské FAMU Darja Kaščejevová (Daria Kashcheeva) a výtvarnice Nora Sopková dostali nabídku členství v americké filmové akademii, která rozhoduje o udělování nejprestižnějších světových filmových ocenění Oscar. Akademie na svých internetových stránkách uvádí, že do svých řad letos pozvala celkem 819 tvůrců z osmašedesáti zemí. Nabídku na připojení do akademie dostává každý z filmařů, který se podílel na filmu nominovaném na Oscara, řekla ČTK Alexandra Hroncová z FAMU.

Smutný natáčel film *Nabarvené ptáče* režiséra Václava Marhoula, který letos postoupil do oscarového užšího výběru deseti nejlepších snímků. Studentka pražské FAMU Darja Kaščejevová byla letos nominována na Oscara za krátký animovaný film *Dcera*, který sice do finále nepostoupil, ale obdržel ocenění na řadě velkých zahraničních filmových festivalů. Výtvarnice Nora Sopková byla nominována na Oscara spolu s Novozélandanem Ra Vincentem za scénografii filmu *Králíček Jojo*.

Do ČR se vracejí zahraniční filmaři, ty americké zve i ministr

Do Česka se ve velké míře vracejí zahraniční filmové štáby. Ředitelka Státního fondu kinematografie Helena Bezděk Fraňková ČTK řekla, že vedle filmařů, kteří již v ČR natáčeli a museli práce přerušit kvůli koronaviru, přijíždějí i štáby, které dříve měli zájem o jiné země. Fond spolu s Českou filmovou komisí a ministerstvem kultury oslovil v minulých dnech i americká studia v reakci na rozhodnutí Evropské unie nepovolovat dále vstup do EU lidem z USA a některých jiných států. „Ubezpečili jsme je, že opatření se stále vztahuje na turistiku, nikoli na ekonomickou činnost,“ uvedla Bezděk Fraňková.

Aktuálně v Česku pracují filmaři z Dánska, Německa či Nizozemska, zatím se především provádějí přípravy na samotné natáčení. Pomoci přilákat také filmaře z USA mají dokumenty, které pro filmaře vybavuje fond a ministerstvo kultury a které jim zaručují bezpečný příjezd do ČR.

Ministr kultury Lubomír Zaorálek (ČSSD) pro filmaře podepsal potvrzení, že jejich ekonomické aktivity v zemi jsou v zájmu českého státu, uvedla Bezděk Fraňková. Díky filmovým pobídkám se v tuzemsku loni natočilo téměř osmdesát filmů a seriálů.

Tvůrci filmu o Gottovi zveřejnili první záběry

Tvůrci celovečerního dokumentárního filmu o Karlu Gottovi zveřejnili první záběry. Symbolicky v den jeho nedožitého jednaosmdesátého narozenin. Do českých kin snímek režisérky Olgy Špátové s názvem *Karel* vstoupí 15. října 2020. Karel Gott zemřel 1. října před půlnocí ve své vile na pražské Bertramce. Legendě české populární hudby, která ovlivnila několik generací posluchačů, bylo osmdesát let.

Olga Špátová natočila třicet autorských filmů, za které získala ceny na domácích a zahraničních festivalech.

V kině Lucerna měl premiéru film *Havel*

V pražském kině Lucerna měl slavnostní premiéru film režiséra Slávka Horáka *Havel*. Jeden z prvních českých filmů, který se do distribuce dostává po koronavirové krizi a nouzovém stavu, se věnuje době před tím, než se dramatik a disident Václav Havel stal posledním československým a prvním českým prezidentem. Titulní roli ve filmu hraje Viktor Dvořák a jeho první ženu Olgu Anna Geislerová. Film přináší příběh Václava Havla z jeho disidentských dob, kdy ještě nebyl slavnou osobností. Snímek se soustřeďuje na jeho bouřlivý osobní život, kterému dominuje nejen boj za pravdu, pronásledování a věznění, ale také milostné vztahy, vlastní pochyby a humor. Příběh se odehrává v letech 1968-1989 a neukazuje Havla jako ikonu, ale jako člověka, který „není úplně pevný v určitých morálních záležitostech“ a váhá mezi divadelní kariérou, politikou, manželkou a milenkou. Scenáristé Slávek Horák a Rudolf Suchánek dali velký prostor postavě Olgy Havlové.

VZPOMÍNKA

Před dvaceti lety zemřel Ludvík Ráža

Ludvík Ráža (3. 9. 1929 – 4. 10. 2000) byl český filmový a televizní režisér a scenárista. Jeho doménou byly zejména televizní pohádky, dále různé strašidelné příběhy, filmy s tajuplnou historickou tematikou, tajuplné a napínavé sci-fi a fantasy filmy. Mnohé z nich dodnes patří k české televizní i filmové klasice.

Život režiséra Ludvíka Rážy je spjat především s Československou televizí, kde byl zaměstnán přes třicet let. Stál u samotných počátků tvorby ČST. Po okupaci roku 1968 se soustředil především dětské vysílání, do roku 1989 působil ve funkci vedoucího vysílání pro děti a mládež. Celý život spolupracoval také s Filmovým studiem na Barrandově. Za svá díla sklídl spousty ocenění na mezinárodních festivalech v Monte Carlu, v Mnichově či v Terstu.

Mimo jiné natočil divácky úspěšné snímky jako *Křesadlo* (1968) – pohádka s Jiřinou Bohdalovou a Marií Rosůlkovou, *Pan Větrovský z Větrova* (1969) – pohádka se Zdenou Hadrboľcovou a Petrem Haničincem, *Drobínek* (1970), *Princ a Chudás* (1971), *Návrat pana Ryšánka*

(1971) – komedie s Martinem Růžkem a Danou Medřickou, *Tajemství ocelového města* (1979), *Něco je ve vzduchu* (1980) – komedie se Zdenou Hadrboľcovou a Ladkou Kozderkovou, *V zámku a podzámčí* (1981), *Koloběžka první* (1984) – pohádka s Dádou Patrasovou, *Sedměro krkavců* (1993) – pohádka s Borisem Rösnerem, *Sen o krásné panně* (1994).

Do roku 1990 působil jako vyučující na FAMU.

Václav Krška (7. 10. 1900 – 17. 11. 1969)

Václav Krška byl český scenárista, režisér a spisovatel. Jednalo se o jednoho z klasických českých filmových tvůrců, který se, mimo jiné, programově zaměřoval na filmové adaptace kvalitních literárních děl. Jako režisér byl v českém filmu ojedinělým zjevem. Právem se mu říká básník filmového obrazu. Ve svých snímcích projevoval neuvěřitelný smysl pro lyrčnost, básnický výraz, poetiku a stylizaci. Opíral se o špičkové české hudební skladatele, kameramany a nejlepší herce, které často obsazoval i do malých epizodních rolí, od Zdeňka Štěpánka a Růženy Šlemrové přes Zdeňku Baldovou, Eduarda Kohouta a Eduarda Cupáka, Karla Högera, Vladimíra Ráže, Františka Smolíka či Jaroslava Vojtu až po Danu Medřickou, Radovana Lukavského, Svatopluka Beneše a desítky dalších. Pět let po svém režijním debutu natočil s Jiřím Slavíčkem poetickou komedii *Kluci na řece* a koncem války už samostatně poetickou komedii *Řeka čaruje* v hlavní roli s Františkem Hanusem. Po válce se začal věnovat dlouho opomíjenému žánru životopisných filmů, jejichž formu se snažil dovést k naprosté dokonalosti.

K režisérským vrcholům Václava Kršky patřila padesátá léta a jím maximálně lyrické a dokonale zfilmované Šrámkova stěžejní díla *Měsíc nad řekou* (1953) a *Stříbrný vítr* (1954). Nelze se nezmínit o natočení (v čs.-bulharské koprodukcii) pohádkových příběhů *Legenda o lásce a Labakan* (1956), kde hlavní role ztvárnila nadějná mladá herečka Jana Rybářová. Kromě cen na světovém festivalu v Benátkách získal Václav Krška i Národní (1940, 1949) a Státní (1952) cenu, Uměleckou prémii (1953) a titul zasloužilého umělce (1967).

Před deseti lety zemřel producent Pavel Melounek

2. září 2010 náhle zemřel ve věku třiapadesáti let bývalý kulturní publicista a v posledních letech úspěšný filmový dramaturg a producent Pavel Melounek. Muž, který neváhal podporovat mladé nezkušené tvůrce, objevil pro český film například talent Karla Janáka (*Snowboardáci*) nebo Dana Svátka (*Hodinu nevíš*).

Melounek vystudoval Fakultu žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze, začínal v kulturní rubrice *Zemědělských novin*. V roce 1990 spoluzakládal týdeník *Reflex*, v jehož první redakci tři roky zastával post šéfa kulturního oddělení. Zabýval se především psaním o filmu. V devadesátých letech byl pět let programovým ředitelem Febiofestu a šest let šéfem public relations Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary. Posléze několik let působil jako programový ředitel Mezinárodního festivalu filmů pro děti a mládež ve Zlíně.

Byl jedním z prvních, kdo krátce po revoluci zmapoval dějiny českého filmu devadesátých let v knize *Čeští filmaři*,

něžní barbaři (1996). Českému filmu se ale jako publicista věnoval soustavně a vydal o něm několik publikací *Proč se hraní kdekdo klaní* (1989), *Biják: Intimní osvětlení českého filmu* (1994).

V roce 1995 patřil k zakladatelům společnosti Whisconti, která se kromě jiného věnovala i produkovaní celovečerních filmů. Jeho prvotinou byl dnes už neprávem pozapomenutý film *Mrtvej brouk* Pavla Marka, který spadl do vlny takzvaných generačních snímků devadesátých let.

Film *Piko*, který pojednává o lidech z drogové scény, již nedokončil, plánovanou komedii na námět knihy Ireny Obermannové již nezačal. Měl v plánu také hraný film v česko-německé koprodukcii o Lídě Baarové.

Vladimír Slavínský (26. 9. 1890 – 16. 8. 1949)

Vladimír Slavínský, vlastním jménem Otakar Vladimír Pitroman, německý pseudonym Otto Pittermann, byl český herec, básník, scenárista, režisér a filmový podnikatel, kte-

rý patří mezi průkopnické osobnosti moderní české kinematografie. Ve dvaadvaceti letech se dostal k filmu. V roce 1918 založil společně s Aloisem Jalovcem společnost POJA film. Ve svých filmech často obsazoval Antonii Nedošinskou, Theodora Pišteka, Lídu Baarovou, Věru Ferbasovou či Otamara Korbelaře. Téměř ke všem svým filmům si psal své vlastní scénáře a v éře němého filmu také ve filmech často vystupoval jako herec. Ve třicátých letech 20. století byl hned po Martinu Fričovi považován za nejúspěšnějšího českého filmového režiséra. V té době točil především levné situační komedie.

Mezi jeho nejhodnotnější snímky patří předválečné filmy natočené podle námětu Olgy Scheinpflugové s Hugo Haasem v hlavní roli *Okénko*, *Madla z cihelny* a *Její lékař*.

Během druhé světové války točil vlastenecky laděné snímky a další komedie. Po válce však zájem o jeho tvorbu začal upadat, což jej psychicky poznamenalo. Zemřel v roce 1949 ve věku nedožitých devětapadesáti let.

FOTOGRAFIE

Fotoeseje o lidech na okraji i celebritách

Dům U Kamenného zvonu na Staroměstském náměstí v Praze nabízí do 18. října příležitost setkat se zblízka s početnou a mnohotvárnou tvorbou fotografa Antonína Kratochvíla. Snímky jednoho z nejvýznamnějších světových představitelů novinářské fotografie a sociálního dokumentu doplňují i jeho portréty celebrit, které vznikly jako zakázky pro prestižní magazíny.

Třiasedmásátiletý Antonín Kratochvíl se stal během své kariéry svědkem mnoha dramát, ať už jde o společenská (války a přírodní katastrofy), nebo více soukromá, jaká představuje např. život v chudobě na okraji společnosti.

Vždy přítom mířil do první linie a fotil zásadně zblízka. Zaznamenal válečné konflikty v Afghánistánu a Iráku i genocidu ve Rwandě, v níž se soustředil na život sirotků. Přestože v mládí emigroval na Západ, celý život ho to s fotoaparátem táhne domů a na Východ. Zajímal se o život v chudých průmyslových oblastech na Ukrajině či v Rumunsku nebo zapomenutá místa v Polsku i doma v Česku. Z těchto cest přivezl například zprávu o mongolských dětech přežívajících v kanálech hlavního města nebo o životě v Pripjati poblíž Černobylu. Dostal se i mezi ruskou zlatou mládež užívající si na bývalé Stalinově jachtě.

K fotografování měl Antonín Kratochvíl blízko od dětství. Jeho otec vlastnil fotoateliér v Lovosicích, o který však přišel při znárodňování v roce 1948, a skončil v pracovním táboře. V roce 1953 se rodina přestěhovala do pražského Karlína, ale represe trvaly i nadále. Ve svých dvaceti letech v roce 1967 Antonín Kratochvíl emigroval. Nejdříve se pět let jako utečenec a dobrodruh potloukal po Evropě, přičemž se nechal naverbovat i do francouzské cizinecké legie, s níž bojoval v Čadu. V roce 1972 pak odjel do USA, kde se zavedl jako fotožurnalista a válečný dokumentarista. Jeho fotografie publikovaly prestižní světové časopisy, například *Rolling Stone*, *New York Time Magazine*, *Playboy* či *Vogue*.

Kratochvílovy originální portréty umělců a celebrit, které vznikly jako zakázky pro společenské magazíny, se

nyní na pražské výstavě prolínají s portréty neznámých lidí ze všech možných koutů světa. Portrétoval Billa Gatese, Keitha Richardse, Davida Bowieho, Boba Dylana, Amandu Learovou či Debbie Harryovou. „Spolu s neznámými tvářemi lidí z rozmanitých prostředí, protnutých různorodými životními peripetiemi a zkušenostmi, zrcadlí v souhrnu stav lidské duše v dnešním světě,“ říká k tomu kurátorka výstavy Pavlína Vogelová.

Antonín Kratochvíl byl za svou tvorbu mnohokrát oceněn, získal například čtyřikrát nejprestižnější ocenění pro fotožurnalisty World Press Photo. Založil také fotoagenturu, která získala prestiž a vliv, ale v roce 2018 ho bývalé kolegyně obvinily ze sexuálního obtěžování a on rezignoval.

Česko-francouzská režisérka Andrea Sedláčková o něm nedávno natočila film *Můj otec Antonín Kratochvíl*, v němž se coby emigrantka s podobnou zkušeností z totalitního Československa soustředila na osobní příběh fotografa a jeho syna Michala. Dvacetiletý Antonín Kratochvíl emigroval krátce před jeho narozením a poprvé se s ním setkal, když mu bylo devatenáct let.

K aktuální pražské retrospektivě byl rovněž vydán obsáhlý katalog nazvaný *Antonín Kratochvíl: Fotoeseje* a galerie připravila i komentované prohlídky a workshopy.

(mk)

Snímek komety českého fotografa vybrala NASA jako fotografii dne

Americký Národní úřad pro letectví a vesmír (NASA) jako astronomickou fotografii dne zveřejnil snímek českého fotografa a matematika Miloslava Druckmüllera z brněnského Vysokého učení technického. Snímek zachycuje kometu Neowise, kterou bylo možno pozorovat na noční obloze pouhými očima a jež patřila k nejjasnějším kometám za poslední roky. ČTK o tom informoval astronom a fotograf Petr Horálek. „Je to již čtrnáctý snímek pořízený z Česka a jubilejní desátý právě profesora Druckmüllera,“ uvedl Horálek, jehož tvorbu si NASA pro astronomický snímek dne vybrala již několikrát.

Výstava fotografa Štreita přibližuje práci vězeňských kaplanů

Pražská Staroměstská radnice hostí výstavu fotografií, na nichž Jindřich Štreit zachytil službu vězeňských kaplanů. Hlavním cílem projektu nazvaného „Ze tmy ke světlu“ je podle autora snímků to, aby veřejnost měla možnost poznat, jak se vězeňství proměnilo a zlidštilo. Působivé fotografie vznikaly několik let a Štreit za tu dobu navštívil dvacítku českých věznic. „Kaplanská služba je ve vězení mimořádně potřebná a veřejnost o tom nic neví. Nikdo neví, že ve věznicích existují místa, kam se mohou jít vězni pomodlit – v každé věznici je modlitebna, na Mírově je opravený kostel,“ řekl Štreit na vernisáži.

Štreit sám má vězeňskou zkušenost: před rokem 1989 strávil kvůli své tvorbě čtyři měsíce ve vazbě. „Za třicet let se situace podstatně změnila. Ve vězeňství jsou lidé, kteří dělají všechno pro to, aby ho zhumanizovali a postavili do jiného světa. Chování a přístup k odsouzeným jsou úplně jiné, a to je to nejdůležitější, co jsem při fotografování poznal,“ uvedl. Umělec fotografoval i v místech, kde tráví svůj čas vězni odsouzení k mnohaletým trestům nebo i na doživotí. Podle informací uvedených na webu Vězeňské služby v současnosti ve věznicích pracuje třiadvacet vězeňských kaplanů z jedenácti různých církví. Šéf Vězeňské služby Petr Dohnal uvedl, že s kaplany do věznic přichází zklidnění.

HUDBA

Videoklip a vydání písně *Kdyby*

Videoklip a vydání písně *Kdyby* je první pozvánkou na oslavu dvacátého výročí violoncellového dua Tara Fuki. Oslavy zahrnují vydání nového alba, které ponese název *Možyle*, řadu koncertů a tři křty desky v první polovině listopadu 2020. Na připravovaném albu pokračují v jazykové tradici, která Tara Fuki vždy charakterizovala. Je převážně v polštině, ale tentokrát se na něm objeví i tři česky otextované písně.

V Litomyšli proběhl 62. ročník festivalu Smetanova Litomyšl

Ve Smetanově domě v Litomyšli proběhl 62. ročník hudebního festivalu Smetanova Litomyšl. Zahajovací koncert byl výběrem z díla českého skladatele, jehož jméno přehlídka nese. Před diváky vystoupil například Pavel Haas Quartet, klavíristé Ivo Kahánek a Jan Simon, sopranistka Kateřina Kněžíková, tenorista Pavel Černoch a barytonista Adam Plachetka, který na úvod zazpíval českou státní hymnu. Pořadatelé museli program kvůli opatřením proti šíření koronaviru přepracovat, uskutečnila se zejména komorní představení. Připraveno bylo pětadvacet pořadů pro více než 11 000 posluchačů. Její součástí byly také odpolední a večerní koncerty různých žánrů na doprovodné scéně v Klášterních zahradách.

Zahájení Letních slavností staré hudby hostí Emauz

Festival Letních slavností staré hudby byl zahájen v kostele v emauzském opatství koncertem s názvem Meditatio. Akce se na různých místech v Praze uskutečnily do 7. září. I přes problémy způsobené pandemií koronaviru zůstal zachován původní termín i počet sedmi koncertů. Duchovní i světská hudba od středověku po baroko během prázdninových večerů zazněla v podání domácích interpretů. Program jednotlivých večerů nabízel exkurze do hudební historie na atraktivních místech. Letos pozvali pořadatelé posluchače například do zahrad zámku Troja nebo kostela sv. Martina ve zdi.

JUBILEA

Jitka Hosprová (* 8. 10. 1975, Plzeň)

Jitka Hosprová je česká violová virtuoska. Hře na housle se začala učit již ve svých sedmi letech. Ve čtrnácti letech se začala věnovat hře na violu. Vystudovala konzervatoř v Plzni, pražskou HAMU a už jako studentka na konzervatoři sklízela úspěchy na mezinárodním poli a působila jako koncertní mistryně skupiny viol v mezinárodním orchestru mladých Die Junge Österreichische Philharmonie. Poté se začala věnovat sólové dráze. Dnes koncertuje po celém světě, hraje se špičkovými mezinárodními orchestry a je historicky první českou sólovou violistkou.

Vystupovala nebo vystupuje s komorními soubory (Benewitzovo, Wihanovo a Stamicovo kvarteto a další) i symfonickými nebo komorními orchestry (Pražská komorní filharmonie, Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK, Symfonický orchestr Českého rozhlasu, Plzeňská filharmonie, Moravská filharmonie Olomouc, Severočeská filharmonie Teplice, Pražský komorní orchestr, Vídeňský rozhlasový orchestr ORF, France Chamber Orchestra a další). Koncertuje v Evropě i USA. Od roku 2001 její nahrávky vycházejí na kompaktních discích.

Je členkou komorních souborů Duo Morpheus (Jitka Hosprová – viola, Michal Mašek – flétna), trio Siraels (Pavčina Senic – soprán, Jitka Hosprová – viola, Lada Bartošová – klavír) a Bohemia Luxembourg Trio (Carlo Jans – flétna, Jitka Hosprová – viola, Kateřina Englichová – harfa).

Hraje na mistrovský nástroj od Gaspara Strnada z roku 1792.

Tomáš Hanák (* 21. 10. 1975, Brno)

Tomáš Hanák je absolventem brněnské konzervatoře v oboru klavír (Ivana Stanovská) a dirigování (Evžen Holiš). Ve studiu dirigování pokračoval na pražské AMU (prof. Jiří Bělohlávek a prof. František Vajnar), kterou dokončil v roce 2001. Již během pražských studií opakovaně řídil profesionální hudební tělesa, např. Pražskou komorní filharmonii, Státní filharmonii Brno, Janáčkovu filharmonii Ostrava, Talichův komorní orchestr nebo Jihočeskou komorní filharmonii. Reprezentoval Českou republiku na

dirigentské soutěži Pražského jara 2000 a na Nicolai Malco Competition 2001 v dánské Kodani. V letech 1997-2000 vedl Pražský studentský orchestr, s nímž absolvoval kolem stovky koncertů u nás i v zahraničí.

Od roku 2003 je angažován jako šéfdirigent v Moravském divadle Olomouc. Často také spolupracuje s Národním divadlem Moravskoslezským v Ostravě, kde nastudoval již řadu inscenací. Od roku 2006 je hlavním dirigentem Komorního orchestru Pavla Haase (dříve Roxy Ensemble), který je složen z vynikajících pražských hudebníků mladé generace. Dále také vystupuje s brněnským ansámblem Opera Diversa, který se převážně zaměřuje na interpretační soudobé hudby.

Jana Boušková (* 27. 9. 1970, Praha)

Jana Boušková je přední česká a světová harfistka, hudební pedagožka. Vyučuje na konzervatoři v Praze a v Brusele, dále též učí na AMU, působí také jako sólistka České filharmonie. Je zakladatelkou mezinárodního hudebního festivalu Harfové dny Ostrava. Její matkou byla přední česká harfistka Libuše Váchalová.

„Harfa vypadá jako andělský nástroj, ovšem někdy je peklo se s ní sžít,“ tvrdí přední sólistka České filharmonie Jana Boušková (mozoly na prstech). Profesoři ji označovali za talent století. Obecně hraje stejně ráda klasiku i modernu a vystupuje po celém světě, také před členy královské rodiny. „Ale po umělecké stránce je asi podstatnější hrát v Rudolfinu než pro nějakou korunovanou hlavu, konkrétně pro dánskou královskou rodinu,“ upřesňuje harfenistka a dodává: „Můj úspěch je draze vykoupený, někdy hraju i 12-14 hodin denně a nemám skoro žádné volné dny.“ S harfou se nenudí. Už jen její váha (cca 45 kg) a velikost (ke dvěma metřům) předurčují komické okamžiky. Potřebuje velké auto, velké výtahy, speciální vozík a ideálně pomocníka.

Jana Boušková je zatím jedinou harfistkou České republiky, která vyhrála světově nejvýznamnější a nejuznávanější harfovou soutěž. Toto vítězství si přivezla v roce 1992 z USA a ve stejném roce získala i druhou cenu v Izraeli na jiné renomované světové soutěži s největší historickou tradicí, kde společně s nejvyšším oceněním drží též i prvenství jediné české harfistky, která byla do této významné soutěže pozvána. Mezi další čtená ocenění patří i vítězství v Concours International de Musique de Chambre v Paříži a v Torneo Internazionale di Musica v Itálii. Za mimořádné koncertní úspěchy a přínos v rozvoji hry na harfu získala ocenění ve Švýcarsku a také se stala laureátkou festivalu Juventus ve Francii. V Čechách získala cenu Talent roku '96 a jako jedna z deseti nejvýznamnějších žen České republiky, a první interpretka z klasické hudby vůbec, byla vyznamenána cenou „Lady Pro“.

Od roku 2000 je členkou Umělecké rady Akademie múzických umění a též České filharmonie. Od září 2019 je profesorkou londýnské Royal College of Music.

Luboš Příbyl (* 29. 10. 1975) – klavírista a dirigent.

Na klavír hraje od šesti let. V letech 1990-1996 studoval hru na klavír na pražské konzervatoři a vzápětí začal studovat stejný obor na Hudební fakultě AMU, pak navázal dalším studiem dirigování, které ukončil v roce 2005. Již od dětství se účastnil mnoha mezinárodních klavírních soutěží. Získal například 1. cenu v soutěži Virtuosi per musica di

pianoforte v Ústí nad Labem (1988), 1. cenu v Beethovně soutěži v Hradci nad Moravicí (1992), 2. cenu v soutěži F. P. Neglia v Enne (1993, Itálie). Byl také vybrán jako jediný reprezentant České republiky do soutěže Gina Bachauer v Salt Lake City (1998, USA). V roce 1996 uskutečnil s houslistou Janem Fišerem turné šesti koncertů po Japonsku (Tokio, Sapporo a další města).

Od roku 1999 působí jako pedagog Konzervatoře Jaroslava Ježka, kde nyní vyučuje hru na klavír. Hrál též v několika komorních souborech, klavírních triích a podobně. Od roku 2002 spolupracuje jako asistent dirigenta v souboru Picolo coro@Piccolo orchestra. Již od mládí se vedle vážné hudby velmi rád věnuje i „lehčím“ hudebním žánrům a působí jako „background klavírista“ v hotelích, klubech a restauracích, kde hrává hudbu nejrůznějších stylů.

Yvona Škvárová (* 11. 10. 1965)

Yvona Škvárová absolvovala pražskou konzervatoř u prof. Brigity Šulcové a pěvecké vzdělání si dále zdokonaluje u prof. Evy Zikmundové. První angažmá přijala v Divadle J. K. Tyla v Plzni. V Národním divadle se poprvé představila v roce 1987. Po rozdělení pražských operních domů se stala členkou Státní opery Praha. Od roku 1999 je přední sólistkou opery Národního divadla. Za roli Brangäny (Wagner: *Tristan a Isolda*) získala cenu Festivalu hudebního divadla Opera 2001 za nejlepší ztvárnění vedlejší role a byla nominována na prestižní Cenu Thálie. Za roli Marylin Klinghoffer v opeře Johna Adamse *Smrt Klinghoffer* získala Cenu Thálie 2003. Je také vyhledávanou interpretkou oratorní a kantátové tvorby.

Yvona Škvárová hostuje také na operních scénách v zahraničí, např. v Regensburgu, v Kolíně na Rýně, v Dublinu a Nancy, v Rakousku, Španělsku, Japonsku a Hongkongu.

V roce 2000 absolvovala ve Vídni mistrovské kurzy u komorní pěvkyně Christy Ludwig. Spolupracuje s předními českými orchestry (ČF, FOK, Symfonický orchestr Českého rozhlasu aj.) a vystupuje na koncertních pódíích doma i v zahraničí (Německo, Rakousko, Španělsko, Švýcarsko, Francie, Monako, Polsko, Japonsko, Hongkong, Tchaj-wan aj.)

Aleš Březina (* 17. 9. 1965)

Aleš Březina vystudoval hru na housle na konzervatoři v Plzni a muzikologii na univerzitách v Praze, Basileji a Berlíně. Je autorem koncertní, divadelní a filmové hudby. Od roku 1994 je ředitelem Institutu Bohuslava Martinů, odkazu skladatele se věnuje vědecky i popularizačně. Je předsedou ediční rady Souborného kritického vydání děl Bohuslava Martinů. Rekonstruoval první verzi opery *Řecké pašije* (premiéra Bregenzer Festspiele 1999 v koprodukcii s Royal Opera House Covent Garden, cena Laurence Oliviera 2000), revizi partitury a klavírního výtahu vydala vídeňská Universal Edition. Kromě Bohuslava Martinů popularizuje i další hudební skladatele (Leoše Janáčka, Nikolaje Andrejeviče Rimského-Korsakova) i v pořadech České televize, rakouské televize ORF a televizního programu 3SAT.

Spolu s libretistou a režisérem Jiřím Nekvasilem je autorem opery *Zítřka se bude...* o procesu s dr. Miladou Horákovou. Pro Soňu Červenou složil již dříve melodram *A-ha!* (2006). Je též spoluautorem a průvodcem dvou

dokumentárních filmů, které režíroval Jiří Nekvasil: *Bohuslav Martinů: Návrat z exilu* (ČT 1998) a *Martinů a Amerika* (ČT 2000).

Složil hudbu k více než dvaceti filmům např.: *Musíme si pomáhat*, *Horem pádem*, *Kráska v nesnázích*, *Kawasakiho růže*, *Líbánky*, *Případ pro exorcistu*, *Knoflíkáři*, *Obsluhoval jsem anglického krále*, *Donšajni*, napsal hudbu k řadě činoherních inscenací a je autorem *Requiem*, *Agnus Dei*, kantáty *Terešov 1361*, *Klavírního tria 333*, suity *Kawasaki's Rose*, klavírního cyklu *Reperkuse* nebo skladby *Falling Leaves pro klavír a orchestr*. Za hudbu pro divadlo získal dvě ceny Alfréda Radoka, za filmovou hudbu byl třikrát nominován na cenu Český lev a jednou na Cenu české filmové kritiky, za hudbu k filmu *Kawasakiho růže* byl nominován na cenu European Film Composer 2010. V září 2010 měl v Městském divadle v Brně premiéru jeho celovečerní „vizuální hudební divadelní zážitek“ *Muchova epopej* na libreto Šimona Cabana. Rozsáhlá je i jeho práce pro divadlo, kde spolupracoval s Robertem Wilsonem, Jiřím Ornestem, Jiřím Nekvasilem, Janem Hřebejkem, Michalem Dočkalem, Jiřím Menzelem, Šimonem Cabanem, Martinou Schlegelovou ad.

Od roku 1995 je Březina dramaturgem pražského Festivalu Bohuslava Martinů, ze kterého vydává každý rok nekomerční CD. Připravil dramaturgii projektu České sny, mezinárodního hudebního festivalu s více než 100 koncerty v sedmnácti evropských zemích (www.ceskesny.cz).

Vydal několik knih, odborných sborníků a vědeckých studií v českých i zahraničních časopisech, přednášel v Evropě a USA. Je členem řady českých a zahraničních odborných společností jako umělecké rady festivalu Pražské jaro a Národního divadla v Praze.

Jana Janků (* 21. 10. 1965)

Jana Janků (mezzosoprán) vystudovala Akademii staré hudby a hudební vědu na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Studium zpěvu soustavně prohlubuje u prof. Magdalény Hajóssyové. Zúčastnila se mnoha mistrovských interpretačních kurzů, kde pracovala s předními evropskými interprety (Barbara Schlick, Marius van Altena, Richard Wistreich, James Griffet, Roberto Gini, Evelyn Tubb ad.). Nastudovala role v několika operách (H. Purcell: *Didó a Aeneas*, E. de Cavalieri: *Rappresentazione di anima e di corpo*, F. X. Brix: *Erat unum cantor bonus* aj.). Byla členkou opery Národního divadla v Praze a Národního divadla v Brně. Koncertně zpívala s českými orchestry (Janáčkova filharmonie Ostrava, Moravská filharmonie Olomouc, Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín, Czech Virtuosi, Čeští komorní sólisté (Bach: *Magnificat*, Charpentier: *Te Deum*, Vivaldi: *Gloria* aj.) a dirigenty (T. Netopil, T. Hanák, P. Fiala, R. Štúr ad.). V roce 1999 založila soubor Musica Poetica, se kterým koncertuje a je také dramaturgyní jeho dlouhodobého cyklu Baroko v evropských zemích. Spolupracuje i s dalšími soubory staré hudby a se souborem moderní hudby Ensemble Opera diversa (nahrávka animované opery *Mluvící dobytek*). Podílela se na několika dokumentech České televize, nahrávkách Českého rozhlasu a Radia Proglas.

Intenzivně se věnuje také hře na barokní trojřadou harfu (studovala na konzervatoři ve Veroně u Marie Cleary, v současnosti studuje na konzervatoři v Grazu u Tanji Vogrin). Je spoluautorkou scénářů hudebně dramatických

představení *Händel v Itálii* a *Pygmalion* a autorkou scénáře *Barokní ženy*.

Ivo Bartoš (* 30. 10. 1960, Dačice) – varhaník.

Ivo Bartoš vystudoval konzervatoř v Brně a absolvoval hru na varhany na JAMU, kde také působil jako umělecký aspirant (1988-1990). Dále v letech 1985-1986 studoval varhanní hru a improvizaci na Conservatoire National de Région ve Štrasburku u Daniela Rotha. Účastnil se mnoha mezinárodních interpretačních kurzů pod vedením Pieta Kee, Hanse Haselböcka, Gastona Litaize, Flory Peeterse nebo Martina Gottharda Schneidera. V letech 1990-1995 vyučoval na brněnské konzervatoři a od roku 1995 působí na Katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity (nejdříve jako odborný asistent, od roku 1998 jako docent).

Ivo Bartoš účinkoval na mnoha mezinárodních hudebních festivalech: spolupracoval s trumpetistou Ole Edverdem Antonsonem, koncertoval se Slovenskou filharmonií, účinkoval s Magdalenou Koženou, spoluúčinkoval v Janáčkově Glagolské mši. Uspořádal mnoho varhanních koncertů doma i v zahraničí, např. ve Španělsku, Itálii, Rakousku, Německu, Dánsku, Polsku, Sovětském svazu, Francii. Doprovází na varhany četná pěvecká tělesa (APS Moravan, Ars, Camerata Bratislava). Spolupracuje také s Českým rozhlasem a Českou televizí. Je držitelem Ceny hudební mládeže z Mezinárodní varhanní soutěže Pražské jaro 1984, dále získal druhou cenu v Interpretační soutěži Ministerstva kultury v Brně (1984).

Luboš Pospíšil, vl. jm. Lubomír Pospíšil (* 6. 9. 1950, Jeseníky) – zpěvák populární hudby, kytarista a skladatel.

Pospíšil byl v sedmdesátých letech 20. století člen souboru C & K Vocal. V roce 1976 nastoupil jako sólista do angažmá v divadle Semafor, kde zůstal šest sezón. Prvním sólovým počinem byl v roce 1981 singl *Kráska v nesnázích*. Na svém debutovém albu *Tenhle vítr jsem měl rád* spolupracoval s hudebním skladatelem Otakarem Petřinou a textařem Ladislavem Kantorem. Druhou desku už natáčel se svou mateřskou formací 5P, kde mj. působil i kytarista a skladatel Bohumil Zatloukal. Spolu v devadesátých letech natočili album *Vzdálená tvář* a občas jen spolu jako akustické duo jezdí i dnes na koncertní šňůry. Působil také jako zpěvák v jedné ze sestav skupiny Blue Effect a v roce 1989 s ní natočil singl *Kampa*. V devadesátých letech spolupracoval se skupinou Biograf, posléze se vrátil s Bohumilem Zatloukalem znovu k 5P, se kterými působí dodnes.

V současné době zpívá hlavně v klubech a na festivalech po celé republice. Vystupuje převážně se skupinou 5P, jeden čas vystupoval v duu s Bohumilem Zatloukalem a Ondřejem Fenclem, občas také vystupuje pouze sám s kytarou.

Luboš Pospíšil vystudoval pedagogickou fakultu, obor matematika a zeměpis. Dle svých slov však za katedrou nikdy nestál, pouze jeden čas pracoval jako vychovatel v domově mládeže jednoho pražského učiliště.

Oldřich Vlček (* 21. 9. 1950)

Jméno Oldřicha Vlčka, univerzální, dynamické a stále hledající osobnosti, je již dlouho v současné hudební kultuře výrazným pojmem. Ve Strakonických strávil mládí, pak se vydal na studia do Prahy a s hudbou projel celý svět.

Housle studoval u prof. Bohumila Kotmela a posléze v Praze u prof. Nory Grumlíkové, dirigování u Václava Neumanna. Vzdělání si doplnil ještě kurzem na proslulé hudební škole v italské Sieně a záhy po absolutoriu HAMU se stal houslistou a šéfem PKO. V průběhu sedmnáctiletého působení v tomto tělese si v roce 1976 pro potěchu duše založil orchestr, který nazval Bohemia, který za dva roky přejmenoval na Orchester Virtuosi di Praga. Orchester Virtuosi di Praga nejenže přenesl přes veškerá úskalí, která se tehdy znenadání v nových společensko-ekonomických podmínkách objevila, ale dodnes zůstává jeho uměleckým šéfem i základní hybnou silou. Agentura (společně s vydavatelstvím) Lupulus, kterou tehdy nově založil, představuje stále důležitého hráče hudebního trhu a významného producenta zajímavých nahrávek zejména z oblasti klasické hudby.

Od roku 2014 působil v Píseckém komorním orchestru. Jeho cílem je dokončit Institut Otakara Ševčíka, vydat o něm knihu a vyprovokovat zájem o lavičku Otakara Ševčíka v Písku. V Písku jsem také druhý rok u pořádání Píseckého nokturna, což je série pěti komorních orchestrů. V poslední době se také zajímá o léčbu onkologicky nemocných. Dirigent Oldřich Vlček obdržel v minulém roce od hospodářské komory a města ocenění Významný rodák Strakonice.

Aktuálně žije ve starém mlýně v Nerestcích na Písecku.

Tomáš Koutník (* 4. 10. 1950) – dirigent.

Oba rodiče Tomáše Koutníka byli profesionálními hudebníky – jeho otec houslistou v České filharmonii (1952-1990) a matka klavíristkou (jeho bratr je prvním klarinetistou v Symfonickém orchestru Českého rozhlasu v Praze).

Tomáš Koutník studoval na Pražské konzervatoři obory violoncello a dirigování a na Akademii múzických umění v Praze rovněž oba obory. Své dirigentské znalosti prohloubil na mistrovských kurzech u dirigentů Igora Markevitche a Kurta Masura ve Weimaru, studia ukončil stáží v Paříži a byl následně asistentem dirigenta Václava Neumanna v České filharmonii. Získal Zlatou lyru a 1. cenu v Mezinárodní dirigentské soutěži v Besançonu v roce 1977 a stal se finalistou Mezinárodní soutěže G. Fittelberga v Katovicích v roce 1979.

Během své dosavadní činnosti působil Tomáš Koutník na postech dirigenta rozhlasových symfoniků v Bratislavě i v Praze, Sukova komorního orchestru v Praze, byl šéfdirigentem Janáčkovy filharmonie Ostrava, Severočeské filharmonie Teplice, Státní filharmonie Košice a Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín. V letech 1988-1996 byl stálým hostujícím dirigentem Hofer Symphoniker v Bavorsku.

Hostování Tomáše Koutníka zavedla mj. k těmto významným orchestrům: Tokyo Philharmonic Orchestra, Berliner Symphonieorchester, Staatskapelle Weimar, Dresdner Philharmonie, Jenaer Philharmonie, Belgian Radio and Television Philharmonic Orchestra Brussels, Śląska Filharmonia Katowice, Wrocławska Filharmonia, Luzerner Sinfonieorchester, L'Orchestre national des Pays de la Loire Nantes, Bulgarian National Philharmonic Orchestra Sofia, Slovenská filharmonie a k dalším hostováním v Dánsku, Francii, Německu, Itálii, Švýcarsku, Polsku, Bulharsku, na Kubě, v USA a Mexiku.

Koutníkovy nahrávky zahrnují více než sedmdesát různých snímků pro Český a Slovenský rozhlas, Českou televi-

zi, vydavatelství Praha, Harmonia Mundi/CDM, Bohemia Music, Notabene, Campion, Panton.

Tomáš Koutník je docentem dirigování na Akademii múzických umění v Praze, kde působí pedagogicky již od roku 1994, kromě toho je lektorem Mezinárodních dirigentských seminářů pořádaných v České republice i v zahraničí (Kanada, Švýcarsko, Slovensko).

Štěpán Rak (* 8. 8. 1945, Šandrov u Chustu, Ukrajina) Štěpán Rak je významným soudobým českým kytaristou, skladatelem a hudebním pedagogem. Studoval střední výtvarnou školu v Radotíně, poté hru na kytaru a skladbu na pražské konzervatoři pod vedením Štěpána Urbana a Zdeňka Hůly (1963-1970). Poté pokračoval na hudební fakultě AMU (skladba u J. Dvořáčka). Po ukončení studia byl učitelem hudby na lidových školách umění. V letech 1975-1980 působil jako učitel na konzervatoři ve Finsku, kde rovněž hojně koncertoval. Po návratu vyučuje na pražské konzervatoři, na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích a od roku 1982 na pražské AMU. Je vyhledávaný pro schopnost hudební spolupráce s kolegy napříč žánry (spolupráce s Jaroslavem Hutkou, Lenkou Filipovou aj.). Jeho syn Jan-Matěj je rovněž skvělý kytarista, skladatel a nadšený propagátor hudby Jaroslava Ježka.

Petr Sovadina (* 22. 10. 1940, v Ostopovici) – český varhaník a pedagog.

Studoval na Hudební fakultě AMU a je vítězem mnoha významných hudebních interpretačních soutěží.

Bohuslav Čížek (29. 10. 1940, Mladá Boleslav) – muzikolog a organolog.

Hudební vzdělání získal na pražské konzervatoři (1959-1965, hra na tubu a dirigování). Na této škole poté v letech 1967-1978 působil jako pedagog. Vedl konzervatoř v Teplicích (1978-1985) a současně do roku 1983 externě studoval hudební vědu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1985 se stal ředitelem Muzea české hudby Národního muzea v Praze, v letech 1990-2006 byl vedoucím oddělení hudebních nástrojů a kurátorem nástrojových sbírek v Českém muzeu hudby. Je členem ČSHV a CIMCIM.

Vladimír Válek (* 2. 9. 1935)

Vladimír Válek zahájil svoji kariéru v roce 1975 jako dirigent Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK (do roku 1987). V roce 1985 se ujal místa šéfdirigenta Symfonického orchestru Českého rozhlasu a v této funkci působil do roku 2011. Od roku 1996 rovněž zastával plně desetiletí post dirigenta České filharmonie. V sezóně 2002/03 byl jmenován hlavním hostujícím dirigentem orchestru Osaka Symphoniker, v letech 2004-2007 vykonával funkci šéfdirigenta Slovenské filharmonie.

V čele jmenovaných těles vystoupil Vladimír Válek v mnoha světových metropolích (Amsterdam, Berlín, Bonn, Brusel, Curych, Káhira, Kodaň, Londýn, Madrid, Moskva, New York, Paříž, Peking, Salcburk, Singapur, Soul, Šanghaj, Tel Aviv, Tokio, Vídeň). Vedle uvedených angažmá je umělec pravidelným hostem u významných světových symfonických orchestrů. Za všechny připomeňme Izraelskou filharmonii, MDR orchestr Lipsko, vídeňské Tonkünstler a orchestr ORF, Japan Philharmonic

Orchestra, Yomiuri Symphony Orchestra či National Taiwan Symphony Orchestra.

Na svém kontě má Vladimír Válek přes tisíc nahrávek pro rozhlasové stanice Praha, Vídeň, Lipsko, Hilversum, Záhřeb. Je zván k vystoupením na mezinárodních festivalech mj. v Linci, Aténách, Istanbulu, Vratislavi, Montreaux, Lucernu (zde v roce 1990 dirigoval na společném koncertě s Rafaelem Kubelíkem). Pravidelně hostuje na Pražském jaru, Bratislavských hudebních slavnostech aj.

Diskografie Vladimíra Války obsahuje přes sto titulů pro firmy Pony Canyon, Harmonia Mundi, Supraphon, Radioservis. Jeho nahrávka klavírních koncertů Ervína Schulhoffa se sólistou Janem Simonem a rozhlasovými symfoniky získala cenu světové hudební kritiky na MIDEM Classic v Cannes 1996 (Cannes Classical Award). K nejvýraznějším nahrávacím projektům z posledního období patří komplety symfonií Antonína Dvořáka, Petra Iljiče Čajkovského a Bohuslava Martinů – v podání SOČRu a jeho šéfdirigenta je vydala společnost Supraphon.

V říjnu 2010 převzal z rukou prezidenta republiky Václava Klause medaili za zásluhy. Je nositelem prestižní ceny Classic Prague Awards za celoživotní dílo.

Věra Lejsková, roz. Králová (* 1. 10. 1930, Žeravice) – klavíristka, pedagožka a publicistka.

Pochází z hudební rodiny – otec byl sbormistrem a houslistou. V letech 1952-1986 působila jako pedagožka brněnské konzervatoře. S manželem Vlastimilem Lejskem utvořila klavírní duo, s nímž dosáhla významných úspěchů ve vlasti i za hranicemi. V roce 1978 spoluzaložila Mezinárodní Schubertovu soutěž pro klavírní dua v Jeseníku, která je vypisována pravidelně ve dvouletém, resp. tříletém intervalu. Vedla rovněž interpretační kurzy, přednášela a byla členkou soutěžních porot. Pro gramofonové společnosti Supraphon, Eterna, Fontana, Harmonia mundi a Pronto pořídila četné nahrávky. Umělecké působení Věry Lejskové bylo oceněno Zlatou medailí Jihomoravského krajského národního výboru za kulturní činnost (1980), cenou Konzervatoře v Brně za činnost pedagogickou, uměleckou a publicistickou (1994) a Senior Prix Nadace Život umělce za celoživotní dílo (2000).

Věra Lejsková vyvíjela rovněž poměrně rozsáhlou činnost literární a publicistickou: psala kritické recenze a fejetony pro denní tisk a odborná periodika (*Hudební rozhledy*, *Hudební nástroje*, *Opus musicum*; nejpočetnější a také literárně nejvýraznější jsou její fejetony pro *Hudební rozhledy*). Pro literární redakci brněnského rozhlasu vytvořila na dvě stě titulů pro pořady *Obzor* a *Snídaně*, řadu portrétů významných osobností, hudebních medailonků a pořadů s názvem *A léta běží, vážení*, kolem tří set příspěvků napsala pro rozhlasovou stanici Radio Svobodná Evropa (pořad *Hlasy a ohlasy*). Lejsková je dále autorkou písňových textů pro skladatelskou tvorbu manžela Vlastimila Lejska (*Říkadla pro dětský sbor, Čekej nás, měsíci, Dvě povídačky pro zpěv a klavír*); Lejskovou sestavený sborník *Na hudební nástroje, hádej, kdo nám zahraje pro zpěv a klavír* vydal v roce 1983 Ústav pro kulturně-výchovnou činnost v Praze.

Lejsková zasvětila celou svou uměleckou kariéru interpretaci literatury pro čtyřruční klavír a pro dva klavíry. Tento specifický interpretační obor manželé Lejskovi záslužně pomáhali prosadit do běžné koncertní praxe.

6. listopadu 1945 bylo založeno Smetanovo kvarteto

U zrodu kvarteta, z kterého se vytvořilo slavné Smetanovo kvarteto, stál Antonín Kohout. Důležitým mezníkem bylo setkání na konzervatoři s o rok mladším houslistou Václavem Neumannem. Tyto dvě silné osobnosti spojoval silný a jednotný zájem hrát v kvartetu. Václav Neumann hrál prim, Josef Vlach sekund, Neumannův bratr violu, Kohout violoncello a v roce 1941 v květnu se představili jako Smíchovské kvarteto v Nelahozevsi s Dvořákovým *Kvartetem Es Dur* zvaným „Slovanský“. Zkoušeli u Neumannů na Smíchově, kde měli velkou podporu a zázemí u tatínka ing. Neumanna a odborný dohled prof. Josefa Micky. V roce 1943 profesor Josef Micka a Karel Pravoslav Sádlo spolu s Kohoutem řešili nové obsazení tohoto souboru. 28. září vystoupili v Městské knihovně v novém složení Václav Neumann, Jaroslav Rybenský housle, Antonín Kohout violoncello a Lubomír Kostecký viola pod názvem Komorní sdružení konzervatoře hudby. Posléze vystupovali pod názvem Kvarteto české konzervatoře.

První koncert ve složení Jaroslav Rybenský, Lubomír Kostecký, Václav Neumann a Antonín Kohout se uskutečnil ve velkém sále Ústřední knihovny 6. listopadu 1945, kdy uvedli smyčcová kvarteta Bedřicha Smetany a Vítězslava Nováka. Smetanovský program se stal synonymem jejich názvu.

3. února 1957 zahájili americké turné v New Yorku, které končilo 31. března posledním koncertem v Elkins Park v Pennsylvánii. Nabídlí převážně český program, včetně kvarteta tehdy soudobého skladatele Vítězslava Nováka. Na jednatřiceti koncertech představili Američanům především českou hudbu.

Osudovým mužem pro kvarteto se stal houslař Přemysl Otakar Špidlen. Od 11. ledna 1961 hrálo celé kvarteto na nástroje tohoto českého mistra. Byla to dobrá volba. Samozřejmě, že by se hodilo pro takové muzikanty získat nástroje italských mistrů. Až rok 1975 přinesl možnost mít italské nástroje díky státní sbírce. Jiří Novák hrál na Stradivari 1729 „Libon“, Lubomír Kostecký na Francesco Ruggieri (Cremona 1694), Antonín Kohout na Giovanni Grancini (Milano 1710) a Milan Škampa pravděpodobně měl Antonius et Hieronymus Fr. Amati (Cremona 1616).

V roce 1969 se stali pedagogy na Akademii múzických umění. Jejich přínos v pedagogické činnosti měl silný vliv na další vývoj kvartetní generace, která v nich měla počáteční vzor. Dodnes jejich žáci jsou osobnostmi předních smyčcových souborů: Panochovo, Kociánovo, Pražákovo, Martinů, Wihanovo, Škampovo, Haasovo kvarteto.

Poslední velké turné po Japonsku se uskutečnilo na podzim 1988. Závěrečný koncert se konal v Brně 27. června 1989 v Besedním domě a tím Smetanovo kvarteto definitivně ukončilo svou činnost.

VZPOMÍNKA

Vilém Zítek (9. 9. 1890, Praha – 11. 8. 1956, Praha)
Vilém Zítek byl významným českým pěvcem a majitelem krásně zbarveného basu. Z pouhé zvědavosti jednou začal zpívat s hrstkou zpěváků, kteří zkoušeli v dominikán-

ském kostele. Na povrch vyšel jeho krásný hlas, svědčící o výrazném talentu. Další cestu tedy již volil ve znamení zpěvu. Na radu svého přítele vstoupil do pěveckého spolku Vyšehrad a v letech 1909-1911 studoval zpěv v pěvecké škole v Pivodově. V dubnu roku 1911 se zúčastnil pěvecké zkoušky mladých talentů v Národním divadle, kdy zaujal uměleckého šéfa Karla Kovařovice, jenž rozpoznal výrazný talent tohoto mladého zpěváka. Členem Národního divadla v Praze byl v letech 1912-1925 a 1931-1947. Vilému Zítkovi bylo umožněno vystupovat a postupem času dostával stále více náročnější role. V roce 1915 vystupoval Vilém Zítek již 150× do roka.

Ve dvacátých letech začal s úspěchem vystupovat i na zahraničních scénách. V sezóně 1926-1927 hostoval v Turínu u královské dvorní opery, v letech 1927-1933 v milánské La Scale, objevil se ale také ve Stockholmu, Paříži, Berlíně, Bělehradě či Záhřebu aj.

Klementina Kalašová (4. 8. 1850, Horní Beřkovice – 13. 6. 1889, Bahia v Brazílii)

Klementina Kalašová byla mezzosopranistkou světového formátu, kterou jako svou nejlepší Amneris oceňoval sám Verdi. Disponovala velkým hlasem pěkné barvy s výbornou technikou, rozsáhlými výrazovými schopnostmi a přesvědčivým hereckým projevem.

Studovala klavír u Bedřicha Smetany a zpěv u Františka Pivody a později i u F. Lampertiho v Miláně a v Petrohradu u H. Nissen-Sa-

lomanové. Tam upoutal její mezzosoprán pozornost českého ředitele carských divadel E. F. Nápravníka. Kalašová byla roku 1874 angažována a hned zpočátku dosáhla zcela nevšedních jevištních úspěchů. Ještě téhož roku si proto mladou adeptku zajistila italská operní společnost v Londýně. Triumfy v divadle Covent Garden pak způsobily, že se Klementina rozhodla proniknout na nejproslulejší ze všech operních scén – La Scalu v Miláně. Odjela do Itálie a byla skutečně přijata. Dočkala se dokonce mimořádného úspěchu, avšak záhy musela svá vystoupení přerušit. Onemocněla a hrozila jí navíc ztráta hlasu. Nakonec se uzdravila a zpívala pak v italských, německých a francouzských operách po celé Itálii a zčásti také v dalších evropských zemích.

V letech 1880-1882 podnikla Klementina Kalašová velké umělecké turné do jižní a severní Ameriky. Dosáhla přitom vpravdě fantastických úspěchů. V roce 1883 přijala nabídku angažmá v Národním divadle. Pražské obecnstvo se tehdy pro Kalašovou doslova nadchlo. Její výkony v Gluckově opeře *Orfeus a Eurydika* či ve Wagnerově *Lohengrinu* byly zřejmě naprosto jedinečné, ale dostala poměrně málo příležitostí (zpívala zde pouze dvacetkrát), a proto opět odešla do ciziny a odplula do Brazílie. Všechny pochybnosti jakoby odpadly, když Kalašová viděla, že

na ni jihoamerické obecnstvo nezapomnělo. Všude byla vítána a zahrnována ještě větším nadšením než před lety. Na její počest vycházely básně, topila se v květinách, dary a nabídky k sňatku nebraly konce – a tato proslulost doléhala i zpět do Evropy. V Bahii, dnešním San Salvadoru, vypukla žlutá zimnice, které nečekaně podlehla také Klementina Kalašová.

Přemysl Charvát (4. 10. 1930, Praha – 20. 11. 2005, Praha) – dirigent a pedagog.

Po absolutoriu oboru dirigování na pražské AMU nastoupil do Národního divadla v Praze (1970), kde jako dirigent působil až do posledních dnů svého života. Současně byl dirigentem i ve Státní opeře Praha. Byl uměleckým vedoucím symfonického orchestru pražské konzervatoře, profesorem Pěvecké konzervatoře v Praze aj. Na scénách ND dirigoval přes sto operních a baletních inscenací. Hostoval u většiny českých orchestrů i v zahraničí – dirigoval prakticky v celé Evropě.

Věnoval se hlavně dirigování moderní tvorby a experimentálních skladeb, např. *Oráč a smrt* jazzmana Emila Vilklického, *Bertram a Mescalinda* či *Zpráva pro akademii* Jana Klusáka nebo operu *Muž, který si spletl svou ženu s kloboukem* (The Man Who Mistook His Wife for a Hat) od Michaela Nymana a mnoho dalších.

Bohatou činnost dirigentskou doplňoval činnost klavíristy. Byl sólistou, doprovazečem (korepeticem) i komorním hráčem. Vedle nahrávek gramofonových, rozhlasových a televizních je významná i rozsáhlá tvorba překladatelská a instrumentátorská (např. spoluúčast na překladu hry Samuela Becketta *Poslední páska*, jejíž hudební podobu také sám nastudoval i dirigoval; česká premiéra 16. října 2003).

František Spilka (13. 11. 1877 – 20. 10. 1960) – hudební skladatel, pedagog, sbormistr a dirigent.

Narodil se do rodiny zahradníka knížete Windischgrätze na panství v jihočeské Štěkni. Absolvoval Pražskou konzervatoř, kde studoval hru na varhany u Josefa Klíčky a skladbu u Antonína Dvořáka. Zde se později stal profesorem intonace, sborového zpěvu a komorní hry. František Spilka se po studiu moderních intonačních metod v Berlíně stal v Čechách sbormistrem pěveckého sboru Škroup a dokonce řídil letní koncerty České filharmonie. V roce 1908 založil Pěvecké sdružení pražských učitelů a v roce 1912 Pěvecké sdružení pražských učitelek. S PSPU vykonal mnoho úspěšných zájezdů do ciziny, na kterých souborně provedl sbory Bedřicha Smetany. Za jeho éry bylo Sdružení jedním z předních vokálních těles, a to jak zvukově, tak i přednesem. Repertoár tělesa byl složen nejenom ze soudobé nové české tvorby, ale i tvorby světové. Po vzniku Československa se stal sbormistrem Pražského pěveckého sboru Smetana, který rovněž dovedl na vynikající úroveň. Jako administrativní správce Pražské konzervatoře vchoval řadu mladých sbormistrů a dirigentů, jako byli V. B. Aim, Antonín Balatka, Antonín Bednář, Metod Doležil, Oldřich Hilmera a další.

Dílo Františka Spilky bylo značně rozsáhlé, psal opery i orchestrální skladby, komorní hudbu, písně, známé jsou jeho úpravy lidových písní.

Zemřel 20. října 1960 v Praze a je pochován na Vinohradském hřbitově.

Mirka Pokorná (28. 10. 1930, Vsetín – 24. 1. 2017) – česká klavíristka.

Mirka Pokorná vynikala zvláště jako interpretka děl skladatelů 19. a 20. století (F. Chopin, R. Schumann, B. Smetana, S. Prokofjev, A. Chačaturjan). Narodila se v rodině Miroslava Pokorného (evangelický katecheta) a Marty Pokorné (učitelka). Studovala na AMU v Praze, studia zakončila aspiranturou v roce 1953. Stala se dvakrát laureátkou mezinárodních klavírních soutěží, získala cenu Bedřicha Smetany. Vystupovala v řadě evropských zemí.

Vilém Tauský (20. 7. 1910 – 16. 3. 2004) – exilový dirigent a skladatel.

Janáčkův žák s bravurou vedl symfonická tělesa stejně jako varietní ansámby, operu střídal s operetou, kterou vedle klasických skladeb též komponoval. Byl výborným klavíristou, sbormistrem, korepitem i citlivým pedagogem a velkým propagátorem české hudby v Británii.

Tauský se narodil v Přerově do židovské rodiny s velkým hudebním zázemím – matka byla operní pěvkyní, strýček slavný operetní skladatel Leo Fall. Na brněnské konzervatoři studoval u Leoše Janáčka, pokračoval potom v Praze u Josefa Suka a Zdeňka Chalabaly. Do začátku války byl už uznávanou postavou brněnského hudebního života. Před nacisty se mu podařilo utéct v březnu 1939 do Paříže. S československými dobrovolníky se pak dostal do Británie, byl vojenským kapelníkem, ale skládal i pro BBC.

Po válce v Anglii už zůstal a na vrcholu kariéry v padesátých a šedesátých letech působil u všech předních britských operních společností a symfonických orchestrů. Jako první na světě zde uvedl v roce 1955 koncertní cyklus všech šesti symfonií Bohuslava Martinů, poprvé v Británii dirigoval třeba i Sukova *Asraela*. Poslední z Janáčkových žáků zemřel v nedožitých čtyřidevadesáti letech 16. března 2004.

Zdeněk Fibich (21. 12. 1850 – 15. 10. 1900)

Zdeněk Fibich byl český hudební skladatel 19. století. Vedle Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka byl nejvýznamnějším představitelem generace české hudby druhé poloviny 19. století. Na rozdíl od Dvořáka byl typickým představitelem hudebního romantismu.

Zdeněk Fibich se narodil v myslivně poblíž Všebořic u Dolních Kralovic v rodině lesníka Jana Fibicha a jeho ženy Marie Fibichové, roz. Römischové. Rodiče se seznámili během otcových studií na K. k. Forst-Lehranstalt zu Mariabrun, lesnické škole na území dnešní Vídně. Pro malého Zdeňka to mimo jiné znamenalo, že vyrůstal ve dvojzajčném německo-českém prostředí, což v této době nebylo nic neobvyklého. Svě nejútlejší dětství strávil obklopen hlubokými lesy ve všebořické myslivně, v přírodě, která pro něho zůstala důležitým inspiračním okruhem po celý život. Rod Fibichů byl spjat s lesnictvím a se službou u šlechtického rodu Auerspergů již od poloviny 18. století. Naproti tomu Fibichova matka pocházela z Vídně. Její otec byl rakouský výrobce textilu a majitel nevelké továrny. Práce otce Jana s sebou však nesla i časté stěhování. Zde-

něk Fibich stěhování a cestování popisuje ve svém raném literárním dílku – záznamy z cesty do Terstu 16. 5. – 12. 6. 1861 (*Reise-Notizen gewidmet seinem lieben Vater*). Tehdy pravděpodobně cestoval jen čtyři roky nově otevřenou Jižní dráhou z Vídně do Terstu přes Alpy – i láska k těmto velehorám a k železnici mu pak zůstala na celý život.

Školní docházku zahájil v letech 1859-1862 na obecné škole, poté navštěvoval v letech 1863-1865 malostranské gymnázium v Praze. Ovšem i na tomto ústavu se vyučovalo německy. Zároveň se stává žákem hudebního pedagoga Zikmunda Kolečovského (1817-1868) a od roku 1865 začíná intenzivněji komponovat. Již tehdy se mladý Fibich rozhodl pro hudební dráhu, a tak je jeho další studijní zastávkou Lipsko, kde v roce 1865 začal studovat na konzervatoři. Pomohl mu k tomu jeho strýc Raymund Dreyschock.

Raymund Dreyschock (1824 – 1869), rodák z Žáků u Čáslavi, byl významný houslista, pedagog a skladatel, mj. koncertní mistr orchestru lipského Gewandhausu. Po návratu z Lipska v roce 1866 byl Fibich rok doma, poté 19. července 1868 odjel do Paříže a působil jako učitel klavíru a klavírista. Jeho poslední studijní zastávkou ve školním roce 1869/70 se stal Mannheim. Zde studoval u ředitele mannheimské opery Vincenze Lachnera (1811-1893).

V květnu 1871 Zdeněk Fibich přišel do Prahy jako mladý umělec s důkladnou přípravou a solidní znalostí evropských hudebních poměrů.

Bedřich Smetana je v době Fibichova příchodu do Prahy kapelníkem Prozatímního divadla a má za sebou kompozici oper *Prodaná nevěsta* a *Dalibor*. Mladý Antonín Dvořák právě v roce 1871 odchází z orchestru Prozatímního divadla, kde do té doby působil jako violista, na svém kontě má kompozici operní prvotiny *Alfréd* a píše první verzi opery *Král a uhlíř*.

Mladý Fibich se postavil umělecky, esteticky i lidsky do okruhu Bedřicha Smetany a Otakara Hostinského a hájil tuto tvůrčí linii moderní opery a dramaturgie proti útokům a obviňování z „wagnerianismu“ a „hudebních výstředností“ po celý život. Právě v tomto ovzduší začal Fibich komponovat svoje první symfonické básně.

S manželkou Růženu odjel do hlavního města litevské gubernie Vilnius (1873-1874). Fibich zde na základě styků Ludevíta Procházky s ruským prostředím a díky doporučení Bedřicha Smetany působil jako učitel sborového zpěvu na pěti školách. 4. října 1874 Růžena Fibichová zemřela a na návrat do Vilnius tak nemohlo být ani pomýšlení. Poté se Fibich oženil se sestrou své zemřelé manželky, pěvkyní altistkou Betty Hanušovou. Fibich se trvale usazuje v Praze. Vedle komponování a dirigování (v letech 1875-1878 byl druhým kapelníkem a sbormistrem Prozatímního divadla) věnuje se i řadě dalších činností. Byl aktivní v hudebním odboru Umělecké besedy, spolupracoval s časopisem *Dalibor*. V letech 1878-1881 působil i jako sbormistr pravoslavného chrámu v Praze. Fibich byl celý život zvyklý žít velmi skromně, dominantou jeho příjmů byla soukromá pedagogická činnost. Na Mezinárodní hudební a divadelní výstavě ve Vídni v roce 1892 zazářil vedle Smetanovy *Prodané nevěsty* právě Fibichův první díl *Hippodamie – Náměly Pelopovy*, ohodnocený vídeňskou kritikou jako nejceněnější přínos do světového divadelnictví.

Život Zdeňka Fibicha mohl vcelku bez problému probíhat a těšit se z narůstajících domácích i mezinárodních

úspěchů, kdyby se nezamířil do tehdy čtyřicetileté Anežky Schulzové (1868-1905). Fibichův pozdní vztah k Anežce se promítá prakticky do všech děl tohoto posledního tvůrčího období. Anežka byla z dnešního pohledu moderní ženou, literátkou, ctitelkou Anatola France a jednou z prvních znalkyň severské literatury. Zajímala se ovšem i o hudbu a byla schopna dokonce zpracovat i klavírní výtah hudebního díla – např. Fibichova kvinteta. Není tedy náhodou, že se Anežka stává nejen Fibichovou přítelkyní, ale i libretistkou jeho dalších oper, čímž nahradila jeho přítele Otakara Hostinského.

Zdeněk Fibich byl v letech 1875-1878 kapelníkem Prozatímního divadla, v roce 1899 se stal jeho dramaturgem. Bohužel však jen na pouhý rok. Zdeněk Fibich zemřel v nedožitých padesáti letech 15. října 1900 v Praze. Je pochován na vyšehradském Slavíně.

Václav Neumann

Václav Neumann spolu s Václavem Talichem, Rafaelem Kubelíkem (jehož domácí účinkování však bylo velmi krátké) a Karlem Ančerlem tvoří čtyřlístek nejvýznamnějších českých dirigentů.

Hudební vzdělání poskytla Václavu Neumannovi (* 29. 9. 1920) konzervatoř, na kterou nastoupil po maturitě na gymnáziu. Studoval tu hru na housle a dirigování, tedy obory, které měly pro jeho pozdější umělecký život zcela zásadní význam. Absolvoval v roce 1944, od následujícího roku byl členem České filharmonie, kam však nastoupil jako hráč na houslím příbuznou violu. Jako první houslista spoluzakládal v roce 1945 Smetanovo kvarteto, které však po dvou letech opustil, aby se mohl věnovat naplno práci u České filharmonie.

V březnu 1948 zaskočil u dirigentského pultu za nemocného Rafaela Kubelíka. Když se Kubelík v červenci téhož roku rozhodl pro emigraci, byl Neumann na základě této jediné dirigentské zkušenosti povolán do čela České filharmonie. Velmi brzy se ukázalo, že tehdy byl pro tuto funkci ještě nezralý. Orchester mu to dal svým hlasováním jasně najevo, na uvolněný post se postavil Karel Šejna. I když, stejně jako v Neumannově případě, ani on nikdy nebyl šéfdirigentem oficiálně jmenován.

Václav Neumann se rozhodl získat dirigentské renomé jinde. Odešel k provinčnímu Karlovarskému symfonické-

mu orchestru, jehož šéfem se stal v roce 1951. Jeho nenápadný návrat do Prahy vedl sice menší oklikou přes Brno, v roce 1956 však byl jmenován šéfdirigentem Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK.

Neumann si budoval svůj umělecký kredit především prostřednictvím opery, jeho *Liška Bystrouška*, nastudovaná v Berlíně, sklídila mimořádný ohlas. Na nějaký čas určila další Neumannův umělecký osud: úspěchy především v německy mluvících zemích jej v roce 1964 přivedly až na velmi prestižní místo hudebního ředitele nejstaršího symfonického tělesa, jímž byl lipský Gewandhausorchester.

Invaze armád Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968, na níž se podílela i NDR, dala Neumannovi příležitost k veřejnému vyjádření jeho postoje. Na protest proti okupaci se své funkce vzdal. Jelikož Karel Ančerl v reakci na tutéž událost emigroval, byl Václav Neumann celkem logicky tím, kdo zaujal jeho místo. Tentokrát vydržel v čele České filharmonie dvaadvacet let.

Dokázal navázat na nejlepší tradice svých předchůdců. K Talichovi se hlásil naprosto logicky, k Ančerlovi směl též, neboť o jeho emigraci se prostě a jednoduše nemluvalo. S Kubelíkem mohl udržovat pouze občasné kontakty při zájezdech do zahraničí. Ke svým způsobem významnému setkání došlo už v roce 1969, když byla Česká filharmonie na zájezdu ve Švýcarsku. Rafael Kubelík pozval všechny členy orchestru do svého domu a každému věnoval pamětní medaili k prvnímu výročí okupace. Bohužel, vedením orchestru byly všechny zabaveny. Všechny až na jednu, kterou se podařilo nějakým zázrakem propašovat až do Prahy.

Václav Neumann vtiskl orchestru naprosto charakteristický zvuk. Neumannovská zvuková barevnost byla přesně tím, co činilo z České filharmonie tolik žádané zboží. Zářivé smyčce, měkký zvuk dechových nástrojů, spontánní hraní převažovalo nad chladným kalkulem. Zvláštní kapitolu tvoří v Neumannově biografii zahajovací koncerty festivalu Pražské jaro. První koncert řídil již v roce 1949 – a měl štěstí v tom, že jej minul ideologicky zabarvený program, který byl v těch letech pravidelnou součástí zahajovacích koncertů. Vyšla na něj Smetanova *Má vlast*, která tradičně a nepřetržitě zahajuje festival až od roku 1952.

Na další řízení zahajovacího koncertu si musel Neumann počkat plných dvacet let. Do roku 1985 jej pak řídil ještě sedmkrát. S celkovým počtem devíti zahajovacích koncertů tak vytvořil rekord, který bude v budoucnosti jen velmi těžko překonán.

Nemalý kus práce odvedl Václav Neumann i na poli popularizačním, vystupoval např. v seriálu Československé televize ze sedmdesátých let *Česká filharmonie hraje a hovoří*. Na základě scénářů hudebního publicisty Zdeňka Vokurky tu po Bernsteinově vzoru nejen rozebírá jednotlivé hudební skladby – jejich prostřednictvím posluchače a diváka seznamuje tu se sonátovou formou (Čajkovskij: *Romeo a Julie*), tu s variační prací skladatele (Dvořák: *Karneval*), jiná skladba mu dává možnost rozebrat hudební styl fugy (Smetana: *Z českých luhů a hájů*), jindy zase najde příležitost k poměrně obsáhlému rozhovoru s houslistou Josefem Sukem (Suk: *Pohádka*) nebo předvede zvukomalebné možnosti hudby v obrazech (Grieg: *Peer Gynt*, Fibich: *V podvečer*) i dějích (Smetana: *Šárka*).

Jedním ze středobodů Neumannovy práce s Českou filharmonií byly samozřejmě gramofonové nahrávky.

Dirigent Václav Neumann

Neumann v roce 1975 vytvořil přímo vzorové podání Smetanovy *Mé vlasti*, kterým se minimálně na domácí scéně poměřují všechna ostatní. Nahrál snad celé Dvořákovy orchestrální dílo (o *Slovanských tancích* z roku 1985 platí možná totéž co o *Mé vlasti*), přičemž po jeho symfoniích sáhl hned dvakrát. Jeho diskografie samozřejmě dalece přesahuje rámec české hudby. Na sólových koncertech Václav Neumann spolupracoval s předními českými hráči, ať už to byli houslista Josef Suk, cellista Miloš Sádlo nebo pianista Ivan Moravec. Je nutné zmínit i prestižní cenu Wiener Flötenuhr, kterou Neumann obdržel v roce 1982 za nahrávku Mozartova *Koncertu pro klavír č. 24 c moll* (K 491) a *Ronda D dur* (K 382). Václav Neumann byl velkým propagátorem a logicky tedy i interpretem hudby 20. století. V seznamu jeho oblíbených autorů tak najdeme Bartóka, Janáčka a především Mahlera.

Neumann pochopitelně dokázal využívat všech výhod, které mu komunistický režim byl ochoten poskytnout. Tou nejatraktivnější byla samozřejmě možnost vystupovat pravidelně v zahraničí, především v jeho západní části. Režim jej v roce 1977 ověnil titulem národní umělec, tehdy Václav Neumann stál v jedné řadě s houslistou Josefem Sukem. Neumannovi bývá občas vyčítáno, že oddirigoval cokoli, co bylo zrovna žádáno. Pravdou je, že se někdy propůjčil k účinkování na „společensky významných“ koncertech (hrál například delegátům 17. sjezdu KSČ nebo na oslavě výročí VŘSR v roce 1988). Přesto si dokázal od vládnoucích vrstev a jejich propagandy udržet zdravý odstup. Není pravděpodobně v českých zemích umělec, který by ve své biografii neměl podobný škraloup v podobě větší či menší úlitby režimu. Neumann tyto prohřešky bohatě vykompenzoval tím, jak prosazoval díla autorů, kteří byli u režimu v nemilosti (Jan Hanuš, Miloslav Kabeláč). Naplno pak projevil svoje názory v září 1989, když odmítl spolupracovat s Československou televizí i Československým rozhlasem. Stalo se tak v reakci na způsob, jakým tyto instituce referovaly o signatářích výzvy Několik vět. Václav Neumann vzpomínal, jak chtěli spolu s tehdejšími sekretáři filharmonie celou situaci v podstatě vyprovokovat – uvažovali totiž, že by Československou televizi nejprve naoko pozvali na nějaké natáčení a následně ji s patřičným odůvodněním teatrálně vyhodili. Realizaci tohoto plánu ale zhatila sama televize, když Neumanna předběhla s požadavkem na natočení dvou pořadů. Dirigent využil této možnosti a natáčení odmítl.

Česká filharmonie pobývala v říjnu 1989 ve Stuttgartu, když zprávu o tom přinesl tamní rozhlas. V následném hlasování se orchestr rozhodl svého dirigenta podpořit. Ne jednohlasně, někteří členové se netajili svými obavami z dalšího vývoje. V Praze se zatím jeden z komunistických funkcionářů údajně nechal slyšet, že tedy Českou filharmonii klidně zruší, když v ní jsou takoví lidé. Do této atmosféry se filharmonie vrátila z německého zájezdu. Nedělo se vlastně nic velkého, kromě zoufalé snahy přemluvit Českou filharmonii k natočení alespoň jednoho z plánovaných pořadů, v krajním případě pak čehokoliv, co by u veřejnosti mohlo vzbudit zdání, že je vše v naprostém pořádku. Události však mezitím nabraly rychlý spád.

Česká filharmonie nehraje a hovoří – když s transparentem tohoto znění vyšli v listopadu 1989 filharmonici do ulic, nebyla to vlastně tak docela pravda. V divadlech se tehdy nehrálo a program nahrazovaly diskuse s diváky,

Česká filharmonie dělala v podstatě totéž – jen s tím rozdílem, že na úvod cosi krátkého přece jen zahrála. Na besedy navázala série koncertů, která dala jasně znát, na které straně orchestr i se svým šéfdirigentem stojí: koncert na podporu stávkujících studentů byl začátkem cesty, která vyvrcholila 14. prosince Beethovenovou *Devátou symfonií* na podporu Občanského fóra a kandidatury Václava Havla na prezidentský úřad.

Ještě ve funkci šéfdirigenta České filharmonie přivítal Václav Neumann v dubnu 1990 na pražském letišti Rafaela Kubelíka, který se po téměř dvačtyřiceti letech vrátil, aby řídil *Mou vlast* na zahajovacím koncertě Pražského jara. Bylo zcela přirozené, že při tomto setkání došlo kromě pochopitelné radosti též na slzy. To už se ale životní i umělecká pout Václava Neumanna chýlila ke svému konci. K 1. listopadu 1990 předal šéfdirigentský post u České filharmonie Jiřímu Bělohávkovi. S orchestrem však spolupracoval i nadále – za zmínku určitě stojí japonské turné v roce 1991, které podnikl spolu s Jiřím Bělohávkem a Rafaelem Kubelíkem, který tu definitivně uzavřel svou kariéru.

Ještě nakrátko se Václav Neumann v roce 1992, po Bělohávkově rezignaci, vrátil do čela České filharmonie. Bylo to symbolické a v mnohém podobné jako jeho první účinkování v této roli – opět bez jmenovacího dekretu, jen s pověřením k řízení. Chtěl tak svému orchestru pomoci překonat období bezvlády. To, že s nástupem Gerda Albrechta, následně střídaného zástupcem krátkodobých šéfdirigentů, začala pro Českou filharmonii postupná cesta z výšin, už ovlivnit nemohl – to už byla zcela jiná kapitola.

Poslední koncert řídil v květnu 1995 u příležitosti oslav 50. výročí konce druhé světové války. Koncem srpna nahrával s Českou filharmonii Mahlerovu *Devátou symfonii*. S velkým sebezapřením dořídil její provedení, aby – aniž si prý nahrávku poslechl – vzápětí odcestoval za svým osobním lékařem do Vídně. Ubytoval se ve svém oblíbeném penzionu, kde byl vždy vítán jako rodinný příslušník. Tady několik dnů nato, 2. září 1995 během snídaň, zemřel. Do pětasedmdesátých narozenin mu chybělo 27 dnů.

Václav Neumann, člověk s velkým rozhledem, přirozenou noblesou a elegancí a s výrazem aristokrata, se nesmazatelně zapsal do historie České filharmonie.

František Vajnar (15. 9. 1930 – 9. 12. 2012) – dirigent, houslista a pedagog.

V letech 1945-1952 studoval hru na housle u Karla Šnebergra na pražské konzervatoři. Od roku 1948 byl žákem Aloise Klímy v dirigentském oddělení konzervatoře (absolvoval 1952). Ještě v době studií působil jako houslista: byl členem orchestru Národního divadla v Praze (1951-1953), poté se již soustředil na činnost dirigentskou. V letech 1953-1955 byl dirigentem Armádní opery Praha, poté v letech 1955-1960 dirigentem Hudebního divadla v Karlíně a 1960-1962 dirigentem Státního divadla v Ostravě. V letech 1962-1974 působil jako šéf opery v Divadle v Ústí nad Labem, 1974-1980 byl dirigentem opery Národního divadla v Praze. Roku 1979 převzal po Jaroslavu Krombholcovi funkci šéfdirigenta Symfonického orchestru Československého rozhlasu v Praze (do 1985). Zároveň byl šéfdirigentem Komorního a symfonického orchestru v Örebro ve Švédsku a dirigentem České filharmonie. Po ukončení práce v rozhlasovém tělese byl šéfem a dirigentem opery Národního divadla v Praze, poté působil ve funkci šéf-

dirigenta ve Státní opeře Praha a byl šéfdirigentem Filharmonie Hradec Králové.

Souběžně působil jako pedagog na Pražské konzervatoři a pak na Akademii múzických umění. Mezi významnější žáky patří Vojtěch Spurný, Jiří Štrunc, Stanislav Vavřínek, Norbert Baxa, Jiří Malát, Tomáš Netopil, Marek Štryncel ad. V roce 1990 vedl mistrovské kurzy na The Queen's University of Belfast v severním Irsku; v letech 1995-2003 vedl společně s Otakarem Trhlíkem dirigentské kurzy pro zahraniční dirigenty v Hradci Králové.

Vajnar byl členem a předsedou mnoha odborných porot soutěží, např. členem poroty Wiener Internationaler Musik Wettbewerb ve Vídni ad. Pořídil více než sto gramofonových nahrávek pro firmy Supraphon, Panton, EMI, Bluebell OF Schweden atd.

Významnou součástí Vajnarova uměleckého působení byla práce se souborem Collegium musicum Pragense, jehož byl od roku 1968 uměleckým vedoucím, a to až do roku 1993, kdy soubor svou činnost uzavřel.

Významná nastudování oper: Smetanova *Prodaná nevěsta* v Opeře v Sydney (1981, šlo o vůbec první provedení díla v Austrálii), tamtéž a v Melbourne uvedl rovněž nastudování Dvořákovy opery *Rusalka* (1994).

Vajnar dělil po celou dobu své umělecké kariéry vlastní zájem mezi operní praxi a řízení symfonických a komorních těles. Dirigoval téměř ve všech evropských zemích, v USA, ve státech Jižní Ameriky, v Japonsku, v Kanadě, v Austrálii, v Singapuru.

Josef Staněk (21. 9. 1920 – 19. 9. 2012) – dirigent, hudební skladatel a hudební pedagog.

Po absolutoriu pražské konzervatoře se věnoval dirigování operních představení, i když od počátku inklinoval k náročnému komornímu žánru v opeře i orchestru. Předurčovala jej k tomu důvěrná znalost pěvecké techniky i houslové hry jako základu komorního projevu. Jako hudební skladatel se nejvíce zabýval filmovou hudbou, kdy

spolupracoval se svým bratrem Václavem, scenáristou a režisérem dokumentárních filmů. Napsal nápěvy k básním Sergeje Ščipačeva a k lidovým baladám, kantátu *Země* a je autorem četných instrumentací ke skladbám jiných hudebníků. Nakladatelství Bor vydalo jeho knihu *Muzikantské vzpomínání*.

Několik dat

1670 – Pavel Josef Vejvanovský (1640-1693) je postaven do čela kroměřížské biskupské kapely. Byl nejvýznamnějším tvůrcem instrumentální hudby raného baroka v českých zemích.

Pavel Josef Vejvanovský se narodil v Hukvaldech, nebo v Hlučíně, místo jeho narození zůstává dodnes nejasné. Vystudoval u opavských jezuitů a později vstoupil do služeb olomouckého biskupa Karla Lichtensteina-Kastelkorna. Po odchodu skladatele Heinricha Ignaze Franze Bibera z Kroměříže do Salzburgu byl právě Vejvanovský jmenován jeho nástupcem jako dvorní trumpetista kroměřížského zámku a dómský kapelník v chrámu sv. Mořice.

1720 – Bohuslav Matěj Černohorský (1684-1742) se stal varhaníkem v chrámu sv. Jakuba v Praze. Černohorský je čelným skladatelem vrcholného baroka v Čechách, významným hudebním pedagogem, působil též v Itálii. Od roku 1739 byl ředitelem kůru u sv. Jakuba v Praze, kam přišel z místa skladatele v Týnském chrámu. Opakovaně pobýval v Itálii, kde byl znám pod jménem Padre Boëmo. Při poslední cestě z italského pobytu Bohuslav Matěj Černohorský zemřel ve Štýrském Hradci 1. července 1742 ve věku osmapadesáti let.

1730 – na zámku hraběte J. A. Questenberka v Jaroměřicích nad Rokytnou byla hrána opera *O původu Jaroměřic* Františka Antonína Míči. Byla oslavou vrchnosti a jaroměřičtí ochotníci ji hráli v italštině a také v německém a českém překladu. Šlo asi o první původní operní dílo v dějinách české hudby.

Památka roku

V soutěži Památka roku dostali ocenění obec Mníšek pod Brdy a majitel restaurace Solnice v Českých Budějovicích. Mníšek pod Brdy zvítězil s obnovou čtrnácti kaplí křížové cesty a cesty k baroknímu areálu Skalka v kategorii menších obnov do dvou miliónů korun. V kategorii větších rekonstrukcí v hodnotě nad dva milióny zvítězila přestavba pozdně gotické budovy sloužící dříve jako sklad soli na restauraci s pivovarem. Ceny předávali zástupci pořádajícího Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska v Praze.

Cena se udílí za nejlepší projekt a obnovu budovy nebo souboru staveb, které mají významné památkové, architektonické nebo urbanistické hodnoty, ale nemusí být za kulturní památku prohlášeny. Hodnoceny mohou být zámek, hrad, klášter, kostel, palác, radnice, divadlo, obytná stavba nebo i brownfield či park. V kategorii menších rekonstrukcí se na druhém místě umístila obnova Štáflovy chalupy v Havlíčkově Brodě v kraji Vysočina, třetí příčka patří renovaci altánu v Týršových sadech ve Šternberku v Olomouckém kraji. Vítěz této kategorie dostává odměnu 50 000 ko-

run, vítěz kategorie renovace v hodnotě nad dva milióny dostává 100 000 korun. V té se na druhém místě umístila obnova radnice v Pardubicích a na třetím opravené Městské muzeum v Hořicích v Královéhradeckém kraji.

Pravděpodobně poslední československý bojovník od Tobruku žije na Slovensku

Podařilo se mu utéct před nacisty i přežít těžké zranění z bojů u Dunkerque. Nyní pravděpodobně poslední žijící československý bojovník od Tobruku bydlí u nevlastní dcery na jihozápadním Slovensku. Na začátku příštího roku Bernard Papánek oslaví již 101. narozeniny. Papánek se podle serveru Paměť národa narodil v lednu 1920 ve Vídni. Jeho otec pocházel ze slovenské židovské rodiny, matka z Moravy, kde Papánek ve Vracově na Hodonínsku od útlého dědictví žil kvůli chatrnému zdraví. Později se kvůli škole vrátil do Vídne.

Po obsazení Rakouska nacisty uprchl do Brna, později se mu podařilo lodí, kterou zorganizovala židovská obec, dostat do Palestiny, řekl ČTK. Tam v roce 1942 po výzvě prezidenta Edvarda Beneše vstoupil do československé

armády. Posléze byl poslán do severoafrického Tobruku, kde se u protiletcecké baterie podílel na slavných bojích „pouštních kryš“ proti Němcům. Do obrany přístavního města Tobruk se zapojily stovky Čechoslováků, Papánek je v současné době pravděpodobně posledním československým pamětníkem těchto bojů. Jako posledního bojovníka české ministerstvo obrany evidovalo Viktora Wellemína, který v sedmadvadesáti letech zemřel.

Jihlava má lavičku Václava Havla, je 38. ve světě

Nedaleko centra Jihlavy si mohou lidé posedět na lavičce Václava Havla. Město ji dostalo darem. Vybralo pro ni místo v parku u kina Dukla, který je podle primátorky Karolíny Koubové (Fórum Jihlava) přirozeným místem setkávání, protože ho obklopují střední školy i kulturní instituce. Za myšlenkou umístění lavičky i za iniciací peněžního daru stojí jihlavská studentka Eva Pospíšilová. Magistrát pomáhal vyjednat dohodu s Nadací Vize 97 Dagmar a Václava Havlových, která umístění památníku schválila.

Budování laviček Václava Havla je celosvětovým projektem, který inicioval velvyslanec ČR v USA Petr Gandolovič spolu s architektem a designérem Bořkem Šípkem. Záměrem projektu je vytvoření sítě míst ve veřejném prostoru, jež mohou přispět k setkávání a vedení skutečného dialogu.

Expedice Tatra kolem světa 2

Expedice Tatra kolem světa 2 odstartovala 22. února v Praze. Cesta má trvat tři roky, jedním z jejích cílů je šíření dobrého jména Česka po světě. Expedice odkazuje na výpravu Tatra kolem světa, která začala v roce 1987 a skončila na jaře 1990. První expedice doplatila na změnu režimu, neboť zájem o cestu v důsledku událostí roku 1989 opadl.

Kvůli koronaviru expedice značně narušila původní plány, členové výpravy by se v následujících týdnech rádi dostali do Ázerbájdžánu, nebo do Ruska.

Nejsilnější zážitky z expedice Tatra kolem světa 2 byly ty, které nejsou úplně pozitivní. V rozhovoru s ČTK to řekl šéf výpravy Marek Havlíček. V červnu například její členy zadržela iránská policie, neboť pořizovali záběry dronem na místě, kde je to zakázáno. V červenci pak zapadlo auto na solné pláni, expedice kvůli tomu zůstala na místě dva dny, zároveň ale její členové poznali místní, kteří jim pomohli. Takové zážitky dokážou posádku scelit, uvedl Havlíček.

Do Uherského Hradiště přijelo 90 automobilových a motocyklových veteránů

Devět desítek automobilových a motocyklových veteránů mohli obdivovat lidé v Uherském Hradišti. Nablýskané stroje vyrazily z Masarykova náměstí na zhruba 80 kilometrů dlouhou soutěžní trať, která vedla přes Buchlovice, Bzenec, Strážnici a Kunovice do Starého Města. Účastníci 20. ročníku jízdy historických vozidel nazvané Veteráni Moravským Slováckem přijeli z celé České republiky i ze Slovenska. Většina vozů a motocyklů, které na setkání zamířily, byla vyrobena do roku 1945.

Návštěvnost pražských památek je letos v srpnu nižší než obvykle

Mnohá z turisticky oblíbených míst zatím v osmém měsíci tohoto roku navštívila v porovnání s loňskem asi třetina lidí. Důvodem propadu návštěvnosti je úbytek zahraničních turistů v metropoli způsobený koronavirovou pandemií. Úbytkem zahraničních turistů trpí obzvláště Pražský hrad nebo Petřínská rozhledna, kterou má ve správě Muzeum hlavního města. V srpnu na těchto místech zaznamenali čtvrtinovou návštěvnost oproti loňskému roku.

O samosběr zeleniny je velký zájem

Několik tisíc lidí přijelo na přelomu srpna a září sklízet desítky tun zeleniny z polí u Těšetic-Vojnic nedaleko Olomouce, kde farmář Ladislav Kašpar druhým rokem organizuje samosběr mrkve, cibule, zelí či červené řepy. Do polí se zeleninou, které mají celkovou rozlohu 25 hektarů, vyrazí senioři i mladé rodiny s dětmi. Odměnou za práci na poli jim bude kvalitní zelenina za cenu, která je výrazně nižší než na pultech tuzemských obchodů. K samosběru bude zhruba 200 tun zeleniny.

Samosběr zeleniny se farmář loni rozhodl zavést kvůli nedostatku brigádníků i nízkým výkupním cenám, které pěstitelům zeleniny nabízejí velkoobchody. Kašpar upozornil na to, že v posledních letech klesá podíl pěstitelů na konečné prodejní ceně zeleniny v obchodech. „Zatímco před deseti či patnácti lety jsem dostal 33 procent, tak dnes nedostanu ani 18 procent,“ řekl. Zeleninu sice při samosběru prodává ze ceny, které by dostal od velkoobchodu, avšak ušetří náklady na brigádníky a dopravu.

Rozbor sto let starého léku ukázal, s čím se před svou smrtí léčil Antonín Dvořák

Rozbor dochovaného léku, který užíval Antonín Dvořák, potvrdil, že hudební skladatel před svou smrtí trpěl mimo jiné zánětem močových cest. Analýzu pro Muzeum Antonína Dvořáka provedl Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL), který o tom informoval v tiskové zprávě. Dvořák zemřel v Praze 1. května 1904 v třiadesáti letech. O jeho onemocnění močového měchýře se dosud vědělo z písemných svědectví. Lék pocházel z Dvořákovy pozůstalosti, kterou spravuje Národní muzeum v rámci Českého muzea hudby. Podle štítku na krabičce byl lék pro Dvořáka připraven v Lékárně U Modrého lva ve Vodičkově ulici v Praze dne 17. 4. 1904. Samotná krabička pak obsahuje obálky z nažloutlého papíru s bílými krystaly. Jednu z těchto obálek poskytlo muzeum k analýze.

Češi a Slováci si na Velké Javořině připomněli společnou historii

Na Velké Javořině, nejvyšším vrcholu Bílých Karpat, se setkali Češi a Slováci, aby si připomněli společnou historii a přátelství obou národů. Letošní Slavnosti bratrství byly oproti minulému roku decentnější. Kvůli koronaviru zrušili totiž pořadatelé kulturní program i stánkový prodej. Letní Slavnosti se na Velké Javořině konají každoročně od roku 1990, navazují na tradici podobných akcí z doby první republiky.

Se zpožděním začalo hodnocení Salonu vín, stihne se za měsíc

Namísto obvyklého květnového termínu začalo letošní hodnocení Salonu vín – národní soutěže vín 2021 až v srpnu. Vína ze všech oblastí hodnotitelé posoudili za pouhý měsíc. Původní harmonogram narušila pandemie koronaviru. Vítěz v každé podoblasti dostane titul šampióna, komise vyberou i vítěze jednotlivých kategorií. Nejlepších vína postoupí do prvního celostátního kola Salonu vín, které se uskuteční v listopadu. Na prosinec je naplánováno finále, v němž komise vyberou 100 vín pro Salon vín roku 2021, vítěze jednotlivých kategorií a hlavně absolutního šampióna a nejlepší kolekci soutěže.

Konference Forum 2000: posílení solidarity mezi státy

Letošní 24. ročník mezinárodní konference ponese podtitul *A New World Emerging? Restoring Responsibility and Solidarity* (Vzniká nový svět? Obnovování odpovědnosti a solidarity). Forum 2000 se má uskutečnit v říjnu v Praze. Mezi potvrzenými účastníky jsou šachový velmistr a představitel ruské opozice Garri Kasparov, bývalý švédský premiér Carl Bildt nebo americký ekonom Jeffrey Sachs.

Organizátoři Fora 2000 upozorňují, že slábnou transatlantická vazba, v řadě zemí jsou patrné populistické a nacionalistické tendence a autoritářské režimy bezohledně sledují vlastní dlouhodobé zájmy na úkor ostatních. Účastníci konference by podle nich měli mluvit o tom, jak nejlépe řešit dopady koronavirové pandemie a oslabení mezinárodního práva, a hledat odpovědi na to, jak vyvolat u světových lídrů pocit zodpovědnosti a jak posílit mezinárodní solidaritu.

U zrodu Fora 2000 stáli v roce 1997 tehdejší český prezident Václav Havel, spisovatel Elie Wiesel a japonský filantrop Jóhei Sasakawa. Jejich záměrem bylo poskytnout prostor osobnostem z nejrůznějších oborů k analýze výzev nového tisíciletí.

Dva pražské kostely mají nové zvony

Do Prahy dorazily nové zvony pro dva kostely na Starém Městě. Dovezli je z rakouského Innsbrucku, kde je zvonaři vyrobili. Přes tunu vážící zvon Haštala a menší František patří do kostela svatého Haštala. Další dva zvony jsou určeny pro kostel svatého Havla na Starém Městě. Do věží je v kostele svatého Haštala zavěsí až na podzim a u svatého Havla příští rok na jaře. Náklady na pořízení zvonů dosáhly téměř 1,5 miliónu korun. Přispěli na ně lidé ve sbírce.

Počet imigrantů v ČR se loni zvýšil, vedou Ukrajinci před Slováky

Loni znovu vzrostl počet cizinců pobývajících v České republice, za posledních pět let se zvýšil o zhruba 150 000. Přechodný nebo trvalý pobyt v ČR mělo 595 881 cizinců, což je 5,6 procenta celkové populace. Meziroční nárůst byl ale nižší než předloni – z 7,6 procenta roku 2018 na loňských 5,1 procenta. Vyplývá to ze zprávy ministerstva vnitřní migraci a integraci. Poměr mezi trvale a přechodně pobývajícími cizinci je zhruba půl na půl.

Struktura cizinců je podle dokumentu téměř neměnná – nejvíc jich pocházelo z Ukrajiny (24,4 procenta), Slovenska (20,4 procenta) a Vietnamu (10,4 procenta), tito lidé tvořili ke konci loňského roku 55,2 procenta cizinců v ČR. Následují Rusové (6,4 procenta) a Poláci (3,7 procenta). U některých státních příslušností jsou nárůsty počtu v posledních letech spojené zejména s pracovní migrací – podle zprávy se to týká zejména Ukrajinců, Rumunů a Bulharů, méně pak Filipínců, Gruzínců či Srbů. Ze zemí mimo Evropskou unii v ČR pobývalo 58,7 procenta cizinců, tedy 349 560. „Nutno však dodat, že ne všichni cizinci ze zemí EU jsou evidováni v oficiálních statistikách,“ uvedlo vnitro.

Vandalové poničili část výstavy o Miladě Horákové

Někdo poničil panely z výstavy připomínající vraždu Milady Horákové a procesy padesátých let v pražském parku Kampa. Případem se zabývají policisté. Vandalové se podle nich mohli dopustit trestného činu poškození cizí věci, za který v případě odsouzení hrozí až roční vězení. Na twitteru o tom informovali policie a Jiří Pospíšil, předseda správní rady Nadace Jana a Medy Mládkových – Museum Kampa: „Odsuzuji tento šílený vandalský čin. Ukazuje se bohužel, že některým lidem není nic svaté. Takto zostudit památku obětí komunistické totality je pro mě naprosto nepochopitelné.“ Policiejší mluvčí Hana Křížová ČTK řekla, že byly zničeny čtyři tabule. Výstava, která připomíná život političky Milady Horákové a zinscenovaný proces s ní i dalšími odsouzenými, byla na Kampě slavnostně zahájena 27. června.

Domažlické Chodské slavnosti se letos přesunuly na internet

Domažlické Chodské slavnosti, na které každoročně přijíždí na 80 000 návštěvníků, letos kvůli nejisté epidemiologické situaci přesunuly svůj 66. ročník do virtuálního prostředí. Chodské slavnosti patří k nejstarším a nejnavštěvovanějším folklórním slavnostem v Česku. V běžných letech vystoupí na pódíích přes 600 účinkujících.

Hirošima a náhodský stavitel Jan Letzel

Budova náhodského stavitele Jana Letzela jako jediná v epicentru přestála útok atomovou bombou na Hirošimu. Od události uplynulo 75 let a torzo budovy, které je známé jako Atomový dóm, je dnes na seznamu UNESCO. Letzelovo jméno nese i stavební škola v Náchodě. Jeho prapravný Pavel Hejzlar, který je také architektem, zavzpomínal na to, jak se do Japonska dostal. Jan Letzel studoval u známého českého architekta Jana Kotěry. Poté cestoval po jižní Evropě, aby získal zkušenosti. „V říjnu 1905 dostal doporučení od profesora Kotěry, aby pracoval jako člen ateliéru dvorního architekta egyptského místokrále. A právě v Káhiře se při své práci seznámil s majitelem stavební firmy v Jokohamě. Tak se dostal do Japonska. Když pro něho přestal pracovat, tak tam zůstal a založil si svůj ateliér, a to s dalším Čechem, panem Horou, a navrhoval a projektoval budovy, které byly pro Japonce neobvyklé, protože vnášely evropský styl do stylu japonského.“

V Japonsku projektoval řadu větších budov, například univerzity, hotely. V roce 1913 se začalo s výstavbou Obchodního centra, budovy, která v roce 1945 stála v epicentru výbuchu. „Byla to zděná stavba s použitými prvky ze železobetonu, proto asi odolala, protože všechny budovy okolo byly zničeny. Ta budova se pro ně stala jakýmsi mementem a vzpomínkovým pomníkem na tu šílenou událost, která se v roce 1945 stala.“ Jak dodal praprasynovec Pavel Hejzlar, blízko budovy je muzeum, kde je vše popsáno.

O Janu Letzelovi je i hraný film. Natáčela ho česká režisérka Olga Strusková, hlavní roli hrál Viktor Preiss. Ten film se jmenuje *Rajská zahrada*. V roce 2000 se s režisérkou Struskovou natáčel v Japonsku dokument, který se jmenoval *Po stopách Jana Letzela*.

V Brně odhalili pomník jezuitovi, který pomohl ubránit město před Švédy

Čtyřmetrová bronzová socha v centru Brna připomíná jezuitu Martina Středu a spolu s ním také úspěšnou obranu města při švédském obléhání v roce 1645. Středa byl duchovní oporou nepočetné posádky. Přispěl k odrazení generálního útoku, který se odehrál přesně před 375 lety.

Socha je dílem Jana Šebánka z brněnské fakulty architektury. Zachycuje Středu jako kněze s rukama sepjatýma v gestu modlitby. V podstavci má dělovou kouli. Pověst totiž tvrdí, že poslední koule vypálená na Brno z největšího švédského děla dopadla k nohám Středy a nehybně zůstala ležet.

Podle brněnského biskupa Vojtěcha Cikrleho by socha měla být nejen připomínkou historických událostí, ale také návodem, jak řešit konflikty dneška. Pomník za více než dva milióny korun je součástí projektu Sochy pro Brno financovaného magistrátem.

Kardinál Duka požehnal Mariánský sloup na Staroměstském náměstí v Praze

Pražský arcibiskup Dominik Duka požehnal napodobeninu Mariánského sloupu, který se po 102 letech vrátil na Staroměstské náměstí v Praze. Duka zopakoval, že památník není výrazem zpupnosti katolické církve, ale výrazem vděčnosti za pomoc ve válkách. Za symbolické považuje to, že sloup stojí naproti pomníku Jana Husa. Žehnáni i následné projevy se odehrávaly za skandování odpůrců sloupu, kteří volali „Hanba!“ či „Sloup rozděluje národ“, někteří zastánci s nimi diskutovali. Policisté obě skupiny oddělovali, k žádnému střetu kromě slovních podle nich nedošlo. Slavnosti předcházela bohoslužba v Týnském chrámu.

Mariánský sloup na Staroměstské náměstí v Praze nechal postavit císař Ferdinand III. jako znamení díky za ukončení třicetileté války a porážky švédských vojsk. Krátce po vyhlášení Československa, 3. listopadu 1918, by stržen davem lidí, kteří v něm spatřovali symbol svržené habsburské monarchie. Šlo o plánovanou akci, ke které se přihlásil spisovatel a slavný anarchista František Sauer a další osobnosti z pražské bohémy. Se strhnutím pomáhali i hasiči. Každopádně hned po svržení sloupu začaly snahy o jeho obnovu. Zastavil je až komunistický převrat v roce 1948. V roce 1990 pak byla založena Společnost pro obnovu mariánského sloupu.

Zatímco zastánci navrácení sloupu jej vnímají jako symbol vděčnosti za záchranu Prahy před švédskými vojsky a ukončení třicetileté války a významné barokní umělecké dílo, pro další jde o symbol habsburské nadvlády a s tím spojenou násilnou rekatolizaci země, která způsobila vlnu emigrace.

Základní kámen mariánského sloupu byl položen 26. dubna 1650, hotový sloup vysvětil pražský arcibiskup kardinál z Harrachu 13. července 1652 za přítomnosti císaře Ferdinandanda III. a jeho syna Ferdinandanda IV. Šlo o 14 metrů vysoký korintský sloup s dvoumetrovou pozlacenou sochou Panny Marie na vrcholu. Sloup patřil k nejstarším barokním sloupům v Evropě. V rozích stály čtyři skupiny andělů zápasících s ďábly, kteří reprezentovali dobové neštěstí jako válku, hlad, mor a kacírství. Jeho autorem byl barokní sochař Jan Jiří Bendl.

Ostatky Karla I. Habsburského v katedrále sv. Mikuláše v Českých Budějovicích

Bývalé královské město České Budějovice se zařadí k místům, kde budou v katedrále sv. Mikuláše uloženy v relikviáři ostatky Karla I., posledního českého krále a rakousko-uherského císaře.

Karel I. na trůn nastoupil v den smrti Františka Josefa I., v roce 1916. Vládl tak dva poslední těžké roky první světové války. Snažil se zastavit probíhající první světovou válku, na jejímž vypuknutí neměl žádný podíl. Byl také jedním z mála panovníků, kteří se osobně boji světové války zúčastnili. Podle historiků se zasloužil i o klidné předání moci v České republice.

K českým zemím měl Karel I. blízký vztah. V letech 1908-1912 sloužil v Brandýse nad Labem v dragounské posádce, seznámil se s tradicí sv. Václava, s tradicí palladia, ochranného obrazu země české. Je doloženo, že mluvil i česky.

Když byl Karel I. v roce 2004 blahoslaven, navštívil Brandýs a Starou Boleslav jeho pravnuček, arcivévoda Johannes, v té době mu bylo dvaadvacet let a studoval bankovníctví. Když viděl sousoší, jehož součástí byl sv. Václav a sv. Ludmila, poznal Ludmilu podle atributu šály a podle praporec knížete Václava. Pak chtěl uchopit palladium a kněží mu to dovolili. V té chvíli tam ale přicházeli polští poutníci a jejich kněz arcivévodu plácnul přes ruku, že na to nesmí sahat. Po vysvětlení, že je to pravnuček blahoslaveného Karla, se poutníci změnili v obdivovatele.

Poprvé byly ostatky Karla I. ve Staré Boleslavi uloženy v roce 2011 a od té doby postupně na celé řadě míst. Nově teď v Českých Budějovicích.

Pro ostatky byl vyroben speciální relikviář, uvedl v České televizi historik Milan Novák. „Má podobu dvou ratolestí, jedna z nich je lipová. V ratolestech je pak vložena schránka, ve které je relikvie. Samotný relikviář je velice pěkný. Bude uložen přímo v katedrále sv. Mikuláše v Českých Budějovicích. Bude ho doprovázet také portrét blahoslaveného krále Karla v řádovém obleku Řádu zlatého rouna.“ V relikviáři je čedič z hory Říp. Vytvořil ho kovář a restaurátor Pavel Sršen a navrhl děkan katedrální kapituly sv. Mikuláše Zdeněk Mareš.

Je zajímavé, že Karel I. vydal i řadu zákonů, které existují prakticky dodnes, například Zákon na ochranu nájemníků, vytvořil Ministerstvo sociální péče a Ministerstvo ná-

rodního zdraví. Bral vážně názory své manželky Zity, která byla i u mnoha porad. Po rozpadu Rakousko-Uherska odešel do exilu.

Zemřel v roce 1922 na ostrově Madeira na zápal plic v nedožitéch pětatřiceti letech. Na jeho pohřeb přišlo na 30 tisíc lidí. Návrh na jeho blahořečení podal už o rok později Wilhelm Miklas, příští rakouský prezident.

Francouzský spisovatel Anatol France o Karlu I. řekl: „Císař Karel chtěl mír. Byl jediným slušným mužem, který během války zastával odpovědnou pozici, ale neposlouchali ho.“

Na Helfštýně proběhlo Kovářské fórum

Na středověkém hradě Helfštýně na Přerovsku se po roce opět rozezněly kovářské kovadliny. Přímo před očima návštěvníků vznikala na Kovářském fóru téměř dvaapůlmetrová plastika, která by měla poté obohatit sbírky hradu. Hradní kovárnu v době fóra obsadili mistr z kovářské rodiny Habermannů, a kovář a sochař David Habermann. Naopak největší evropská akce kovářů – Hefaiston – letos na Helfštýně kvůli koronaviru nebyla.

Pražské arcibiskupství stěhuje historickou knihovnu do Strahovského kláštera

Pražské arcibiskupství začalo stěhovat svou historickou knihovnu. Do krabic musí zabalit zhruba 10 a půl tisíce svazků knih. Najatá firma je převezze z Arcibiskupského paláce do Strahovského kláštera. Tam si je bude moct prohlédnout i veřejnost. Stěhování potrvá asi měsíc, lidé budou moci do knih nahlédnout asi za dva roky. Podle knihovníka a archiváře Víta Kochánka je ve Strahovském klášteře pro badání více místa. Zároveň jsou zde specializované přístroje a více zaměstnanců, kteří se o knihy budou starat.

Klášteř na Strahově je nejstarší premonstrátský klášter v českých zemích, byl založen v roce 1143. V roce 2018 ho navštívilo přes čtvrt miliónu lidí. Většina z nich směřuje do knihovny, která zde existovala už od 12. století, ale její nejslavnější období přišlo v 17. a 18. století, kdy vznikly Teologický a Filozofický sál. Sbírkou knihovny zahrnují kolem půl miliónu knižních svazků. Nejstarší knihy pocházejí z druhé poloviny 16. století.

Jaké houby sbírali naši předkové a proč okolní národy na houby nechodí?

Není nás málo, kdo nemůže dospat a už za rozbřesku pospíchá ranní rosou s košíkem v ruce a s kudličkou v kapse za houbovou vůní k lesu. Není divu, vždyť Češi jsou národem houbařů. Ale jak chodí na houby sousedé Evropané, Číňané či Indiáni?

Houbařské vědomosti se dědily z pokolení na pokolení nebo byly výsadou kmenových šamanů. Značná obliba hub mezi obyvateli střední a východní Evropy pochází z dob, kdy se slovanské kmeny schovávaly v lesích před divokými nájezdníky. Houby se staly nezbytnou součástí jejich jídelníčku. Jen bylo potřeba přesně vědět, které jsou jedlé a které ne.

Zatímco v Česku je nejoblíbenější houbou hřib smrkový či borový, v Rusku jsou králem lesů ryzce. Odborníci odhadují, že Rusové ročně snědí až 1,3 miliónu tun

hub. V pomyslném národnostním žebříčku si drží jasné prvenství. Není výjimkou, že v sezóně žijí vesničané v lesních chatrčích a sbírají a sbírají. Z měst zase ráno vyjíždějí tzv. houbařské vlaky, které se vracejí až večer.

Houby se ve velkém sbírají i na Slovensku. Lišce tu říkají kariatko, klouzku masliak, holubince plávka, žampionu pečiarica, ryzci rýdzik, špičce tanečnica, čirůvce pôvabnica, křemenáči (i kozáku) kozák, václavce podpňovka a hřib je prostě hřib.

Balkánské národy houby sbírají jen málo. Nejlépe se v nich vyznají Slovinci, ale třeba Bulhaři dávají přednost pěstovaným žampionům. Řekové na houby nechodí pro jistotu vůbec. Maďaři houby občas sbírají, nejraději mají hlívu ústříčnou.

Průzkumy ukazují, že z těch Rakušanů, kteří vůbec chodí do přírody, jen každý desátý také proto, aby sbíral lesní plody. Na svědomí to mohou mít přísná zákonná pravidla pro sběr hub, jejichž první kodex v Rakousku vyšel již v roce 1792! V Německu mají k houbám blízko pouze Bavoři, jinak jsou Němci spíše ostražití a přednost dávají uměle pěstovaným houbám.

Angličané považují všechny houby za prašivky, říkají jim hanlivě žabiny – *toadstools*. Naprostá neznalost zavinila, že za druhé světové války, kdy vázlo zásobování potravinami, docházelo ke smrtelným otravám muchomůrkou zelenou. V programech správ britských přírodních rezervací a parků se nyní objevují i vycházky zaměřené na výuku poznávání hub. Ale nejedí se. Angličané jsou ovšem velkými pěstiteli a konzumenty žampionů – první návod k jejich pěstování tu byl vydán již v roce 1779. Ještě významnějšími producenty žampionů jsou Belgičané a hlavně Nizozemci, sběr hub v lese je také příliš nevzrušuje.

Již v roce 1600 popsal Francouz Olivier de Serres v knize *Théâtre d'Agriculture des Champs* zkušenosti pařížských zahradníků, kteří žampiony nacházeli v pařeništích pro melouny. Ačkoliv ve francouzských lesích roste veliká spousta hub, pravověrní Francouzi vyznávají hlavně žampiony, které umí připravit na desítky různých způsobů. Žampionové omáčky jsou vyhlášenou kapitolou francouzské kuchyně. Ovšem králi jsou zde vzácné lanýže. Zkušenosti s jejich pěstováním se dědí z otce na syna a jsou utajovány daleko přísněji než všechna francouzská státní tajemství dohromady.

Švýcarsko má určitě nejpřísnější zákony regulující sběr hub. Je těžké se v nich vyznat, protože v každém kantonu jsou jiné, zvláštní ustanovení si navíc může vyhlásit každá obec. Většinou se houby mohou sbírat jen jednou nebo dvakrát v týdnu, ale „úlovek“ nesmí přesáhnout jeden, maximálně dva kilogramy. Proto pozor na dovolené ve Švýcarsku!

Italům houby také chutnají, jenže časté otravy svědčí o tom, že studiem druhů se příliš nezatežují. Italský houbař musí mít od majitele lesa povolení ke sběru (za poplatek na každý den), sbírat se smí jen v sudých dnech, a to maximálně jedno kilo.

Skandinávům houby neříkají prostě nic. Švédové ani Norové je nesbírají vůbec, například v parčíku před göteborgskou radnicí s muzeem Bedřicha Smetany si nádherných křemenáčů nikdo místní nevšimne. Norské statistiky říkají, že v této zemi se ještě vůbec nikdy nevyskytl ani náznak možné otravy houbami – pochopitelně. Ve Finsku na houby chodí jen ruská menšina.

Nejrozšířenější jedlou houbou nejen v Číně, ale i v Thajsku, na Tchaj-wanu a prakticky v celé jihovýchodní Asii je kukmák sklepní.

Pomineme-li Evropu, pak největšími milovníky hub jsou určitě Japonci a Číňané. Národním jídlem Japonců je suki-jaki, které se mj. připravuje ze tří druhů hub: ze šii-také (houževnatce jedlého), enoki-také (penízovky sametonohé) a simezdi (líhy klubčité).

V čínské kuchyni se nejvíc uplatňuje ucho Jidášovo, velmi ceněná je vzácná rosolovka stříbrná. Houby hrají i velmi důležitou roli v tradiční čínské medicíně.

V Indii nemá konzumace hub žádné tradiční kořeny. V dávné minulosti tu totiž pokládali osoby, které jedly houby, za stejné provinilce jako vrahy.

Protože australský kontinent osídlili především vystěhovalci z britských ostrovů, houby tady nikdo zvláště nemiluje. Domorodé obyvatelstvo nejvíce konzumuje podzemní sklerocium (podhoubí) choroše sklerociového, které pro moučnou chuť nazývají černochův chléb.

Jihoameričtí indiáni zase sbírají takzvaný indiánský chléb, což jsou pro změnu větévkovitá sklerocia choroše *Wolfiporia cocos*.

Zejména v oblasti Mexika bylo rozšířené konzumování nejrůznějších halucinogenních hub, šamanské obřady se bez nich neobešly. (Ostatně některé zajímavé rostou i v Čechách...) Dnes je možné se v mexických tržnicích běžně potkat s hříby, holubinkami, ryzci, pečárkami i václavkami, tedy se sortimentem velmi podobným tomu českému.

V USA chodí na houby spíše jen potomci evropských přistěhovalců. Ostatní si je kupují v obchodech.

Také pralesy Afriky oplývají spoustou druhů hub, stále však zůstávají oblastí mykologicky nejméně probádanou. Faktem ovšem je, že právě tady patrně roste největší známý druh kloboukaté lupenaté houby termitovník obrovský, jehož klobouk dosahuje nezřídka průměru 80 a někdy až 100 cm! V tropické Africe domorodci sbírají hřib súdánský, klobouk dorůstá do obvodu až 120 cm, obvod nohy mívá 50 cm a váží kolem 5 kg. (mk)

V Olomouci začala za přísných hygienických opatření letní Flora

Za přísných hygienických opatření kvůli pandemii koronaviru začala letní etapa mezinárodní výstavy květin Flora Olomouc. Pořadatelé se tentokrát zaměřili na krásu a tajemství městských zahrádek, dvorků a zákoutí. Jarní část výstavy květin se v dubnu kvůli covidu nekonala, stalo se tak poprvé za šedesát let existence.

Autorkou hlavní expozice *Zahrada za zdí* je zahradní architektka Marie Doleželová. „Expozice poukáže na potenciál městských prostorů, jako jsou vnitrobloky, dvorky nebo stavební proluky. Tato místa mohou nabídnout relaxaci, oddech, sloužit jako školní zahrada, sportoviště či být místem pro setkávání a budování komunity,“ uvedla Doleželová. K vidění je i květinová expozice České dědictví UNESCO. Inspiruje se památkami zapsanými na světovém seznamu dědictví a bude připomínat 20. výročí zapsání olomouckého Sloupu Nejsvětější Trojice do tohoto seznamu.

Jarní, letní a podzimní etapy výstavy Flora Olomouc každoročně navštíví desítky tisíc lidí. Výstava je v pavilónech i venku ve Smetanových sadech.

Stát koupí Reynkův statek v Petrkově

Stát koupí statek básníka a grafika Bohuslava Reynka v Petrkově, vytvoří tam kulturní centrum. Rodině za nemovitosti by měl zaplatit 18 miliónů korun. Novinářům to řekl ministr kultury Lubomír Zaorálek (ČSSD), který Petrkov navštívil spolu s premiérem Andrejem Babišem (ANO). Petrkovský areál by měl podle Zaorálka přejít do vlastnictví státu ještě letos, převzít by ho měl Památník národního písemnictví. Vnučka Bohuslava Reynka Veronika Reynková řekla, že s prodejem za tuto cenu souhlasí. „Jsem moc ráda, že to takhle dopadlo. Vlastně to byl můj původní záměr. Když už to musím prodat, tak aby ten celý objekt zůstal otevřený lidem,“ řekla. Záměr odkupu petrkovského statku podpořil také Babiš.

V petrkovském domě žil a tvořil básník, grafik a překladatel Reynek (1892-1971) s manželkou, francouzskou básnířkou a překladatelkou Suzanne Renaudovou, bydleli v něm i jejich synové, fotograf Daniel a překladatel Jiří. V roce 2014 oba krátce po sobě zemřeli, nemovitost přešla na jejich potomky. Někdejší jednopatrový zámeček je památkově chráněný od roku 2009. K budově přiléhá park a hospodářská stavení. Součástí prodejní nabídky jsou lesy, pole a dva rybníky.

Obnova chaty Libušín na Pustevnách

Objekt postavený v roce 1899 sloužil jako jídelna. Před šesti lety ho ale zcela zničil rozsáhlý požár. Na konci července se památka slavnostně znovu otevřela veřejnosti. Díky vědecké rekonstrukci se chata postavená podle návrhu architekta Dušana Jurkoviče vrátila do podoby z roku 1925.

Libušínu při otevření nejdříve pozhnal olomoucký arcibiskup Jan Graubner. „Toto místo se stalo zvláště v době národního obrození důležitým místem, protože lidé se chtěli dívat do dějin, potřebovali se dívat ke svým kořenům a říct: My jsme tady byli dávno. A jestli se dobře díváme do dějin, tak nás to vede k zodpovědnosti za budoucnost,“ uvedl. Poté se chata otevřela pro návštěvníky. Zatím jako muzejní objekt, kde Národní muzeum v přírodě jako správce Libušína, nabízí komentované prohlídky. Zájem byl velký, v poledne byly při slavnostním otevření u Libušína stovky lidí. „Lidé nám psali, volali, zajímali se o možnost prohlídek,“ řekl mluvčí muzea Tomáš Gross.

V září by mohl začít zkušební provoz restaurace, s plným znovuuvedením do provozu se počítá od počátku října. Budova, která patří spolu se sousední Maměnkou k dominantám Pusteven, má nyní zvenčí temně rudé roubení se světlejším barveným nárožím se žlutým článkováním a zelenými okny a dveřmi. Některé prvky jsou na Libušíně zcela nové.

„V každé místnosti je nějaká věc, kterou jsme obnovili nebo navrátili. Například příborník, který je udělaný podle dobových fotografií. Nebo krásný zdobený skleněný strop, který tam dlouhá léta nebyl. Anebo je to originální lustr v apsidě, který je podle návrhu Dušana Jurkoviče, který ale nikdy v Libušíně nebyl, protože nebyl zrealizován,“ popsala Českému rozhlasu Olga Holíšová z Národního muzea v přírodě.

Zajímavostí jsou původní trámy, které jsou odhalené při vstupu do Libušína. Pocházejí z roku 1891 z první útulny, která na Pustevnách stála.

I když je vzhled chaty z roku 1925, objekt je vybavený moderními technologiemi, včetně požárního zabezpečení. Některé části by hasily plynem, jiné vodou. „Plynem by se hasila samotná jídelna plus technologie. Ostatní části jsou napojené na vodní systém. Kdyby k něčemu došlo, věřím, že nedojde, sepnou se čidla a požár by se po dobu 30 minut měl hasit, než přijdou hasící jednotky z Valašského Meziříčí,“ vysvětlil technický náměstek ředitele muzea Milan Gessierich.

Obnova chaty vyšla na téměř 118 milionů korun. Z toho necelých 11 milionů věnovali lidé, firmy a další organizace ve veřejné sbírce, která byla vyhlášena ihned po ničivém požáru. Obnovit Libušín se podle ředitele Národního muzea v přírodě Jindřicha Ondruše rozhodli brzy po požáru:

Už nad ránem jsme se tady sešli a řekli jsme si, že v každém případě to obnovíme a postavíme znovu. Během dvou měsíců jsme skutečně začali. A dneska je to radost a je to i pocit vděku. Protože máme být těm lidem a institucím, dárcům, přispěvatelům a pomocníkům za co vděční,“ uvedl.

Obnova objektu byla podle Ondruše specifická využitím tradičního způsobu opracování dřeva, převážně ručního opracování, ručního tesání trámů nebo ručního hoblování.

Za požár chaty nebyl nikdo potrestán. Při vyšetřování požáru kriminalisté zjistili, že oheň nebyl založen úmyslně a že ho nezpůsobila závada na elektroinstalaci. Neštěstí měl způsobit komíník z Karviné, který zanedbal opravu komínových těles. Čin se mu ale nepodařilo prokázat a byl zproštěn obžaloby. *Zdroj: robot@radio.cz*

Ombudsman: Odmítnout úvěr seniorovi kvůli věku je diskriminace

Odmítnout krátkodobý úvěr seniorovi jen kvůli jeho věku je podle veřejného ochránce práv Stanislava Křečka diskriminační. Stížnosti na znevýhodnění z důvodu věku ale k ombudsmanovi stále přicházejí. V tiskové zprávě to uvedla mluvčí Kanceláře veřejného ochránce práv Iva Hrazdílková. Ombudsman se zabýval konkrétním případem, kdy sedmdesátiletému muži v návaznosti na naspořenou částku ve stavebním spoření nabídla stavební spořitelna úvěr k financování bydlení. Nakonec mu však bylo sděleno, že je jeho žádost o úvěr zamítnuta, protože mu už bylo sedmdesát let a politikou spořitelny je neposkytovat seniorům úvěry kvůli omezení rizika případných finančních ztrát.

Muž s jednáním spořitelny nesouhlasil, bránil se stížnostmi, v nichž spořitelnu upozorňoval, že s manželkou doložili nadstandardní příjmy. Jednáním se cítil dotčený, považoval ho za neetické, necitlivé a diskriminační. Obrátil se proto i na ombudsmana. ČNB podle ombudsmana označila mechanickou aplikaci horní věkové hranice za systémový nedostatek, využila svých dohledových oprávnění nad stavební spořitelnou a dosáhla toho, že upravila své vnitřní předpisy.

V Polici na Třebíčsku byla otevřena opravená barokní synagoga

V Polici na Třebíčsku byla slavnostně otevřena opravená barokní synagoga z 18. století. Je jedinou venkovskou sy-

nagogou na Moravě. Její oprava za asi 6,5 miliónu korun trvala takřka deset let. Podle zemského rabína Karola Sidona se už sice v synagoze s největší pravděpodobností nebudou scházet židé, bude ale sloužit místním k setkávání či rozjímání. Venkovské synagogy existují převážně v Čechách, protože moravské židovské obyvatelstvo žilo hlavně ve městech. Synagogy na českém venkově jsou často v soukromém vlastnictví a už dávno byly přestavěny především pro bydlení.

Synagogu nechal postavit Izák Landesmann, přímý předek Josefa Pragera. Židovská obec synagogu prodala jako nevyužívanou už okolo roku 1900. Později sloužila budova jako tělocvična a vlastnila ji organizace Sokol, se kterou se pak v roce 2004 Federace židovských obcí dohodla na odkupu objektu.

Pestrobarevná tvář Beethovena poutá pozornost v Teplicích

Pestrobarevná tvář Ludwiga van Beethovena poutá pozornost návštěvníků Teplic i obyvatel lázeňského města. Streetartový umělec Kamil Vacek vytvořil tři exempláře výtvarných děl s vyobrazením portrétu hudebního skladatele, který se narodil před 250 lety. Město si díla objednalo, aby upozornilo na to, že významný skladatel v Teplicích pobýval. Město zaplatilo za exempláře, které se později mohou přestěhovat do vnitřních prostor, 45 000 korun. „Na umělecká díla vznikne vždy mnoho různých názorů. Mně se na tom líbí to, že konečně ten smutný výraz Beethovena je vcelku veselý,“ uvedl primátor Hynek Hanza (ODS).

Svěřit se teplickým pramenům znamená ponořit se do vody, která 18 000 let strávila ve vulkanickém podloží. Takový zážitek přináší pobyt v Lázních Teplice v Čechách. Když se spojí účinky termální vodoléčby a odborné péče i chronické obtíže mizí, z Teplic si lidé odvázejí novou pohybovou kondici. Například Paracelsus je zařadil v jeho době mezi deset nejvýznamnějších lázní v Evropě.

Teplice (německy Teplitz, dříve Teplitz-Schönau, v letech 1945-1946 Teplice-Šanov) jsou lázeňské statutární město v Ústeckém kraji. Leží 15 km západně od Ústí nad Labem v široké kotlině mezi Krušnými horami a Českým středohořím. Dominantou města viditelnou zdaleka je Doubravská hora. Termální prameny zde byly podle Hájkovy kroniky objeveny roku 762, ale první důvěryhodná

zmínka o části města Trnovany pochází z roku 1057, další pak z konce 12. století. V blízkosti starší slovanské vesnice založila kolem roku 1160 královna Judita, manželka Vladislava II., klášter benedikteinek. Klášter zanikl v závěru nebo brzy po skončení husitských válek, po bitvě u Ústí nad Labem roku 1426. Teplicemi procházela významná obchodní cesta do Saska. Vrchnost se v Teplicích často střídala, na místě kláštera vznikl renesanční zámek a dále se rozvíjelo lázeňství. Poslední český majitel Teplic Vilém Kinský z Vchynic a Tetova byl zavražděn spolu s Albrechtem z Valdštejna v únoru 1634 v Chebu. Panství bylo zkonfiskováno císařem a věnováno Janovi z Aldringenu. Ten umřel za záhadných okolností ještě téhož roku, dříve než panství spatřil. Po třicetileté válce bylo vybité obyvatelstvo Teplic doplňováno přísunem německých kolonistů, jejichž potomci Teplice obývali až do odsunu v roce 1945.

Teplice byly místem, kde v roce 1813 panovníci Rakouska, Pruska a Ruska podepsali dohodu proti Napoleonovi.

Z roku 1680 pocházejí první seznamy lázeňských hostů, nejstarší v Čechách. Teplické lázně hostily v minulosti množství osobností, které se zapsaly jak do českých, tak i evropských dějin. Jedním z prvních známých návštěvníků v 17. století byl Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, jeden z aktérů defenestrace z 23. května 1618. Další významnou postavou, která v 17. století navštívila Teplice, byl učený jezuita Bohuslav Balbín. Pravidelnými lázeňskými hosty byli v 17.-19. století šaští kurfiřti. Mezi evropské panovníky, kteří se v Teplicích léčili, patří mj. car Petr Veliký (1712). V roce 1764 zde pobývali budoucí císaři Josef II. a Leopold II., pravidelně sem v letech 1812-1839 zajížděl pruský král Fridrich Vilém III. V roce 1804 zde absolvoval léčbu švédský král Gustav IV. V roce 1812 se v Zámecké zahradě jedinkrát v životě setkal Ludwig van Beethoven s Johannem Wolfgangem Goethem.

Pokud jde o příjezdy významných osobností kulturního života, prožívaly teplické lázně dobu největšího rozkvětu v první polovině 19. století. Z hudebníků – kromě zmíněného Beethovena – lázně navštívili mimo jiné Fryderik Chopin, Robert Schumann, Franz Schubert, Richard Wagner, Carl Maria von Weber, Josef Slavík, Václav Jan Tomášek, Vojtěch Jírovec či František Škroup. Rovněž mnozí představitelé národního obrození zde pobývali: Josef Dobrovský, Josef Jungmann, Václav Hanka, Josef Kajetán Tyl, František Palacký, Karel Havlíček Borovský, František Ladislav Čelakovský, Pavel Josef Šafařík a další. Významní hosté do Teplic přijížděli i ve druhé polovině 19. století. Díky tomu se pro ně vžil název Malá Paříž.

Kundera věnuje svoji knihovnu i s archivem Moravské zemské knihovně

Spisovatel Milan Kundera se společně se svou manželkou Věrou rozhodl věnovat svoji knihovnu i s archivem Moravské zemské knihovně v Brně. Vše se bude převážet z pařížského bytu Kunderových letos na podzim. Moravská zemská knihovna (MZK), která o tom informuje na svém webu, plánuje, že zpřístupní knihy badatelům i dalším zájemcům o dílo jednadvadesátiletého brněnského rodáka a světoznámého romanopisce usazeného ve Francii. Léta budovaná knihovna zahrnuje Kunderovo knižní dílo publikované v češtině i ve více než čtyřiceti dalších jazycích. V Brně se bude na základě dohody se správci autorských

licencí nadále rozšiřovat o další česká i zahraniční vydání. „Myslím, že knižky patří do knihovny, takže je logické, že je do Moravské zemské knihovny dávám,“ uvedl Milan Kundera v souvislosti s darem.

Moravská zemská knihovna spolupracuje s manželi Kunderovými dlouhodobě. „Dar knihovny Milana Kundery je nejenom vzkazem českým čtenářům, ale vlastně i komentářem jeho vztahu k Brnu, tedy k jeho rodišti. A Moravská zemská knihovna je institucí, která si zaslouží tento dar spravovat,“ komentuje událost ředitel knihovny Tomáš Kubíček. Rozhodnutí Milana Kundery uvítal i ministr kultury Lubomír Zaorálek (ČSSD), který dar označil za mimořádnou kulturní událost. „Vidím v tom velkou symboliku. Vždyť to budeme my, kdo bude mít k tomuto dílu nejbližší a zároveň tento dar snad ukazuje, že i Milan Kundera měl a má nejbližší k této zemi.“

Díla malíře Joži Uprky by mohla být vystavena v Českém centru v Paříži

Díla malíře Moravského Slovácka a představitele pozdní secese Joži Uprky (1861-1940) by příští rok mohla být vystavena v Paříži. Výstava by se měla uskutečnit v Českém centru, k vidění by tam měly být asi čtyři desítky Uprkových obrazů. ČTK to řekl spoluzakladatel Galerie Joži Uprky v Uherském Hradišti a kurátor stálé expozice Petr Vašát. Letos uplynulo osmdesát let od Uprkova úmrtí, příští rok to bude 160 let od jeho narození. Malíře v roce 1902 navštívil v jeho sídle v Hroznové Lhotě francouzský sochař Auguste Rodin.

Výstava v Paříži by se měla uskutečnit na jaře, pokud by vznikly komplikace například kvůli pandemii koronaviru, je záložním termínem podzim. Podle Vašáta by se při výstavě mohla konat i prezentace Slovácka a Zlínského kraje, představit by se tam mohly například folklórní soubory. Uprkova tvorba je spojena především s rodným Slováckem, věnoval se slováckému venkovu a folklóru, delší dobu žil a tvořil také na Slovensku, studijně pobýval například v Paříži a Dubrovniku. Světově proslulými jsou jeho obrazy *Jízda králů* a *Poutí u svatého Antonína*.

Čtyři moravské kraje vydají společného průvodce o pivovarech

Čtyři moravské kraje včetně Jihomoravského vytvoří společného *Pivního průvodce Moravy a Slezska*. Cílem je představit velké i malé pivovary na území moravských krajů. Náklady budou 200 000 korun. Brožura vznikne letos. Kraje ji budou prezentovat na veletrzích cestovního ruchu doma i v zahraničí. Moravské kraje zahájily spolupráci na společných propagačních materiálech už v roce 2005. Například loni vznikla brožura *Morava a Slezsko (ne)tradiční*, kterou administroval Jihomoravský kraj.

Odvolací soud: Stát se musí omluvit za prezidentův výrok o Ferdinandu Peroutkovi

Stát se musí omluvit za jeden z výroků prezidenta Miloše Zemana o novináři Ferdinandu Peroutkovi. Pravomocně o tom rozhodl Městský soud v Praze, který tak částečně vyhověl odvolání Peroutkovy vnučky Terezie Kaslové. Jde o výroky, které prezident pronesl v lednu 2015 na

konferenci k holokaustu. Mimo jiného tvrdil, že Peroutka napsal v časopisu *Přítomnost* článek s titulkem *Hitler je gentleman*. Hrad ho ale v archivech nenašel a historici tvrdí, že neexistuje. Podle předsedy odvolacího senátu Tomáše Novosada je pro soud jednoznačné, že slova mohla neoprávněně zasáhnout do Peroutkových osobnostních práv. A pokud je takový výrok někomu připisován, je to dehonostující a Česká republika se musí za svého prezidenta omluvit.

Mluvčí prezidenta Jiří Ovčáček na twitter napsal, že byly žalovány celkem čtyři výroky, a spor o tři z nich tak v tuto chvíli stát vyhrál. Kaslová ale požaduje omluvu za všechny a dovolá se k Nejvyššímu soudu.

Ministerstvo financí předpokládá, že podá proti rozsudku dovolání. Úřad to uvedl v tiskovém prohlášení. Také právní zástupce Hradu Marek Nespala novinářům řekl, že podání dovolání je pravděpodobné.

Archeologové na ďáblickém hřbitově nenašli ostatky Zdeny Mašínové

Při průzkumné sondě hromadného hrobu na ďáblickém hřbitově sice archeologové našli dvě zachovalé kostry dospělých lidí a další kosterní pozůstatky, antropologové však vyloučili, že by některá z nich mohla patřit Zdeně Mašínové starší. Novinářům to na místě řekli členové týmu, který sondu prováděl, a radní Prahy Milena Johnová (Praha Sobě). Ta uvedla, že s ohledem na to, že jiné indicie o umístění ostatků neexistují, tím snahy o vyzvednutí končí. Město podle ní plánuje na hřbitově pietní úpravy.

Praha se domluvila se Zdenou Mašínovou mladší na vyzvednutí ostatků její matky loni v březnu. Ohledně toho, kdo v hromadných hrobech leží, však neexistují žádné záznamy. Sonda vycházela z informací, které dcera získala od hrobníka z roku 1956. „To je jediná informace o místě, nic jiného jsme k dispozici neměli,“ řekl Jan Havrda z Národního památkového ústavu. Radní vyjádřila politování nad tím, že se ostatky nakonec najít nepodařilo. Podle Havrdy se na ďáblickém hřbitově nachází pravděpodobně dvaasedmdesát hromadných hrobů, do kterých se pohřbívalo v letech 1943-1961.

Mašínová starší v době soudního procesu s Miladou Horákovou organizovala podpisovou petici za její omilostnění. V listopadu 1953 byla zatčena za odbojovou činnost svých synů. Ve vykonstruovaném procesu byla odsouzena na 25 let žaláře za údajnou velezradu a špionáž. Byla umístěna do tábora nucených prací v Pardubicích, kde v roce 1956 zemřela.

Soud nebude znovu řešit 120 let starý případ Leopolda Hilsnera

Československé státní zastupitelství neshledalo důvod k podání návrhu na obnovení řízení, sdělil státní zástupce Josef Český. Podnět k přezkumu podal advokát Lubomír Müller. Ten se nyní obrátil na vrchní státní zastupitelství.

Advokát Lubomír Müller podal podnět přezkumu soudu s Leopoldem Hilsnerem, který byl v roce 1900 odsouzen za vraždu Anežky Hružové k trestu smrti. Proti tomu otevřeně vystoupil budoucí československý prezident T. G. Masaryk. Soud v Písku podle Müllera před 120 lety jednal pod silným protizidovským tlakem. Tvrdí, že židovský mla-

dík Hilsner, jemuž byl následně trest změněn na doživotí, měl právo na spravedlivý proces a případnou rehabilitaci. Hilsner strávil ve vězení devatenáct let, v roce 1918 mu udělil poslední rakousko-uherský císař Karel I. milost. Nikdy nebyl rehabilitován, odškodněn, soud nebyl nikdy revidován. Na svobodě žil ve Velkém Meziříčí, Praze a Vídni, kde se ve dvacátých letech živil jako podomní obchodník pod pozmeněným jménem Heller, finančně jej podporovala vídeňská židovská obec i prezident Masaryk.

Hilsner byl odsouzen pouze na základě svědeckví a nepřímých důkazů, které navíc v případě vraždy Marie Klímové chyběly úplně. Nikdy se nepodařilo získat jeho doznání nebo odhalit jeho komplice či přímými důkazy prokázat podíl na vraždách. Na druhou stranu mu hodně přitěžovaly jeho průhledné lži. Smyčka kolem Hilsnerova krku se tak začala poměrně rychle utahovat, a to i přesto, že řada indicí svědčila v jeho prospěch. Například neodpovídal popisu neznámého muže, kterého viděla Johana Vomelová – ta popsala podezřelého jako velkého a silného muže, zatímco Hilsner měl jen metr šedesát devět a byl hubený. Vomelová jej také při konfrontaci nepoznala. Na mladíkově těle se dále nenašlo žádné zranění, přestože mrtvá Anežka měla za nehty kůži, protože se před smrtí zřejmě bránila.

Během vyšetřování se ocitlo v podezření i několik dalších osob, včetně Hružové bratra Jana, který se přel se sestrou o dědický podíl z chalupy po otci a na Zelený čtvrtek 30. března, tedy den po vraždě, se chtěl náhle z něčeho hned brzy ráno vyzpovídat. Navíc byl zedník a na místě činu byl nalezen kus zednické zástěry. Žádná z těchto alternativních vyšetřovacích verzí ale nebyla prošetřena do hloubky, protože veřejné mínění se ode začátku přiklánělo k tomu, že jde o rituální vraždu a že jejím pachatelem je právě Hilsner. Navzdory všem pochybnostem proto Leopold Hilsner zůstal jediným pravomocně odsouzeným vrahem Anežky Hružové.

Hilsner je pochován na židovském hřbitově ve Vídni.

Rozhodnutí o zamítnutí přezkoumání případu s Hilsnerem advokáta Müllera překvapilo svou rychlostí od podání podnětu. S rozhodnutím soudu se ale nespokojil a téměř obratem zaslal žádost o přezkoumání rozhodnutí.

Od roku 1996 se Čech Petr Vašíček, v této době žijící v cizině (Berlíně), neúspěšně snaží o revizi procesu a rehabilitaci Hilsnera. Na jeho popud 25. dubna 2002 odhalili Hilsnerovi pamětní desku ve Vídni na domě, ve kterém ve dvacátých letech bydlel.

V roce 1919 byl o aféře natočen celovečerní film *Případ Hilsner*, v hlavní roli se objevil sám Hilsner. Česká televize natočila v roce 2015 film, který byl poprvé na televizních obrazovkách uveden v lednu 2016 pod názvem *Zločin v Polné*.

V Osvětimi našli v dětské botě údaje o chlapci z Prahy

Výjimečné odhalení se podařilo při konzervaci dětských bot obětí nacistického koncentračního a vyhlazovacího tábora v Osvětimi: v jedné z nich se našel rukou psaný nápis se jménem a příjmením chlapce z Prahy, který do Osvětimi přijel transportem z Terezína. Oznamovalo to v tiskové zprávě muzeum, které působí na území někdejšího tábora na jihu Polska. Amos Steinberg se narodil 26. června 1938 a žil v Praze. Spolu s rodiči Ludvíkem a Idou jej

10. srpna 1942 poslali do Terezína. Všichni byli deportováni do Osvětimi, uvedlo muzeum, které k těmto údajům přivedlo chlapcovo jméno a příjmení a jeho číslo v transportu, vepsané do boty.

„Z dochovaných dokumentů vyplývá, že matka se synem byli deportováni do Osvětimi v jednom transportu 4. října 1944. Pravděpodobně byli oba zavražděni v plynové komoře po selekci (vězňů hned po příjezdu do tábora). Můžeme se domýšlet, že nejspíše matka se postarala o to, aby podepsala botičku svého dítěte,“ uvedla Hanna Kubiková z muzea. „Otec byl deportován v jiném transportu. Víme, že byl přeložen 10. října 1944 z Osvětimi do Dachau a dožil se osvobození v pobočce Kaufering,“ dodala.

Zámek Nové Město nad Metují je na prodej

Soukromý zámek v Novém Městě nad Metují na Náchodsku nabízejí k prodeji potomci šlechtického rodu Bartoňů z Dobenína. Stát, který má předkupní právo, by ho měl koupit, řekl novinářům premiér Andrej Babiš (ANO). Jednal se zástupci Národního památkového ústavu (NPÚ) a majitelů přímo na novoměstském zámku.

Zámek patří potomkům šlechtického rodu Bartoňů-Dobenínů. Nabízí dva prohlídkové okruhy a vstup do věže Máselnice. Ročně ho navštíví okolo 22 000 lidí. Zahrada má ještě vyšší návštěvnost. „Pokud je to kulturní památka a dědictví našich předků, tak by bylo asi dobré, aby ho stát pořídil a nestalo se, že to někdo koupí soukromě a bude to nepřístupné pro veřejnost,“ řekl Babiš.

Podle památkářů je zámek výjimečný hlavně kvůli interiéřům. „Je to jediná přestavba zámeckého komplexu ve 20. století na našem území realizovaná architektem Dušanem Jurkovičem. V interiérech je zámek ve velmi dobrém stavu,“ řekla generální ředitelka NPÚ Naděžda Gorczková.

Současným majitelem zámku je Joseph Michael Barton Dobenin, k prodeji ho vedou osobní důvody, řekl novinářům. Podle něj bude nejlepší pro zámek, když bude v rukou státu. Bartoňové z Dobenína jsou jedním z nejmladších šlechtických rodů, jsou původem z východních Čech. Po roce 1948 přišli Bartoňové o veškerý majetek a Václav Bartoň s manželkou Danielou a se svými dvěma syny Václavem a Josefem emigroval, rodina nakonec našla azyl v Kanadě. V roce 1992 získal v restituci zámek zpět mladší syn Václava Josef. V roce 2013 předal rodinný majetek, tedy i zámek, svému synovi Josephu Michaelu Bartonovi Dobeninovi.

Areál plný zmenšených českých památek získal ještě více na atraktivitě

Novými obyvateli parku Boheminium u Mariánských Lázní jsou nyní nejmenší koně na světě. Miniaturní koně byli vyšlechtěni z více plemen. První zmínky o malých koních importovaných do USA jsou z 19. století a byli využíváni pro práci v dolech. Dalším šlechtěním vznikl dnešní Mini-horse, představuje koně spolujatel parku Tomáš Slifka. „I když v sobě mají i krev poníků, nemají s nimi téměř nic společného“.

„Toto plemeno neumožňuje jízdu, protože má konstituci postavenou tak, že neunesou zátěž na zádech. Zajímavostí ale je, že tito koně mohou utáhnout až trojnásobek

své váhy. V praxi utáhnou 200 až 250 kilo v zápřeží za koníkem. Máme také kočár dovezený z Anglie, ale zatím plánujeme pouze prohlídku a prezentaci těchto koní.“

Koně běhají mezi miniaturami staveb parku Boheminium, kde je umístěno pětasedmdesát staveb. Tento rok mají přibít další dvě, a to o kostelík v Gutech, který před dvěma lety zapálili žháři. Druhou stavbou bude továrna v Kraslicích, bývalá továrna Amati hudebních nástrojů.

„Před pěti lety jsme začali spolupracovat s věznicí v Horním Slavkově, kde modely tvoří vězni, včetně řízeň výroby pod úžasným vedením pana Jirsy, kdy ty modely vytvoří, zajistíme společně veškeré podklady, fotografie. A dokončení modelů probíhá už u nás v profesionální modelářské dílně, kde se dělají odborné práce. Takže mám kombinaci externího týmu plus svých zaměstnanců,“ vysvětluje spolujatel parku.

Park se velikostí řadí do první pětky miniaturních parků v Evropě.

Tipy na výlet

Nečeká vás letos žádné moře? Dovolená má kouzlo i v Česku. Přinášíme několik tipů:

• **Největší industriální skanzen v Dolních Vítkovicích** – světově unikátní areál, kde se mezi lety 1828-1998 těžilo uhlí a vyrábělo surové železo. Právě v roce 1828 vydal olomoucký arcibiskup Rudolf Habsburský přípis o založení železárenského závodu ve Vítkovicích. Vznikl tak ojedinělý, jinde v Evropě neexistující komplex těžké průmyslové výroby od těžby uhlí přes úpravnu a výrobu koksu až po produkci surového železa. Nyní se tento industriální komplex proměnil v jedinečné vzdělávací, kulturní a společenské centrum s mezinárodním přesahem.

• **Nejstarší muzeum v Opavě** – Slezské zemské muzeum vzniklo o tři roky dřív než Moravské zemské a o čtyři roky dříve než pražské Národní muzeum.

• **Nejnámější liška** v zemi sedící na kameni v lesní oboře pod zříceninou hradu Hukvaldy. Jde o bronzovou Bystroušku na počest známého operního díla místního rodáka Leoše Janáčka. Snad zatím nebyla zase ukradena.

• **V geografickém středu** republiky budete na Vysočině u Číhošti. A zajděte do místního kostela a vyslechněte si příběh o komunisty umučeném faráři Toufarovi.

• **Největší vodopád v Beskydech**, který má 17 metrů, je na potoku jménem Mazák. Ten teče z jihozápadního svahu Lysé hory do Ostravice.

• **Vyrazit na Říp** by měl aspoň jednou za život každý Čech i ten, který bydlí v sousedním Rakousku.

• **Do časů lovců mamutů** vás přenesou podzemní archeologický park v Pavlově na Pálavě jen kousek od místa, ze kterého pochází i Věstonická venuše. Pravěké vykopávky představuje tamní muzeum.

• **Udělejte si výlet do Růžové na Děčínsku** na tamní rozhlednu – kupole s kruhovými průzory se jmenuje Růženka. Výhled je na České i Saské Švýcarsko.

• **Jedno z nejutajenějších míst** v republice před rokem 1989 bylo v Brdech poblíž Mískova. V bunkru, který dnes slouží jako Atom muzeum, měli Rusové pravděpodobně jaderné hlavičky.

• **Nejvyšší český bod** není na vrcholu Sněžky, nýbrž na vrcholu vysílače na Pradědu (1 638 m n. m.). Jeseníky jsou krásné.

- **Různých podmořských tunelů** je spousta, ale tunel pod rybníkem prý jinde v Evropě nenajdete. Ve slovácké obci Modrá si v hloubce 3,5 metrů zblízka prohlédnete kapry, sumce i dvoumetrové vyzy velké.
- **Jak se páčila slivovice** v pračce, za polárním kruhem nebo v zařízení o výšce 45 cm? Muzeum lidových pálenic ve Vlčkově má spoustu dalších kuriozit. Jen se prosím přesvědčte, zda je muzeum vzhledem ke koruně otevřeno.
- **Že nevěříte v existenci Járy Cimrmana?** Zajedte do Metánova, kde mají muzeum Jakuba Hrona Metánovského. Matematik, fyzik, vynálezce nejroztodivnějších předmětů i českých novotvarů byl možná jeho předobrazem.
- **Největší budovu v meziválečném Československu** byste našli ve Zlíně. 77,5 metrů vysoký mrakodrap sloužil správnímu centru baťovského obuvnického impéria. Jeho součástí je i pojízdna výtahová kancelář šéfa.
- **V Písku** se projdete po nejstarším kamenném mostě v Česku.
- **Perla Krkonoš ve stínu Sněžky**, to je Malá Úpa. Vynechte Špindlerův Mlýn i Pec a vydejte se až do vsi u polských hranic.
- **Do koruny stromů** lze díky populárním stezkám s rozhlednami vystoupit v Česku na více místech, ale nejlepší výhledku za jasných dní až k ledovcům Alp najdete na vrcholu Kramolína nad Lipnem.
- **Nejvěrnější sochu Krakonoše** mají nedaleko koloná-

dy v Jánských Lázních. Také můžete ochutnat místní léčivé prameny.

• **Sklo je a bylo jedním z českých klenotů.** Dokonale se s ním seznámíte ve sklářské huti František na Sázavě.

A tak by se dalo pokračovat...

ZÁŘÍ & ŘÍJEN

Pranostiky na září

Bouřka v září věští sníh v prosinci.

Co srpen nedovařil, září nedosmaží.

Divoké husy na odletu znamenají konec i babímu létu.

Fouká-li počátkem září z Moravy, pak vorej, sedláčku, pomali. Fouká-li ale z Čech, pak si, sedláčku, s oráním popěš.

Jaké je počasí v září, takové bude i v příštím květnu.

Jaké počasí v září, tak se i březnu vydaří.

Jsou-li v září noci jasné a suché, nebude po houbách ani potuchy.

Když čечetek nevídati, hotov se na tuhou zimu.

Když je vlhko i v září, v lesích se houbám daří.

Ozve-li se v září hrom, bude v zimě zavát každý strom.

Parna se a mlhy víno nebojí, oběma se lépe napojí, zato ale velkým chladem v září postonává a se špatně daří.

Pěkné růže v zahrádkách věští pěkný podzim a pozdní zimu.

Po hojných deštích v září osení zimní se podaří.

Po teplém září zle se říjen tváří.

Prší-li často v září, z lesů se dlouho voda paří.

Prší-li hodně v září, vesele se sedlák tváří.

Teplé září – dobře se ovoci i vínu daří.

Touží-li září po rose, bude v říjnu bláta po ose.

V září mnoho požárů bývá, proto se obloha rdívá.

Září – máj podzimu.

Září – slunce ještě dosti září.

Září jezdí na strakaté kobyle

Září víno vaří a co nedovaří, říjen dopeče.

Září víno vaří, říjen mačká hrozen.

Září, kamna zazáří.

Září, na léto jde stáří.

Pranostiky na říjen

V říjnu mráz a větry – leden, únor teplý.

Studený říjen – zelený leden.

Mrazy v říjnu – hezky v lednu; krásný říjen – studený leden.

Sněží-li brzy v říjnu, bude mokrá zima.

V říjnu mnoho deštů, v prosinci mnoho větrů.

Čím dříve listí opadne, tím úrodnější příští rok.

Když dlouho listí nespadne, tuhá zima se přikrade.

V říjnu hodně žaludů a bukvic oznamuje zimy víc.

Když se táhnou ptáci blízko k stavení, bude tuhá zima.

Říjen a březen rovné jsou ve všem.

Divoké husy na odletu – konec i babímu létu.

Čistý nový Měsíc v říjnu slibuje pěknou vinnou žeň.

Září víno vaří, říjen víno pijem.

Čím déle vlaštovky u nás v říjnu prodlévají, tím déle pěkné a jasné dny potrvají.

Když křížový pavouk se v říjnu ukrývá a nevyhlédá, není daleko do sněhu.

Teplý říjen – studený listopad.

Teplý říjen – studený únor.

Je-li říjen velmi zelený, bude zato leden hodně studený.

Bouřka v říjnu třebaš malá, sotva na to zima stálá.

Říjen když blýská, zima plíská.

Kolik dní v říjnu uplyne do prvního deště, po tolik dnů bude i v zimě pršetí. (mk)

Česká ekonomika zaznamenala největší propad v historii samostatného Česka

Česká ekonomika klesla v letošním druhém čtvrtletí meziročně téměř o 11 procent. Jde tak o největší propad HDP v historii samostatné České republiky. Vyplývá to z předběžného odhadu, který zveřejnil Český statistický úřad. Podle něj měla na pokles ekonomiky vliv hlavně opatření proti šíření koronaviru. Během nouzového stavu řada firem přerušila výrobu, zavřely také hotely, restaurace a vybrané obchody. Podle statistiků nicméně klesla hrubá přidaná hodnota téměř ve všech odvětvích národního hospodářství. Podle analytiků není jedenáctiprocentní pokles zas tak špatný, pesimistické odhady totiž počítaly s téměř dvacetiprocentním propadem. Podle předsedkyně Národní rozpočtové rady Evy Zamrazilové by to nejhorší už mohlo mít tuzemské hospodářství za sebou.

System penzí je za první pololetí v deficitu téměř 14 miliard

System penzí v Česku se letos dostal po předchozích dvou letech znovu do propadu. Za první pololetí deficit dosáhl 13,85 miliardy korun. Před rokem byla penzijní soustava v přebytku 6,28 miliardy. Vyplývá to z údajů ministerstva financí o hospodaření systému důchodového pojištění. Půlroční příjmy z pojistného kvůli koronavirové nákaze a krizi jsou proti loňsku zhruba o 1,5 miliardy korun nižší, výdaje se ale zvedly asi o 18,7 miliardy.

Samostatný důchodový účet v Česku neexistuje. Příjmy a výdaje jsou v rozpočtech jednotlivých ministerstev. Nejvíce penzí a největší sumu má na starosti Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ), která spadá pod ministerstvo práce. Své systémy mají pak resorty vnitra, obrany či spravedlnosti.

Těžební společnost OKD loni vytvořila ztrátu 861 miliónů korun

Těžební společnost OKD loni vytvořila ztrátu 861 miliónů korun. V roce 2018 měla zisk 1,29 miliardy korun. Objem výroby firmě meziročně klesl z 4,6 miliónu na 3,6 miliónu tun uhlí. Výrazná ztráta je podle firmy hlavně důsledkem poklesu cen uhlí. Z 210 dolarů za tunu koksovatelného uhlí klesly během roku ceny až na 140 dolarů za tunu. Klesající trend pokračuje i v letošním roce. „Oceláři snižují výrobu na minimum, světové ceny koksovatelného uhlí trvale klesají, energetický trh prochází největší krizí za sedmdesát let,“ uvedla ve výroční zprávě předsedkyně představenstva Vanda Staňková.

Vlastníkem OKD je prostřednictvím společnosti Prisko stát. Kvůli špatné hospodářské situaci firmy se hovoří o tom, že by těžba ve všech dolech OKD měla skončit na konci roku 2021, nebo v roce 2022.

Švejnar: Česká ekonomika letos propadne o 7,5-8 % HDP

Propad české ekonomiky v letošním roce bude vyšší, než se všeobecně odhaduje, a bude činit 7,5 až 8 procent HDP. ČTK to v rozhovoru řekl Jan Švejnar, šéf Ekonomického poradního týmu při Ústředním krizovém štábu, který ukončil činnost 11. června. Pokles může být podle něj ještě hlubší v případě, že přijde druhá vlna pandemie koronaviru a omezení ekonomické aktivity. „Pokud se světová ekono-

mika bude vracet do konjunktury, bude z toho těžit tuzemský exportně orientovaný průmysl a obchodovatelné služby. Mám ale obavy, že se globální ekonomika tak rychle na nohy nepostaví. Bude tedy vzestup, ale všechny ekonomiky budou slabší, než byly loni před koronavirem,“ odhadl.

Celková vládní plánovaná pomoc českým podnikům ve formě půjček, dotací či garancí je jednou z předních v Evropě, nicméně její skutečný start byl podle Švejnara jedním z nejpomalejších. „Množství poskytnutých peněz a garancí není dostačující. Pochvala za to, co bylo naplánováno, ale realizace vázla a vázne,“ podotkl. Za pozitivní považuje prosazení myšlenky peníze z podniků neodsávat, ale dočasně odložit nebo opustit odvody ze sociálního a zdravotního pojištění. Je potřeba se alespoň dočasně zaměřit na razantní zvýšení podpory v nezaměstnanosti, což se děje i v jiných zemích, doplnil Švejnar. Méně se podle něho povedla podpora malým a středním podnikům, která přišla velice pomalu. Některé z nich už krachují, protože mají v průměru malé finanční rezervy proti velkým firmám.

Nejhorší výsledek schodku státního rozpočtu od vzniku ČR

Schodek státního rozpočtu ke konci července stoupl na 205,1 miliardy korun z červnových 195,2 miliardy korun. Loni ke konci července byl schodek 9,7 miliardy korun. Informovalo o tom ministerstvo financí. Letošní červencový výsledek je nejhorší od vzniku ČR. Dosud byl ke konci července nejvyšší schodek rozpočtu v roce 2009, a to 76,2 miliardy korun. V červenci se tak celkový deficit rozpočtu prohloubil podle MF výrazně méně než v jednotlivých měsících druhého čtvrtletí. „Na druhou stranu v předchozích letech dosahovaly červencové výsledky přebytků deset až 30 miliard korun. Stále tak převažuje efekt propadu ekonomické aktivity a dopady diskrečních opatření financované státním rozpočtem,“ uvedlo ministerstvo. Podle úřadu by bez opatření souvisejících s omezováním dopadů pandemie koronaviru deficit státního rozpočtu činil 97,2 miliardy korun. Sněmovna kvůli dopadům šíření koronaviru 8. července zvýšila letošní schodek rozpočtu na 500 miliard korun. Nejvyšší deficit doposud měl rozpočet za rok 2009 kvůli dopadům světové hospodářské krize, a to přes 192 miliard korun.

ČSÚ: Počet ekonomicky neaktivních a nezaměstnaných meziročně vzrostl

Ve druhém čtvrtletí letošního roku si aktivně hledalo práci 126 300 lidí, což bylo o 23,3 procenta více než před rokem. Vyšší nárůst byl zaznamenán u mužů, kde se počet nezaměstnaných meziročně zvedl o 38 procent. U žen zvýšení činilo 12 procent. Častějším důvodem k ukončení zaměstnání se stalo propuštění, meziročně se počet těchto případů zvedl více než dvojnásobně, a to o 123 procent. Vyplývá to z údajů Českého statistického úřadu. Celková zaměstnanost se ve druhém čtvrtletí meziročně snížila o 83 300 lidí a dosáhla 5,213 miliónu lidí. Počet nezaměstnaných osob podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) vzrostl o 23 900 lidí. Úřad práce ČR používá odlišnou metodiku měření nezaměstnanosti, údaje označuje ke konci měsíce. Podle nich nezaměstnanost v červnu vzrostla proti květnu o desetinu procentního bodu na 3,7 procenta. Loni v červnu dosáhla 2,6 procenta. Analytik společnosti Natland Petr Bartoň označil meziroční nárůst

nezaměstnaných za bezprecedentní a jeden z nejvyšších v Evropě. „Je způsoben i naším výchozím bodem, do pandemie jsme měli v EU nejnižší nezaměstnanost. O to větší šok pak zamražení ekonomiky způsobí,“ uvedl.

Hypoteční banka: Ceny realit v Česku do konce června dál rostly, nejvíce u bytů

Tržní ceny bytů, rodinných domů a pozemků v Česku ve druhém čtvrtletí meziročně dál rostly. Nejvíce zdražily byty, o 10,9 procentního bodu, naopak nejméně rodinné domy. Od roku 2010 byty v ČR zdražily o více než tři pětiny. ČTK to sdělila Hypoteční banka. Opatření proti koronaviru podle ní mají na nemovitostní trh jen minimální vliv. „Tempo růstu cen bytů v druhém čtvrtletí zpomalilo, byty přesto zdražovaly ve všech krajích s výjimkou Karlovarského, kde ceny stagnovaly. Nejvíce zdražily menší byty v kategoriích 2+1 a 2+KK, o které je velký zájem dlouhodobě,“ uvedl ředitel nemovitostního odboru Hypoteční banky Petr Němeček. Stouply také ceny rodinných domů, meziročně o 8,9 procentního bodu. Podle Němečka kvůli omezenému cestování vzrostl zájem o chaty a chalupy. „Developeři nejvíce staví ve Středočeském kraji a okolí Brna, což souvisí s velkou poptávkou po lokalitách s dobrou dopravní dostupností. U dlouhodobě drahých stavebních prací i materiálů ceny stagnovaly. Zároveň se zvyšuje poptávka po modulových domech určených i k celoročnímu bydlení,“ doplnil Němeček. V dalším čtvrtletí plošný pokles cen rezidenčních nemovitostí neočekává, tempo růstu ale podle něj bude zpomalovat.

Metnar: Země V4 se shodly na společném nákupu malorážné munice

Česko bude dál vést projekt společného nákupu munice v rámci zemí visegrádské čtyřky (V4 – Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko) i poté, co předá předsednictví Polsku. Země se shodly na nákupu malorážné munice. Ministr obrany Lubomír Metnar (za ANO) to řekl na tiskové konferenci po jednání se svým slovenským a maďarským protějškem a s náměstkem polského ministra obrany. Věřil, že projekt by mohl být dokončen ještě letos. Nákup by měl být uskutečněn přes alianční agenturu NSPA.

Podle slovenského ministra Jaroslava Nadě je možné spolupracovat i na dalších modernizačních projektech, například na modernizaci tanků T-72. Slovensko podle něj také komunikuje s ČR o možném společném působení ve výcvikové misi EU v Mali, v níž Česká republika převzala velení. Společně by měly země V4 postupovat také v debatách o rozdělování peněz z evropského obranného fondu, dodal Nadě.

Přes 60 procent Čechů letos na dovolenou nepojede, hlavním důvodem jsou finance

Víc než 60 procent lidí letos neplánuje žádnou letní dovolenou. Vyplyvá to z dat pracovního portálu Profesia.cz. Nejčastěji kvůli nedostatku financí, nebo třeba tomu, že si dovolenou vybrali v průběhu nouzového stavu. 15 procent Čechů ale na dovolenou v létě jednoduše nejezdí. Pokud na dovolenou vyrazí, největší zájem je podle agentury CzechTourism o ubytování na Moravě, v jižních Čechách nebo třeba v Krkonoších a Jizerských horách. Naopak velká města turisty příliš nelákají. Češi letos plánují za den dovolené utratit průměrně 690 korun za osobu a den.

V tendru na distribuci elektronických známek uspěly Česká pošta a Čepro

Elektronické dálniční známky bude fyzicky distribuovat konsorcium státních podniků České pošty a Čepra. V tendru uspěly s cenově nejnižší nabídkou. Dostávat budou 2,3 procenta z ceny prodaných vinět. Nyní je odměna pro distributory 4,6 procenta. Nyní běží patnáctidenní lhůta pro případné námitky proti výběru. ČTK o tom informoval podnik Cendis, který má přípravu systému elektronických známek na starosti. Elektronické dálniční známky by měly nahradit současné papírové kupóny od příštího roku.

Přebytek zahraničního obchodu Česka v červnu stoupl na víc než 34 miliard korun

Český zahraniční obchod se vzpamatovává z dubnového a květnového propadu kvůli opatřením proti koronaviru. V červnu skončil s přebytkem přes 34 miliard korun. Podle Českého statistického úřadu meziročně vzrostl o víc než 17 a půl miliardy. Ve sledovaném měsíci tak byl historicky nejvyšší. Za vysokým přebytkem obchodní bilance stojí podle statistiků snížený dovoz. „Zahraněční obchod se zbožím za měsíc červen zaznamenal historicky nejvyšší přebytek obchodní bilance ve sledovaném měsíci. Přispěl k tomu nejen vývoz zboží, který se téměř vrátil na loňskou úroveň, ale výraznou měrou se na tom podílel i stále pokulhávající dovoz zboží,“ uvedl vedoucí oddělení obchodní bilance ČSÚ Stanislav Konvička. Podle něj dovoz zboží meziročně ztratil a dostal se na zhruba stejnou úroveň jako na počátku pandemie koronaviru na jaře.

Rada ČNB nezměnila úrokové sazby

Bankovní rada České národní banky ponechala úrokové sazby beze změny. Základní úroková sazba, od níž se odvíjí úročení komerčních úvěrů, tak zůstává na 0,25 procenta. Informovala o tom mluvčí centrální banky Markéta Fišerová. Sazby by měly podle ekonomů beze změny zůstat delší dobu. Na posledním měnovém jednání na konci června nechala rada úrokové sazby také beze změny. Naposledy je změnila 7. května, kdy snížila základní úrokovou sazbu o 0,75 procentního bodu na 0,25 procenta. Předtím snížila rada úrokové sazby dvakrát v březnu. Cílem bylo zmírnit dopady šíření koronaviru na ekonomiku. Naposledy byla základní úroková sazba na 0,25 procenta od srpna do listopadu 2017. Před pandemií v únoru byla základní sazba na 2,25 procenta. Od sazeb centrální banky se odvíjejí úroky bankovních vkladů a úvěrů. Podnikům vyšší úroky přinášejí dražší úvěry na investice a provoz, domácnostem zase dražší půjčky na bydlení.

V hotelech a penzionech ubylo přes 80 % hostů, tržby ve službách klesly o pětinu

Služeb ubytovacích zařízení v Česku v letošním druhém čtvrtletí využilo 988 000 lidí, meziročně o 82,9 procenta méně. Hosté v nich strávili i méně nocí. Jejich počet se proti stejnému loňskému období snížil o 81,7 procenta na 2,6 miliónu. Důvodem propadu návštěvnosti byla opatření, která vláda zavedla proti šíření koronaviru. Informoval o tom Český statistický úřad. „V absolutním vyjádření se jedná o meziroční úbytek téměř pět miliónů hostů a 11,5 miliónu nocí. Protikoronavirová opatření přinesla výrazné omezení domácího cestovního ruchu především

v dubnu a květnu a prakticky se zastavil příjezdový cestovní ruch ze zahraničí," uvedl vedoucí oddělení statistiky cestovního ruchu a služeb ČSÚ Pavel Vančura. Počet ubytovaných cizinců se podle něho ve sledovaném období snížil o téměř 96 % a domácích hostů o více než dvě třetiny.

Poskytovatelům služeb v Česku klesly ve druhém čtvrtletí tržby meziročně o 19,8 % po očištění o sezónní vlivy. Byl to nejvýraznější propad od roku 2005. Více než osmdesátiprocentní pokles tržeb zaznamenali ve druhém kvartále letečtí dopravci, poskytovatelé ubytovacích služeb a cestovní kanceláře. Bez očištění o sezónní vlivy klesly tržby ve službách meziročně o 19,7 procenta. „Naplno se tak projevil vliv omezení souvisejících s koronavirovou krizí," uvedla ředitelka odboru statistiky služeb ČSÚ Marie Boušková. „Růst tržeb zaznamenalo pouze několik odvětví, například telekomunikační nebo poštovní a kurýrní činnosti," dodala.

Vila Radovana Krejčíře se opět neprodala, do dražby se nikdo nepřihlásil

Ani posedmé se nevydražila vila uprchlého podnikatele Radovana Krejčíře v Černošicích u Prahy. Vyvolávací cena byla 21 miliónů korun, do dražby se ale nikdo nepřihlásil. Realitní makléři přitom předem avizovali, že není příliš reálné dům prodat. Krejčíř vilu pořídil před víc než patnácti lety za 400 miliónů korun. Dnes je ve špatném stavu, minulý rok v ní hořelo.

Ztráty v cestovním ruchu může zmírnit podzim a návrat zahraničních turistů

Ve druhém čtvrtletí přijelo do hotelů, penzionů, ubytoven a kempů v České republice 988 tisíc hostů, z toho 861 tisíc domácích a 127 tisíc zahraničních. Ve srovnání se stejným obdobím loňského roku o 82,9 procenta méně. Vyplyvá to ze statistik hromadných ubytovacích zařízení za druhé čtvrtletí letošního roku, které vydal Český statistický úřad. Počet ubytovaných cizinců se snížil o zhruba 96 procent a domácích hostů o více než dvě třetiny. Podle agentury CzechTourism počty zahraničních turistů v Česku v hlavní letní sezóně vzrostou. „V hlavní letní sezóně očekáváme, že budou počty zahraničních turistů pozvolna stoupat, u domácích pak očekáváme sezónu dokonce silnější než v minulých letech. Napovídají tomu jak údaje o návštěvnosti památek, tak data z rezervačních portálů," uvedl Jan Herget ředitel agentury CzechTourism. Největší potenciál pro ČR podle Hergeta skýtají země, odkud se dá do tuzemska přijet autem. „Abychom snížili celkové ztráty, budeme se snažit prodloužit turistickou sezónu do podzimu a přivést do Česka zahraniční návštěvníky. Domácí poptávku podpoří již rozběhnutá kampaň #světovéČesko, poptávku v okolních zemích pak připravované marketingové kampaně," dodal Herget.

Finanční správa vyplatila OSVČ kompenzační bonus 22 mld. Kč

Finanční správa zpracovala milión žádostí o kompenzační bonus. Až na výjimky všechny žádosti živnostníků a společníků s. r. o., kteří byli postiženi dopady pandemie koronaviru, vyřídila a vyplatila jim 22 miliard korun. Finanční správa o tom informovala ČTK. Termín pro podání žádosti o vyplacení příspěvku, tzv. kompenzačního bonusu, pro osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) i společníky malých s. r. o. v období od 1. května do 8. června, skon-

čil 7. srpna. Příspěvek, který je fakticky podle zákona vratkou daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, činil 500 korun denně.

O bonus mohou až do 30. listopadu žádat ještě lidé pracující na dohodu o provedení práce nebo na dohodu o pracovní činnosti, kteří jsou účastníky nemocenského pojištění. Finanční správa zatím od tzv. dohodářů obdržela více než 2 600 žádostí a proplatila jim 35 miliónů Kč. Finanční správa upozornila, že eviduje snahu různých osob i organizovaných skupin, které neoprávněně žádají o kompenzační bonusy a snaží se zneužít tíživého stavu podnikatelů, kterým jsou bonusy vypláceny.

Pandemie by mohla pomoci sjednotit úroveň škol

Jedním z důsledků pandemie koronaviru by mohlo být větší sjednocení úrovní základních škol. ČTK to řekl předseda Asociace ředitelů základních škol Michal Černý. Zatímco na jaře, kdy pandemie vypukla, byly kvůli distanční výuce rozdíly mezi školami viditelné, od nového školního roku by se mohla úroveň škol více sjednotit, mimo jiné i díky finanční podpoře vlády, uvedl. Podle Černého ovlivnila pandemie nejméně ty školy, které byly technologicky nadstandardně vybavené. Největší problém měly naopak školy, kde byly výuka i vybavení více zastaralé a na změnu výuky reagovaly nejhůře.

V říjnu chce například ministr školství Robert Plaga (za ANO) poslat základním školám peníze na laptopy a licence pro vzdělávání na dálku, 20 000 korun na jednoho učitele, dohromady 1,28 miliardy korun. „Ve výuce to hodně pomůže, do teď mělo služební notebook jen velmi malé procento učitelů," dodal Černý. Vlivem koronaviru by mohla být výuka v budoucnu také více elektronická. Během pandemie byli učitelé i žáci nuceni více pracovat s technologiemi a část toho, co se naučili, chce vedení škol zařadit do výuky i v budoucnu. Některé školy zavedou například elektronické zaslání domácích úkolů, učitelé se také naučili více pracovat s výukovými programy a aplikacemi, jakými jsou například aplikace k vytvoření testů.

Šéf Škody Auto se chce zaměřit na elektrifikaci a digitalizaci

Nový předseda představenstva automobilky Škoda Auto Thomas Schäfer hodlá věnovat zvláštní pozornost elektrifikaci a digitalizaci produktů firmy. Jde podle něj o klíč k tomu, aby automobilka zůstala pro zákazníky atraktivní, a chce, aby produkty firmy odpovídaly přání zákazníků. Schäfer to uvedl ve svém prvním dopisu zaměstnancům, který má ČTK k dispozici. Svou představu automobilka podle něj ukáže na modelu Enyaq iV. Jde o první SUV s čistě elektrickým pohonem.

Padesátiletý Thomas Schäfer se stal předsedou představenstva Škody Auto v pondělí 3. srpna, předtím působil jako generální ředitel jihoafrického zastoupení koncernu Volkswagen s působností i pro celý subsaharský africký region. Podle předsedy podnikové rady Jaroslava Povšíka zatím není jasné, kam Schäfer automobilku nasměruje. „Je to pro mě takzvaně králík vytažený z klobouku, o kterém jsem prakticky nikdy neslyšel. Před měsícem jsem s ním mluvil, položil jsem mu otázku číslo jedna, jestli přichází Škodu ztlumit, nebo rozvíjet. A on řekl: Vždycky hraju za tým, kde jsem kapitánem," uvedl Povšík.

Očekávané zpomalení inflace se může oddálit

Inflace letos překvapuje vyšším růstem, její očekávané zpomalení se může oddálit až do příštího roku, uvedli analytici oslovení ČTK. Spotřebitelské ceny v ČR v červenci podle sdělení Českého statistického úřadu (ČSÚ) meziročně zrychlily růst na 3,4 procenta z červnových 3,3 procenta. Výsledek tak podle analytiků odpovídá vyznění prognózy z dílny České národní banky (ČNB), ale je citelně nad očekáváním finančního trhu. Jak uvedl analytik ING Bank Jakub Seidler, důvodů rychlejší inflace je podle něho více, a to od růstu některých daní po vyšší ceny potravin, kde se projeví také problémy se sklizní v některých evropských zemích kvůli příchodu koronaviru. Roli mělo i oslabení koruny. Řada obchodníků podle něho po odeznění restrikcí mohla ceny zvýšit, aby snížila ztráty či nárůst nákladů v souvislosti s koronakrizí.

„Nejvíce se na vyšší inflaci podílelo zdražení tabákových výrobků a alkoholu,“ upozornila analytička ČSOB Irena Procházková. Druhým v pořadí byly potraviny, které však alespoň v posledním měsíci přece jen symbolicky zlevnily. A třetí v pořadí, v podstatě už inflační stálice, bylo bydlení. Meziročně si za něj Češi připlácí v průměru necelá tři procenta a jako již v posledním roce tradičně nejvíce rostou ceny elektrické energie. S letní sezónou zdražily i hotely a restaurace, které čelí náporu tuzemských turistů, dodala Procházková.

Ředitel Veletrhů Brno: Letos vykážeme ztrátu až stovky miliónů

Veletrhy Brno letos vykážou ztrátu stovky miliónů korun, na konci roku jim dojde hotovost. Kvůli omezení pořádání hromadných akcí, kvůli kterému musely zrušit prakticky všechny velké veletrhy, propustí 30 procent lidí. Uvedl to generální ředitel společnosti Jiří Kuliš v rozhovoru, který Veletrhy Brno rozeslaly médiím. Zdůraznil, že se společnost neobejde bez pomoci státu a propouštění může mít i negativní důsledky pro firmy, které jsou na Veletrhy Brno navázané. Poslední velkou akcí na brněnském výstavišti byl letošní Motosalon na začátku března, ten ale nepatří mezi největší veletrhy.

Právě proběhlé Veletrhy na brněnském výstavišti kvůli koronaviru a nepříznivé situaci v oboru byly letos s nižší účastí a výlučně pro obchodníky jako obchodně-kontraktovní akce. Vystavovalo asi 120 značek.

Propad textilního průmyslu

Některé textilní podniky v České republice zaznamenaly kvůli koronavirové pandemii propad až o polovinu. ČTK to na mezinárodních veletrzích módy Styl a Kabo v Brně řekl bývalý předseda Svazu českých a moravských výrobních družstev Jan Wiesner. Podle něj to zapříčinilo stahování exportu do zahraničí. Negativní dopad měla pandemie podle Wiesnera i na cestovní ruch a podniky, které dodávají výrobky do automobilového průmyslu, na druhé straně se v ní dařilo nábytkářům a stavebníkům. Svaz má kolem 200 členů, z toho asi desetinu v textilním průmyslu.

V Uherském Hradišti skončí výroba kečupů

Začátkem příštího roku skončí po více než osmdesáti letech tradiční výroba kečupů ve firmě Otma v Uherském Hradišti, výroba se přesune jinde. Společnost Orkla Foods

Česko a Slovensko, která je majitelem Otmy, se rozhodla závod uzavřít. Plánuje totiž nové investice do svých závodů v Bzenci a Babicích, které mají navýšit jejich výrobní kapacitu. Přesune tam také většinu pracovníků z hradištské výroby kečupů, hotových omáček a protlaků značky Otma a Hamé, informuje o tom zlínské vydání *Mladé fronty Dnes*.

Podle firmy jde o dlouhodobou strategii, není to reakce na koronavirovou epidemii. „Výroba v jiném závodě Orkly nebude mít v žádném případě vliv na značku, recepturu, chuť ani kvalitu produktů. Pro spotřebitele se vůbec nic nemění,“ řekl deníku ředitel dodavatelského řetězce společnosti Orkla Foods Central Europe Petr Novák.

Češi se kvůli pandemii začínají obávat o své finance, třetině klesl příjem

Po rozvolnění omezení kvůli pandemii covid-19 Češi začali v posledních měsících více pocítovat její ekonomické dopady. Třetině (30 procent) klesl příjem, 36 procent nakupuje méně a čtvrtina (24 procent) dokonce jen zcela nezbytné věci. Vyplývá to z průzkumu společnosti EY, který uskutečnila agentura STEM/MARK v červnu a červenci mezi více než tisícovkou respondentů.

Češi také omezují cestování a nákup drahého zboží, naopak začali více vařit doma, nakupovat online, pořizovat čerstvé suroviny a dbát na svou hygienu. Nejvíce se obávají o zdraví své rodiny, dokonce více než o vlastní, a o rodinné finance. „Pozitivním dopadem pandemie je, že lidé více dbají na osobní hygienu a více nakupují hygienické potřeby (56 procent), starají se také více o svou domácnost (23 procent),“ řekla k výsledkům průzkumu vedoucí poradenství spotřebního zboží a maloobchodu v EY Lenka Vaněk. „Do budoucna se podle průzkumu budou lidé snažit určitě více času trávit s rodinou,“ dodala. Několik měsíců od vypuknutí krize se začínají v životech Čechů projevovat i její ekonomické důsledky. Právě obava o rodinné finance je přitom hned na druhém místě v žebříčku nejčastějších obav lidí za zdravím blízkých. Třem z deseti Čechů již poklesly příjmy, pět procent o ně dokonce přišlo zcela a desetina lidí již spoléhá na státní podporu. Nadpolovičnou většinu lidí tak postupně přechází do úsporného módu.

Průzkum: Třetina domácností v době pandemie přišla o část příjmu

Pandemie koronaviru a s ní spojená vládní omezení zasáhla celou tuzemskou ekonomiku. Každá třetí česká domácnost přišla o jeden či část z příjmů a čtyři procenta domácností přišly dokonce o všechny příjmy. Češi omezili svou každodenní spotřebu a odložili větší nákupy. Vyplývá to z průzkumu, který České bankovní asociace uskutečnila počátkem srpna mezi 1100 respondenty. Naopak 60 procent dotázaných deklaruje, že krizi ustálo a o příjmy své domácnosti nepřišlo.

„Jedním z vysvětlení je státní podpora například v podobě kurzarbeitu, která firmám pomohla udržet zaměstnanost. Svůj podíl na tom mají i samotní lidé, kteří si v dobrých časech tvořili rezervy. Otázkou však je, co s nezaměstnaností udělá podzim a ukončení státních subvencí,“ uvedla poradkyně asociace pro finanční vzdělávání Helena Brychová. Vychází přitom z jarního průzkumu, podle kterého si finanční rezervu tvořilo 76 procent Čechů. „Nové úvěry na bydlení i spotřebu se však paradoxně »chovaly«, jako

by žádná pandemie nebyla. Vysvětlení je jednoduché, velmi nízké úrokové sazby a očekávání, že bude zrušená daň z převodu nemovitosti," upozornil hlavní poradce asociace Vladimír Staňura.

Mezinárodní strojírenský veletrh v Brně se letos konat nebude

Mezinárodní strojírenský veletrh, největší akce na brněnském výstavišti, letos nebude. Rozhodlo o tom představenstvo společnosti Veletrhy Brno. Veletrh nebude poprvé od roku 1959, kdy jeho tradice začala. Podle představenstva by nebylo možné dodržet všechna hygienická opatření, které zavedlo ministerstvo zdravotnictví. Například v pavilónech by dohromady mohlo být maximálně tisíc lidí a pořadatelé by mezi ně museli umístit ploty. Navštěvníci by navíc mezi jednotlivými místy na výstavišti nemohli přecházet.

ČR má v Evropě nejlepší zázemí pro výrobu

Česká republika má z evropských zemí nejvýhodnější podmínky pro rozšiřování výroby. V celosvětovém žebříčku je na čtvrtém místě za Čínou, Spojenými státy a Indií. Loni byla pátá. Vyplývá to z výsledků studie realitní poradenské společnosti Cushman & Wakefield, která je poskytla ČTK. K úspěchu Česku pomohl podle autorů hodnocení zejména nízký stupeň rizika, vynikající lokalita a nízké provozní náklady. Letos byla hodnocena také schopnost opětovného restartu po koronavirové krizi, a i v tomto parametru Česko podle studie uspělo. „To, že se Česká republika dlouhodobě drží mezi zeměmi vhodnými pro výrobní sektor, je pro naši ekonomiku pozitivní zpráva. Významně k tomu přispívá strategická poloha Česka uprostřed Evropy s dobrou dopravní infrastrukturou, zdejší vyspělé podnikatelské, ekonomické i politické prostředí s nízkou úrovní rizika a také nevysoké náklady na pracovní sílu, energie či výstavbu," uvedl Ferdinand Hlobil ze společnosti Cushman & Wakefield.

Škoda Transportation staví zázemí a zkušebnu, investuje 800 miliónů

Strojírenská skupina Škoda Transportation začala v Plzni stavět zázemí pro výrobu podvozků a zkušebnu pro testování vozidel. Letos a v příštím roce investuje do areálu více než 800 miliónů korun a přijme postupně více než tisíc zaměstnanců. Hledá především konstruktéry, projektanty a elektromechaniky. Firma nyní v Česku zaměstnává téměř 5 000 lidí, před dvěma lety ji stoprocentně ovládla skupina PPF. Firma investuje do rozšíření výroby, protože se jí daří získávat významné zakázky. Škoda Transportation vyrábí vlaky, lokomotivy, tramvaje, trolejbusy a vozy metra, ale i řídicí a pohonné systémy pro dopravu.

Ceny bytů v ČR stále stoupají

Prodejní ceny starších bytů v Česku na konci pololetí meziročně vzrostly v průměru o 13,4 procenta na 66 292 korun za metr čtvereční. Tempo růstu mírně kleslo, na konci března byty zdražily o 15 procent. Vyplývá to z údajů společnosti Bezrealitky.cz, které má ČTK k dispozici. Nejdražší byla Praha (94 619 Kč/m²), která v posledních letech čelí bytové krizi. Nejlevnější byl Ústecký kraj (21 392 Kč/m²). Nájemné stoupl v průměru o 1,6 procenta na 248 korun za metr čtvereční měsíčně. V nejdražší Praze bylo 293 ko-

run, v nejlevnějším Ústeckém kraji 145 korun. Zatím se tedy nenaplnují prognózy, že koronavirová a související ekonomická krize sníží poptávku i ceny bytů.

Společnost Vítkovice Heavy Machinery je v konkurzu

Ostravská společnost Vítkovice Heavy Machinery (VHM) skončila v konkurzu. Vyhlásil ho Krajský soud v Ostravě. Majetek firmy, která je od 19. března v úpadku, tak bude rozprodán. Firma před časem stáhla návrh na reorganizaci. Podle insolvenčního správce Lukáše Zrůsta přihlásilo do insolvenčního řízení 163 věřitelů celkem 173 pohledávek. Jejich celková výše přesahuje 1,7 miliardy korun.

VHM jsou producentem ocelí a ocelářských výrobků. V úpadku už jednou skončily, když firma ještě byla součástí strojírenského holdingu ostravského podnikatele Jana Světlíka. Během reorganizace ji převzala společnost zakladatele holdingu Czechoslovak Group Jaroslava Strnada, který do firmy vložil peníze a zajistil její financování. Nyní je většinovým vlastníkem VHM Strnadův holding CE Power Industries. Insolvenční návrh podalo její vedení, protože firma je dlouhodobě ztrátová a už nebyla schopna platit své závazky. Problémy se ještě prohloubily v souvislosti s koronavirem.

Češi v prvním pololetí na internetu utratili 74 mld. Kč

Češi v prvním pololetí na internetu utratili 74 miliard korun, což bylo o 28 procent více než loni. Největší vydání měli v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu kvůli koronaviru v březnu, kdy byl meziroční růst o 40 procent. Zhruba třetina e-shopů zaznamenala v tomto měsíci prodej podobné vánočnímu období. Významně se dařilo segmentům nábytku či zboží pro dům a zahradu. Vyplývá to z aktuální analýzy dat nákupního rádce Heureka.cz.

ČR patří k zemím s největším počtem internetových obchodů. Funguje jich kolem 40 000. Počet e-shopů loni meziročně vzrostl o 3,5 procenta. Podle Asociace pro elektronickou komerci (APEK) Češi loni v internetových obchodech nakoupili zboží za rekordních 155 miliard korun, což bylo o 15 procent více než v roce 2018. Letos by se podle APEK útraty mohly přiblížit hranici 190 miliard korun.

Havlíček: S NERV nyní připravíme hospodářskou strategii

Hlavním cílem Národní ekonomické rady vlády (NERV) bude nyní hlavně spolupráce na přípravě Národní hospodářské strategie do roku 2030. Ta je nyní hotová ze 70 procent a dokončena by měla být během několika týdnů. Následně by měla být mimo jiné předložena i EU jako podklad pro čerpání 182 miliard korun z fondu Evropské unie pro pomoc ekonomikám zasaženým koronavirovou krizí. Čerpat by ČR mohla peníze začít příští rok v létě, uvedl na tiskové konferenci ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček (za ANO).

Členové NERV mimo jiné navrhují podporu nízkopříjmových skupin například rozšířením okruhu rodin, které mají nárok na přídavek na dítě. Dále by měli lidé, kteří kvůli pandemii přišli o práci, získat podporu pro možnou requalifikaci. Zároveň by měl být v ekonomice dlouhodobě ukotven zákonem tzv. kurzarbeit. Mezi další návrhy členové NERV zařadili také možné změny zákonů kvůli daňové

mu zvýhodnění investic firem. Mohly by se tak zvýšit limity odpisů nebo by mohly být znovu zavedeny mimořádné odpisy majetku.

Počet pasažerů pražského letiště se za půlrok propadl na 2,5 miliónu

Letiště Václava Havla Praha během prvního pololetí letošního roku odbavilo přes 2,55 miliónu cestujících. Meziročně je to o téměř 5,3 miliónu méně. Provoz začal výrazně klesat od března, kdy v Evropě naplno vypukla koronavirová krize. V posledních týdnech provoz mírně roste, za celý rok by podle současného vývoje mohlo letiště odbavit celkově 5,5 miliónu lidí. Provoz letiště výrazně utlumila koronavirová krize, při níž dopravci drtivou většinu linek zrušili. Během největší krize v dubnu letiště odbavilo 5 031 cestujících, což bylo meziročně o 99,6 procenta méně. Na letišti tehdy fungovaly pouze dvě pravidelné linky do Minsku a Sofie.

„V poslední době začal provoz pomalu růst, stále je však hluboko pod úrovní loňských statistik. Nejčastěji nyní lidé z Prahy létají do Amsterdamu, Frankfurtu nad Mohanem a Paříže. Letiště předpokládá, že počty cestujících budou narůstat rychleji. Vše však závisí na dalším vývoji epidemiologické situace u nás i v zahraničí a také na postupném návratu zahraničních turistů do Prahy a České republiky,“ uvedla mluvčí Kateřina Pavlíková. Na začátku roku to přitom vypadalo, že letiště letos opět posune rekordní počet odbavených cestujících z roku 2019, kdy přes letiště cestovalo 17,8 miliónu lidí. V současnosti na letišti fungují pravidelné linky do třiašedesáti destinací od pětadvaceti dopravců.

Provozní zisk Škody Auto v pololetí prudce klesl

Provozní zisk automobilky Škoda Auto se v letošním prvním pololetí propadl téměř o tři čtvrtiny na 228 miliónů eur (zhruba šest miliard Kč) z 824 miliónů eur před rokem. Oznámil to mateřský koncern Volkswagen. Automobilový průmysl letos těžce zasáhla koronavirová krize. Tržby Škody Auto v pololetí klesly o více než čtvrtinu na 7,5 miliardy eur z 10,2 miliardy před rokem, uvedl Volkswagen. Volkswagen rovněž uvedl, že Škoda v pololetí prodala 372 000 vozů. To představuje meziroční pokles o 33,6 procenta. Mezi zákazníky byly populární zejména sportovně-užitkové vozy Kodiaq a Karoq a nové modely Scala a Kamiq.

Průzkum: Stavebním firmám stále chybí dostatek pracovníků

Stavební firmy stále nejvíce trápí nedostatek pracovníků, především těch kvalifikovaných. A to bez ohledu na opatření proti šíření koronaviru. Uvedli to zástupci stavebních firem, které ČTK oslovila. Letos pokles tržeb většinou neočekávají, pokud ano, maximálně do 15 procent. Problémy jsou podle většiny z nich také složitá administrativa nebo nízká kvalita zadávací dokumentace pro veřejné soutěže. „Problémy vnímáme zčásti stejné jako před koronavirem, a to zejména pokud jde o nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Stále totiž trvá nedostatek učňů a absolventů odborných středních i vysokých škol v oborech, které bychom v našem oboru potřebovali. V zakázkové oblasti se projevuje opatrnost na straně soukromých inves-

torů, kteří odkládají své investice. Tento problém pocítuje především obor pozemního stavitelství,“ uvedla mluvčí Strabagu Edita Novotná. Podle mluvčího Metrostavu Vojtěcha Kostihy patří mezi největší problémy firmy nedostatek soukromých a menších regionálních zakázek. „V tomto okamžiku předpokládáme pokles tržeb zhruba o deset až 15 procent. Nikdo neví, co bude ve druhé polovině roku. Pokud by se opět uzavřely hranice, mohly by nastat problémy s nedostatkem zahraničních pracovníků na tuzemských stavbách a s výjezdem našich odborníků na projekty v cizině,“ uvedl dále Kostihy.

Analytici: Stavebnictví letos klesne o 3-5 %

České stavebnictví letos meziročně klesne o tři až pět procent. Uvedli to analytici, které ČTK oslovila. Mnohem hůře na tom podle nich bude pozemní stavitelství, tedy výstavba bytů, kanceláří nebo průmyslových hal, kterou většinou financuje soukromý sektor. Naopak výstavba dopravní infrastruktury by měla kvůli zvýšené aktivitě státu růst. Stavebnictví letos za pět měsíců meziročně kleslo o 2,1 procenta, za květen se snížilo o 7,6 procenta.

Několik historických dat

1710 – soukeník Jan B. Fremmrich zřídil v Plánici u Klatov manufakturu na výrobu vlněných látek pro vlastníka panství Adolfa hraběte z Martinic. V roce 1777 zřídil další manufakturu na výrobu jemného sukna v České Lípě.

Kolem 1720 – zrodila se budoucí sláva českých křišťálových lustrů. Vynález bývá přiřknut R. Palmenu z Kamenického Šenova. První takový lustr byl zavěšen na Pražském hradě při korunovaci Karla VI. (1723).

1770 – v Brně byla založena Moravská hospodářská společnost.

– Založení kartounky Johanna Josefa Leitenbergera ve Verneřicích. Přízi dodávala přádelna založená Leitenbergerem v témže roce v Praze.

1. 11. 1840 – podle rodinného podání byl založen obchod s železářským obchodem („se zbožím norimberským“), hodinami, hodinářským zbožím a hudební nástroji na východní straně Malého náměstí v domě čp. 10. Toto datum bylo později ustanoveno jako den založení firmy V. J. Rott. Vincenc Josef Rott byl kromě obchodních aktivit činný i v politice, účastnil se aktivně událostí roku 1848. V roce 1872 rodinnou firmu od otce společně převzali jeho synové Julius (1845-1876) a Ladislav (1851-1906). Tam ji oni i potomci dále rozšiřovali až do února 1948. Po únoru 1948 „správci národního majetku“ firmu převedli do znárodněného podniku jako část Kovomatu. Ten zůstal na Malém náměstí až do roku 1993, kdy – podle Vladimíra J. Rotta (* 1950) protiprávně – přešel do rukou bývalého ředitele národního podniku a jeho společníků.

1. 10. 1940 – uzavřena celní unie mezi Německem a protektorátem. Umožňovala snadnější expanzi německého kapitálu do hospodářství českých zemí.

17. 9. 1990 – Federální shromáždění schválilo scénář radikální ekonomické reformy.

20. 9. 1990 – ČSFR byla opět přijata za člena Mezinárodního měnového fondu a mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj.

15. 10. 1990 – provedena devalvace obchodního kurzu koruny vůči dolaru a dalším volně směnitelným měnám.

Soutěž Podnikavá hlava

Vítězem letošního ročníku soutěže o nejlepší podnikatelský záměr Podnikavá hlava, kterou vyhlašuje Vědeckotechnický park Univerzity Palackého v Olomouci, se stal projekt výdejního automatu na med od místních včelařů, pod kterým je podepsán Tomáš Jelínek. Automat usnadňuje prodejní proces, kdy si zájemce o med sklenici sám odebere z automatu po zaplacení poplatku a neruší tak soukromí včelaře.

Na druhém místě se umístil nápad inteligentních dopravních zrcadel od Davida Podola. Inteligentní dopravní zrcadla sledují situaci na vozovce pomocí přidaných kamer a v případě hrozící kolize se rozsvítí.

Třetí skončil František Špás s projektem Loklok, který vyrábí neslazený perlivý nealkoholický nápoj z kombuchy, tzv. čajové houby.

Soutěž Podnikavá hlava je určena budoucím, začínajícím i zkušeným podnikatelům.

Byla udělena prémie Otto Wichterleho

Dvaadvacet vědců převzalo prémie Otto Wichterleho. Mladým vědcům do 35 let ji uděluje Akademie věd už od roku 2002. Ocenění vědci se zabývají výzkumem na ochranu biodiverzity, ekonomickou sociologií, mykologií či imunitním systémem.

Mezi oceněnými je letos například třeba Andrea Bednářová z Biologického centra Akademie věd, která se věnovala výzkumu dopaminu, který umožňuje v jistých částech mozku přenos impulsů. Poruchy dopaminového systému se dávají do souvislosti například se vznikem schizofrenie.

Ekonomie trhu práce či chudoby a blahobytu jsou témata Kamily Fialové. Ekonomka, která působí v Sociologickém ústavu, zkoumá problematiku spjatou se zaměstnáváním z nízké mzdy či částečnými úvazky.

Vojenské a sociální dějiny 19. a první poloviny 20. století jsou předmětem zájmu Vojtěcha Kesslera z Historického ústavu. Věnuje se také historii německého etnika v českých zemích.

Mezi oceněnými je také Aleš Urban z Ústavu fyzikálních věd, který se zabýval šířením některých nemocí v době klimatické proměny.

Marta Alicja Kolanowska z brněnského Ústavu výzkumu globální změny má na svém kontě přes 270 objevů dosud odborně nepopsaných orchidejí. Zasadila o zřízení ochranné oblasti v kolumbijském pralese a vybudování tamní tropické výzkumné stanice pod hlavičkou Akademie věd.

S oceněním je spojena odměna ve výši 330 tisíc korun. Ocenění nese jméno profesora Otto Wichterleho – českého chemika, proslulého především objevy, které vedly ke zdokonalení a rozšíření měkkých kontaktních čoček. Wichterle se po listopadu 1989 stal prezidentem Československé akademie věd. Prémie byly poprvé předány v roce 2002.

Vědci našli nové možnosti využití elektronových mikroskopů

Brněnští vědci s bratislavskými kolegy vyvinuli novou metodu, která posouvá možnosti elektronové mikroskopie při

zkoumání velmi citlivých vzorků v přirozeném stavu. Metoda může najít uplatnění například při vývoji nových léčiv. Výzkum trval téměř deset let.

Francouzské velvyslanectví letos ocenilo 25 mladých vědců a badatelů

Autory výzkumů zaměřených na analýzu řeči, působení protinádorových léčiv, ale i pracovní migraci za socialismu letos ocenilo francouzské velvyslanectví. Ceny v Praze získalo pětadvacet mladých vědců a badatelů. Ambasáda ocenění uděluje v sedmi kategoriích – za výzkumy v chemii, lékařství, farmacii, společenských a humanitních vědách, jaderném výzkumu, počítačových vědách a v životním prostředí. V každé sekci je několik laureátů. První tři laureáti v každé sekci dostali finanční odměnu, dva nejlepší z každé kategorie navíc i stipendium pro měsíční stáž na francouzských výzkumných pracovištích. Místo si mohou vybrat sami.

Vědce a vědkyně do 33 let nominuje buď jejich domovská škola, nebo Akademie věd ČR podle kvality jejich výzkumů. Sedm hodnotících komisí tvořilo 45 odborníků. Podle Francouzského institutu v Praze se letos do soutěže zapojilo 66 kandidátů.

Jihočeští vědci ověřili stoprocentní účinnost nové vakcíny proti borelióze

Její uvedení do medicínské praxe by znamenalo, že bychom se v budoucnu mohli účinně chránit i proti borelióze. Aktivita klíšťat je letos na vysoké úrovni. V některých oblastech stačí projít trávou, nebo klíště přinese domu pes či kočka. Klíšťata přenáší lymfskou boreliózu a klíšťovou encefalitidu, která způsobuje zánět mozkových blan. Proti onemocnění klíšťovou encefalitidou máme spolehlivé očkování, ale proti lymfské borelióze, která se někdy těžko pozná, očkování zatím není.

Virus klíšťové encefalitidy se do našeho těla dostává ihned po přisátí klíštěte, protože virus je už připraven ve slinách klíšťat. U borelií je to trochu komplikovanější. Ty má klíště ve střevě. U boreliózy máme asi 24 hodin čas, abychom si klíště vyndali. Můžeme si být jisti, že se nenakazíme. Pokud už borelióza propukne a utvoří se známý zarudnutý flek či kruhy, je to relativně dobré znamení, protože lidé o své nemoci vědí. Třicet procent však tyto příznaky nemá. A pak pokud nedojde k léčbě, může dojít ke komplikacím.

Vakcínu proti borelióze vyvinuli ve Spojených státech a ověřování její účinnosti bylo stoprocentní. Jihočeští vědci testovali tři varianty vakcíny a u všech variant se prokázala stoprocentní účinnost. V každé skupině měli deset pokusných zvířat a všechna byla ochráněna. Hlavní složkou vakcíny je povrchový protein z borelie. Imunitní systém si vytvoří protilátky, a jakmile se pak tělo setká se skutečnou borelií, protilátky ji označí a imunitní systém ji zlikviduje.

Otázkou je, zda a kdy se vakcína dostane k lidem. Teď samozřejmě bude záležet, jestli se farmaceutická firma rozhodne přejít ke klinickým testům na lidech, které jsou velice nákladné a dlouhé.

Zdatné klíště může po nasátí měřit i jeden centimetr. A nejčastěji ho najdete v trávě vyšší než dvacet centimetrů.

Student vyvinul motocykl ve stylu Jawy s překližkovou kapotou

Překližkovou kapotou se od jiných na první pohled liší malý motocykl, který vyvinul letošní absolvent střední uměleckoprůmyslové školy v Železném Brodě Roman Mareš z Vitanovic u Turnova. Jeho prototyp nazvaný Awaj je ve stylu českých motocyklů Jawa z druhé poloviny minulého století. Odkazuje i na konstruktéra Václava Laurina, který měl svoji první dílnu na konci 19. století asi 800 metrů od Marešova bydliště. Kapotu z nezvyklého materiálu vytvořil ohnutím tří voděodolných překližek. Řešení dlouho hledal, nakonec se ukázalo, že je stačí napařit horkou vodu z varné konvice.

Na jeho motocyklu je všechno kromě motoru a kol ruční výroba. Než na motocyklu začal pracovat, vytvořil asi 100 skic a dva prototypy z plastu a papíru. Znalosti k sestavení motocyklu získal i díky tomu, že před pěti lety našel ve stodole starou Jawu z roku 1957, typ 550 „pařez“, na němž jezdila jeho prababička. Mareš nadále pracuje na motoru.

Češi přispějí k misi „lovce exoplanet“ i výzkumu měsíců Jupiteru

Vědecká pracoviště a firmy z Česka se v letošním roce se zapojí do desítek nových kosmických projektů. K těm nejvýznamnějším patří „lovec exoplanet“ Plato, mise Juice pro výzkum měsíců Jupiteru či rentgenový dalekohled Athena. Nejdražším v Česku vyrobeným komponentem za posledních dvanáct let bylo vypouštěcí zařízení pro nosnou raketu Vega. ČTK to řekl Václav Nesládek z Oddělení kosmických technologií a aplikací ministerstva dopravy. Spolupráce probíhají skrze Evropskou kosmickou agenturu (ESA), Česko je jejím členem od roku 2008. Podle Nesládky na kosmických projektech spolupracuje asi padesát tuzemských firem, 23 akademických a výzkumných pracovišť a pětadvacet start-upů vzešlých z kosmického inkubátoru ESA BIC Prague. V letech 2008-2019 odborníci z Česka pracovali na 350 projektech. Nesládek uvedl, že podle odhadu by letos, navzdory komplikacím kvůli koronaviru, mohlo přibýt dalších čtyřicet projektů s českou účastí. Česko se podle Nesládky podílí i na monitoringu a výzkumu kosmického počasí, blízkozemních objektů, kosmické tříště, zpracování dat z družicových systémů či vývoji speciálních optických prvků pro pozemní i kosmické aplikace.

Za měsíc by mohl být na trhu společný test na chřipku a covid

Univerzita Karlova (UK) vyvíjí se soukromou sférou společný test na chřipku a koronavirus. Zhruba v půli září by test mohl být uveden na trh, řekl novinářům rektor UK Tomáš Zima. Šlo by o tisíce testů denně. Hygienici varují před případným podzimním a zimním souběhem chřipky a koronaviru nového typu, které mají podobné příznaky. Lidé nemocní chřipkou budou navíc oslabeni a případná nákaza koronavirem pro ně může být rizikovější.

Zatímco vakcínu proti covidu vědci teprve vyvíjejí, vakcíny proti chřipce jsou každoročně k dispozici. Česko jich má od výrobců příslibeno asi o 70 000 dávek víc než loni, kdy bylo 800 000. Podle vládního zmocněnce pro výzkum ve zdravotnictví Romana Prymuly by se mělo proti chřipce nechat očkovat asi 75 procent lidí z rizikových skupin,

zejména seniorů nebo chronicky nemocných. Reálně se nechává navzdory tomu, že mají vakcínu hrazenou z veřejného zdravotního pojištění, očkovat jen asi 30 procent seniorů.

Česká asociace podporuje plán zbavit se závislosti na lécích mimo EU

Česká asociace farmaceutických firem podporuje zájem Evropské unie zbavit se závislosti na lécích ze třetích zemí. V současné době Brusel připravuje strategii, která má, i kvůli koronavirové krizi, tuto problematiku řešit. ČAFF uvedla, že jedním z hlavních důvodů, proč se velká část dodavatelských subjektů nachází mimo EU, jsou ceny. „Připravovaná strategie by se měla zaměřit na základní příčiny problému s dostupností léčiv, kterým je současné upřednostňování nákupů za co nejnižší ceny,“ řekl výkonný ředitel asociace Martin Mátl. Česká vláda rozhodla v dubnu o zařazení výrobců léčiv do režimu takzvané kritické infrastruktury. Kritickou infrastrukturou jsou podle zákona podniky, u kterých by narušení jejich funkce mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva nebo zdraví osob. Jde například o energetické provozy nebo provozovatele ropovodů či plynovodů. Ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO) tehdy uvedl, že zařazení výrobců léčiv do kritické infrastruktury je na místě, protože jsou léčiva strategickou komoditou. Do budoucna bude muset stát podle ministra pracovat na tom, aby na svém území farmaceutické firmy udržel a nebyl tak závislý na dovozu. O zařazení výrobců léků do kritické infrastruktury požádala právě ČAFF.

Vědci v jeskyni Býčí skála testují samostatné vyhledávací roboty

Vědci z katedry kybernetiky a katedry počítačů Fakulty elektrotechnické ČVUT v Praze testují v jeskynním systému Býčí skála roboty, kteří samy dokážou vyhledat zavalené jedince či jejich předměty. V akci jsou pásové či kolové roboty, také s nohama pavouka či drony. O dva drony ale vědci už přišli, v jeskyni se zřítily. ČTK to řekl Tomáš Báča z katedry kybernetiky. Vědci se takto připravují na další kolo americké soutěže, v níž pomyslné přeživší jedince či jejich předměty v jeskyni robotické systémy budou takto vyhledávat.

Robot je schopen sám jet či letět jeskyní, aniž by do něčeho narazil, vytvořit 3D mapu prostoru, vyhledat přeživší a vrátit se zpět. Informaci, kde přesně se přeživší nachází, pak předá záchranářům. Při testech s roboty do jeskyně chodí člověk, aby případně mohl nad robotem převzít kontrolu, kdy se něco dělo.

Popis proteinů pomáhajících maskovat koronavirus před imunitním systémem

K lepšímu zacílení léčby covid-19 může v budoucnu přispět práce českých vědců. Tým z Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd ČR podrobně popsal strukturu proteinů koronaviru, které jsou klíčové pro jeho „maskování“ před imunitním systémem člověka. Právě přesnou strukturu komplexu těchto proteinů se pomocí rentgenové analýzy podařilo zjistit a analyzovat týmu po vedením

Evžena Bouří a Radima Nencky z dejvického ústavu. Výsledky výzkumu publikoval prestižní časopis *Nature Communications*. Mluvíci ústavu Dušan Brinzanik o tom informoval v tiskové zprávě. Bouřa ČTK řekl, že se do zkoumání koronaviru pustili v lednu, hned poté, co Čína jeho genom zveřejnila. „Stovky vědeckých týmů se snažily objasnit, jak virus covid-19 dokáže maskovat svoji RNA před buněčnou imunitou. Nakonec se to podařilo dvěma americkým týmům a nám v Praze,“ uvedl Bouřa.

Zemřel plastický chirurg Ladislav Bařinka

Emeritní profesor Kliniky plastické a estetické chirurgie Fakultní nemocnice u sv. Anny a Lékařské fakulty Masarykovy univerzity zemřel ve věku třiadvadesáti let. Během šedesátileté praxe provedl přes 40 000 operací na českých i zahraničních klinikách, je autorem dvaadvaceti patentů v ČR a spoluautorem tří světových patentů. Pro své novátorské postupy v oboru byl v roce 1964 pozván ke stáži na klinickém pracovišti plastické chirurgie v Innsbrucku a v roce 1966 do Churchillovy nemocnice Oxfordské univerzity, kde přednášel o rekonstrukci boltce. Vybuřoval také plastickou chirurgii v syrském Damašku.

VZPOMÍNKA

Před deseti lety zemřel v USA vědec českého původu Frederick Jelinek

Ve Spojených státech před deseti lety zemřel vědec českého původu Frederick Jelinek, díky jehož výzkumu dnes počítače a další stroje dokážou rozpoznat řeč. Jelinek zemřel 14. září 2010 v Baltimoru. Informatik a počítačový lingvista, který se narodil 18. listopadu 1932 v Kladně, ve svém oboru získal proslulost zejména díky svému průlomovému výzkumu pro společnost IBM.

Jeho otec Vilém byl židovského původu a k judaismu konvertovala i jeho matka. Během nacistické okupace tak pozdější významný vědec nesměl chodit do školy a vzdělával se v židovské komunitě. Jeho otec zahynul v koncentračním táboře v Terezíně. Zbytek rodiny, matka Trudy a Jelinekova sestra, ale válku přežil – podle norimberských zákonů byly považovány za židovské míšence. Československo rodina opustila v roce 1949 a usídlila se v New Yorku. Zde Jelinek ve večerních kurzech vystudoval elektroinženýrství na městské vysoké škole. Díky dobrým výsledkům byl přijat na proslulý Massachusettský technologický institut (MIT), kde později získal doktorát. Na této vysoké škole také učil, stejně jako na Harvardově univerzitě a Cornellově univerzitě.

Poté na začátku sedmdesátých let nastoupil do IBM. Problematikou rozpoznávání řeči se tehdy podle deníku *The New York Times* zabývaly dva tábory. Jeden tvořený lingvisty tvrdil, že nejlépe rozpoznávají řeč lidé, a proto by se počítačové modely pro její dekodování měly řídit lidskými koncepty – syntaxí, gramatikou a významy. Jelinek patřil do druhé skupiny vědců, kteří prosazovali řešení vlastními stroji. Pro rozpoznávání řeči tak navrhl statistické nástroje. Slova jsou tak převedena do digitální podoby a počítač se učí poznávat slova a jejich náležitý pořádek ve větách na základě opakovaných vzorců a statistické pravděpodobnosti.

Jelinek získal americké občanství v roce 1955. Styky se svou vlastí ale nikdy nepřestal udržovat. Českým vědeckým kolegům například posílal odbornou literaturu. Po pádu komunistického režimu zase pomohl přesvědčit IBM, aby v Praze vybuřovala výpočetní středisko.

Miroslav Smotlacha (2. 9. 1920 – 6. 6. 2007)

Miroslav Smotlacha byl český potravinářský chemik a popularizátor mykologie a houbaření, čestný předseda České mykologické společnosti. Houbám se věnoval již od dětství, přestože nevystudoval přírodní vědy. Zaměřil se na chemii potravinářskou a kvasnou, pracoval jako vedoucí technického rozvoje a výzkumu mrazírenského průmyslu a od té doby trpěl hlasovou indispozicí. Propagoval nutnou ochranu lesa, hub i přírody. Laboratoř dřevokazných hub, kterou vedl, vypracovala přes deset tisíc posudků a přispěla k záchraně a opravám mnoha českých památek.

Tento popularizátor mykologie a houbaření a autor mnoha atlasů hub a kuchařských knížek zaměřených na houby zemřel v Praze ve věku nedožitých sedmaosmdesáti let.

Pavel Alois Klar (10. 7. 1801 – 5. 11. 1860) – pedagog a humanista, zakladatel Klarova ústavu slepců.

Nadaný mladík, mající díky své finanční i zdravotní situaci (po zranění má celoživotní problémy s páteří) porozumění pro potřebné, se rozhodl pro kněžskou dráhu. Odešel do pražského teologického semináře, který řídí osvěcený vlastenec František Hurdálek, pozdější biskup litoměřický, s nímž mladík navazuje celoživotní přátelství, ale pro nedobrou zdravotní stav studium přerušuje a zvolí si méně náročné povolání pedagoga, k němuž dosažené studijní výsledky postačují.

Roku 1786 je přijat jako vyučující a katecheta na litoměřickém gymnáziu. Pověstnými se staly jeho kurzy rétoriky a deklamace poezie, na které docházel i Karel Hynek Mácha, jenž si svého prvního podporovatele velmi vážil a věnoval mu jednu ze svých básní. Je uznán za skvělého pedagoga a město Litoměřice jej dokonce jmenuje čestným občanem. O pár let později začíná být pokrokový profesor trnem v oku. Klar se po dvaceti letech musí s městem rozloučit a odchází do Prahy, kde mu je roku 1806 už coby profesorovi svěřena katedra řecké filozofie a klasické literatury na Karlo-Ferdinandově univerzitě.

V Praze se totiž úštěčkému rodákovi otevírá nové pole působnosti. Pražský místodržící hrabě Wallis má zájem využít uvolněné finanční částky z neuskutečněné stavby plánovaného druhého mostu přes Vltavu a rozhoduje se pro založení instituce pro pomoc nevidomým. Jedním ze čtyř spoluzakladatelů (Mader, Platzer, Kalina z Jaethensteinu a Klar) Soukromého ústavu pro slepé děti a na oči choré se stává Alois Klar, pověřený vypracováním prvního statutu a vnitřního řádu ústavu i výukou. Roku 1807 tak na pražských Hradčanech vzniklo v celé habsburské monarchii první (v Evropě osmé) výchovně vzdělávací zařízení pro zrakově postižené. V ústavu se navíc prováděly operativní oční zákroky pro nemajetné, kteří pak mohli trávit dobu rekonvalescence na malém lůžkovém oddělení. Roku 1825 nastupuje na uvolněné ředitelské místo, nicméně již o tři roky později odchází. Snaží se totiž, aby se nevidomí mohli zapojit do běžného života a pokud možno se i sami uživit, a to se zde díky zaměření výchovy svěřenců

nedaří. Navíc se o ně ústav stará pouze do jejich dvacátého roku. Na sklonku života (roku 1832) tedy zakládá zařízení vlastní – Ústav pro zaopatřování a zaměstnání dospělých slepců, pozdější tzv. Klarův ústav, nazvaný zakladatelovým jménem.

„Otec slepých“, jak Aloise Klara označovali jeho svěřenci, umírá ve věku sedmdesáti let 25. března 1833, tedy následujícího roku po vzniku Zaopatřovacího ústavu, o nějž se po jeho smrti stará nejprve manželka Rosina, později syn Pavel a poté vnuk Rudolf. Alois Klar je pohřben je na pražském břevnovském hřbitově.

Oba ústavy, byť v pozměněné podobě, fungují dodnes. Škola Jaroslava Ježka zajišťuje všestrannou péči dětem a mládeži s postižením zraku včetně výuky speciálních dovedností, a Střední škola Aloyse Klara v pražské Krči je jedinou střední školou pro zrakově postižené v České republice.

Zdroj: *Zpravy.tiscali.cz*

Viktorín Kornel ze Všehrd (asi 1460 – 21. 9. 1520)

Viktorín Kornel ze Všehrd byl humanista, spisovatel, právník, univerzitní mistr, od roku 1484 děkan Karlovy univerzity. Původem byl měšťan, byl povýšen do šlechtického stavu. Formuloval program českého humanismu. Mistr Viktorín patří k významným postavám české literární a právní tvorby.

V roce 1901 mu byl v Chrudimi odhalen pomník, u něhož se roku 1920 konala oslava 400. výročí jeho úmrtí. U příležitosti další velké oslavy v roce 1960 byl pomník opraven a konaly se výstavka a konference právních historiků.

Tadeáš Hájek z Hájku (1. 10. 1525 – 1. 9. 1600), latinským jménem *Thaddaeus Hagecius ab Hageck* či *Thaddaeus Nemicus*.

Tadeáš Hájek byl významný český polyhistor, který působil jako astronom, matematik, alchymista na dvoře Ru-

dolfa II., pro nějž byl osobním lékařem (předtím ošetřoval Maxmiliána II.), působil jako ředitel alchymistických dílen. Vzdělání získal na univerzitách v Praze, Vídni, Bologni a Miláně. Poté se vrátil na pražskou akademii, na níž v roce 1551 získal titul magistra umění.

Mezi lety 1554-1555 přednášel matematiku, věnoval se však i dalším vědám. Roku 1554 ho císař Ferdinand I. povýšil do šlechtického stavu. Poté pracoval jako lékař ve Vídni a v Uhrách jako vojenský lékař ve válce s Turky.

Je prvním člověkem, který v tisku publikoval způsob, jak určit polohu hvězd skrze stanovení jejich přesného průchodu poledníkem.

Spolupracoval s Tychonem Brahe, který byl pozván do Prahy. Hájek vedl korespondenci s významnými učenými tehdejší doby a napsal řadu odborných spisů v několika odvětvích.

Po Hájkovi je pojmenována planetka 1995 Hajek a měsíční kráter Hagecius. Jeho pohřbu v Betlémské kapli se zúčastnil i Tycho Brahe.

Několik historických dat

Kolem 1590 – vznikla technika řezání horského křišťálu aplikovaná ve středoevropské oblasti při zušlechťování skla. Zasloužil se o to významný řezač drahých kamenů působící na dvoře Rudolfa II. Kašpar Lehmann. Tato technická novinka byla důležitým předpokladem vzniku tzv. českého křišťálu, k němuž došlo na sklonku 17. století.

1600 – první veřejnou anatomickou pitvu provedl v Praze lékař slovenského původu, rektor pražské univerzity Jan Jesenský/Jessenius.

31. 10. 1790 – francouzský vzduchoplavec J. P. Blanchard uskutečnil v Královské oboře první let balónem s lidskou posádkou v Praze.

Konec září 1985 – do provozu byl uveden první blok jaderné elektrárny v Dukovanech, první v českých zemích.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Digitální kvalita života patří v ČR k nejhorsším v EU

Česká republika patří k nejhorsším zemím v Evropské unii z hlediska dostupnosti internetu či úrovně elektronického provozu úřadů. Vyplývá to ze studie, která hodnotí digitální kvalitu života v 85 zemích světa a která Česko zařadila na 32. místo. Žebříček vede Dánsko před Švédskem a Kanadou. Index digitální kvality života hodnotí země podle pěti kritérií: dostupnost internetového připojení, jeho kvalita, infrastruktura, bezpečnost internetu a úroveň elektronické správy.

Česká republika podle studie vypracované internetovou společností Surfshark zaostává například v dostupnosti internetu, hodnocené na základě času, za který si člověk průměrně vydělá na nejlevnější internetové připojení. V tomto ohledu je Česko na 57. místě a za většinou evropských zemí. Podobně nelichotivě dopadlo i v oblasti kybernetické bezpečnosti, kde má na 64. místě. O něco lepší pozici má Česko v hodnocení úrovně digitalizace úřadů, kde mu patří 49. místo. Naproti tomu kvalita internetové-

ho připojení patří v Česku podle indexu mezi dvacet nejlepších na světě.

V první desítku hodnocených zemí je hned sedm evropských států. Za zmíněnou první trojici patří další pozice Francii, Norsku, Nizozemsku, Británii, Izraeli, Japonsku a Polsku. Německo zařadil index na 16. místo, Spojené státy jsou 22., Slovensko o dvě příčky před Českem. Celosvětově patří poslední tři příčky z 85 zemí Pákistánu, Alžírsku a Hondurasu.

Jadernou elektrárnu Temelín chrání nový bezpečnostní laserový systém

Jaderná elektrárna Temelín nově využívá bezpečnostní laserový systém, který cílí především na případné narušení objektu ze vzduchu. Zabezpečení za několik desítek milionů korun tvoří síť neviditelných paprsků, která monitoruje prostor nad objektem. Jde o jeden z nejmodernějších detekčních systémů v republice. Do zkoušky bezpečnosti se zapojili také zástupci fyzické ochrany elektrárny a Letecké služby Policie ČR.

Jaderné elektrárny Temelín i Dukovany patří mezi nejpřísněji střežené objekty v České republice. Kolem obou jsou bezletové zóny. Mají tvar válce o poloměru dva kilometry a výšce 1,5 kilometru. Jsou chráněna Armádou ČR. Vedle toho jsou důležitá zařízení umístěna ve z odolných budovách. Například temelínské reaktory je chráněn 1,2 metru tlustou železobetonovou schránkou.

Ropák 2019 pro ministryni Dostálovou, Zelenou perlu dostal premiér Babiš

Antiekologickou cenu Ropák dostala za rok 2019 ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová (za ANO). Na tiskové konferenci v Brně to uvedl Miroslav Patrik ze spolku Děti Země, který anketu pořádá. Dostálová cenu dostala za zrychlenou přípravu nového stavebního zákona na základě memoranda o spolupráci mezi ministerstvem pro místní rozvoj a Hospodářskou komorou. Na druhém místě skončil ministr zemědělství Miroslav Toman (za ČSSD) mimo jiné za podporu výstavby sporného jezu u Děčína, na třetím ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček (za ANO), a to za prosazování výstavby pátého bloku v jaderné elektrárně Dukovany.

Cenu Zelená perla 2019 za anti-ekologický výrok získal premiér Andrej Babiš, který pronesl na přednášce pro česko-německé podnikatele v Praze: „Ale my v Čechách máme rádi přírodu. Máme obrovský program na vodu. My chceme zasadit deset miliónů listnáčů. Kůrovec nám žere lesy. My chceme znovu motýle. A ty včely mají rády tu řepku. Můžou si kecat novináři, co chtějí. Mají. Je to pravda. Jsem byl v Lysé nad Labem na výstavě.“ Babiš Zelenou perlu získal už v roce 2013.

Demonstrace ekologických aktivistů

Na demonstraci ekologických sdružen na pražském Malostranském náměstí se sešly stovky lidí. Akci zorganizovaly téměř tři desítky spolků zabývajících se ekologickými, environmentálními a klimatickými tématy, ať už na globální, celostátní, nebo lokální úrovni. Podle organizátorů jsou dosavadní kroky vlády v otázkách ochrany a ozdravení české krajiny a řešení klimatické krize nedostatečné, řečníci vyzvali stát k razantnějšímu přístupu. Akce s názvem Poslední kapka se zúčastnili zástupci velkých organizací jako Hnutí Duha, Greenpeace nebo Strana zelených, stejně jako menší lokální spolky. Hlavními požadavky protestujících jsou vytvoření plánu na zadržování vody v krajině, razantní změna zemědělské politiky a systému dotací směrem k podpoře udržitelného zemědělství a co nejrychlejší přechod z fosilních paliv na obnovitelné zdroje energie.

Češi by se rádi zbavili závislosti na uhlí

Většina Čechů, 86 procent, by ráda zbavila závislosti země na uhlí, a to především kvůli zastavení ničení krajiny a znečišťování ovzduší. Vyplývá to z výzkumu publikovaného podnikatelským a inovačním centrem BIC Brno ve spolupráci se Svazem moderní energetiky, který vznikl v rámci projektu spolufinancovaného Technologickou agenturou ČR. Ze studie vyplynulo, že 74 procent lidí souhlasí s tím, že je potřeba mít zdroje energie, které mohou nahradit současné uhelné elektrárny a zároveň budou šetr-

né k životnímu prostředí. Pro 61 procent lidí jsou obnovitelné zdroje energie nutností pro budoucnost. S ochranou ovzduší a krajiny si je spojuje 55 procent dotázaných, naopak jako zbytečnost je vidí dvě procenta lidí. „Výzkum potvrdil, že lze rozvoj obnovitelných zdrojích stavět na pozitivních přínosech těchto technologií. Drtivá většina veřejnosti vidí v obnovitelných zdrojích řešení pro zlepšení životního prostředí a ničení krajiny povrchovými doly. Stavět lze na tom, že právě obnovitelné zdroje vnímá česká veřejnost jako zdroje pro budoucnost. Pouze naprosto zanedbatelná část veřejnosti vnímá zelenou energetiku jako zbytečnost,“ uvedl Martin Sedlák, vedoucí projektového týmu a programový ředitel Svazu moderní energetiky.

Medard je v současnosti největším rekultivačním jezerem v Česku

Rekultivační jezero Medard na Sokolovsku je v současnosti největším jezerem svého typu v Česku. Jezero, které vzniklo zaplavením zbytkové jámy hnědouhelných lomů, s plochou 493,5 hektaru výrazně přesahuje druhé největší rekultivační jezero Most na Mostecku (311 ha). Napouštět se začalo vodou z řeky Ohře před deseti lety, 4. června 2010. Zaplaveny byly jámy mezi obcemi Sokolov, Svatava, Habartov, Chlum, Bukovany a Citice. Uhlí se zde těžilo v dole Libík od roku 1872, v dole Medard od roku 1918, těžbu zde majitel dolů Sokolovská uhelná ukončil v roce 2000.

Vzniklo jezero s délkou čtyři kilometry, šířkou 1,5 kilometru a nejvyšší hloubkou 50 metrů. U Medardu se počítá například s golfovým hřištěm, které by mělo být určeno pro širší veřejnost. Na severní straně jezera se také počítá s bytovou výstavbou. V současnosti se na dobudování okolí jezera, které ještě není oficiálně zpřístupněno ke koupání, čeká, nicméně je již nyní oblíbeným rekreačním místem. V roce 2018 zde například dobrovolníci u příležitosti 100. výročí vzniku Československa zasadili stovku dubů nazvanou Alej přátelství. V Česku je již několik obdobných rekultivačních jezer.

Lípy na Václavském náměstí zůstanou

Pražský magistrát při rekonstrukci spodní části Václavského náměstí nepokácí lípy, které měly podle původního plánu nahradit nové vzrostlé stromy. Ustoupil tlaku spolku, který podal proti kácení námítku. Informoval o tom server Pražský patriot a ČTK to potvrdil mluvčí magistrátu Vít Hofman. Kácet se podle něj namísto desítek stromů budou jenom tři menší.

Rekonstrukce vyjde na 330 miliónů Kč a skončí v roce 2021. Jejím základem je projekt od architektonické kanceláře Cigler Marani Architects, který vznikl už v roce 2005. V budoucnu bude opravena také horní část náměstí, na kterou se podle plánů vedení města mají vrátit tramvaje. Koleje mají být umístěny v rámci rekonstrukce i ve spodní části, aby byly připravené na případné pozdější prodloužení trati.

Olomoučtí přírodovědci našli na Borneu nejmenší druh hvězdnatky

Olomoučtí přírodovědci objevili v tropických deštných leších ostrova Borneo zřejmě nejmenší druh hvězdnatky.

Pojmenovali ji *Thismia minutissima*, hvězdatka nejmenší. Rostlina má unikátní vzhled a nepodobá se žádným druhům hvězdatek rostoucím na Borneu i v jiných částech světa. Přírodovědci si drobné rostliny všimli díky zářivě bílému stonku, sdělili ČTK zástupci Univerzity Palackého. Výzkum v tamních deštných pralesích provádějí olomoučtí přírodovědci s kolegy z ostatních ústavů několik let a na kontě mají řadu objevů.

V rezervaci u Milovic se letos narodilo již pět zubřích mláďat

V rezervaci velkých kopytníků u Milovic na Nymbursku se letos narodilo již pět zubřích mláďat. Jde o největší přírůsteky zubrů od založení rezervace v roce 2015, informovala v tiskové zprávě ochránářská společnost Česká krajina. V rezervaci nyní žije včetně letošních přírůstků stádo šestadvaceti zubrů. Dospělá zvířata pocházejí z pěti polských rezervací, včetně slavného Bělověžského pralesa, ale také z národního parku v Nizozemsku. V příštích letech lze podle ochránářů očekávat další zvyšování počtu mláďat.

Rezervace divokých koní, zubrů a praturů v bývalém vojenském prostoru u Milovic na Nymbursku se letos stala součástí nově vyhlášené národní přírodní památky Mladá. Ochránáři potřebují rezervaci rozšířit, založili proto veřejnou sbírku. Podařilo se jim získat již 1,7 miliónu z potřebných dvou miliónů korun.

Plzeňská ZOO zachraňuje vzácné a neohroženější zebry bezhrbivé

Zoologická a botanická zahrada v Plzni začala v uplynulých dnech chovat vzácné zebry bezhrbivé. Přidala se tak ke snaze o záchranu tohoto neohroženějšího poddruhu zebry stepní. V současnosti se vyskytuje okolo 300 posledních jedinců zebry bezhrbivé v savanách a křovinatých oblastech severní a severovýchodní Ugandy. V lidské péči tento poddruh chová jen jedenáct zoologických zahrad na světě, ve kterých žije přibližně čtyři jedinci, řekl ČTK mluvčí ZOO Martin Vobruba. Chovná základna pochází z Čech. „Zebry bezhrbivé totiž dovezli do Evropy mezi lety 1969 a 1976 tehdejší ředitel královédvorské zoo Josef Vágnér a zoolog Luděk Dobroruka. Populace nyní spíše stagnuje a hrozí jí postupný pokles. Je nejvyšší čas pro tato zvířata udělat více,“ řekl mluvčí. Čeští a slovenští zoologové se podle něj snaží vzájemnou spolupráci tento trend zvrátit. Usilují proto o umístění většiny zeber bezhrbivých žijících v lidské péči do Česka a na Slovensko. „Česko je už nyní světovou baštou těchto zeber. Stáda tvořená potomky zvířat ze Dvora Králové žijí rovněž v Liberci, Praze a Košicích,“ řekl Vobruba.

Mládě pandy červené v brněnské ZOO

V brněnské zoologické zahradě mohou lidé poprvé obdivovat mládě pandy červené. ZOO Brno chová tyto malé stromové šelmy od roku 2013, ale až nyní se dočkala historicky prvního odchovu. Mládě přišlo na svět už na konci května, ale matka ho teprve v posledních dnech ukázala chovatelům a návštěvníkům. Mládě se narodilo v porodní boudě, později si ho matka přenesla do výše položené skrýše. Před všemi ho ukrývala asi tři měsíce, chovatelé ho za tuto dobu jen několikrát na krátkou chvíli zkontrolovali.

Africký víkend v ZOO Dvůr Králové nabídl africkou kulturu

V ZOO Dvůr Králové nad Labem na Trutnovsku probíhala zajímavá akce nazvaná Africký víkend. Na programu byly například workshopy nebo hudební vystoupení. Kulturní program s africkou tematikou byl naplánován na celé léto. Návštěvníci ZOO se letos mohli seznámit s africkou kulturou již poosmé.

Safari Park Dvůr Králové už tradičně představil svým návštěvníkům největší koncentraci africké kultury a gastronomie v Česku. Hlavní program se soustředil na prostranství kolem Neumannovy vily, správní budovy ZOO.

Nechybělo například promítání dokumentárního filmu *Češi zachraňují antilopy v Senegal*, které bylo v sále Masai Boma u restaurantu Lemur. Během akce probíhal africký bubenicový workshop či ochutnávka autentické africké kuchyně. Program doplnily již probíhající výstavy.

Dvorská ZOO patří Královéhradeckému kraji a je nejnavštěvovanějším turistickým cílem ve východních Čechách. ZOO vloni zvýšila návštěvnost na 541 902 lidí, o rok dříve jejími branami prošlo 508 885 lidí. Loňská návštěvnost byla nejvyšší za posledních deset let a zároveň patřila k nejvyšším v historii ZOO. V letošním roce ZOO očekává kvůli jarnímu propadu návštěvnosti kvůli epidemii koronaviru horší výsledek.

Dvorská ZOO se specializuje na Afriku, velmi úspěšná je v chovu nosorožců nebo žiraf. (mk)

V ZOO Dvůr Králové se narodili lvi berberští

V ZOO Dvůr Králové nad Labem na Trutnovsku se narodila tři mláďata lvů berberských. Celkem dvorský safari park i s novými přírůstky chová devět lvů berberských. Ve volné přírodě tento druh lva již nežije. Matkou mláďat je tříletá samice Khalila, která tři mláďata přivedla na svět již loni v květnu. Tehdy to byl po třiceti letech první odchov lvů berberských ve Dvoře Králové nad Labem. Chov lva berberského v licencovaných zoologických zahradách se řídí doporučeními koordinátora Evropského záchovného programu. Ten doporučuje spojování vhodných jedinců a přesuny nebo umisťování mláďat s cílem dosažení co nejvyšší genetické pestrosti populace, která je zásadní pro přežití druhu.

Projekt záchrany nosorožců pokračuje, samicím odebrali vajíčka

Projekt záchrany severních bílých nosorožců, který na několik měsíců přerušila pandemie covidu-19, pokračuje. Mezinárodnímu týmu odborníků se v rezervaci OI Pejeta v Keni podařilo dvěma posledním žijícím samicím tohoto druhu odebrat deset vajíček. Byl to třetí odběr od loňského srpna. V laboratořích v italské Cremoně se nyní vědci pokusí z vajíček vytvořit embrya. ČTK to řekl ředitel Safari Parku Dvůr Králové nad Labem Přemysl Rabas.

Oba nosorožci patří dvorskému safari parku, který na záchraně druhu spolupracuje s dalšími vědeckými organizacemi ve světě. Z předchozích odběrů se podařilo vytvořit tři embrya. Ta jsou nyní zmrazená a v budoucnu by měla být vložena do samic příbuzných nosorožců bílých jižních, které by měly mláďata odnosit. Žádná ze samic v OI Pejetě

totiž již není schopná mládě odnosit. Ve volné přírodě je druh považován za vyhynulý.

Safari park Dvůr Králové nechá sestavit kostry uhynulých vzácných samců nosorožců bílých severních. Na konci minulého roku byly do ČR přepraveny ostatky Sudána, posledního samce nosorožce bílého severního, jenž v březnu 2018 uhynul v Keni. Společně s ním se podařilo přepravit i kosti samce Suniho, který v Africe uhynul už v roce 2014. Kosti obou samců musely být opakovaně očištěny už v Keni před cestou a znovu prošly náročným čištěním v uplynulých měsících i v Česku. Z obou budou postaveny celé kostry. „Ostatky Sudána i Suniho mají jak velkou vědeckou, tak obrovskou symbolickou hodnotu. Proto jsme velmi stáli o to, abychom je mohli dopravit zpátky do České republiky a v budoucnu představit naši veřejnosti,“ uvedl Přemysl Rabas, ředitel dvorského safari parku. Do Česka doputovala i kůže Sudána, která byla uchována v soli. V ideálním případě ji experti využijí na vytvoření dermo-plastického preparátu. „Pokud dermo-plast vznikne, počítáme s jeho posláním do Keni, kde by se stal buď součástí expozice v Národním muzeu Keni v Nairobi, nebo ochránářské expozice v rezervaci Ol Pejeta,“ doplňuje Jan Stejskal, vedoucí zahraničních projektů Safari Parku Dvůr Králové.

Liberecká ZOO dosáhla světového úspěchu při odchovu orla

Liberecké ZOO se jako první na světě podařilo rozmnožit vzácného orla křiklavého pomocí inseminace mraženým spermatem. Zároveň jde o teprve čtvrté mládě tohoto druhu, které se vylíhlo v zajetí v některé ZOO. První se podařilo přirozeně odchovat v ZOO v Rize, další tři jsou z umělého oplodnění a pocházejí z Liberce. Novináře o tom informoval kurátor ptáků liberecké ZOO Jan Hanel. Stejně jako v předchozích dvou případech úspěšného umělého odchovu tohoto orla v Liberci i tentokrát jde o potomka samce z volné přírody, který byl přijat do záchranné stanice kvůli svému trvalému hendikepu, kdy není schopen létat.

Brněnská ZOO a znečištění moří plasty

Brněnská ZOO zprovoznila velmi netradiční akvárium v pavilónu Exotarium. Návštěvníci se mohou na vlastní oči přesvědčit, jak vypadá moře znečištěné plastovým odpadem. V tiskové zprávě to uvedl mluvčí ZOO Michal Vaňáč. ZOO tak chce upozornit na problém, který způsobila lidská činnost. V akváriu s brakickou vodou nejsou jen plastové odpadky, ale také ryby. Konkrétně se jedná o kaložrouty skvrnité a okatce stříbřité. Oba druhy žijí v jihovýchodní Asii, tedy místě, které je znečištěním výrazně postižené.

ZOO Brno je součástí několika projektů, iniciativ a organizací, které na znečištění moří a vod upozorňují.

Pražská ZOO pomáhá australské fauně

Pražská ZOO vybrala na pomoc australským zvířatům zasaženým požáry 22,8 miliónu korun. Částku zveřejnilo vedení zoologické zahrady. Požáry loni na podzim zasáhly hlavně jižní část kontinentu, zemřela při nich podle agentury Reuters taky miliarda zvířat. Část peněz zoologická zahrada do Austrálie poslala na okamžitou pomoc popá-

leným zvířatům, nebo na podporu projektů zaměřených na ohrožené druhy, jejichž situace se kvůli požárům ještě zhoršila. „Asi největší pozornost médií a lidí vzbudili popálení koalové. Solidarita byla obrovská a týkala se i České republiky,“ řekl ředitel ZOO Miroslav Bobek. Do sbírky mohou lidé pořád přispívat.

Humanitární pomoc poslal Austrálii i český stát, šlo o dva milióny korun. V lednu to schválil ministr zahraničí Tomáš Petříček (ČSSD). Českou humanitární pomoc dostaly záchranné a krizové složky v postižených oblastech.

V olomoucké ZOO se narodili lvíčky zlatí

Dvojčata vzácných lvíčků zlatých se narodila v zoologické zahradě na Svatém Kopečku u Olomouce, kde se o potomky pečlivě stará jejich otec. ČTK to řekla sdělila tamní zooložka Jitka Vokurková. Lvíčky zlatí jsou na červeném seznamu ohrožených druhů. V brazilských pralesích jich podle odhadu zoologů žije pouze 3 000. Všechny druhy lvíčků podle Vokurkové patří mezi nejohroženější savce světa. Olomoucká zahrada chová lvíčky od roku 1997. Odchovala už celkem patnáct mláďat. Nyní olomoucká ZOO chová deset lvíčků.

ZOO na Svatém Kopečku patří k nevyhledávanějším turistickým cílům v Olomouckém kraji. ZOO chová na ploše 42 hektarů čtyři stovky druhů zvířat a ošetřovatelé pečují o zhruba 1739 jedinců.

Ornitologové na Písecku zahájili 44. ročník kroužkování ptáků

Poblíž rybníku Řežabinec u Ražce na Písecku začal 44. ročník kroužkování ptáků. Akce je pojmenovaná Acrocephalus, což je latinský název pro rod rákosníků, který má v této lokalitě nejčetnější zastoupení. ČTK to řekl ornitolog Jiří Šebestian. Podle něj má akce význam z několika ohledů. „Z vědeckého hlediska například sledujeme změny u ptáků. Zjednodušeně řečeno středověký člověk měřil v průměru 150 až 160 centimetrů a v současnosti lidé měří 180 centimetrů. Stejně tak se v průběhu doby mění i podoba ptáků, mají například jiné ocasy nebo křídla,“ uvedl. Dodal, že další rozměr akce je edukační.

Akce Acrocephalus trvá deset dní a za její historii ji absolvovala řada dětí, z nichž se následně stali ornitologové nebo přírodovědci. „Ale i těm ostatním pomáhala vybudovat vztah k přírodě,“ řekl Šebestian.

Od roku 1977, kdy se Acrocephalus koná v národní přírodní rezervaci Řežabinec, ornitologové okroužkovali více než 38 tisíc ptáků.

Na Šumavě se šíří invazivní lupina mnoholistá

Na Šumavě se v posledních letech rozšířila invazivní rostlina lupina mnoholistá, která je známá i pod názvem vlčí bob. Vzhledem ke svým vlastnostem omezuje růst původních druhů. Brání jim v růstu například svými velkými listy a tím, že roste brzy na jaře, což omezuje klíčení další flóry. V tiskové zprávě o tom informoval mluvčí šumavského národního parku Jan Dvořák. Tato rostlina je původem je ze západní části Severní Ameriky. Zde nemá proto své přirozené nepřátele a snadno se šíří do vlhčích, chladněj-

ších, ale slunných míst s kyprými půdami. Řadu návštěvníků parku lupina zaujme svým vzhledem. Má výrazně modré květy.

Šumavský národní park redukuje lupinu mnoholytými různými způsoby. Například ji mechanicky vytrhává. S likvidací rostliny pomáhají i zemědělci. Park však na redukci lupiny nepoužívá biocidy, což jsou prostředky z chemických látek nebo mikroorganismů.

V botanické zahradě v Liberci kvete nejmenší i největší leknín

V liberecké botanické zahradě v jednom pavilónu poprvé vedle sebe kvete nejmenší i největší leknín světa. Jde o drobný leknín lázeňský a dominantní viktorii královskou. Šanci vidět otevřený květ u obou tropických rostlin najednou ale mohou návštěvníci jen za špatného počasí.

Viktorie královská totiž obvykle svůj květ otevírá na noc a leknín lázeňský (*Nymphaea thermarum*) vykvetá přes den. Nejmenší a nejzácnější leknín světa je v Liberci novinkou. „Získali jsme ho loni z pražské botanické zahrady v Troji, malé rostlinky a semínka,“ uvedla Půtová. Podle

ní v republice jde o jediné dvě zahrady, které tento leknín mají. Ve volné přírodě se už nevyskytuje. Bahenní rostlinu se podařilo objevit koncem 20. století na jednom místě v africké Rwandě poblíž teplých pramenů. Po odvedení pramenů toto místo vyschlo a leknín vyhytnul.

Vědci našli v pískovných na jihu Čech ohrožené vodní brouky

Vědci a ochránci přírody při biologickém průzkumu tůň v pískovných na Českobudějovicku, Táborsku a Jindřichohradecku našli ohrožené brouky vodomila a potápníčka. Výzkum ukazuje velký potenciál těchto lokalit. ČTK o tom informoval Jiří Řehounek z ekologického sdružení Calla. Podle vědců je zajímavým úkazem především výskyt potápníčka. Pokud tůň v pískovných zůstanou ponechány přírodním procesům, začnou zarůstat, plní se listím a dalším materiálem z okolí. Tím pádem postupně vysychají. „Z takových tůň pak vodní živočichové postupně mizí. Proto ochránci přírody provádějí zásahy, jako je obnova tůň nebo vyřezání náletových dřevin v jejich okolí,“ uvedl Řehounek.

ARCHEOLOGIE

Archeologové na zřícenině hradu Štamberk

Archeologové se po více než padesáti letech vrátili na zříceninu hradu Štamberk u Řásné na Jihlavsku. Kdysi mohutný hrad s přibližně hektarovou rozlohou je zničený zřejmě od poloviny 15. století. Záměrem Mikroregionu Telčsko je lépe hrad zpřístupnit veřejnosti. Čeká ho sanace dochované věže a odhalení zdiva zarostlého vegetací. Úprava Štamberku je součástí akce Regionem renesance proti proudu času, podpořené díky přeshraniční spolupráci s Rakouskem. Okolo šesti miliónů korun má mikroregion na to, aby vybudoval i tři další naučné stezky a vyhlídkové místo nad Urbanovem. Hotovo má být do poloviny roku 2022.

Amatérský archeolog objevil na Hradecku lokalitu z paleolitu

Amatérský archeolog objevil v Královéhradeckém kraji lokalitu starou 20 000 let z období paleolitu. Na návrší Pardědub nad řekou Labe u obce Skalice na Hradecku našel dva artefakty z pazourku, které svědčí o tábořišti z doby lovců mamutů. Nálezce objevil pazourky při povrchovém sběru na poli již před několika lety, před nedávnem je přinesl do muzea. Archeologům není Pardědub neznámou lokalitou, jsou tam zaznamenány nálezy ze zemědělského pravěku a také ze středověku. Tímto nálezem se ale osídlení lokality posouvá dál do minulosti, až do starší doby kamenné.

Poblíž kláštera Kladruby se našly stovky mincí ze 14. století

Poklad stovek zlatých a stříbrných mincí ze 14. století našel koncem března chodec v lese nedaleko kláštera Kladruby

na Tachovsku. Nález mimořádné hodnoty je v západních Čechách ojedinělý. Zda jej v lese v mělké skrýši pod plochým kamenem ukryl zástupce kláštera, nebo třeba lupič, pravděpodobně nelze určit. Poklad obsahoval mimo jiné 92 zlatých mincí o váze 325,88 gramů. Nálezce našel mince zcela náhodně při procházce lesem na Stříbrsku. Všiml si místa rozrytého divokými prasaty. Na povrchu leželo několik stříbrných a jedna zářící zlatá mince.

Bronzové náramky v Modřanech

V pražských Modřanech stály zemědělské usedlosti a vesnice už v pozdní době kamenné. Potvrdil to výzkum archeologů ze společnosti Archeo Pro v místech začínající bytové výstavby. „Výjimečným nálezem, při záchranných výzkumech naprosto ojedinělým, je bronzový poklad – šest litých náramků s rytou ornamentální výzdobou, které byly uloženy pohromadě v malé jamce,“ uvedl archeolog a ředitel společnosti Archeo Pro Michal Bureš. Dodal, že náramky pravděpodobně pocházejí z přelomu 14. a 13. století před naším letopočtem. Našly se také zlomky keramických nádob, bronzový rybářský háček nebo spona ze slitiny mědi, která sloužila ve 3. století po Kristu k sepnutí oděvu. Praha 12 byla podle dostupných informací osídlena v minulosti i Kelty.

Zlínské muzeum získalo soubor zlatých mincí z 16. a 17. století

Pracovníci Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně převzali soubor zlatých mincí, 74 dukátů, z nichž nejstarší pocházejí z první třetiny 16. století. Jde o unikátní archeologický nález, náhodně objevený v lesnaté oblasti Hostýnských vrchů. Soubor mincí původně uložených v nádobě se našel těsně pod povrchem země. Pochybný nálezce patří k okruhu

muzejních spolupracovníků, kteří už opakovaně rozšířili archeologické sbírky muzea o cenné nálezy. Archeologové udělají na místě nálezu výzkum, aby ověřili a zdokumentovali okolnosti nálezu, případně dohledali další mince.

Jde o nález nevyčísitelné hodnoty, ve Zlínském kraji jeden z nejcennějších za několik poslední dekad. Nejmladší z mincí, zobrazující císaře Ferdinanda II. Habsburského, spadají do dvacátých let 17. století, do období počátků třicetileté války. Soubor obsahuje také ražby z prostředí Osmanské říše. Poklad teď čeká odborné očištění a podrobný výzkum.

Archeologové na Pohansku našli čtyři hroby z období Velké Moravy

Hroby čtyř lidí pohřbených mimo obvyklé pohřebiště odhalili antropologové při výzkumu poblíž zámku Pohansko na Břeclavsku. Ostatky budou v laboratořích zkoumat antropologové. Jde o hroby z 9. století. Jeden z hrobů je zajímavý tím, že se nachází v sídlištní jámě. Místo bylo nejprve používané v běžném životě, poté bylo využito jako místo pohřbu. Nález a prozkoumání hrobů je výsledkem čtyřtýdenního průzkumu, na kterém studenti antropologie plnili svou povinnou praxi.

Proč byli někteří obyvatelé velkomoravského hradiště pohřbeni mimo pohřebiště poblíž kostelů, zatím není jas-

né. Aktuální teorie archeologů předpokládá, že šlo buďto o nesvobodné lidi, nebo o lidi, kteří nebyli křesťané. Konkrétní důkazy ale zatím chybí.

Vědci místo prohledávají od roku 1958. Velkou pozornost si vysloužilo už krátce po začátku prací, kdy zde byl objeven velkomoravský kostel a řada hrobů s bohatými nálezy šperků, drahých kovů, mečů či ostruh.

Archeologové našli v bývalé škole v Kutné Hoře středověkou studnu

Osm metrů hlubokou středověkou studnu a další pozůstatky starší zástavby našli archeologové při záchranném výzkumu v bývalé škole v ulici Na Náměti v Kutné Hoře. Město chce budovu přestavět na kulturně vzdělávací středisko a knihovnu. Projekt je vzhledem k archeologickým nálezům nutné upravit.

Podle Filipa Velímského z Archeologického ústavu Akademie věd v Praze výzkum přinesl velké množství materiálu a informací k vývoji této městské parcely od založení Kutné Hory až do současnosti. Jde například o keramiku, artefakty z kostí nebo kovu, mince a podobně. Archeologové našli také doklady o někdejší těžbě stříbra, pravděpodobně jde o zbytky těžebních šachet a úpravárenských a zpracovatelských objektů.

DOPRAVA

Pražští zastupitelé schválili stavbu lanovky z Podbaby do Bohnic

Pražský dopravní podnik (DPP) postaví lanovou dráhu z Podbaby do Bohnic. Lanovka má za úkol zajistit přímé propojení mezi Prahou 8 a Prahou 6 do doby, než vznikne plánovaná tramvajová trať. Podle odhadů má vyjít na 1,5 miliardy korun a mohla by být v provozu v roce 2025. I když jsou Bohnice vzdušnou čarou od Prahy 6 nedaleko, neexistuje mezi nimi přímé spojení veřejnou dopravou. Většina lidí podle schváleného materiálu jezdí metrem přes centrum, což je podle vedení města nepohodlné a zatěžuje to dopravní systém.

Dlouhodobě se plánuje propojení obou městských částí tramvajovou tratí. Ta nicméně zřejmě vznikne až za desítky let, protože před její stavbou má město v plánu postavit trati napojující bohnické sídliště na metro v Kobylisích a spojující Podbabu a metro Dejvická se Suchbalem. Dále bude nutné vybudovat nový most přes Vltavu a prorazit tunel skálou z Troji do Bohnic. S ohledem na to vedení magistrátu přišlo s plánem, že před stavbou tramvaje postaví lanovku s životností asi třicet let, která zajistí chybějící spojení.

Problémy se stavbou D1 u Přerova

Proti změně územního rozhodnutí na stavbu posledního úseku dálnice D1 z Přerova do Říkovice bylo podáno několik žalob. Podala ji například organizace Děti Země i někteří obyvatelé Dluhonic u Přerova, v jejichž blízkosti trasa rychlostní komunikace vede. Žaloby ale nemají odkladný

účinek a příprava této důležité dopravní stavby bude pokračovat. Soud ovšem může územní rozhodnutí zrušit. Pokud soud žalobám nevyhoví, mohla by být stavba této části D1 zahájena nejdříve příští rok v červenci či srpnu.

Poslední úsek D1 odvede automobilovou dopravu z Přerova, kde nyní řidiči denně čekají desítky minut v dlouhých kolonách. Jeho stavba musí začít nejpozději v roce 2021, kdy pro ni končí výjimka z EIA.

Železniční doprava v Česku roste

Železniční doprava v Česku každoročně narůstá, zejména v posledních pěti letech. Loni osobní i nákladní dopravci najezdili dohromady téměř 175 miliónů vlakokilometrů. Za posledních pět let se tak na kolejích ujetá vzdálenost zvýšila téměř o desetinu. Osobní dopravci loni přepravili více než 194 miliónů cestujících, oproti roku 2015 o 18 miliónů více. Roste především osobní doprava. Zároveň se zvyšuje i počet dopravců. Vyplývá to z výročních zpráv Správy železnic. K růstu přispívá zejména velký zájem cestujících i liberalizace dopravy, která se v osobní dopravě projevuje zejména na trati mezi Prahou a Ostravou, případně z Prahy do Brna.

Podle některých expertů může houstnoucí doprava být jednou z příčin chyb na železnici. V poslední době se na železnici stalo několik velkých nehod, dvě z nich na trase mezi Prahou a Kolínem, která patří k nejexponovanějším a nejzabezpečenejším v Česku. Podle předběžných zpráv z vyšetřování byly příčinami nehod lidské chyby. Stát proto plánuje zintenzívnění kontrol práce strojvedoucích.

Stát plánuje investovat do zabezpečení železnice desítky miliard

Stát chce v příštích minimálně deseti letech investovat do budování zabezpečovacího systému ETCS na železnici 5 miliard korun ročně. Další dvě miliardy korun za rok chce dát na instalaci zabezpečovacího systému do vlaků. Další opatření pro zvýšení bezpečnosti by měly směřovat na zajištění železničních přejezdů, mostů a také úpravy legislativy pro kácení stromů u kolejí. Po jednání komise pro bezpečnost na železnici to uvedl ministr dopravy Karel Havlíček (za ANO). Komise vznikla v reakci na sérii nehod na železnici.

Stát dá letos na opravy nádraží přes dvě miliardy korun

Stát letos investuje do oprav nádraží 2,1 miliardy korun. Nyní opravuje 63 nádražních výpravních budov, například v Přerově, v Letohradu, Šternberku, Chebu nebo v Lysé nad Labem. Začínají rekonstrukce v Plzni i Pardubicích. Loni šlo do oprav nádraží přes 1,5 miliardy Kč. Při slavnostním zahájení oprav českobudějovického nádraží to řekl ministr dopravy Karel Havlíček (za ANO) a generální ředitel Správy železnic Jiří Svoboda.

Správa železnic začala opravovat památkově chráněnou výpravní budovu v Českých Budějovicích z roku 1908 letos v červnu. Práce potrvají dva roky, náklady budou 689,4 miliónu korun bez daně. Vznikne i nový vchod z Lanovy třídy, tím se odlehčí pohyb cestujících před nádražní budovou a zvýší jejich bezpečnost.

Stát podle kontrolorů zanedbává údržbu a opravy silničních mostů

Stát zanedbává kontroly, údržbu a opravy silničních i dálničních mostů. Vyplývá to z prověrky, jejíž výsledky zveřejnil Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ). Například ani po třinácti letech od uzákonění nevznikla povinná evidence cest. Stát také dlouhodobě neřeší závady části mostů, a to až do té míry, že některé musely být strženy. Ministerstvo dopravy v reakci na zprávu NKÚ odkázalo na tiskovou konferenci, při níž ministr dopravy Karel Havlíček (za ANO) oznámil, že nechá provést audit hospodaření se všemi 24 300 železničními a silničními mosty v Česku. Silničních a dálničních mostů je v Česku zhruba 17 500, část ve správě státu a část spravovaná kraji. Ve špatném až havarijním stavu je podle NKÚ asi pětina mostů.

Kontrola podle úřadu ukázala, že stát nemá přehled, v jakém stavu mosty skutečně jsou. „Neexistuje ani jednotný systém pro evidenci stavu mostů, plánování jejich oprav a objemu financí, které jsou na ně potřeba,“ uvedl NKÚ. Ačkoli ministerstvo dopravy má už od roku 2007 ze zákona povinnost vést centrální evidenci pozemních komunikací, stále nevydalo příslušný prováděcí předpis. Před třinácti lety utratilo 2,7 miliónu korun za návrh vyhlášky a vytvoření internetové aplikace. Vyhlášku ale podle kontrolorů nevydalo a aplikaci nevyužilo.

„Uděláme spolu s ČVUT velký audit, jak který kraj hospodaří s mosty, ale také jak probíhá kontrola mostů Ředitelstvím silnic a dálnic nebo Správou železnic. Chceme si to zmapovat a zavést opatření, vytvoříme speciální komisi,

kteřá bude řešit financování oprav,“ řekl ministr Havlíček. Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD) uvedlo, že zákonné povinnosti týkající se evidence, prohlídek a správy mostů plní. Podle ŘSD se za posledních šest let zvýšil objem peněz vydaných na prohlídky a diagnostiku mostů z jednotek miliónů korun až na několik desítek miliónů. Letos chce provést opravy zhruba 100 mostů.

ČD vypsalý soutěž na nákup 90 elektrických lokomotiv za 9 miliard Kč

České dráhy (ČD) vypsalý soutěž na nákup 90 moderních elektrických lokomotiv s rychlostí do 200 kilometrů za hodinu. Jezdit budou na vnitrostátních i mezinárodních tratích. V provozu budou nejdříve za tři roky. ČTK o tom informovala mluvčí dopravce Gabriela Novotná. Nákup už na začátku května odsouhlasil řídicí výbor podniku, cena lokomotiv by měla být zhruba devět miliard korun. ČD v první etapě nakoupí 40 lokomotiv, na další se bude vztahovat opce. „Zajistí naši dlouhodobou konkurenceschopnost na středoevropském železničním trhu a nahradí dosluhující stroje ze sedmdesátých let. Ty už nemá cenu modernizovat ani vybavovat systémem ETCS, na který v blízké době přejde naše železnice na hlavních koridorech,“ uvedl generální ředitel Českých drah Václav Nebeský. Vedle evropského zabezpečovacího systému ETCS budou nové stroje vybavené národními systémy pro provoz v České republice, Německu, Rakousku, na Slovensku, v Maďarsku a Polsku. „Posílíme také náš park o vozidla, která mohou naplno využít současnou i budoucí rychlost koridorů u nás a v zahraničí, tedy 160 km/h i chystaných 200 km/h,“ podotkl Nebeský. Vítěz soutěže bude pro ČD rovněž deset let zajišťovat údržbu lokomotiv s opcí na další pětileté období.

Aplikace Českých drah bude varovat strojvůdce před jiným vlakem

České dráhy (ČD) začaly testovat mobilní aplikaci, která upozorní strojvůdce na to, že na trati se pohybuje jiný vlak. Připomeneme také, aby se hlásil dispečerovi. Aplikaci chtějí ČD od září nasadit na všechny tratě bez zabezpečení, na kterých jezdí, řekl novinářům generální ředitel ČD Václav Nebeský. České dráhy tak reagují na nehody z posledních týdnů, včetně tragické nehody u Perninku na Karlovarsku, při které zemřeli dva lidé. Právě trať z Karlových Varů do Potůčků bude jedna u těch, kterých se bude aplikace testovat. Mobilní aplikace funguje na principu sdílení dat o poloze z navigačních satelitů (GPS) a bude součástí tabletů, kde má každý strojvedoucí všechny pokyny pro danou trasu. V Česku je asi 60 tratí, na kterých není elektronické zabezpečení.

Drážní inspekce hlásí za červenec rekordní počet incidentů na české železnici. Řešila celkem 135 mimořádných událostí, což je skoro o třetinu více než v předchozím měsíci. Podle inspekce jde o nejhorší výsledek za posledních pět let. Přibýlo nehod na přejezdech, stejně jako střetů s auty. Nehody přibývají v posledních letech pravidelně. Stát chce kvůli tomu navýšit investice do zabezpečení a také zpřísnit kontroly strojvůdců. Incidenty na železnici byly v červenci velkým tématem. Při všech železničních nehodách zemřelo 28 lidí, dalších 55 bylo zraněno, což je nejvíce během letošního roku.

Pražská integrovaná doprava bude mít jednotný šedočervený design

Autobusy, tramvaje, příměstské vlaky i soupravy metra zapojené do Pražské integrované dopravy by měly mít v budoucnu jednotný šedočervený design, a to jak na území Prahy, tak Středočeského kraje. Návrh grafického studia superlative.works, který uspěl v loňské soutěži, schválili pražští radní. Prozatím by se měl design otestovat na některých vozech dopravního podniku, po schválení kompletního designového manuálu by se vozy neměly přebarvit plošně, ale jen nově pořizovaná vozidla nebo při opravách či výměně polepů. Vedení města plán zdůvodňuje zejména tím, že se systém PID postupně rozšiřuje do Středočeského kraje a spolu s tím je vhodná doba na sjednocení podoby vozů v celém systému, aby bylo jasné na první pohled, že v daném dopravním prostředku platí jízdenka PID.

Podle náměstka primátora Adama Scheinherra (Praha Sobě) plán neznamena žádná náklady navíc. „U stávajících

dopravních prostředků bude lak nahrazován při velkých rekonstrukcích a hlavně při doplňování vozového parku – nákupu nových dopravních prostředků, kde by stejně k polepům a lakování docházelo. Projekt tak nepřinese náklady navíc. Naopak, díky ekonomičtější variantě menšího počtu barev, které jsou odolnější vůči běžnému provoznímu znečištění, věříme, že přinese úspory. Náklady na soutěž a vytvoření grafického manuálu byly 1 940 000 korun, další realizace nebude stát nic navíc,“ uvedl.

Několik dat

23. 9. 1875 – zahájila provoz první pražská tramvaj (koňka).

7. 11. 1980 – byla otevřena trasa C 2 pražského metra, stanice Roztyly, Chodov, Opatov, Háje.

8. 11. 1980 – byl dokončen poslední úsek dálnice Praha – Brno – Bratislava v celkové délce 317 km.

2. 11. 1985 – byla uvedena do provozu trasa B pražského metra, vedla z Florence na Smíchovské nádraží.

Vláda schválila pandemický plán

Návrh pandemického plánu bol Pandemickou komisiou vlády SR koncipovaný už koncom júla, no výhľadom na väčšie množstvo pripomienok zo strany ministerstva školstva a ministerstva zdravotníctva ho komisia neschválila. Plán má viac ako 85 strán a jeho súčasťou je nielen postup jednotlivých rezortov a samospráv v prípade šíriacej sa druhej vlny, ale aj postup v prípade možného očkovania. Opatrenia teda budú odteraz jasne a vopred dané. Plán bude okrem toho slúžiť aj v prípade výskytu ďalších pandémie dýchacích ochorení, ktoré by sa mohli časom objaviť. „Žiaľ, druhú vlnu pandémie ochorenia COVID-19 tu už máme. Nielen v našej krajine, ale aj v okolitých krajinách postupne stúpajú počty nakazených. V našej krajine je nárast druhej vlny ešte dobrý, situácia je pod kontrolou,“ uviedol minister zdravotníctva Marek Krajčí s tým, že v okolitých krajinách je situácia o niečo horšia. Komisia preto navrhuje zvolanie odborného konzília, ktoré by monitorovalo epidemiologickú situáciu v zahraničí a prehodnotilo bezpečnosť v jednotlivých krajinách. Minister Krajčí sa nateraz nevedel vyjadriť k prípadnému, opätovnému zatváraniu hraníc, nakoľko je to rozhodnutie v rámci zahraničných vzťahov, a teda bude konzultované i s ostatnými rezortmi. „Nie je jednoduché si povedať, že sa tu teraz zavrieme,“ uviedol minister. Momentálne však komisia neodporúča v posledných augustových týždňoch cestovať do zahraničia. „Sme v druhej vlny a len od nás bude závisieť, akú budeme mať krivku a koľko ľudí to zasiahne,“ povedal minister.

Výuka na školách od jesene s obmedzeniami

Príchodom pandémie bolo riziko nakazenia novým koronavírusom od marca vysoké a žiaci a študenti sa na niekoľko mesiacov museli uspokojiť s online alebo domácou výukou. Vďaka týmto opatreniam mohla väčšina študentov netradične, ale relatívne bezproblémovo ukončiť jarný semester a absolvovať i skúšky online. Najväčšou otázkou pre študentov je, či sa na ďalší zimný semester môžu vrátiť

do prednáškových sál, alebo bude výučba naďalej prebiehať diaľkovo. Univerzita Komenského v Bratislave je pripravená na väčších fakultách, alebo na fakultách s veľkým počtom zahraničných študentov, pristúpiť ku kombinovanej výuke, čiže čiastočne online. „Návrat do úplne normálneho režimu by bol ideálny, no vzhľadom na vývoj situácie v Európe sa pravdepodobne musíme pripraviť na obmedzenia,“ uviedla hovorkyňa univerzity Lenka Miller.

Slovenská technická univerzita v Bratislave plánuje pokračovať v režime štandardnej prezenčnej výuky. Vedenie bude pozorne sledovať vývoj pandemickej situácie.

Deti na základných a stredných školách sa budú učiť opäť v triedach, a teda je aj väčšie riziko šírenia ochorenia COVID-19. Minister zdravotníctva informoval, že na prerokovanie predloží odporúčanie, aby rodičia dávali pri nástupe detí do školy či škôlky čestné vyhlásenie o ich bezinfekčnosti. V tomto vyhlásení by bolo uvedené, že ich dieťa nebolo za posledných 14 dní kdekoľvek v zahraničí a ani sa nezúčastnilo hromadných podujatí s počtom viac ako 100 ľudí alebo táborov s medzinárodnou účasťou. V ostatných prípadoch, by muselo dieťa s rodičom ostať v karanténe, čím by sa mu posunul začiatok nástupu do školy či škôlky. Nastúpiť by mohlo, až keď bude isté, že je zdravé, teda buď uplynutím 14 dňovej karantény, alebo negatívnym PCR testom. Minister školstva chcel, aby sa podpisovalo čestné vyhlásenie, v ktorom by rodič vyhlásil iba to, že jeho dieťa nemá žiadne príznaky akútneho ochorenia. Takéto potvrdenie podľa neho využívali aj v závere školského roka 2019/2020. Presný obsah prehlásenia rozhodne až ministerstvo zdravotníctva.

Slovensko vyhostilo troch ruských diplomatov

6. augusta vyhostilo Slovensko troch ruských občanov, ktorí na území Slovenska oficiálne pôsobili ako diplomati. Premiér Igor Matovič potvrdil, že držiteľia diplomatických pasov boli príslušníkmi ruských tajných služieb. Vyhostenie osôb je v spojitosti s minuloročnou vraždou bývalého česenského povstalec a údajného agenta gruzínskej vlády v Berlíne, v ktorej mali figurovať ruské tajné služby a kto-

rej spolupáchateľ sa dostal do Únie vďaka slovenským vízám. Trojica musela opustiť krajinu do 13. augusta.

Exprezident Kiska odchádza z politiky

Najmenšiu parlamentnú stranu Za ľudí povedie Veronika Remišová. V súťaži o pozíciu vedúcej strany porazila svojho straníckeho kolegu a primátora Hlohovca Miroslava Kollára. Remišová získala hlasy 76 straníkov, jej oponent získal 33 hlasov. Líderka sa po zvolení poďakovala najskôr exprezidentovi Kiskovi: „Andrej, ďakujem.“ Zakladateľ strany totiž oficiálne oznámil svoj odchod z politiky pre zdravotné dôvody. Svojej nasledovníčke zaželal veľa úspechov. Exprezident sa tiež poďakoval aj Miroslavovi Kollárovi. Veronika Remišová chce stranu viesť rovnakým smerom ako Kiska. „Chcem, aby tá vízia, ktorú Andrej nastavil, žila ďalej,“ uviedla Veronika Remišová. Zo subjektu mieni vybudovať modernú, európsku, stredovú stranu. „Aby sme boli rozumnou, slušnou silou v slovenskej politike. Myslím si, že takáto stredová alternatíva na politickej scéne nie je a sme jediná takáto alternatíva,“ dodala predsedníčka Za ľudí Veronika Remišová.

Nezhody ohľadom výstavby spalovne rádioaktívneho materiálu

Likvidáciu rádioaktívnych materiálov (RAO) má na starosti štátna Jadrová a vyraďovacia spoločnosť (JAVYS), pričom v špecializovanom pracovisku v Jaslovských Bohuniciach sa časť spaluje. Predstavitelia JAVYS-u tvrdili, že zo zahraničia sa k nám vozí takzvané inštitucionálne RAO, čiže odpad vznikajúci v medicíne či priemysle. No na Slovensku skončili aj rádioaktívne savé látky zo zatvorenej talianskej jadrovej elektrárne Caorso. Podľa dostupných informácií ich Taliansko dlhodobo nebolo schopné vyviezť či zlikvidovať. V roku 2015 Caorso navela uzavrelo dohodu práve s JAVYSom. „Zmluva bola podpísaná dňa 9. 6. 2015 štatutárnymi zástupcami talianskej spoločnosti Sogin, S. p. A., a konzorcia spoločností Jadrovej a vyraďovacej spoločnosti, a. s., a talianskej spoločnosti Ansaldo New Clear,“ povedala hovorkyňa JAVYS-u Miriam Žiaková. JAVYS tvrdil, že v starej slovenskej spalovni doposiaľ zlikvidovali necelých 70 ton talianskeho rádioaktívneho odpadu. Podľa aktivistov, ktorí bojujú proti novej spalovni, sa u nás má na základe kontraktu zlikvidovať až 865 ton. Zmluva za 37 miliónov eur platí do konca roka 2023 a vyžaduje si výstavbu novej spalovne. Aký bude konečný profit pre Slovensko, zatiaľ nie je jasné. Budovanie novej spalovne bude štát stáť niekoľko miliónov eur. Nie je vylúčené, že sa odpad z Talianska bude dovážať i v budúcnosti. Strana premiéra Matoviča OLaNO sa proti dovozu zahraničného odpadu zďaleka nestaví tak negatívne, ako v opozičných časoch. Ministerstvo zdravotníctva na otázku, kedy minister Krajčí zakáže dovoz rádioaktívneho odpadu na Slovensko, k 15. 8. neodpovedal.

PODUJATIA

Tradičný trnavský jarmok 2020

17. 9. 2020 – 20. 9. 2020

Ak sa Trnavčanov niekto spýta, aké je najväčšie podujatie v meste, len málokedy dostane inú odpoveď ako Tradičný

trnavský jarmok. Remeselníci, stredovek, koncerty, kolotoče, burčiak, cigánska a mnoho ďalšieho! Jedným z najvýznamnejších kultúrno-spoločenským podujatím mesta Trnava je veľkolepý Tradičný trnavský jarmok, ktorý je návratom k tradíciám dávnych miestnych trhov. Neoddeliteľnou súčasťou jarmoku sa stalo aj obľúbené podujatie Stredovek pod hradbami. Tradičný trnavský jarmok predstavuje návrat k tradíciám dávnych miestnych trhov dôležitých pre život a rozvoj mesta Trnava, na konanie ktorých udelil právo samotný kráľ Belo IV. V Trnave sa pravidelne konalo osem veľkých trhov, ktoré sa neskôr transformovali na výročné trhy. Počas jarmočných dní lákajú do Malého Ríma mnohých návštevníkov predovšetkým ukážky ľudových remesiel – práce šikovných rúk kováčov, drotárov, šúpoliarok, rezbárov, či medovníkárov. Samozrejme nebudú chýbať ani tradičné jarmočné dobroty – lokše, husacina a burčiak, ba ani kolotoče či bohatý sprievodný kultúrny program na Trojičnom námestí.

Skalické dni 2020

18. 9. 2020 – 19. 9. 2020

Srdečne Vás pozývame na návštevu Skalice počas Skalických dní. Festival v dnešnej podobe predstavuje množstvo tradícií, hudby, tanca, výstav, športových podujatí a zábavy pre všetky vekové kategórie. Za jeho minulosť môžeme považovať oslavy, ktoré sa v meste konali pri príležitosti povýšenia Skalice na slobodné kráľovské mesto spolu s veľkým remeselným jarmokom. Od tej doby sa veľa vecí postupne menilo, veľa pribudlo a obec sa snaží i dnes zachovať časť histórie a tradícií v podobe jarmoku, historických programov, sprievodu a podujatí. Predstaviť Skalicu so všetkými jej pamiatkami v dnešnom tvare, poukázať na to minulé a zároveň vnášať nové moderné prvky, čo súčasného návštevníka zaujíma. Určite si oddýchnete, zabavíte sa a odnesiete si množstvo krásnych zážitkov a snád i kúsok atmosféry dávnej minulosti.

Vinobranie Pezínok 2020

18. 9. 2020 – 20. 9. 2020

Tradičné oberačkové slávnosti. Pestrá ponuka gastronomických špeciálov s bohatým kultúrnym programom. História podujatia: Prvé správy o pezinských slávnostiach oberačiek pochádzajú z 13. storočia. Počas hospodárskej recesie na prelome 19. a 20. storočia sa začiatky oberačiek slávil iba vo viechach. V roku 1934 mestská rada rozhodla o obnovení pezinských vinobraní. Tesne pred 2. svetovou vojnou sa táto tradícia prerušila a až v roku 1958 sa začali organizovať nové malokarpatské vinobrania. Do roku 2004 sa v ich zabezpečovaní striedali Pezínok s Modrou. Od uvedeného roku sa usporadúvajú v Pezínku každoročne.

Bučové slávnosti Zohor 2020

10. 10. 2020

Srdečne pozývame všetky deti a ich rodičov na Bučové slávnosti, ktoré sa budú konať pod záštitou starostu v sobotu 10. októbra v kultúrnom dome v Zohore. Súťažné kategórie:

- Najlepší tekvicový koláč (sladký, slaný);
- Najkrajšie vyrezávaná buča;
- Najväčšie bučové jadierko;
- Atypická zelenina a ovocie;
- Najväčšia buča.

Program:

- 10:00-12:00 tvorivé dielne v spolupráci s Materským centrom Motýlik
 14:30-16:00 odovzdávanie exponátov
 16:00 hlavný program (maľovanie na tvár, súťaže, lampiónový sprievod, vyhodnotenie súťažných kategórií a prekvapenie).

Za odovzdané dielo dostane každé dieťa lampión a odmenu. Na dobrú náladu bude hrať detská hudobná skupina Vega. O občerstvenie bude postarané.

Krumpolový deň a súťaž v jedzení krumpolových puacek 2020 Sološnica – 13. ročník 19. 9. 2020

Veľmi atraktívnou je „Súťaž v jedzení krumpolových puacek“, pričom víťaz sa v tomto roku zapíše do Knihy slovenských rekordov! Súťaž trvá 15 minút a jedáci majú k plakám 2 dcl vody. Prihlásiť do súťaže sa môžete do 19. 9. 2020 na Obecnom úrade v Sološnici osobne, alebo na tel. č. 0948 279 269, e-mail: obec@solosnica.sk.

Jablkové hodovanie Modra 2020 – 13. ročník 10. 10. 2020

Jablká budú už tradične prvý októbrový víkend vo viacerých mestách, mestských častiach a obciach bratislavskej župy v centre pozornosti. Začne sa totiž obľúbené Jablkové hodovanie® a pre všetkých milovníkov tohto zdravého ovocia je to doslova sviatok. Podujatie je oslavou jablka a produktov, ktoré sa z nich dajú vyrobiť. Od sladkých aj slaných koláčov, cez netradičné polievky, kompóty až pojablčné mušty. Návštevníci môžu ochutnať aj samotné čerstvo pozberané chutné jablká od miestnych pestovateľov.

Potulky po bratislavských vínnych pivniciach 2020 – 3. ročník 9. 10. 2020 – 10. 10. 2020

Zúčastní sa ho takmer 40 vinárov z tých mestských častí Bratislavy, kde sa podnes pestuje vinič a dorába víno: Devín, Nové Mesto, Rača, Vajnory. Na trase podujatia bude premávať bezplatná kyvadlová doprava Shuttle busmi. Podujatie je v spolupráci s dotknutými mestskými časťami, vinohradníckymi spolkami a s finančnou podporou BSK. Cieľom podujatia je oživiť a podporiť vinohradnícku a vinársku tradíciu Bratislavy-Prešporku v Malokarpatskej oblasti. Potulky predstavujú skĺbenie zmyslov pri degustácii kvalitných bratislavských vín v spojení s poznaním vinohradníkov, zaujímavých ľudí a tiež chutí a vôní špecialít miestnej gastronómie. Je nielen o víne, ale aj o stretnutiach s vinohradníkmi, ktorí vedú so zánietením porozprávať o svojej tvrdej a namáhavej práci vo vinohradoch, o nástrahách v boji s prírodou a škodcami, ale najmä o kvalitách, chuti farbe a vôni svojho vína.

ČÍTANIE PRE MALÝCH I VEĽKÝCH

Dominik Dán: *Klcko zmijí* (Slovart, 2020)

Zatknúť a usvedčiť páchatela trestného činu vraždy je ťažká práca aj pre odborníkov z oddelenia vražd. Do cesty sa občas postaví nedostatok použiteľných stôp z miesta činu, neochota svedkov vypovedať, neochota svedčiť na súde, ďalšie nepredvídateľné okolnosti. Najhoršia zo všetkého je zrada z vlastných radov, tlak pokrivených nadriadených

funkcionárov, ktorým vidina ľahkého zisku zatemnila mozog, vymazala elementárne princípy slušnosti a korektnosti. Tak to bolo aj v prípade dvoch vražd, ktoré spolu zdanelivo nesúviseli. Neznámy strelec popravil doma v posteli okresného prokurátora a o dva dni neskôr kandidáta na starostu okrajovej mestskej časti. Korupčná aféra okolo zavraždeného prokurátora dostane jasnejšie kontúry, až keď sa detektívom podarí nájsť dobre schovanú prokurátorovu asistentku. Od jej výsluchu naberie vyšetrovanie novú smer, ktorý musia detektívi z oddelenia vražd pred nadriadenými tajiť. Podozrenie, že im niekto zhora pozerá na prsty a snaží sa s nimi manipulovať, prerastie v istotu. Detektív z oddelenia vražd Richard Krauz tuší, že priamy úder na skorumpovaných papalášov im dá riadne zabráť a riešenie záhady dvoch beštiálnych vražd bude bolestivé.

Mikuláš Sliacky: *Pekelný raj* (Ikar, 2020)

Slovami autora: Som rád, že som niečo stihol, že sa mi podarilo prejsť za poznaním a dobrodružstvom všetky kontinenty okrem Antarktídy. Ale jeden kontinent milujem navyše a stále sa tam vraciam. Je to Afrika. O nej som napísal a nafotil túto knihu. O Afrike, najmä čiernej, na juh od Sahary. O jej stále ešte nespútanej prírode a živloch, o divo a slobodne žijúcich zvieratách, o obdivuhodných, krásnych ľuďoch a ich spôsobe života, ktorý sa snažia uchovať. O starobyklých kultúrach Krovákov a Pygmejov, o ktorých vieme máločo, o prastarom kresťanstve etiópskych Amharov, o rastafariánoch s dredmi, o nevrlych kočovných Afaroch, ktorých psy vedú v nekonečnej púšti nájsť vodu. O vymierajúcich horských gorilách na úbočí sopky, ku ktorým pocítite príbuzenský vzťah. O slonoch v delte Okavango, čo utvorí okolo spiacieho sloníčaťa nepreniknuteľnú hradbu. O hyenách, levoch a ich vzájomnej nenávisti. O kmeňoch na rieke Omo, kde chlapi a ženy žijú oddelene, mladí muži behajú po chrboch býkov, pasú ovce nahí, namiesto odevu majú na pleci samopal a ideálom ženskej krásy je tanier v ústach. Poďte so mnou do divokých končín Etiópie, Džibutska, Botswany, Ugandy, Rwandy, Namíbie, na Kapverdské ostrovy, na Zanzibar, do Zambie, Kene, Tanzánie. Porozprávam a ukážem vám, čo som tam za tie roky videl a zažil.

Roman Horec: *Trianon – triumf a katastrofa* (Marenčin PT, 2020)

4. júna 1920 bola podpísaná Trianonská mierová zmluva, ktorá dala bodku za historickým Uhorskom. Zmluva priniesla strednej Európe protichodné očakávania a pocity. Na jednej strane radosť spojenú s veľkými nádejami, na druhej obavy, pocit krivdy a osudovej katastrofy. Trianon stále vyvoláva vášne a snahy po revízii. Tie hovoria o historickej nespravodlivosti, o náprave krívd a spojení rozdeleného národa. Po sto rokoch v nových európskych kontextoch ide už len o politickú mobilizáciu a nezodpovedné účelové politické hry. Kniha mapuje cestu, ktorá priviedla Maďarov k tejto katastrofe a hodnotí ju zo slovenského pohľadu. Vnútorňá politika pred vojnou, agresívne ciele Uhorska počas nej a definitívna porážka štátu viedli k jeho rozpadu a k turbulentným udalostiam roku 1919, keď si Slovensko komplikovane hľadalo cestu k novému štátu a nové nestabilné Maďarsko sa potácalo od ľavicového k pravicovému radikalizmu. V oboch prípadoch pôsobilo ako potenciálna vojenská hrozba, nositeľ aktívnej

propagandy proti svojim susedom, rovnako sa však stávalo obeťou eskalovaných územných aspirácií. Trianon sa javí ako zavŕšenie jednej historickej etapy, súčasne však otvára novú, spojenú s bojom za a proti jeho revízií. Obyčajní ľudia sa stávajú nevinnými obeťami týchto historických procesov a mocensko-politických aspirácií na oboch stranách hranice.

Martin Jurík: Čierny – Triler o pomste (Marenčin PT, 2020)
Blížia sa voľby a osoby spriaznené s členmi odchádzajúcej vlády sa potrebujú zbaviť nepohodlných podnikateľov. V pizzerii Capone v Dunajskej Strede opäť dochádza ku krvavému masakru, tentoraz je vystrieľaná šesťčlenná skupina mafiánskeho gangu Rózsovcov. Avšak medzi dvoma náhodnými obeťami je aj Jana, ktorá v tom čase prežíva manželskú krízu s Adamom. Prípady sa ujíma Adrián, mladý bratislavský kriminalista, Adamov spolužiak a kamarát. S výsledkami je oboznamovaný aj Adam, ten sa však so stavom vyšetrovania nedokáže zmieriť a vezme spravodlivosť do vlastných rúk. Pochmúrny ladený, nervy drásajúci triler o prepletení organizovaného zločinu, podnikateľského prostredia a vysokej politiky, plný napätia, sexu, moci, násillia a neočakávaných odhalení. Dokáže osamelý pomstiteľ napraviť nespravodlivosť?

Tomáš Ďurovka: More (Literárna bašta, 2020)
Pesničkové texty Tomáša Ďurovku po dvadsiatich rokoch skáču dole z klubového pódia v knižnej podobe, ktorú ilustrovala Broňa Schragge. Karikaturista Shooty o knihe: „Mnohé sa zmenilo. V tomto tisícročí už nie je Bratislava temná diera a Ďurovka zakríknutý smutný panáčik stratený za mikrofónom, ale chlap, čo víťazí v bitkách so svojimi démonmi, vysral sa na veci plytké a chce spievať o dobrom. Televízna veža však v odleskoch zapadajúceho slnka neustále štartuje k nebesiam, aj to Figaro stále vonia.“

Leopold Moravčík: Nezbedné príbehy (Perfekt, 2020)
Už pri prečítaní názvu si niektorí dajú otázku, či ide o skutočné príbehy, alebo o autorov výmysel. Vyšetrovateľ by povedal, „prípady sa stali“. Možno iným osobám, ako autor uvádza, možno v inom čase, ale v každom prípade sa udiali v obci, do ktorej sú zasadené. Niektoré sa zachovali vďaka ústnemu podaniu z generácie na generáciu, iné si pamätajú ešte terajší starší obyvatelia Lúčok.

Petra Hederová: Za každú cenu (Mafra Slovakia, a. s., 2020)
Táto kniha je určená ženám, ktoré sú vo všetkých troch stavoch – netehotným, tehotným i snažiacim sa. Hlavná hrdinka príbehu Magdaléna robí všetko preto, aby sa po rokoch manželstva dočkala svojho vytúženého bábätka. Lenže niekedy ani všetko nie je dosť. Magdaléna má vo svojich životných prioritách jasno. Chce svadbu, manžela, no najmä veľkú rodinu. Všetko ide, ako má. Získa perspektívnu prácu, stretne dobrého milujúceho muža a spoločne sa dopracujú k lukratívnemu bývaniu v rodinnom dome. Postupne sa jej darí plniť vytýčené ciele, až na ten jediný, pre ňu najdôležitejší: z neznámej príčiny nedokáže otehotnieť. S Ivanom skúšajú všetky dostupné metódy a spôsoby, ako splodiť dieťa. Magdaléna je tou myšlienkou priam posadnutá. O dieťati sa jej sníva, navštevuje vešticu, je aktívna na webových portáloch pre netehotné, centrá asistovaných reprodukcií pozná naspamäť a neváha odletieť stov-

ky kilometrov do exotiky, aby načerpala pre seba a svoje telo tak potrebný vnútorný pokoj. Tehotné ženy vo svojom okolí prirodzene nenávidí. Nakoniec príde na geniálny nápad. Zrealizovať ho, by však znamenalo zradiť samú seba a čo je horšie, aj svojho manžela. Je túžba po dieťati taká silná, aby to dokázala? „Dieťa je dar z nebies a nebesá reklamácie neprijímajú.“

Nata Sabová: Bezmenná (Sabová Tatiana, 2020)
Bezmenná je historická romanca odohrávajúca sa v stredovekom Uhorsku v 13. storočí za vlády Bela IV. Tak ako vo všetkých doterajších románoch Naty Sabovej i v tomto sa nachádzajú mysteriózne prvky. Duša Bezmennej sa vteľí do mladej šľachtickej Ivon, a tak je nútená žiť jej život so všetkým, čo k nemu patrí, teda aj s vynúteným sobášom s rytierom Štefanom, ktorý ju nenávidí a berie si ju iba kvôli výhodám, ktoré mu manželstvo s ňou prináša. Bezmenná ako Ivon síce na seba musí prevziať povinnosti šľachtickej dcéry a neskôr manželky, ale zároveň sa snaží obhájiť si svoju slobodu, čo v stredovekej patriarchálnej spoločnosti nie je ľahké. Navyše ju mätú city, ktoré začína pociťovať k svojmu manželovi.

Tento román nie je len vyzprávaním príbehu lásky mladej ženy a jej vyrovnávaním sa s úskaliaми, ktoré jej tento cit prináša. Nata Sabová vo svojom románe podáva čitateľom vyobrazenie vtedajšej spoločnosti, ktoré je podložené podrobným štúdiom historických a odborných prameňov o stredovekom Uhorsku. Navyše vám v prílohe ponúka doplnkové informácie, ktoré vám pomôžu oddeliť historickú realitu od autorkinej fikcie.

Adriana Boysová: Mimóza (Ikar, 2020)
Osudy niektorých postáv v poviedkach Adriany Boysovej sa prelínajú. Nejde o nič nezvyčajné, oveľa prekvapujúcejšie je, že autorke sa podarilo prebudiť a oživiť v čitateľovi vlastné spomienky. Akoby niečo podobne láskavé, príjemné, odpudzujúce či smutné sám zažil alebo o niečom podobnom už počul. Adriana Boysová je nesporne talentovaná autorka. S nezvyčajnou úprimnosťou opisuje citový svet svojich hrdinov. Tým, že žije v zahraničí, občas hranice Slovenska tematicky prekráča. Svet je pre ňu otvorený. A ľudia trápia rovnaké problémy: starosti s dospievajúcimi deťmi, nezhody v manželstve, neschopnosť prejavovať city, strach podľahnúť svojej inakosti atď. Autorka neponúka riešenia. Jej hrdinovia si žijú svoj život najlepšie, ako vedia, plní pochybností, otázok, túžob. Váhajú, ktorou cestou vykročiť, s vedomím, že nejestvuje záruka, že smer, pre ktorý sa rozhodli, je správny.

Katarína Mayer – Veronika Bošková: Lóža temnoty (Round Square, 2020)
Mia, nadaná mladá študentka filozofie, má tesne pred štátnicami. Pomocou doktoranda Tibora sa snaží zvládnuť posledné prekážky štúdia. Ten si aj napriek plachosti a miernej rečovej vade začína budovať snubnú kariéru na filozofickej fakulte. Záhľadná pozvánka a zmiznutá študentka však náhle narušia ich pokojný akademický život. Dokážu spoločnými silami vyriešiť tajomnú hádanku? A zvládnu zbesilú cestu historickými uličkami Bratislavy? Do Slovratu ostáva už len pár dní. Keď je túžba po moci riadená egom, tradície sa stávajú nebezpečnými. Tajomné sa zmení na kruté a svetlo sa zahalí do temnoty.

Lucia Baťová: *Poučená životom* (Baťová Lucia, 2020)
Rút Balážová, hoci je mladá, má za sebou ťažký život. Prešla si situáciami, ktoré ju neraz položili na kolená. Odchádza do Kanady, kde chce lepšie spoznať seba samu, nájsť prijatie a odpustenie. Objaví v sebe silu a odvahu, aby sa postavila svojim strachom a samotnej minulosti? Matthew McConelly je charizmatik a ambiciózny, avšak za jeho peknou tvárou sa skrýva mnoho tajomstiev. Zdá sa, že sa už poučil, a je odhodlaný chyby neopakovať. Čo sa, však, stane, keď mu príde do života nové pokušenie?

Michaela Kalamárová: *Ebík a Edko: Nielen ľudské srdce potrebuje lásku* (FemCode)

Ebík a Edko nie je hocijaká rozprávka. Nájdete v nej príbehy zo života mnohých psíkov. Niektorí našli svoj domov po boku ľudí hneď, no niektorí to šťastie nemali. Kniha je určená predovšetkým deťom, ale rovnako i nám dospelým. Naším malým snom je, aby sa dostala do každej rodiny, ktorá zvažuje, že si zaobstará štvornohého kamaráta. Obsah je zameraný na rozvoj detskej empatie, pamäti, zmyslu pre zodpovednosť a taktiež obsahuje zoznam toho, na čo by sme sa mali ako rodina pripraviť, ak sa rozhodneme darovať domov jej novému členovi. Rodičovi pomôže veľmi citlivo vysvetliť deťom, že mať domáceho miláčika je veľká zodpovednosť na niekoľko rokov. Nápad napísať ju je našou reakciou na aktuálnu situáciu opustených a týraných zvierat na Slovensku. Vydavateľstvo sa rozhodlo, že čistý zisk venuje na jej riešenie.

Kol. autorov: *Farma, ktorá nás živí* (Svojtka & Co., 2020)
Odkiaľ pochádza to, čo jeme? Akú úlohu v tom hrajú farmy? Čo obsahuje práca farmára? Sleduj v priebehu celého roka život na farme, ktorá hospodári ekologickým spôsobom, a zisti, ako farmár pestuje čerstvé a chutné potraviny trvalo udržateľným spôsobom. Spoznaj činnosti, ktoré treba na rodinnej farme robiť, rôzne zvieratá, plodiny, stroje a tamojší kolobeh života.

Jaroslava Blažková: *Mačky letia do Kanady* (Buvik, 2020)
Moderný rozprávkový príbeh o tom, ako Mačky letia do Kanady úspešnej slovenskej spisovateľky Jaroslavy Blažkovej vychádza s originálnymi a hravými ilustráciami Martiny Matlovičovej. Jeho hlavné hrdinky, sympatické mačičky Lízička a Princezka, majú celkom ľudské vlastnosti a zažívajú celkom ľudské situácie. Pred cestou sa predsa musia pobaliť, potom ich všeličo prekvapí na letisku i v lietadle, a po pristátí na ne dýchne exotika cudzej krajiny, ktorá sa však ukáže ako nie úplne exotická. Príbeh, podaný s humorom a ľahkosťou, skvelo podčiarkujú vtipné ilustrácie, a tak poteší deti od 5 rokov, ale rovnako aj väčších čitateľov.

Róbert Čemerička – Stanislava Čemeričková: *Ja som Milan* (Snowball, 2020)

Plnofarebná ilustrovaná knižka *Ja som Milan* približuje (nielen) najmenším čitateľom život a odkaz jednej z najväčších osobností nášho národa – Milana Rastislava Štefánika. Krásne ilustrácie ukazujú deťom jeho cestu. Obrazkový príbeh je doplnený textami a Milanovými citátmi, ktoré dokresľujú jeho rozhodnutia a dôležité míľniky jeho života. V knihe je použitý špeciálny typ písma vytvorený pre dyslektikov, ktorý zmierňuje množstvo sprievodných problémov pri poruchách učenia. *Ja som Milan* je prvou publikáciou v sérii Veľkí ľudia z malej krajiny, ktorá si kladie za cieľ inšpirovať príbehmi z minulosti budúcnosť našich detí.

Kol. autorov: *Malý zajačik poráža vírusy* (Svojtka & Co., 2020)

V tejto knižke nájdeme naši najmenší malého zajačika a plno jednoduchých aktivít so vzdelávacím príbehom, ktoré im pomôžu naučiť sa umývať si ruky, dodržiavať osobnú hygienu, správne sa obliekať podľa počasia, upratať dom a umývať si hračky. Všetko musíš ešte správne vyfarbiť, spojiť a nalepiť samolepky na tie správne miesta. Tak rýchlo, pusť sa spoločne s malým zajačikom do učenia!

DMN

Sokolské cvičení

Zda a za jakých podmínek začne pravidelné sokolské cvičení, bude rozhodnuto na záříjové župní schůzi. Toto rozhodnutí bohužel padne až po uzávěrce našeho časopisu.

MORAVSKÉ HODY,
na které srdečně zve
Sokolská jednota XII/XV,
se budou konat na nové adrese
ve farním sále St. Antonskirche,
Antonsplatz 21, 1100 Wien
17. října 2020

Info: jar.hovorka@gmx.at
tel. 0699/12 68 12 46

Ze sokolské historie

8. října 1940 – Gestapo zahájilo akci Sokol, masový úder proti české tělovýchovné organizaci Sokol, kdy došlo k zatčení členů vedení, župních funkcionářů i části členstva sokolských jednot. Postiženo bylo asi 1 500 sokolů, většina byla poslána do koncentračních táborů.

12. října 1940 – Česká obec sokolská byla rozpuštěna, její majetek zabaven.

Zemřela česká lyžařská legenda

Český sport zasáhla smutná zpráva. Ve věku osmaosmdesáti let zemřel bývalý československý reprezentant v alpském lyžování Kurt Hennrich. Na olympijských hrách v roce 1956 v Cortině d'Ampezzo obsadil sedmé místo ve sjezdu, což je dodnes nejlepší mužský výsledek v této disciplíně. O medaile tehdy sjezdaři v Itálii bojovali v extrémních podmínkách, nejrychlejší byl Rakušan Toni Sailer.

„Bylo patnáct pod nulou, pětáctýřicet lidí nedojelo. Já jsem jel z Čechoslováků poslední, dojížděl jsem nějakého

Angličana, který startoval přede mnou. Ale nějak mi drhla pravá lyže, tak jsem zbytek závodu dojel na jedné lyži. Až v cíli jsem zjistil, že se mi vytrhla hrana," řekl Hennrich před lety Českému rozhlasu.

V roce 1956 se Hennrich rovněž stal akademickým mistrem světa ve sjezdu. Po ukončení aktivní kariéry byl reprezentačním trenérem. (mk)

V Praze se na podzim uskuteční ME ve vodním slalomu

V Praze se na podzim uskuteční mistrovství Evropy ve vodním slalomu. Bude náhradou za odložený šampionát v Londýně, který byl v květnu zrušen kvůli koronaviru. V Troji se bude závodit v termínu od 18. do 20. září, kdy se měl na tamní dráze konat závod Světového poháru. Ten ale Mezinárodní kanoistická federace (ICF) odložila na říjen, což bylo pro tuzemské pořadatele nepřijatelné. Proto se organizátoři rozhodli usilovat o pořadatelství mistrovství Evropy a se svou nabídkou u evropské federace uspěli. Mistrovství Evropy ve vodním slalomu se do Česka vrátí po dvou letech, pokud tedy jeho konání nezmaří opatření proti koronaviru.

Zlaté hokejce dál vládne Pastrňák

Útočník David Pastrňák z Bostonu vyhrál počtvrté v řadě anketu Zlatá hokejka o nejlepšího českého hokejistu sezóny. Hlasování ovládl s velkým náskokem 149 bodů před druhým Dominikem Kubalíkem z Chicaga. Třetí skončil stejně jako loni další útočník Jakub Voráček z Philadelphie, vítěz z roku 2015. Čtyřladvacetiletý Pastrňák získal v předčasné ukončené základní části NHL Maurice Richard Trophy pro nejlepšího střelce soutěže. Stejně jako Alexandr Ovečkin z Washingtonu nastřílel 48 branek. V kanadském bodování skončil s 95 body třetí.

Havířovský rodák Pastrňák, jenž se stal v roce 2017 nejmladším vítězem Zlaté hokejky v historii, se čtvrtým vítězstvím zařadil po bok Vladimíra Martince. Pětkrát triumfoval Dominik Hašek, dokonce dvanáctkrát pak Jaromír Jágr. Ten byl dosud jediným hráčem, kterému se podařilo zvítězit čtyřikrát za sebou (2005-2008).

Grand Prix v Brně letos kvůli koronaviru bez diváků

Motocyklová Grand Prix v Brně byla letos v srpnu bez diváků, a to z bezpečnostních důvodů kvůli pandemii covidu-19. V tiskové zprávě to uvedla mluvčí kraje Monika Brindzáková. Zakoupené lístky zůstanou podle ní v platnosti příští rok.

Výstava v Praze ukázala výstup Kolouchové na horu K2

Fotografie z výpravy horolezkyně Kláry Kolouchové na druhou nejvyšší horu světa K2 si mohli lidé prohlédnout v pražské ulici Na Příkopě. Kolouchová vylezla na K2 v pákistánském pohoří Karákóram loni 25. července, na vrcholu stanula jako první Češka a 20. žena na světě. Výstava nazvaná *Vlastní cestou*, která trvala dva týdny, doprovodil film *K2 vlastní cestou* režisérky Jany Počtové, která výstup

Kolouchové na vrchol hory zdokumentovala. Autory fotografií jsou Jakub Freiwald, Petr Jan Jurečka, Klára Kolouchová a Jana Počtová.

Horu, která měří 8611 metrů, se Kláře Kolouchové podařilo zdolat až na třetí pokus. Je zároveň první Češkou, která zdolala tři nejvyšší hory světa. V roce 2007 stanula na vrcholu Mount Everestu, loni vystoupala kromě K2 i na nejvyšší horu Indie Kančendžengu.

K2 měří 8 611 metrů, při pokusu o její zdolání zemřelo přes 80 lidí. Poprvé na vrcholu K2 stanul člověk v roce 1954.

Fotbalistka Svitková odešla do West Hamu

Trojnásobná nejlepší česká fotbalistka roku Kateřina Svitková bude hrát za West Ham United. Do londýnského klubu zamířila z pražské Slavie, stejně jako Tomáš Souček, který je v Anglii od ledna na hostování. Čtyřladvacetiletá záložnice si vyzkouší první zahraniční angažmá. Předchozích sedm let strávila ve Slavii, s kterou získala čtyři mistrovské tituly a dvakrát se stala nejlepší ligovou střelkyní. Trenér West Hamu Matt Beard uvedl, že Svitková bude pro tým skvělou posilou. West Ham United skončil v nedohraném ročníku anglické ligy osmý.

Klymčiw se chce vrátit na Dakar za volantem historické Škody

Bývalý motocyklový jezdec Ondřej Klymčiw se po třech letech rozhodl opět vrátit na start Rallye Dakar. Nepojede však na motocyklu, ale plánuje se posadit do historického vozu Škoda 130 LR v nové kategorii Classic, kterou pořadatelé pro příští rok premiérově vyhlásili. Poprvé v historii by se tak na start slavné soutěže měl postavit automobil vyrobený v Mladé Boleslavi. „Už několikrát jsem řekl, že Dakar buď milujete, nebo nenávidíte. Já už se na motoru neposadím, ale závodník jsem tělem a duší," řekl Klymčiw na tiskové konferenci, na níž svůj projekt poprvé oficiálně představil.

Pražské Muzeum Lega představilo portrét hokejisty Dominika Haška

Portrét hokejisty Dominika Haška z přibližně 10 000 kostiček lega představilo pražské Muzeum Lega. Podobizna slavného brankáře, který se akce také zúčastnil, se tak zařadila do sbírky zhruba tří tisíc exponátů, které si mohou návštěvníci muzea prohlédnout. Portrét o rozměrech 120 × 130 centimetrů vytvořil majitel muzea Miloš Křeček, celkem strávil tvorbou obrazu asi 200 hodin.

Kromě Prahy si mohou lidé jeho modely prohlédnout také v Kutné Hoře, Poděbradech, Jeseníku a ve Špindlerově Mlýně. Kromě Haškova portrétu mohou návštěvníci v pražském muzeu vidět například pět metrů dlouhý model Karlova mostu, Národní muzeum včetně sbírek, moskevský Chrám Vasila Blaženého nebo indický Tádž Mahal.

Praha bude v září hostit dva závody plochodrážní Grand Prix

V Praze se letos nakonec uskuteční dva závody plochodrážní Grand Prix. Světová elita se v české metropoli představí

18. a 19. září. Přepřacovaný kalendář šampionátu poznamenaného pandemií koronaviru tvoří celkem čtyři dvojzávody a dalšími zveřejněnými pořadateli jsou už jen polská města. Seriál začal 28. a 29. srpna ve Varšavě, bude pokračovat 11. a 12. září v Gorzówě a po závodech na Markétě vyvrcholí v Toruni 3. října.

Kajakář Prskavec si zajistil účast na OH

Kajakář Jiří Prskavec si jako první český vodní slalomář zajistil účast na olympijských hrách v Tokiu. V Praze-Troji vyhrál v rámci Českého poháru i třetí nominační závod. Vzhledem ke třem bodům za loňský titul mistra světa má před soupeři dostatečný náskok. Bronzový medailista z her v Riu de Janeiro projel trať čistě a druhého Tomáše Maslaňáka porazil o více než sekundu. Třetí skončil stříbrný z OH 2012 v Londýně Vavřinec Hradilek. Kateřina Kudějová skončila v kategorii K1 až pátá.

Anketu Zlatý míč ČR o fotbalistu sezóny vyhrál poprvé v kariéře Tomáš Souček

Záložník Tomáš Souček poprvé v kariéře vyhrál novinářskou anketu Zlatý míč o nejlepšího českého fotbalistu sezóny. Rodák z Havlíčkova Brodu, pětadvacetiletý středopolař anglického West Hamu, ve 24. ročníku jasně ovládl jarní i podzimní část hlasování a s velkým náskokem 391 bodů porazil druhého obhájce trofeje brankáře Tomáše Vaclíka ze Sevilly. Třetí místo obsadil další gólman Ondřej Kolář z mistrovské Slavie Praha. Výsledky ankety byly slavnostně vyhlášeny v Praze.

Zlatý míč vyhláší Klub sportovních novinářů ČR. Hlasují dvoukolově po podzimu a po jaru a celkový vítěz vzejde po sečtení obou kol. Jasným rekordmanem ankety je bývalý gólman Čech, který zvítězil dvanáctkrát.

Nová sportovní publikace

Michal Šolc: Nestor českého šermu

Vydalo Naše vojsko, Praha 2020, ISBN 9788020618801, 368 stran.

Ústřední postavou této knihy je šermířský nestor Josef Šolc, který letos oslaví 85. narozeniny. Je více než sedmdesát let členem českého šermířského klubu RIEGEL a současně byl dlouholetým stálým členem první české skupiny historického šermu Mušketýři & bandité, která ukončila svoji činnost po více než pětadvaceti letech.

Šerm je jednou z devíti sportovních disciplín, ve kterých se soutěžilo již na prvních novodobých letních olympijských hrách v Athénách v roce 1896. Díky šermu získaly české země vůbec první dvě olympijské medaile (bronzové) v celé historii novodobých her, a to na olympijských hrách v Londýně v roce 1908 pod vlajkou Království českého.

Šerm lze obecně rozdělit, když vynecháme asijské druhy bojového umění, na šerm sportovní a šerm historický (scénický a divadelní). Základem pro sportovní šerm se stala v průběhu 16. a 17. století tzv. francouzská škola. Ta převzala některé prvky od školy italské a zdokonalila je. Sportovní šerm je dnes celosvětově řízen Mezinárodní šermířskou federací, která byla založena v roce 1913 v Paříži evropskými šermířskými federacemi a kluby. Jedním z devíti

zakladatelů byl tehdy i český šermířský klub RIEGEL, který působí v Praze nepřetržitě od roku 1902.

Prvním impulsem pro vznik českého historického šermu byly ukázky sportovního, historického a divadelního šermu v září 1960 na nádvoří Vojenského historického muzea na Hradčanském náměstí realizované šermíři českého šermířského klubu RIEGEL. Od roku 1962 začala skupina narázově vystupovat s navčienými čísly na veřejnosti. První komponovaný pořad s názvem *Mušketýři & bandité* představila skupina v roce 1964 a zahájila tak pravidelné vystupování na nádvoří muzea pod patronací Ústředního domu armády. Skupina Mušketýři & bandité se tak stala první českou skupinou historického šermu v celé historii tohoto dnes velmi rozšířeného fenoménu.

JUBILEUM

Miroslava Topinková Knapková (* 19. 9. 1990, Brno) je česká veslařka-skifařka, olympijská vítězka ve skifu z LOH 2012 v Londýně, mistryně světa pro rok 2011, vítězka Světového poháru 2002 a 2009, mistryně Evropy z let 2008, 2011, 2013 a 2014, akademická mistryně světa 2002 a také několikanásobná mistryně České republiky. Konec kariéry oznámila v den, kdy česká vláda vyhlásila nouzový stav. Zcela mimo září reflektorů. Jako by tím Miroslava Topinková Knapková symbolicky ilustrovala veslařský příběh, jenž si přitom zaslouží větší pozornost.

Oba její rodiče byli veslaři, otec dokonce olympionik. Přesto se ale k veslování dostala až v devatenácti letech úplnou náhodou.

O přezdívce Královna: „Začal mi tak říkat jeden trenér. V jednu dobu jsem byla jediná žena v české reprezentaci, objížděla jsem soustředění a všechny akce a postupně jsem začala sbírat úspěchy. Takhle vznikla moje přezdívka.“

Momentálně mám trošku smíšené pocity. „Je za mnou dvacet let kariéry a uzavírá se jedna kapitola mého života. Jsem dojatá, je mi to trošku líto, jsem trošku smutná. Na druhou stranu se těším na další věci, které mě čekají. To, že očekáváme dalšího potomka, je radostná zpráva,“ řekla Topinková.

Můj 21. srpen 1968

Byl pěkný večer. A byla pěkná noc. Večer okolo osmé. Dvacátého srpna 1968. Sešel jsem se „ve městě“ s Pavlem Tomáškem. A šli jsme pomalu a povídali, chvílemi bouřlivě diskutovali, většinou jen hlasitě uvažovali a reagovali na úvahy druhého z nás.

S Pavlem jsem od roku 1961 až do léta 1966 studoval. Filosofii a dějepis. Na filosofické fakultě brněnské univerzity. Ve studijním ročníku „hlavních filosofů“ nás bylo jen pět. Studium historie bylo „vedlejší“, končilo už po osmi semestrech. A historiků bylo nejméně deset.

Chci tím výčtem počtů studentů jen názorně vysvětlit, že jsme k sobě všichni, především my „filosofové“, volky nevolky měli blízko. Znali jsme se. Přinejmenším částečně jsme se navzájem měli „načtené“, navzájem jsme se jen stěží mohli něčím překvapit.

A občas jsme se vídali i po ukončení studií. S Pavlem jsme se párkrát potkali i během osmašedesátého roku, před okupací. Naposledy toho dvacátého večer. Někdy v červnu mě během jedné z našich procházek překvapil sdělením, že budu jedním z prvních, ne-li vůbec první, koho už brzo oběsí na prvním kandelábru. Ta naše volnost, ty naše úvahy o demokratizaci režimu, to se nelíbí jak těm, kteří nám a mně speciálně, protože jsem jedním z nejznámějších mladých aktivních členů strany v Brně (příliš blízkých Jaroslavu Šabatovi), prostě nevěří, tak těm, kteří mají dost našich reforem a „zatnou nám třepeč“.

Toho večera 20. srpna jsme se bavili daleko střídměji. Sdělovali jsme si informace o vývoji, jak tady v Brně, tak v celé zemi i mezinárodně. Oba jsme vnímali napětí, jaké v zemi vládlo, i napětí, jaké vládlo mezinárodně. Já jsem především tvrdil, že je třeba neztratit nervy do sjezdu Komunistické strany Československa, který se měl sejít už v září. Na sjezdu určitě vyhrají přinejmenším poněkud pokrokověji orientovaní reformisté, a to nám umožní hledat cestu k demokracii intenzivně a bez obav z reakcí východoevropských komunistických (dogmaticky, stalinisticky orientovaných) partají a že budeme mít dostatek podpory především od italských komunistů a nejrůznějších západoevropských sociálnědemokratických stran. Podle Pavla byla snad i to možná cesta, obdivoval, že jsme to dotáhli tak daleko bez vojenského zásahu ze strany vojsk Varšavské smlouvy, že se naopak sovětská vojska poté, co byla po dlouhé týdny na tak zvaném vojenském cvičení na našem území, stáhla za hranice naší země, za hranice Československa. Ale oba jsme se shodli, že celý ten polednový demokratizační proces v Československu má před sebou ještě napínavé okamžiky a že to nebude žádná procházka ani do zářijového demokratizačního, reformního sjezdu Komunistické strany Československa (dojde-li k němu vůbec). Ani měsíce a léta poté. Okolo dvanácté v noci jsme se kousek od mého bydliště rozloučili. Nad brněnskými Černými poli byl klid. Vlastně kouzelná srpnová noc.

Bylo mně tehdy pětadvacet let. Měl jsem už skoro pětiletou dcerku a rok a půl starého syna. Bydleli jsme v jednopokojovém bytě na Janouškově ulici, v bývalé Štefánikově a v té době Fučíkově čtvrti, nad svahem směrem ke Královu poli. Stráž mezi naší ulicí a Královopolskou strojírnu byla otevřená pláň, částečně tam byla pole.

Ráno před šestou mně budila manželka: Ludvíku, vstávej. Něco se děje. Je to divný, myslela jsem, že je v rádiu

nějaká hra, ale ona mluví Štovičková a říká, že jsme okupováni sovětskými i jinými vojsky Varšavské smlouvy. Že by Štovičková hrála v rozhlasovce, a tak ráno? (Štovičková byla velice známá politická komentátorka československého rozhlasu.) Chvíli jsem ničemu nerozuměl, ale potom, jako když do mě píchne. Vyskočil jsem z postele, chvíli poslouchal rozhlas a potom jsem ženu poprosil o kafe a hledal ponožky. To byla kapitola sama pro sebe. Párkrát jsem je na střídačku držel v rukách, ale zase jsem aspoň jednu z nich odložil a nemohl ji najít. Trvalo chvíli, než jsem se oblékl, ale možná to byly jen minuty, nevim, potom jsem vypil doušek kávy, nalil si do ní studenou vodu (od té doby to dělávám, nemůžu pít horkou kávu), dopil ji a už s čerstvou hlavou naléhavě prosil ženu a matku mých dětí, aby se přestěhovala k mým rodičům, že zůstaneme v kontaktu přes rodiče, respektive že ji a děti budu hledat u nich. Zdálo se mně, že náš byt nemusí být pro moji rodinu bezpečný. Jarka – moje tehdejší manželka a matka mých prvních dvou dětí – souhlasila. Nastěhovat se přechodně k mým rodičům pro ni bylo výhodné i proto, že pracovala jako sociální pracovníce na péči o mládež a její kancelář byla ne daleko bytu mých rodičů.

Už s oblečenými ponožkami a v polobotkách jsem běžel na autobus. Před domem bylo několik starších paní, mezi nimi domovnice: Pane Kavín, nejezdíte do města, všude jsou Rusi. Podívejte, i tady nad Královopolskou mají tanky. Jen jsem je pozdravil, řekl, že vím, a doběhl na autobusovou zastávku. Autobus přijel za chvíli a byl plný, až přeplněný. Jak na zastávce, tak v autobuse naprosté ticho. Když jsme za chvíli projížděli okolo kasáren (byla v nich umístěna mezinárodní fakulta Vojenské akademie), stál za plotem každých zhruba dvacet metrů jeden sovětský voják v plné polní. Každopádně jsem měl pocit, že jsou to hromotluci, a spíše mně připadali jako z Asie než z evropské části Sovětského svazu. V autobuse žádný komentář. Ale přece jen: stál jsem – a kousek přede mnou seděl nějaký muž, který pro nás spolucestující pokud možno nenápadně, skrytě před svým hrudníkem, sovětským vojákům mával. Jak se při tom tvářil, nevim, stočil se směrem k oknu.

Vystoupil jsem na rohu Pionýrské a Kotlářskou a Bayarovou jsem běžel k budově krajského výboru KSČ. Od 15. května jsem byl tajemníkem vysokoškolského výboru KSČ a naše kanceláře byly v budově krajského výboru na Burešově ulici. Před budovou stálo okolo třiceti lidí. Mezi nimi taky Jana Chýlková a – tuším – Táňa Peňázová, obě z našeho „vysokoškoláku“. Taky Oldřich Vodička. Ludku (tak mně tehdy říkala většina lidí), podívej, oni obsadili barák a nikoho nechtějí pustit do budovy.

V domě je dnes Nejvyšší soud České republiky a zvenčí vypadá de facto stejně jako tehdy. Do budovy bylo vidět velkými prosklenými dveřmi a skleněnou stěnou. Přede dveřmi stáli dva vojáci Rudé armády se samopaly v pohotovostní poloze. V budově za sklem bylo asi dvanáct mně většinou známých lidí. Z lidí mně blízkých tam byl profesor Solař a Jirka Klestil, vedoucí tajemník našeho „vysokoškoláku“. Zřejmě slyšeli už během noci o okupaci a přispěchali na místo, kde jsme se logicky měli setkat. Řekl jsem okolostojícím, že se zkusím dostat dovnitř. Jana mě probouha prosila, abych to nedělal, že mají jistě zbraně s ostrými, raději budeme čekat venku, co se stane. Šel jsem přesto do budovy, jeden z vojáků mně zastavil, strčil do mě samopalem. Řekl jsem mu, že v budově pracuji, že jsem tajemník.

Mluvil jsem rusky. Chvilí se nic nedělo, potom vešel jeden z těch dvou samopalníků dovnitř a bavil se s oficírem. Pak vyšel ven a zeptal se mě, jestli jsem vedoucí tajemník. Na to jsem mu řekl, že ne, že tajemník. Znovu do mě rýpl samopalem a řekl k tomu, že dovnitř nemůžu.

Nějakou chvíli (jak dlouhou, to prostě už nevím) jsme postávali před budovou. Mezitím přišel taky Tonda Rusek, člen našeho předsednictva. Byl v té době proděkanem Elektrotechnické fakulty se sídlem na Antonínské ulici. A navrhl nám, že bychom mohli zřídit náhradní pracoviště u nich na fakultě. Bylo důležité, aby měl vysokoškolský výbor KSČ pracoviště. Oficiální, legální, ale pro začátek pro veřejnost utajené, protože nebylo jasné, nepřišli-li by vojáci také tam.

Proč bylo důležité, aby měl „vysokoškolák“ pracoviště? Vysoké školy v Brně měly rektoráty, ale žádnou společnou organizační platformu kromě vysokoškolského výboru KSČ. V Brně bylo na vysokých školách tou dobou zhruba tři tisíce pět set členů strany. A už skutečnost, že vysoké školy mohly mít vlastní vysokoškolský výbor KSČ, byla vlastně jakousi výhodou: mohly alespoň na této bázi navrhnout či řešit vlastní problémy bez přímého zařazení do územních organizací.

Už během dopoledne jsme se zabydleli na elektrofakultě a dohodli se, že tři z nás funkcionářů nebudou až do odvolání docházet domů a navečer se odeberou na svá prozatímní utajená bydliště: Jirka Klestil a Tonda Rusek na internu do nemocnice u svaté Anny a já do porodnice na Obilňáku. V místnostech elektrotechnické fakulty prakticky po celé dny zasedal náš výbor, vydali jsme několik prohlášení proti okupaci Československa, já jsem mezitím byl se dvěma kolegy také na docela dobrodružné cestě do Prahy a v Praze, kam jsme vezli informace z Brna a zpátky zase informace o dění v Praze, především interní informace o průběhu mimořádného sjezdu KSČ ve Vysočanech. Domů k rodičům, za rodinou, jsem se dostal až po návratu Dubčeka a dalších tehdejších předních funkcionářů komunistické strany a státu z jejich vynuceného pobytu v Sovětském svazu.

Je tomu už padesát dva let.

Ludvík Kavín

Vážená redakce MFDnes,

o druhém srpnovém víkendu jsem byl na Moravě a koupil si deník *MF Dnes* (sobota, 8. srpna 2020). Na sedmé straně mne zaujal článek *Odkaz kancléřky Angely Merkelové* autora Marka Loužeka. Rád bych zareagoval, ale váhám, jestli to má vůbec smysl. Nejsem novinář oprávněný pro vaše noviny psát, a i když se třeba rozhodnete můj názor otisknout, bude radikálně zkrácen jako dopis čtenáře, kterému zřejmě málokdo přiřkne jistou důležitost. Navíc musím přiznat, že moje čeština obsahuje i gramatické chyby.

Přesto se ale pokusím vyjádřit zásadní nesouhlas s tím, co pan Loužek píše. Po přečtení jeho textu převládá ve čtenáři dojem, že po Angele Merkelové tu nezůstane žádný pozitivní odkaz, ale jen dojem, že stále měnila svoje názory a že Velká Británie z EU vystoupila kvůli ní a její „Willkommenskultur“ vůči uprchlíkům.

Jakkoliv mne od doby změny režimu před třiceti lety zajímají kritické články českých redaktorů k tématům EU či komentáře k zahraničně politickým událostem, velice často v nich postrádám dvě zásadní věci: erudici a objektivitu.

Rovněž i v textu, ve kterém pan Loužek srovnává Angelu Merkelovou s někdejší britskou premiérkou Margaret Thatcherovou. Umí sice spočítat, jak dlouho je paní Merkelová v úřadu kancléřky, ale nebere v úvahu historickou souvislost a atmosféru, která ji do tohoto úřadu vynesla a umožnila, že volby vyhrála vícekrát a kancléřkou se stala opakovaně. Stalo se tak v otevřených, demokratických volbách, které v éře po konci druhé světové války nastolily v Německu zásadní odmítnutí nacionalisticko-fašistického smýšlení, a politici i strany, které tam od té doby až doposud vládly, byly vzorem demokracie a respektu ke svobodě. V mnoha zemích světa, přestože se prohlašují za demokratické, tomu tak není. Německo udělalo po druhé světové válce tak zásadní obrat, tak zásadní změnu, tak zásadní krok k demokracii a respektování lidských práv a svobod jako málokterá jiná země. To, jak se Němci se svou nacistickou minulostí vyrovnali, je dodnes vzorem pro celý svět, nevyjímaje Českou republiku, která má pořád ještě co dohánět s vyrovnáním se zločiny komunistické minulosti. Merkelová nádherně zapadla do kontinuity skvělých německých kancléřů a prezidentů! Jen si vzpomeňme, jak bylo Západní Německo v době komunismu pro demokraticky smýšlející Čechy vzorem! Ale nejenom to: Merkelová, aniž o tom někdy veřejně mluví, ctí a respektuje křesťanské zásady. Ukažte mi prosím v Evropě i ve světě politika, který by se jí v tomto vyrovnal. Když si např. připomenu některé výroky prezidenta Zemana na adresu uprchlíků anebo se zamyslím nad stanoviskem České republiky k uprchlické krizi, je mi z toho pořád špatně. Zeman se několikrát odvolal na respektování křesťanských kořenů České republiky, ale očividně nepochopil vůbec nic z křesťanství!

Pan Loužek se zcela zásadně mýlí také v tom, že Británie vystoupila z EU kvůli Merkelové a její „Willkommenspolitik“. Každý, kdo se trochu zajímá o historii EU, ví, že Velká Británie od samého začátku měla své vlastní představy, své vlastní vize, své vlastní kritické připomínky a požadavky. Odjakživa bylo třeba s ní jednat „v rukavičkách“, už dávno před tím, než přišla uprchlická krize. A když se v referendu rozhodovalo, jestli má země zůstat v EU, nebo ji opustit, ovlivnily veřejné mínění v Británii lživé informace o EU. Jean-Claude Juncker před tím, než odešel ze svého úřadu, řekl, že si nejvíce vyčítá, že v době lživé kampaně vůči EU v Británii taktně mlčel a nepozvedl hlas na adresu Britů.

Pan Loužek zmiňuje ve svém textu také nesouhlas států Visegradské čtyřky s politikou Angely Merkelové. Žiji již skoro čtyřicet let v Rakousku, kam jsem za komunistického režimu v ČSSR emigroval. Denně sleduji rakouská i zahraniční média. Víte, jak se zde dívají na státy Visegradské čtyřky? Jako na státy, které jsou v EU z čistě vypočítavosti, protože se jim to hodí ekonomicky a hlavně finančně! Jako na státy, které vrazily klín do konceptu fungování EU! Ne jako na státy, které chtějí spolupracovat, být solidární, tahat za jeden provaz, ale které hledají jen svůj vlastní prospěch. A já se ptám: kde by dnes byla česká ekonomika (a tak se můžeme ptát také v souvislosti s Polskem, Maďarskem či Slovenskem), kdyby nebylo peněz a dotací z EU?! A také se ptám, co se jednou bude v českých učebnicích psát o politicích a politice v Česku a na Slovensku 20. století. Zcela jistě se bude psát velice pozitivně o éře Masaryka i Václava Havla. Ale pochybuji o tom, že situace mezi těmito dvěma celosvětovými velikány a dlouho po nich bude taktéž hodnocena pozitivně...

V těchto dnech se hodně mluví o 75. výročí svržení první atomové pumy na Japonsko. Rakouský rozhlas už téměř týden vysílá v této souvislosti pořad na pokračování o Japonsku, o jeho kultuře, historii a náboženství. K mikrofonu jsou zváni odborníci na jídlo, bonsaje či japonské zahrádky, i na náboženství, která v Japonsku převládají. Patří mezi ně také buddhismus. Dnes ráno jsem zaslechl myšlenku odborníka na buddhismus v kontextu japonské společnosti. Mluvil o konsensu všech náboženství v Japonsku a vyslovil i tuto zvláštní myšlenku: „Sowohl als auch.“ Volně přeloženo: „To i ono.“ Tzn. přijmout nejenom jeden (hlavní, nejvíce rozšířený) názor, ale i názor opoziční.

Znovu jsem si uvědomil, aplikuje tuto myšlenku do politiky, jak je dnes důležité, aby lidé, politické strany, politi-

ci, táhli za jeden provaz a nehledali pořád jen ten svůj cíl, svou představu. Zeměkoule je dnes drasticky ničena nestálými katastrofami, klimatickými změnami, vedrem, suchem, nedostatkem vody, požáry či lidskou nedbalostí jako nedávno v Bejrútu. Nechápu, proč politikům ve snaze konat dobro pro lidi nestačí investovat veškerou energii či peníze do vzájemné spolupráce s jinými politiky, aby řešili anebo alespoň zmírnili to množství těch nejrůznějších katastrof. Merkelová z mého pohledu vůbec nemění názory, ale umí naslouchat, umí pokorně přijmout jiný názor, umí nechat promluvit jiné, protože jejím cílem není její vlastní prospěch, ale dobro celku. A to považuji za znak moudrosti, velikosti, nikoliv slabosti!

Peter Žaloudek, Vídeň, 8. srpna 2020

Co se událo v křesťanském společenství krajanů

Novým rektorem v kostele sv. Karla Boromejského (Karlskirche) je od 1. září 2020 jmenován páter **PhDr. Marek Pučalík, Ph.D., O.Cr.**

Životopisná data:

- studium oboru katolická teologie na Katolické teologické fakultě UK v Praze
- 2002-2003 člen akademického senátu Katolické teologické fakulty UK v Praze
- 2006-2007 stipendijní pobyt – Institut für Kunstgeschichte Universität Wien
- 2010 Filozofická fakulta UK v Praze, titul PhDr.
- poslední působiště: Rektor Kaple Nejsvětější Trojice, Praha-Ďáblice
- administrátor: Římskokatolická farnost u kostela sv. Jiří Praha-Hloubětín
- od 2009 pedagog Ústavu dějin křesťanského umění Katolické teologické fakulty UK v Praze

Odchod rektora P. Fialy:

Ich danke den Kreuzherren mit dem roten Stern für drei gemeinsame Jahre: gestern bin ich aus dem Orden ausgetreten und kehre somit entsprechend dem Kirchenrecht in die Erzdiözese Wien zurück. Die Tschechische Gemeinde der Erzdiözese werde ich weiter betreuen, alles Weitere wird sich weisen. Kommentare oder Fragen dazu möchte ich derzeit nicht beantworten: Danke für euer Verständnis. www.facebook.com/peter.fiala.5

Páter Fiala (* 1970, Vídeň) v roce 1976-1980 navštěvoval českou obecnou školu Školského spolku Komenský, v roce 1988 maturoval na gymnáziu Stubenbastei, poté následovalo studium teologie a pedagogiky. V roce 1999 byl vysvěcen na jáhna, kněžské svěcení přijal ve Stephansdomu z rukou dr. Christopha kardinála Schönborna, arcibiskupa vídeňského, v roce 2001. Byl ustanoven kaplanem ve Vídni a od září 2005 farářem v 5. okrese. V roce 2017 vstoupil do Rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou. Po ročním noviciátu v roce 2019 složil první sliby a vrátil se do Vídně. Rektor Karlskirche od 1. prosince 2019 do 31. srpna 2020. Působí jako nemocniční kaplan v nemocnici Kaiser Franz Joseph. Nadále zůstává duchovním správcem české farnosti vídeňské arcidiecéze.

Letní režim

Během měsíců července a srpna probíhal v rámci české duchovní správy letní provoz bohoslužeb, to znamená, že byly slouženy mše svaté jen o nedělích a svátcích. Slavnost sv. Cyrila a Metoděje jsme společně oslavili na Rennwegu v kostele Nejsvětějšího Vykupitele za účasti R. D. doc. dr. Petera Cabana, Ph.D., hlavního celebranta a kaplana ve farnosti Bad Reichenau an der Rax. Během mše svaté byl udělen první letošní křest v našem společenství.

Návštěva biskupa Václav Malého

Česká duchovní správa Arcidiecéze Vídeň zve na mši svatou slouženou pražským pomocným biskupem Václavem Malým u příležitosti svátku sv. Václava dne 26. 9. 2020 od 10 hodin v kostele sv. Karla Boromejského. Při této mši svaté budou uděleny svátosti 1. svatého přijímání a biřmování. Pokud to koronavirová situace umožní, bude uskutečněno po mši svaté setkání a agapé s otcem biskupem v křižovnickém provinciálním domě.

Koncert v rámci české duchovní správy ve Vídni

Dne 26. 9. 2020 od 15 hodin se v Karlskirche uskuteční koncert v rámci Dne české duchovní služby Arcidiecéze Vídeň. Na programu v podání sopranistky Zuzany Spót Balánové a varhaníka Františka Macka zazní skladby G. F. Händla, J. S. Bacha, J. Haydna, F. Mendelssohna a A. Dvořáka. Vstupné je dobrovolné. Počet míst je omezen na 199. Koncert se uskuteční v případě příznivé koronavirové situace.

Na setkání se těší P. Václav Sládek, O.Cr., český duchovní správce – Rennweg z České duchovní služby Arcidiecéze Vídeň.

Animace/Animácia:

100 let československého, českého a slovenského animovaného filmu

Ve dnech 3. 9. – 19. 10. 2020 v Rakouském filmovém muzeu (Österreichisches Filmmuseum), Augustinerstr. 1, 1010 Vídeň, probíhá filmový festival pod jménem Animace/Animácia, který představuje to nejlepší z dějin československého, po rozdělení z českého a slovenského animovaného filmu, tj. např. filmy Jiřího Trnky, Karla Zemana, Jana Švankmajera, Hermíny Týrlové, mladých tvůrců, nechybí ani pohádky. Vzhledem k situaci (corona) muse- la být vystoupení a přednášky zahraničních hostů zrušeny.

Retrospektiva vznikla ve spolupráci Národního filmového archivu a Slovenského filmového inštitútu za podpory Českého centra, velvyslanectví ČR a SR a Slovenského inštitútu, vše ve Vídni.

Po dobu festivalu bude možné na facebooku Českého centra Vídeň soutěžit o volné vstupenky na vybraná filmová přestavení. Informace o vstupenkách a programu najdete na webové stránce Rakouského filmového muzea (Österreichisches Filmmuseum): www.filmmuseum.at.

OHLÉDNUTÍ

16. prosince 2019 vstoupila v platnost Smlouva o poskytování vzdělávání v zahraničí mezi Školským spolkem Komenský ve Vídni a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT). Jedná se o smlouvu, která přináší výhody této spolupráce pro děti s českým státním občanstvím, které navštěvují školy spolku Komenský.

Smlouva přináší příspěvek na úhradu nákladů spojených s poskytováním vzdělávání podle školského zákona ze státního rozpočtu v závislosti zejména na počtu žáků a počtu vyučovacích hodin. MŠMT zveřejňuje výši příspěvku v roce 2020 pro všechny smluvní vzdělávací subjekty v cizině. Školský spolek Komenský, Obecná škola a Reálné gymnázium na základě této smlouvy obdrží 938 988 Kč.

Součástí plnění smlouvy je i to, že ředitelství vydávají zmíněným žákům osvědčení o absolvování vzdělání.

Informace pro rodiče dětí s českým státním občanstvím je možno získat u ředitelky škol Komenský, podrobné informace jsou dostupné na webových stránkách ministerstva:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vzdelavani-zaku-v-zahranici>

<http://www.msmt.cz/Pvzdelavani/zakladni-vzdelavaniPpripisevek-poskytovatelum-vzdelavani-v-zahranici-2020>

Zdroj: VSL

23. května 2020 se Češi a Rakušané sešli na společném shromáždění na hraničním přechodu Fratres/Slavonice. Setkání se konalo v rámci řady akcí „Soboty pro sousedství“, která se v České republice konala již několikrát a podporuje otevření hranic se sousedními státy.

16. června 2020 navštívil ministr zahraničních věcí Mgr. Tomáš Petříček Rakousko. Během své první zahraniční cesty navštívil také českou školu Školského spolku Komenský.

22. června 2020 uspořádal vídeňský starosta Michael Ludwig oslavu 90. narozenin významného vídeňského krajan a mecenáše Eduarda Haranta. Klub gratuloval oslavenci písemně.

23. června 2020 ČcV začalo po nucené pauze znovu pořádat akce. Nabídlo a představilo překlad epicko-lyrické básně *Máj* Karla Hynka Máchy rakousko-českým básníkem Ondřejem Cikánem. Knihu ilustroval Antonín Šilar. Pořad moderoval Anatol Vitouch.

13. července 2020 nabídlo České centrum ve Vídni Večer s poezií Evžena Brikciuse a Aleny Müllerové. Večerem provedla návštěvnický kurátorka výstavy Zuzana Brikcius, která v současné době se svým manželem Eugenem připravuje televizní seriál pro pražskou filmovou a televizní producentku Alenu Müllerovou (také scenáristka a spisovatelka) o českých básnících.

20. července 2020 se konala prezentace knihy o školském spolku Komenský.

Vchod do známé restaurace Schweizerhaus rodiny Kolaříkovy v Prátru

Hudební doprovod školního orchestru škol Spolku Komenský

Mag. Eva Zeman a velvyslankyně ČR v Rakousku JUDr. Ivana Červenková

Rodina Kolaříkova: zleva Lydia Kolaříková, Dkfm. Jan Karl Kolařík a Elisabeth Kolaříková, která pozvala přítomné k obědu a která také při této příležitosti slavila 100. výročí působení ve Schweizerhausu

Český duchovní správce P. Fiala, O. Cr., bývalý rakouský ministr financí a krátce žák české školy ve Vídni Dipl.-Kfm. Ferdinand Lacina a Mag. Eva Zeman (Klub)

V druhé polovině června proběhla za účasti mnohých hostů a krajské obce v Prátru v zahradě restaurace Schweizerhaus rodiny Kolaříkovy dlouho očekávaná prezentace dvojjazyčné publikace *Školský spolek Komenský 150 let českého školství ve Vídni* (autorka Vlasta Valeš pracovala na této knize skoro deset let). Knihu si je možno zakoupit v sekretariátu školy na Sebastianplatz 3, 1030 Wien. KLUB zastoupili členové výboru Mag. Richard Basler a Mag. Eva Zeman.

27. července 2020 – přijato usnesení vlády České republiky o poskytnutí peněžního daru Školskému spolku Komenský ve Vídni v letech 2020-2022 na systémovou podporu činnosti spolku ročně ve výši 3 000 000 Kč (cca 112 150 EUR) s tím, že na jeho úhradu budou použity v roce 2020 nároky z nespotřebovaných výdajů kapitoly 306. Kromě Ministerstva zahraničních věcí tento rok podpořil Školský spolek Komenský Jihomoravský kraj finančním darem ve výši 1 000 000 Kč (cca 36 440 EUR). Kraj podpořil Školský spolek Komenský již počtvrté, a to počínaje rokem 2010, kdy předal první šek ve výši 1 000 000 Kč. Další finanční dary následovaly v letech 2014 a 2018.

6. srpna 2020 – bylo otevřeno Království železnic ve vídeňském Prátru. Nová atrakce v Prátru je sesterským projektem Království železnic na pražském Smíchově. Multifunkční zábavní centrum s velkým modelovaným kolejištěm „Königreich der Eisenbahnen“ a dalšími atrakcemi je otevřeno denně od 9:00 do 21:00 na adrese Prater 119. Další informace: www.koenigreich-der-eisenbahnen.at.

10. srpna 2020 spolek Alumni-CZ-Austria nabídl letní procházku po hrobech českých osobností ve Vídni.

Sokolové Jednoty XII/ XV

Vzhledem k tomu, že se po dobu pandemie covid-19 zavřely brány tělocvičen, přišla jedna z členek Jednoty XII/ XV na nápad zorganizovat společnou vycházku. Tato idea se zalíbila pohybovým sokolům a sokolkám, a tak následovaly další vycházky, dokonce po uvolnění koronových restrikcí i k posezení u „heurige“.

Z nových knih

Alena MORNŠTAJNOVÁ: *Hana*

Třetí román úspěšné české autorky. Existuje-li něco, co prověřuje opravdovost lidského života, pak je to utrpení. A existuje-li něco, co život znehodnocuje, pak je to utrpení, které člověk působí jiným. Jenže co když je přesto nevinný? ISBN: 978-3-99029-438-3, ca 380 str., v němčině

Mgr. Alena Mornštajnová je česká spisovatelka a překladatelka. Vystudovala angličtinu a češtinu na Filozofické fakultě Ostravské univerzity. Pracuje jako lektorka anglického jazyka a překladatelka beletrie. Žije ve Valašském Meziříčí. V roce 2013 vyšel její debutový román *Slepá mapa*, který byl nominován na Cenu Česká kniha 2014.

Marek TOMAN: *Die Konditorei zum Schielenden Jim*

V tomto městě na Divokém západě se všechno pokazí, je tu jen vězení a ... a docela útulná kavárna. Ale proč chodí do kavárny vytrvalí lovci? Jen si užít kávu a koláč s Jimem se zkříženými očima? Protože slečna Boženka, která pocházela z dalekých Čech, mluví s lovci o knihách. Může číst klasické knihy, může mít Fräulein Boženka nějaký vliv na

zoufalce? Proč by se měli zajímat o hraběte Monte Christo nebo Romea a Julii? A proč knihovník přišel do Divokého západu odtud? A pak jednoho dne přijde do města literární gangster Dante Skunk Shakespeare. Kdo vyhraje literární duel? Ilustrace: František Loubat.

ISBN 978-3-85435-945-6, ca 200 str.

Básník a prozaik **Marek Toman** se narodil 24. června 1967 v Praze. Po studiu filozofie na Filozofické fakultě UK v Praze pracoval v letech 1992-1997 v literární redakci Českého rozhlasu a od roku 1998 působí na Ministerstvu zahraničních věcí ČR.

DRAVA VERLAG

9020 Klagenfurt/Celovec

tel: 0043 463 501099

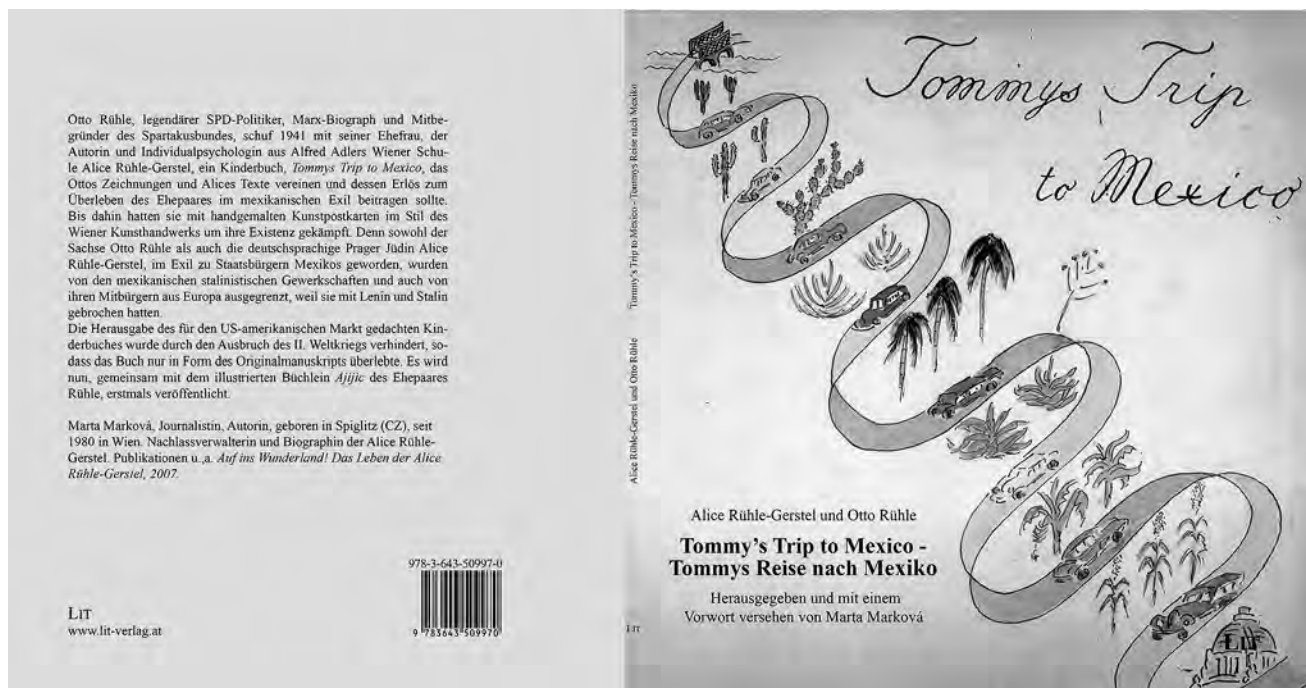
www.drava.at

Mohr Morava Buchvertrieb GmbH

1230 Wien, Sulzengasse 2

Objednávky:68014_0

www.mohrmorawa.at

Otto Rühle, legendärer SPD-Politiker, Marx-Biograph und Mitbegründer des Spartakusbundes, schuf 1941 mit seiner Ehefrau, der Autorin und Individualpsychologin aus Alfred Adlers Wiener Schule Alice Rühle-Gerstel, ein Kinderbuch, *Tommys Trip to Mexico*, das Ottos Zeichnungen und Alices Texte vereinen und dessen Erlös zum Überleben des Ehepaares im mexikanischen Exil beitragen sollte. Bis dahin hatten sie mit handgemalten Kunstpostkarten im Stil des Wiener Kunsthandwerks um ihre Existenz gekämpft. Denn sowohl der Sache Otto Rühle als auch die deutschsprachige Prager Jüdin Alice Rühle-Gerstel, im Exil zu Staatsbürgern Mexikos geworden, wurden von den mexikanischen stalinistischen Gewerkschaften und auch von ihren Mitbürgern aus Europa ausgegrenzt, weil sie mit Lenin und Stalin gebrochen hatten.

Die Herausgabe des für den US-amerikanischen Markt gedachten Kinderbuches wurde durch den Ausbruch des II. Weltkriegs verhindert, sodass das Buch nur in Form des Originalmanuskripts überlebte. Es wird nun, gemeinsam mit dem illustrierten Bächlein *Ajijic* des Ehepaares Rühle, erstmals veröffentlicht.

Marta Marková, Journalistin, Autorin, geboren in Spiglitz (CZ), seit 1980 in Wien. Nachlassverwalterin und Biographin der Alice Rühle-Gerstel. Publikationen u. a. *Auf ins Wunderland! Das Leben der Alice Rühle-Gerstel*, 2007.

978-3-643-50997-0

LIT

www.lit-verlag.at

9 783643 509970

Tommy's Trip to Mexico - Tommys Reise nach Mexiko

Alice Rühle-Gerstel und Otto Rühle

Alice Rühle-Gerstel und Otto Rühle
**Tommy's Trip to Mexico -
Tommys Reise nach Mexiko**

Herausgegeben und mit einem
Vorwort versehen von Marta Marková

LIT

PREZENTACE: Mexikanische Botschaft Wien, 29. 10. 2020 v 19:00

Sousedé: Česko-rakouské dějiny

Recenze k publikaci o společné česko-rakouské historii *Sousedé* viz <https://www.medienimpulse.at/>.

Recenze a ex-post příspěvek do diskuse, která se nekonala, k publikaci o společné česko-rakouské historii *Sousedé* vyšel na <http://www.janyr.eu/index.php/80-sousedé>.

Redakční poznámka: Oba články jsou obsahově objemné, přesto se pokusíme zkrácenou verzi či několik podle nás důležitých kapitol otisknout v příštím čísle časopisu *Kulturní klub*.

Premiéra nové divadelní hry Petera Handkeho na salcburském festivalu

Hra nazvaná *Zdeněk Adamec* a opatřená podtitulem *Jedna scéna* měla v Rakousku, Německu i Americe různorodé recenze. Výtky v některých recenzích si vysloužila režisérka Friederike Heller, specialistka na Handkeho hry, zčásti nebyl pochopen smysl připomenutí tragického osudu osmnáctiletého studenta z Humpolce, který se 6. března 2003 kolem osmé hodiny ranní upálil na pražském Václavském náměstí na protest proti vládě peněz a konzumu.

Spisovatel a novinář Simon Strauß v německém deníku *Frankfurter Allgemeine Zeitung* jako jeden z mála obra-

cí pozornost k textu, který je u Handkeho hlavním hrdinou hry. A tak pro setkání s novým Handkem, od loňska kontroverzním držitelem Nobelovy ceny za literaturu, nakonec není třeba jezdit do Salcburku, ani čekat na podzim, kdy hru o Zdeňkovi Adamcovi v pražském Divadle Na zábradlí nastuduje Dušan David Pařízek, míní kritik Peter Fischer. Stačí text, v němčině čerstvě vydaný nakladatelstvím Suhrkamp, přečíst – a ona „působivá poetická událost“ se dříve či později dostaví. Handkeho divadelní gesto je zřejmé: z temnoty zapomnění, do níž se Zdeněk Adamec propadl jako více či méně pomatený blázen, znovu nasvítit jeho jméno se všemi možnými motivacemi a souvislostmi, které postava nabízí.

Zdeněk Adamec, který se narodil v roce 1984, pocházel z Humpolce a v době činu byl studentem střední průmyslové školy. V březnu 2003 se polil hořlavinou a zapálil u Národního muzea na Václavském náměstí v Praze. Přes rychlý zásah kolemdoucích a zdravotníků se ho nepodařilo zachránit. Důvody svého činu vysvětlil v dopise nazvaném *Akce pochodeň 2003*, v němž se označil za „obětí takzvaného demokratického systému, kde ale nerozhodují lidé, avšak peníze a moc“. Dopis zakončil slovy: „Prosím neudělejte ze mě blázna.“

Salcburský festival, jeden z nejvýznamnějších svátků klasické hudby, opery a divadla, proběhl za přísných hy-

gienických opatření kvůli koronaviru. Jako jeden z mála velkých hudebních a divadelních festivalů v Evropě nebyl kvůli pandemii covidu 19 zrušen. Program byl však zkrácen a upraven. Místo původně plánovaných 200 kulturních akcí jich v programu zůstalo 110.

Festspiele 2020: Jedermann

Už stým rokem zní hra *Jedermann* (Hra o umírání bohatého muže) na salcburském náměstí Domplatz, přímo pod základy monumentální katedrály svatého Ruperta a Vergila. Salcburská inscenace bývá pravidelně přehlídkou žadáných divadelníků současnosti, úlohu hlavní postavy Jedermanna znovu zahrál Tobias Moretti, nově Buhlschaft Caroline Peters, režie Michael Sturminger. Letošní hra *Jedermann* byla kritikou přijata vesměs pozitivně (pro děst se muselo představení konat ve Velkém festivalovém sále).

Na českých jevištích *Kdokoli/Kohokoli* k vidění příliš často není, poprvé se hrál v roce 1930 pod názvem *Bohatec a smrt*, ve třicátých letech potom režisér Oldřich Stibor uváděl svou inscenaci před olomouckým dómem a na Svatém Kopečku.

Autor slavného *Jedermann* Hugo von Hofmannsthal byl libretista, básník a velký lyrik. Hofmannsthal se inspiroval staroanglickou moralitou z tudorovské éry, která v různých podobách prochází západní kulturou dodnes: *Jedermann/Kohokoli* na vrcholu životních sil překvapí Smrt, kterou posílá Bůh, rozhněvaný tím, že lidé ztratili víru a „mamon se stal jejich vidinou“. Zámožný Kdokoli se nejdřív snaží Smrti vzdorovat, pak smlouvá o čas nebo o možnost vzít si s sebou před poslední soud někoho ze svých nejbližších. Až nakonec si uvědomí, že ke Smrti musí každý sám, jen s oporou svých Skutků a Víry.

Málokdo také ví, že rod von Hofmannsthalů má kořeny na Šumavě. Básníkův praděd Isak Löw se totiž narodil v polovině 18. století v Prostiboři, v okolí pošumavského Sedmihoří. Byl iniciátorem chovu bource morušového v tehdejším mocnářství a za své zásluhy byl císařem Františkem I. povýšen do šlechtického stavu (odtud von Hofmannsthal). „Obrázek rodné pošumavské vsi prý býval ukazován ve vídeňském paláci jako začátek cesty za společenským vzestupem,“ píše Jan Mareš v *Šumavských ozvěnách*. Isak Löw měl třináct dětí a vnukem jednoho z nich byl právě Hugo von Hofmannsthal mladší. Šumavské kořeny nejsou pochopitelně jediným pojátkem Hofmannsthalů s českými zeměmi. Byl v živém kontaktu s českými písařskými autory, psal si s Otokarem Březinou, měl velký vliv na Karla Tomana a Pavel Eisner ho označil za „posledního korunního prince rakouského genia, lyrika, dramatika a prosaika“.

Lehárův Modrý mazur v Badenu

Na počest 150. výročí narození Franze Lehára uvedlo letní divadlo-aréna v Badenu u Vídně jeho operetu *Die blaue Mazur* (*Modrý mazur*). Skladatel Franz Lehár, který většinu svého života prožil v Rakousku, patří k nejslavnějším a nejuznávanějším skladatelům operety 20. století. Světově proslulé Lehárovy operety patří i dnes mezi nejoblíbenější. Mezi nejznámější patří *Veselá vdova*, *Země úsměvů*, *Hrabě Luxemburk*, *Frasquita* či *Paganini*.

Franz Lehár se narodil 30. dubna 1870 v Komárně v rodině vojenského kapelníka. Jeho otec se narodil v Šumval-

Die blaue Mazur a Franz Lehár

du na Moravě. Studoval housle a skladbu na pražské konzervatoři, kde mu Antonín Dvořák poradil, aby se věnoval komponování hudby. Po absolvování studia se stal prvním houslistou otcovy kapely ve Vídni. V roce 1902 se stal dirigentem v divadle na Vídeňce/Theater an der Wien, kde se ještě v listopadu téhož roku hrála jeho opereta *Vídeňské ženy*. Napsal též sonáty, symfonické poemy, hudební pochody a mnoho valčíků – nejoblíbenějším se stal *Gold und Silber* (*Zlato a stříbro*), složený pro princeznu Metternichovou.

Lehár byl též spojován s operetním tenorem Richardem Tauberem, který zpíval v mnoha jeho operetách, počínaje *Frasquitou* (1922), ve které Lehár znovu objevil poválečný styl. V letech 1925-1934 napsal šest operet určených speciálně pro Tauberův hlas.

V roce 1935 se rozhodl založit svoje vlastní vydavatelství Glocken-Verlag, aby si zajistil maximální kontrolu svých autorských práv.

Autor více než pětadvaceti operet zemřel 24. října 1948 v hornorakouském alpském letovisku Bad Ischl ve věku osmasedmdesáti let.

Rakouské filmové muzeum truchlí nad smrtí Gertie Fröhlich († 17. května 2020)

Gertie Fröhlich se narodila na Slovensku v roce 1930. Její rodina se v roce 1940 přestěhovala do Rakouska. Po absolvování Kunstgewerbeschule ve Štýrském Hradci a studiu na Akademii výtvarných umění ve Vídni u prof. Alberta Paris Gütersloha stála Gertie Fröhlich v padesátých a šedesátých letech v centru aktivit vídeňské avantgardy. Byla iniciátorkou a hybnou silou v Galerii next St. Stephan a její vídeňský byt byl místem setkání umělců, scházeli se tu např. Wolfgang Holleggha, Markus Prachensky, Arnulf Rainer a Peter Kubelka.

du na Moravě. Studoval housle a skladbu na pražské konzervatoři, kde mu Antonín Dvořák poradil, aby se věnoval komponování hudby. Po absolvování studia se stal prvním houslistou otcovy kapely ve Vídni. V roce 1902 se stal dirigentem v divadle na Vídeňce/Theater an der Wien, kde se ještě v listopadu téhož roku hrála jeho opereta *Vídeňské ženy*. Napsal též sonáty, symfonické poemy, hudební pochody a mnoho valčíků – nejoblíbenějším se stal *Gold und Silber* (*Zlato a stříbro*), složený pro princeznu Metternichovou.

V roce 1964 přišla do nově založeného filmového muzea, pro které do roku 1984 vytvořila více než 100 plakátů pro retrospektivy filmového muzea.

Svími designy významně přispěla k popularitě a známosti Filmového muzea ve Vídni a i po celém světě. V jejím designu se odrážel nárok společnosti na umělecky náročnou výstavní práci i v plakátovém médiu. Její práce také získala mnoho mezinárodních ocenění v Londýně, New Yorku, Hollywoodu a Paříži. V letech 1975 a 1978 vystavil Britský filmový institut v Londýně více než čtyřicet nejkrásnějších originálních plakátů, které za posledních několik let navrhla pro filmové muzeum. Návrhy Gertie Fröhlichové se po několik let umísťovaly na prvních místech amerických „The Hollywood Reporter’s Annual Key Art Awards“. V roce 1982 jí město Vídeň udělilo „Cenu města Vídně za užité umění“ a v roce 2005 vyšla k výstavě *Gertie Fröhlich – Plakáty pro Rakouské filmové muzeum 1964-1984* v galerii Ulysses katalogová publikace, do které texty přispěli John Sailer a Peter Huemer.

Gertie Fröhlich vystavovala své obrazy v Galerii Schaumberger, Galerie am Ruprechtsplatz, v Galerii Petera Pakesche a v Galerii Schwarz auf Weiss, Berlín-Kreuzberg. Její celoživotní umělecká zvědavost ji vedla k pracovním pobytům v New Yorku a Egyptě a k zaměstnání všemi možnými formami umělecké práce, od malby přes typografii až po design perníku.

Až do své smrti byla Gertie Fröhlichová v kontaktu s Filmmuseum prostřednictvím své dcery, filmařky Marieli Fröhlich.

VZPOMÍNKA

Karel Svoboda (14. 6. 1824, Plánice u Klatov – 14. 9. 1870, Vídeň)

Žák Christiana Rubena na pražské Akademii od roku 1842, 1852 následoval svého učitele do Vídně, kde se trvale usadil. Věnoval se především malbě historických výjevů s prvky německého romantismu. Jeho dílo se vyznačovalo umělostí a promyšlenou kompozicí a důrazem na realističnost dobových předmětů a oděvů. Svoboda ve své době pla-

Karel Svoboda: *Pokoření Milánští před císařem Friedrichem Barbarossou a jeho spojencem českým králem Vladislavem II. (8. září 1158)*, 1863, olej, plátno

til za nejnadanějšího českého malíře v oboru historie a byl povoláván k významným monumentálním zakázkám (Královský letohrádek v Praze, biskupský palác v Černovicích). Jako bravurní kreslíř vytvořil množství ilustrací. Byl profesorem kreslení na schottenfeldské reálce ve Vídni.

Ernst Weiss, v němčině též **Ernst Weiß** (28. 8. 1882, Brno – 15. 6. 1940, Paříž)

Ernst Weiss byl židovský, německy píšící lékař, spisovatel a dramatik narozený v Brně. Jeho raná tvorba bývá řazena k literárnímu expresionismu, později pak k „Nové věcnosti“ (Neue Sachlichkeit), neboť toto mísení či překrývání směřuje jevem signifikantním pro Pražskou německou literaturu.

Vystudoval gymnázium v Brně, Litoměřicích a v Hostinném (1899-1900). Po maturitě na Druhém německém gymnáziu v Brně studoval lékařství v Praze a ve Vídni. Doktorem medicíny byl promován ve Vídni v roce 1908. Poté pracoval jako chirurg v Bernu u Emila Theodora Kochera a v Berlíně u Augusta Biera. V roce 1911 se vrátil do Vídně a pracoval zde u Julia Schnitzlera. Onemocněl tuberkulózou, proto se nechal v letech 1912-1913 zaměstnat jako lodní lékař rakouské pobočky firmy Lloyd na parníku Austria. S touto lodí absolvoval cesty do Indie, Japonska a do Karibiku. Během první světové války pracoval jako vojenský lékař v Uhrách a na Volyni.

Po válce pracoval jako chirurg ve Všeobecné nemocnici v Praze. Přátelil se s pražskými německými spisovateli Franzem Kafkou (se kterým se seznámil již v roce 1913, Kafka jej opakovaně zmiňuje ve svých denících), Franzem Werflem, Maxem Brodem a Johannesem Urzidilem. Po roce 1920 práci lékaře opustil. Odešel do Berlína a věnoval se pouze literatuře.

V roce 1928 obdržel Cenu Adalberta Stiftera (Der Adalbert-Stifter-Preis des Landes Oberösterreich für besondere Leistungen zur Literatur). Téhož roku obdržel stříbrnou olympijskou medaili v umělecké soutěži na Letních olympijských hrách 1928 v Amsterdamu za román *Boetius von Orlamünde*.

Krátce po požáru Říšského sněmu odešel zpět do Prahy, kde pečoval o umírající matku. Po její smrti v lednu 1934 se nemohl vrátit do Berlína a emigroval do Paříže. Zde žil v hotelích a penzionech v nouzi a nemocen díky podpoře od Thomase Manna a Stefana Zweiga. Příležitostně přispíval do německého exilového tisku v Paříži, Praze a v Curychu. Poté, co dne 14. června 1940 vstoupila nacistická vojska do Paříže, spáchal sebevraždu. Zemřel ale až následující den v nemocnici.

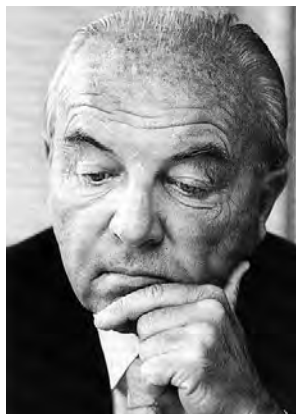
Termínem **pražská německá literatura** se označují německy psané literární texty vytvořené spisovateli, básníky a žurnalisty, kteří působili v Praze v druhé polovině 19. a na začátku 20. století. Převážně to byli pražští rodáci a jen výjimečně pocházeli z dalších oblastí českých zemí,

Rakouska či Německa, odkud později přišli do Prahy. Většinou byli původem Židé, a z tohoto důvodu mnozí z nich před rokem 1939 emigrovali. V Praze působila na přelomu století více než stovka těchto autorů, z nichž se celosvětově proslavili zvláště Rainer Maria Rilke, Gustav Meyrink, Paul Leppin, Max Brod, Franz Kafka, Franz Werfel, Egon Erwin Kisch a Johannes Urzidil.

Pražská německá literatura je nejvýznamnějším komplexem literárních děl sepsaných v němčině, který vznikl mimo souvislé německojazyčné území. V literatuře těchto autorů, která byla silně ovlivněna českou kulturou, literaturou a dějinami, se odrážejí složité historické podmínky jejího vzniku související s národnostními poměry v Praze po roce 1861 a specifiky německého spolkového života, na němž se výraznou měrou podíleli pražští Židé.

Rozmanitost a pestrost pražského kulturního prostředí této epochy je patrná jak na četných literárních uskupeních, jako byla Concordia, Jung-Prag nebo Café Arco, tak i v návaznosti nebo vzájemném vymezování mezi jednotlivými literárními směry, k nimž lze počítat pražskou secesi, novoromantickou dekadenci a obskurantismus, pražský expresionismus a takzvanou novou věcnost. Bohatou literární produkci pak dokládá řada literárních časopisů. Pražští německy píšící spisovatelé usilovali o kulturní zprostředkování mezi německou a českou kulturou, svými překlady české literární a operní tvorby přispěli mimo jiné k mezinárodnímu uznání Haškova *Švejka*, prózy a divadelních her Karla Čapka, skladatelského díla Leoše Janáčka, Vítězslava Nováka a Jaromíra Weinbergera stejně jako k lepšímu povědomí o poezii Jaroslava Vrchlického, Fráni Šrámka, Petra Bezruče a Otokara Březiny.

Ernst Křenek či později **Ernst Krenek** (23. 8. 1900, Vídeň – 22. 12. 1991, Palm Springs, Kalifornie)

Ernst Křenek byl rakouský a americký hudební skladatel, vědec a pedagog s českými kořeny. Experimentoval s atonalitou a dalšími moderními hudebními styly. Napsal i řadu hudebněvědných prací. Americkým občanem se stal v roce 1945.

Narodil se ve Vídni jako syn českého vojáka rakousko-uherské armády. Studoval ve Vídni a v Berlíně u Franze Schreкера. Působil pak na řadě německých operních scén. V roce 1926 dokončil svou nejslavnější skladbu, jazzovou operu *Jonny spielt auf*. Jeho opery – včetně *Jonny vyhrává* – hrálo před válkou i pražské Nové německé divadlo (v jehož momentálně rekonstruované budově dnes sídlí soubor Státní opery).

Jazzem ovlivněná hudba opery *Jonny*, její příběh i sám skladatel se stal centrem útoků ze strany nastupující nacionálně-socialistické strany. Byl řazen mezi představitele tzv. zvrhlého umění. 3. března 1933, den po volbách, ve kterých nacisté získali kontrolu nad Říšským sněmem, byla v Mannheimu stažena jeho scénická hudba ke hře Johanna Wolfganga von Goethe *Triumph der Empfindsamkeit* a na nátlak ze strany Německa byla i ve Vídni zrušena premiéra opery *Karel V.*

V roce 1938 Křenek emigroval do Spojených států, kde učil nejprve na Vassar College v Poughkeepsie (cca 100 km od New Yorku). V letech 1942-1947 působil na Hamline University v Saint Paul v Minnesotě. V padesátých letech vyučoval na Královské hudební konzervatoři (The Royal Conservatory of Music) v Torontu v Kanadě. Mezi jeho studenty byli např. skladatelé Milton Barnes, Lorne Betts, Samuel Dolin, Robert Erickson, Halim El-Dabh, Richard Maxfield, Will Ogdon a George Perle.

Od roku 1966 žil v Palm Springs v Kalifornii, kde také v roce 1991 zemřel. Na počest skladatele založila jeho manželka ve Vídni hudebněvědný ústav Ernst Krenek Institute. V roce 2004 bylo jeho sídlo přesunuto do Kremže v Dolním Rakousku.

Historické ohlédnutí

22. srpna 1920 se na sjezdu v Salzburgu v Chiemseehofu dohodli nacističtí delegáti Německa, Rakouska a Československa na hákovém kříži jako stranickém znaku.

Společná fotografie nacistických delegátů 1920 (Adolf Hitler označen při levém dolním okraji snímku)

Nová publikace o česko-rakouských vztazích

Vyučovanie slovenčiny pre deti

Naše skúsené pani učiteľky Linda Erbek, Claudia Hovaňáková a Mária Ekinci sa už tešia na hodiny slovenského jazyka s vašimi detičkami.

- Skupina: školáci od 8-10 rokov: v sobotu 26. 9., 10. 10. 2020 od 10:00-11:30 hod.
Kontakt: Linda Erbek – 0699/17 22 25 66.
- Skupina: starší školáci od 10 rokov: v sobotu 26. 9., 10. 10. 2020 od 11:30-13:00 hod.
Kontakt: Mária Ekinci – 0699/10 77 698.
- Skupina: školáci od 6-8 rokov: v sobotu 19. 9., 3. 10., 17. 10. 2020 od 10:00-11:30 hod.
Kontakt: Claudia Hovaňáková – 0680/14 54 394.

Predpokladom účasti na kurzoch slovenčiny je platné členstvo v spolku SOVA 15 € za rok 2020 a kurzový poplatok.

Diese Veranstaltungen in slowakischer Sprache werden gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung.

Čeština na školách ve Vídni

Bildungsdirektion Vídeň nabízí zdarma výuku češtiny jako mateřského jazyka pro žákyně a žáky vídeňských základních škol a gymnázií. Třídy se budou otevírat v roce 2020/2021, pokud se přihlásí minimálně 12 dětí. Ředitelství prosí, abyste předběžně a zcela nezávisle dítě přihlásili již teď. Přihlášky slouží pouze k zjištění zájmu.

- Pro žáky/ně základních škol jsou přihlášky ke stažení na: https://www.sfz-wien.at/images/sfz_img/download/mu/anmeldeformular-mu/tschechisch.pdf.
Termín výuky je stanoven: vždy v úterý od 15:00 do 16:15 nebo od 16:30 do 17:45 ve škole Reismestrasse 43, 1030 Wien.
V případě zájmu zašlete, prosím, přihlášky paní učitelce Lence Newerklové (lenka.newerkla@aon.at).
- Pro žáky/ně gymnázia jsou přihlášky ke stažení na: <http://www.schule-mehr-sprachig.at/index.php?id=44>.
Vyplněnou přihlášku prosím odevzdejte ve škole vašeho dítěte, nebo zašlete paní učitelce Mag. Julia Kotrbeletz (tchechisch.ahs@jazyk.at).
Termín výuky je stanoven: vždy ve čtvrtek 16:10 do 17:50 ve škole Komenský (Schützengasse 31, 1030 Wien). První vyučovací hodina se bude konat 24. září 2020.

Slovenčina na viedenských školách

Bildungsdirektion Wien ponúka zadarmo výučbu slovenčiny ako materinského jazyka pre deti základných a stredných škôl.

- Prihláška Volksschule: https://www.schule-mehrsprachig.at/fileadmin/schule_mehrsprachig/redaktion/muttersprachlicher_unterricht/anmeldeformular_ohne_2018/slowakisch-ohne.pdf.
- Prihláška gymnásium/střední škola: https://www.schule-mehrsprachig.at/fileadmin/schule_mehrsprachig/redaktion/muttersprachlicher_unterricht/anmeldeformular_mit_2028/slowakisch-mit.pdf.

Ak potrebujete bližšie informácie, obráťte sa na Katarínu Mičíkovú, tel. 0699 81142159.

Spektakel Kulturherbst

Vom 25.-27. September 2020 startet der Spektakel Kulturherbst in die erste Festival-Saison. Auf dem Programm steht eine kulturelle, musikalische und kulinarische Reise nach Tschechien.

Mit unseren Nachbar*innen teilen wir Wiener*innen viele Aspekte unserer Mentalität, unseres Humors, der Küche und – was auf den ersten Blick vielleicht eigenartig erscheinen mag – sogar der Sprache. Vielleicht fühlen wir uns also deshalb in Prag, Brünn oder Karlsbad fast wie zuhause?

Zeit also, insbesondere auch der zeitgenössischen tschechischen Kunst- und Kulturszene die Aufmerksamkeit zuteilwerden zu lassen, die sie verdient. Denn Wien und Prag sind kulturell auf Augenhöhe!

Anna Rendl,
Künstlerische Leitung Spektakel Kulturherbst
Mario Duar,
Künstlerische Leitung Spektakel Wien
<https://www.spektakel-kulturherbst.com/>

Zprávy ZÚ

3. července 2020 velvyslankyně Ivana Červenková navštívila Klagenfurt v Korutanech, kde předala nově jmenovanému honorárnímu konzulovi Ägydu Penggovi konzulský patent a exekvatur pro výkon své funkce i pro Korutany.

16. července 2020 velvyslankyni Ivanu Červenkovou přijala spolková ministryně obrany Klaudia Tanner. Hlavními tématy rozhovoru byla bilaterální vojenská a průmyslová spolupráce vč. možností jejího dalšího rozvoje a společné aktivity v rámci CEDC, Středoevropské obranné spolupráce a Evropské unie.

26. srpna 2020 došlo ke společnému setkání hejtmanů a hejtmank 3+1 za účasti hejtmanky Johanna Mikl-Leitner (Niederösterreich / Dolní Rakousko), hejtmanky Ivany Stráské (Jihočeský kraj), hejtmana Bohumila Šimka (Jihomoravský kraj) a hejtmana Kraje Vysočina Jiřího Běhounka. Jako hosté podpořili jednání svou účastí také velvyslanci obou zemí, velvyslankyně Ivana Červenková a rakouský velvyslanec v ČR Alexander Grubmayer. Projednávala se mimo jiné aktuální situace ohledně pandemie covid-19, cestovní ruch, doprava, zdravotnictví a česko-rakouský program Interreg V-A.

Model spolupráce 3+1 krajů Jihočeského, Jihomoravského, Vysočiny a Dolního Rakouska funguje úspěšně v rámci pracovního programu od roku 2004. Při spolupráci kladou všechny zúčastněné kraje důraz na sdílení příkladů dobré praxe, rozvojová témata a projekty podporující každodenní přeshraniční kontakty. Společné jednání hejtmanů a hejtmank v Jihlavě se zaměřilo na aktuální plnění schváleného čtyřletého pracovního programu. O výše uvedených tématech se pravidelně diskutovalo ve třinácti odborných pracovních skupinách. V posledních měsících bylo nutné zaměřit se na zvládnutí důsledků pandemie covid-19, která ovlivnila život i spolupráci na obou stranách hranice. Na konci příštího roku končí platnost současného pracovního programu regionů, proto jednali hejtmani a hejtmanky také o časovém harmonogramu příprav programu na další čtyři roky a o klíčových tématech, která budou do obsahu nového programu zapracována.

2. září 2020 při příležitosti návštěvy ministra kultury ČR Lubomíra Zaorálka v Rakousku pořádala Velvyslanectví ČR spolu s Institutem humanitních věd (IWM) setkání, jehož hlavním tématem byly důsledky koronavirové pandemie.

Návrh – „Den Čechů v zahraničí“

Ministr zahraničních věcí České republiky Tomáš Petříček dlouhodobě vnímá zásadní roli krajanů v našich dějinách i naší současnosti. Domnívá se, že Česká republika by si význam svých krajanů měla pravidelně připomínat. Ministerstvo zahraničních věcí proto po konzultaci s Vámi, našimi krajany, navrhne vládě prohlásit jeden den v roce za „Den Čechů v zahraničí“. „Den Čechů v zahraničí“ by tak rozšířil počet významných dní, které Česká republika slaví, ze současných patnácti na šestnáct.

Ministerstvo zahraničních věcí navrhuje níže několik dat, která se pojí s významnými osobnostmi či událostmi krajanového života a prosí, abyste z nich do 30. září 2020 vybrali v hlasování jedno, které Vás osloví nejvíc. Samozřejmě uvítáme jakékoli jiné návrhy, které, prosím, adresujte na zkz@mzv.cz nebo https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/Anketa.html.

OTÁZKA:

Které historické datum by mělo být pravidelně připomínáno jako „Den Čechů v zahraničí“?

23. prosinec (1989) – Přestřižení hraničního drátu u Rozvadova. Představuje symbolický pád železné opony. Ostatní drát společně přestřihli tehdejší ministři zahraničních věcí Jiří Dienstbier a Hans-Dietrich Genscher.

1. červenec (1932) – Den návratu zahraničních Čechů. Připomíná první sjezd zahraničních Čechů a Slováků, který se uskutečnil 1. až 3. července 1932, a setkání krajanů v roce 1998 v rámci prvního Týdne zahraničních Čechů.

7. březen (1850) – „Masarykův den československého zahraničí“. Navázáno na tradici tzv. Masarykových dnů československého zahraničí, které připomínaly roli krajanů při vzniku československého státu. První Masarykův den československého zahraničí se konal v roce 1934 pod patronací TGM s úmyslem dokázat, že československé zahraničí je „živou větví jednoho národního kmene“. Masarykovy dny se konaly až do roku 1938 a poté v roce 1947 pod záštitou prezidenta Beneše. Zatím poslední Masarykův den československého zahraničí se odehrál již pod vlivem února 1948.

17. duben (1826) – Vojtěch Náprstek jako „český konzul“. Vojtěch Náprstek je považován za konzula všech krajanů. Jako účastník revolučních bouří roku 1848 uprchl před zatčením do USA, kde prožil deset let. Jeho knihkupectví se stalo střediskem pro přistěhovalce z Čech, byl též iniciátorem vzniku prvních českých spolků. V roce 1858 se vrátil do Prahy a rodinný pivovar „U Halánků“ na Betlémském náměstí proměnil v centrum české inteligence a posléze na České průmyslové (dnešní Náprstkovo) muzeum, do nějž se soustředily nejvýznamnější krajanové sbírky.

4. únor (1628) – Odchod J. A. Komenského z vlasti. Památný den odchodu J. A. Komenského z Čech a rozloučení se s vlastí na Růžovém paloučku u Žacléře. Představuje symbol českého vyhnání pro víru a přesvědčení

www.mzv.cz

Velvyslanectvo SR vo Viedni

Konzulárne oddelenie veľvyslanectva je otvorené pre verejnosť. Vzhľadom na stále pretrvávajúcu mimoriadnu situáciu spojenú s šírením ochorenia covid-19 na Slovensku, ako aj v Rakúsku, však naše stránky vybavujeme v osobitnom režime s cieľom ochrániť zdravie občanov prichádzajúcich s podaním, ako aj pracovníkov nášho konzulárneho oddelenia.

Občanom je umožňovaný vstup na konzulárne pracovisko len jednotlivito, vo vopred objednanom a potvrdenom termíne, s nasadeným rúškom, v ochranných jednorazových rukaviciach a s vlastným perom na písanie.

V rámci skvalitňovania poskytovaných služieb veľvyslanectvo s účinnosťou od 1. októbra 2020 zavádza rezervačný elektronický systém, ktorý umožňuje pohodlné a bezpečné konzulárne podanie každému občanovi.

Zdôrazňujeme však, že pred príchodom na konzulárne oddelenie je **NUTNÉ MAŤ REZERVOVANÝ A PÍSOMNE POTVRDENÝ TERMÍN**.

Zároveň upozorňujeme občanov, že ak plánujú vykonať viacero podaní naraz, tak si potrebujú zarezervovať termín na každé podanie jednotlivito. Vzhľadom na potrebu zabezpečiť, aby nedochádzalo k predĺženiu čakacej lehoty pre nasledovné stránky, bude vždy umožnené vykonať len toľko podaní, koľko termínov si daná stránka zarezervovala.

Výnimkou z vyššie uvedeného je preberanie už vystavených dokladov, ktoré je možné každý pracovný deň, a to výhradne v čase 8:30-9:00 a bez nutnosti rezervácie termínu vopred. Mimo uvedeného času nebudú vystavené doklady vydávané z dôvodu konzulárnych podaní objednaných občanov a sprísnených hygienických opatrení.

Dovoľujeme si poznamenať, že z dôvodu aktuálnej mimoriadnej situácie sú naše telefonické linky preťažené, a preto odporúčame komunikáciu prostredníctvom e-mailu. Vaše emailové dožiadania budú bezodkladne zodpovedané.

1. 9. 2020: Cestovné odporúčanie pre všetky krajiny

Cestovné odporúčanie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky je vydané v súlade s odporúčaniami Konzília odborníkov a platným opatrením Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky č. OLP/6850/2020 zo dňa 28. augusta 2020, ktoré nadobudlo účinnosť 1. septembra 2020.

31. 8. 2020: Karanténa a podmienky návratu do SR od 1. septembra

Podľa opatrenia Úradu verejného zdravotníctva SR zo dňa 28. 8. 2020 v platnom znení sa všetkým osobám, ktoré od 1. septembra 2020 od 7:00 hod. vstúpia na územie Slovenskej republiky, pričom počas predchádzajúcich 14 dní navštívili krajinu EÚ neuvedenú nižšie a zároveň nenavštívili krajinu, ktorá nie je členom EÚ a nenachádza sa na zozname nízko rizikových krajín, sa nariaďuje izolácia v domacom prostredí do doby obdržania negatívneho výsledku RT-PCR testu na ochorenie covid-19 alebo v prípade bezpríznakového priebehu izolácie v domacom prostredí dovršením jej 10. dňa. Po dobu domácej izolácie podľa predchádzajúcej vety sa táto nariaďuje i osobám žijúcim s ňou v spoločnej domácnosti.

24. 8. 2020: Rakúsko – podmienky cestovania a opatrenia proti šíreniu covid-19

Vstup do Rakúska bez obmedzení (bez povinnosti desaťdňovej domácej karantény a negatívneho PCR-testu) platí pre skupinu bezpečných krajín, t.j. všetky štáty EÚ (okrem Chorvátska, Bulharska, Rumunska, Portugalska, Švédska, vnútrozemského Španielska a Baleárskych ostrovov), ďalej pre Švajčiarsko, Lichtenštajnsko, Nórsko, Island, Veľkú Britániu, ako aj Andorru, Monako, San Maríno a Vatikán. Podmienkou zároveň je, že osoby sa zdržovali posledných desať dní výlučne v niektorom z týchto štátov.

29. 7. 2020: Štátny tajomník Martin Klus vo Viedni

Len konkrétne výsledky našej spolupráce presvedčia občanov o význame členstva v EÚ.

„Slovensko má záujem na posilnení spolupráce s Rakúskom a Českom v rámci regionálnej platformy s názvom Slavkovský formát (S3). Dobrým riešením financovaným z európskych zdrojov by mohli byť cezhraničné projekty modernej železničnej dopravy, ktoré zvýšia kvalitu a pohodlie života našich občanov. Len konkrétne výsledky presvedčia obyvateľov našich krajín o význame členstva v Európskej únii. Priestor na intenzívnejšiu komunikáciu ponúka aj pripravovaná Konferencia o budúcnosti EÚ, ktorú treba využiť na naštartovanie diskusie s občanmi.“

14. 7. 2020: Minister Ivan Korčok v Budapešti rokoval s partnermi z Maďarska, Česka, Rakúska a Slovinska

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Ivan Korčok sa na pozvanie ministra zahraničného obchodu a zahraničných vecí Maďarska Pétera Szijjártóa zúčastnil na stretnutí šéfov rezortov diplomacie Slovenska, Česka, Rakúska, Maďarska a Slovinska. Išlo o druhé podujatie v takomto formáte. Prvýkrát sa ministri zahraničných vecí stretli 16. júna vo Viedni. „Na budapeštianskom stretnutí sme mali príležitosť posúdiť aktuálny stav otvárania hraníc. Situácia sa veľmi rýchlo mení, predovšetkým vo vzťahu k tretím krajinám,“ uviedol minister Ivan Korčok v súvislosti s výzvami globálnej pandémie.

1. 7. 2020: Slovenská kooperačná burza Bratislava 2020

„Slovenská kooperačná burza Bratislava 2020“, najväčšie medzinárodné podujatie na Slovensku zamerané na spoluprácu slovenských a zahraničných firiem.

9. 7. 2020: Minister I. Korčok: V Rakúsku máme blízkeho a spoľahlivého partnera

Na pozvanie rakúskeho spolkového ministra pre európske a medzinárodné záležitosti Alexandra Schallenbergera a rakúskej spolkovéj ministerky pre EÚ a ústavu Karoline Edtstadler uskutočnil minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ivan Korčok vo štvrtok 9. júla 2020 prvú bilaterálnu pracovnú návštevu Rakúska.

Slovenský inštitút – ohliadnutie

30. 7. 2020 Výstava Side by side Wien slovenského výtvarníka Luka Braseho

V priestoroch výstavnej siene Desiderio N°1 Art Lounge vo Viedni sa 30. júla 2020 uskutočnila vernisáž výstavy *Side by side Wien* avantgardného slovenského výtvarníka Luka Braseho.

20. 7. 2020 Ivan Korčok: Milan Rastislav Štefánik je veľkou inšpiráciou pre slovenskú diplomaciu

V predvečer 140. výročia narodenia Milana Rastislava Štefánika, v pondelok 20. júla 2020, sa minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Ivan Korčok zúčastnil otvorenia výstavy *Milan Rastislav Štefánik a tí, čo ho nasledovali* v Brezovej pod Bradlom. Autorom výstavy je riaditeľ Historického ústavu SAV, PhDr. Slavomír Michálek, DrSc. Šéf slovenskej diplomacie si uctil pamiatku tohto veľikána slovenských dejín, ako aj ďalších šiestich diplomatov, ktorí nadviazali na jeho prácu a snahy o slovenskú štátnosť.

7. 7. 2020 Poludňajší koncert Ivany Solčániovej

V rámci tradičných poludňajších koncertov, ktoré Slovenský inštitút vo Viedni pravidelne organizuje vždy v prvý utorok v mesiaci, odznela 7. júla 2020 klasická gitara Ivany Solčániovej – vo Viedni žijúcej slovenskej umelkyne.

2. 7. 2020 Výstava slovenských výtvarníkov manželov Daniely a Michala Helienek

Po skončení prísnych opatrení rakúskej vlády na zamedzenie šírenia vírusu covid-19 sa v priestoroch Slovenského inštitútu vo Viedni uskutočnilo prvé živé podujatie – vernisáž výstavy manželov Helienek, slovenských výtvarníkov žijúcich vo Viedni, *Krajiny a ľudia v realite a v metamorfózach*.

Zemřel bývalý předseda komise Senátu pro krajany Tomáš Grulich

Ve věku devětašedesáti let zemřel bývalý senátor za Prahu 12 Tomáš Grulich (ODS). Na facebooku to napsal se-

Kdo Tě znal, ten zná naši bolest, ten ví, co jsme v Tobě ztratili. V našem srdci žiješ věčně dále.

S hlubokým zármutkem oznamujeme přátelům a známým smutnou zprávu, že nás opustil

Tomáš Grulich

Zemřel mezi svými blízkými po krátké nemoci v pátek 7. srpna 2020 ve věku 69 let.

Poslední rozloučení s našim drahým zesnulým proběhne ve čtvrtek 13. srpna 2020 v 10.45 hodin v obřadní síni Lesního hřbitova v Písku.

Jménem pozůstalých:
manželka, děti a vnoučata

Křenovice 12, Bernartice 398 43

Pohřební služba Foitová - Vrba, Písek, Harantova 415, 382 218 021

Ve středu 1. 11. 2017 se uskutečnil ve Frýdlantském salonku Senátu PČR křest druhého dílu sborníku *Česká menšina ve Vídni 1945-2000* s názvem *Vídeňští Češi 1945-2015: Příklad zdařilé integrace? Záštitu nad křtem sborníku převzal místopředseda Senátu PČR Jaroslav Kubera a Stálá komise Senátu PČR pro krajany žijící v zahraničí s předsedou dr. Tomášem Grulichem*

nátor Tomáš Czernin (TOP 09, místopředseda). Grulich působil v horní komoře Parlamentu v letech 2006-2018, před dvěma lety už mandát neobhajoval.

„Zemřel senátor Tomáš Grulich. Můj přítel a předchůdce v roli předsedy Stálé komise pro krajany v zahraničí Senátu Parlamentu ČR. Byl to čestný člověk a pracovitý senátor, usiloval o prosazení korespondenční volby ze zahraničí. Slibuji, že udělám vše, abych toto jeho nedokončené dílo dotáhnul do konce,“ uvedl Czernin.

Grulich vystudoval historii a etnologii, v sedmdesátých letech byl kastelánem na zámku v Klášterci nad Ohří, pracoval v teplickém krajském muzeu, v roce 1982 se stal zaměstnancem Národního muzea v Praze. Z něj v roce 1992 odešel a založil nakladatelství, o rok později pak tiskárnu, kterou spoluvlastnil a vedl do roku 2006. Nadále se věnoval historii a etnologii, od roku 1992 přednášel na Fakultě sociálních věd UK. Od roku 1992 byl členem ODS.

Zemřela Věra Bombová

S dlouholetou bývalou předsedkyní Klubu přátel Rakouska paní Dipl. Ing. Věrou Bombovou jsme se v Praze za Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku alespoň symbolicky rozloučili kyticí.

Alexej Navalnyj: Občanská kuráž až do samé krajnosti

„Stalo se, že bylo zajato sedm bratrů i s matkou a král ve snaze donutit je jíst jim zapovězené vepřové maso toho chtěl dosáhnout mučením bičí a řemeny. Jeden z nich prohlásil jménem všech: »Co chceš na nás vyzvídat, co se chceš dovědět? Jsme připraveni raději zemřít než překročit zákony otců.« Král se rozvášnil a poručil rozpálit pánev a kotle. Jakmile byly rozpáleny, nařídil, aby tomu, který mluvil, vyřízli jazyk, stáhli kůži z hlavy, jako to dělají Skythové, a aby jej zohavili. Ostatní bratři a matka museli přihlížet. Potom nařídil, aby ho na celém těle zmrzačeného, ale ještě živého, donesli k ohni a pálili na páni...“ Podobným ohavně drastickým způsobem pak zemřelo všech jeho šest bratrů a nakonec i matka. Když umíral poslední, nejmladší, zvolal silným hlasem: „Já, stejně jako moji bratři, vydávám své tělo i duši za zákony otců a prosím Boha, aby se nad národem brzy smiloval, a tebe aby utrpením a tresty donutil vyznat, že on je jediný Bůh...“ (2. kniha Makabejských 7,1-5,37)

Všichni jsme již někdy slyšeli tento starozákonní biblický příběh z 2. století před Kristem. Jedná se o historické dílo, v němž autor projevuje své sympatie s odbojem Makabejských bratrů, jímž se snažili zachovat svou vlastní náboženskou a politickou svobodu před zvůli syrských Seleukovců a proti násilné helenizaci králem Antiochem IV. Epifanem.

Dávné latinské přísloví říká: *Historia magistra vitae est*. Dějiny jsou učitelem života. Kolikrát se po celá ta staletí opakovalo, že národ poražený jinou mocností se musel podřídit moci silnějšího. Kolikrát nejenom v minulosti, ale i nyní jsme svědky toho, že v naší společnosti, našem okolí, v sousedství, jsou lidé, kterým jde o moc, prestiž, kteří se v překotné a chorobně megalomanské touze ovládat jiné neštítí používat násilí, zastrašování, lži, diplomaticky řečeno dezinformace. Všichni víme, že vedle států, ve kterých panuje transparentní demokracie se svobodnými volbami, svoboda tisku a otevřená veřejná debata, je tu také mnoho zemí, ve kterých místo promávané demokracie vládnou autoritářství, diktatura, kult osobnosti. A to vůbec nemusíme vyrážet kamsi do Asie, do zemí, jako je Čína či Severní Korea, ono stačí pohlédnout na východ od zemí EU, hlavně do Běloruska a také do Ruska.

Jméno právníka Alexeje Navalného, nejvýznamnějšího ruského opozičního politika, znají všichni novináři světa i lidé, kterým není lhostejný politický vývoj různých států na zeměkouli. Rád bych na Navalného poukázal v kontextu úvodního biblického textu.

Po rozpadu sovětského impéria Rusko prodělalo obrovskou vnitřní proměnu. Skončilo nejenom období tzv. studené války, skončila také nadvláda a diktatura vládnoucí komunistické strany, období strachu, nesvobody, perzekuce. Radost z nabyté svobody tehdy prožívali i občané Československa a všech tzv. satelitních států, Polska, Maďarska a dalších. Po éře Gorbačova a Jelcina se však do čela Ruska dostal člověk vyškolený v tajných službách KGB. Člověk, který jako mladík zažil mocenské postavení Sovětského svazu i jeho brutální taktiky likvidovat v samém zárodku všechno a všechny, kteří si dovolili projevit sebenepatrnější kritiku na adresu vládní moci. Vladimir Putin. Tomuto novému vůdci jeho postavení zřejmě natolik imponovalo,

že se ani netajil veřejným obdivem ke Stalinovi. Tomu Stalinovi, který nechal popravit statisíce nepohodlných Rusů, Ukrajinců a občanů dalších sovětských republik, případně je nechal zemřít v pracovních táborech Gulagu. V Rusku dnes nejen že nenajdete památníky zločinů komunismu, ale dodnes narazíte na místa, kde se symboly někdejšího komunistického režimu nepřestaly uctívat.

Hned jak tento nový vůdce převzal moc, začali za záhadných okolností mizet „nepohodlní“, tzv. investigativní novináři. Někteří zmizeli beze stop, jiní byli brutálně zavražděni, zastřeleni (např. Boris Němcov, zastřelený v roce 2015), aniž by pak došlo k uzavření vyšetřování a potrestání viníků. Za neznámější takhle „zlikvidovanou“ novinářku je dodnes považována Anna Politkovská (zastřelena v roce 2006). Ale nejenže začali mizet za podivných okolností novináři, ze světa byli odpravováni i jiní lidé, kdysi aktivní členové KGB, kteří se po změně režimu odhodlali mluvit o tom, jaké metody KGB nadále používá. Na území Velké Británie byl otráven Alexandr Litviněnko, zemřel v roce 2006, později pak Sergej Skripal těžkou otravou v roce 2018 přežil, a i když britská tajná policie zjistila, že za jejich likvidaci stojí ruská tajná služba, Rusové dodnes vše ostentativně popírají a žádné mezinárodní soudy neuznávají.

„Odstraňování nepohodlných lidí v Rusku jedem je běžná metoda,“ vyjádřila se již mnohokrát česká i zahraniční média. Naposledy v případě Alexeje Navalného, nejznámějšího ruského opozičního politika, který Putinovi vyčítá, že mu nejde o transformaci, reformu společnosti a pojmenování zla pravým jménem, ale jen o vlastní nekontrolovanou moc. Pan Putin samozřejmě při každém, jakkoliv mediálně známém aktu likvidace některé kritické osobnosti mlčí, anebo tvrdí, že s tím nemá nic společného.

V posledním čase se množí případy vyhoštění ruských diplomatů z různých zemí EU. Vždy uvedou důvody, proč to dělají. Z nich je jasné, že nešlo o žádné diplomaty, třebaže vlastnili diplomatické pasy, ale o osoby prokazatelně provádějící špionážní činnost. Ruská strana namísto toho, aby nechala obvinění objektivně prošetřit, reaguje vždy agresivně a podrážděně a na oplátku bezdůvodně vyhošťuje diplomaty protistrany. Ani slovo o prozkoumání situace, ani náznak omluvy, uznání viny. Pouze chladnokrevná, arogantní a podrážděná protiakce bez jakéhokoliv vysvětlení.

Alexej Navalnyj byl v období své opoziční aktivity vystavený vyhrůžkám a fyzickým útokům již mnohokrát. V roce 2017 na něho zaútočil neznámý kolemdoucí a vychrstl mu do obličeje zelenou tekutinu, která zřejmě obsahovala toxickou látku. Navalnyj byl léčen na oční klinice v Barceloně. Oznámil, že na pravé oko z 80 procent oslepl. V červenci 2019 byl hospitalizován v Moskvě po náhlých problémech připomínajících otravu. Tehdy trpěl silnou alergickou reakcí. Dne 20. srpna letošního roku muselo kvůli jeho zdravotnímu stavu nouzově přistát letadlo, kterým cestoval z Tomsku do Moskvy, podle slov své mluvčí Kiry Jarmyšové byl otráven. V bezvědomí byl převezen na jednotku intenzivní péče v Omsku a 22. srpna do berlínské nemocnice Charité, kde lékaři otravu opravdu potvrdili.

„Jedním z hlavních znaků liberální demokracie je, že když vyslovím veřejně kritiku na adresu jakéhokoliv rakouského kancléře, jedno za kterou stranu, nemusím se obávat vyhrůžek či perzekucí ze strany rakouské tajné policie,“ řekl 24. srpna ve veřejné diskusi s filozofem Rudolfem

Burgerem k 75. výročí evropského fóra v Alpbachu známý rakouský politolog Anton Pelinka. Kromě jiného pronesl: „Nevidím žádnou alternativu k liberální demokracii v Moskvě či Pekingu. To neznamená, že tam musí vládnout diktátoři, i když samozřejmě mohou. Ale kde je antiteze? Kde je to, co jakýmsi způsobem dokázal vyvolat marxismus-leninismus a podobným, i když zcela jiným a zároveň téměř fascinujícím způsobem také fašismus? Totiž celosvětovou nabídku antiteze? Nevidím to ani u vládnoucích pánů v Pekingu, ani v Moskvě a už vůbec ne v Minsku.“ (Reprízu celé diskuse odvysílal rakouský rozhlas Ö1 25. srpna v 21:05 hod.)

Alexej Navalnyj je pro mne osobně jedním z největších současných hrdinů. V zemi, kde již čtvrtstoletí vládnou pevnou rukou bývalý aparátčík někdejší tajné služby KGB a kde je prakticky nemožná existence jakékoli skutečné opoziční strany! Neboť vládnoucí strana nynějšího prezidenta nastavila volební systém tak, že může vyhrát jen on a nikdo jiný. Podporovat v této zemi opozici, veřejně Putina kritizovat a obviňovat jej z porušování základních práv demokracie, tedy to, co Navalnyj dělá, je nanejvýš riskantní a životu nebezpečné. Koneckonců, všechny útoky, které, ovšem s postupujícími poruchami zdraví, přežil, vypovídají jasnou řečí o tom, jak životu nebezpečná jeho aktivita je. Kdyby ho někdo chtěl nekompromisně a beze svědků zlikvidovat, mohl to udělat již dávno, tak jako už v tolika případech. Jenže to asi nikdo nechce. Ne ani tak ze strachu před Západem (co se o tom bude psát, do jak nepříjemné pozice se Rusko dostane), ale hlavně proto, aby se podařilo Navalného zlomit, zastrašit, psychicky zlikvidovat.

Posílat nepohodlné lidi na psychiatrii, to také byla kdysi taktika sovětských úředníků. Zastrášovat, zastrašovat, zastrašovat, tutlat, tutlat, tutlat, hlavně však dezinformovat. Dělat v takovém státě, v takovém systému opoziční politiku, nazývat věci pravým jménem, nebát se jít proti proudu, proti takové mašinérii moci vyžaduje obrovskou vnitřní sílu, charakter, víru v sebe sama a v neposledním místě také víru v Boha. Sedm bratrů z knihy Makabejských nemělo na své straně ani moc vojenskou, ani silné zbraně, neměli nikoho. Měli jen své vlastní svědomí a jistotu, že ten, kdo je chce zničit, to může zcela lehce a rychle udělat. Měli svou vnitřní sílu a vědomí, že i když může být jejich vzdor či boj marný, přece jen je pravda na jejich straně. A toto vědomí, tato vnitřní síla je pak přetvořila v silné muže, kteří hrůzně tyranii podlehlí se vztyčenou hlavou. A v tomto je Alexej Navalnyj pro mne obrovským vzorem, nedocenitelným hrdinou, tím nejstatečnějším člověkem. Je mi líto, že se k této situaci nevyjadřuje žádný katolický kněz, že se k tomu nevyjadřují křesťané, že se k tomu nevyjadřujeme právě my, kteří jsme sami na sobě, a není tomu ještě tak dávno, zažili krutost a prolhanost minulého komunistického režimu.

Alexeji, ať již dopadne léčení Vašeho otráveného těla jakkoliv, děkuji Vám za Váš příklad chrabrosti a odvahy, za Vaši statečnost a vytrvalost v angažmá za nastolení pravé demokracie. Ale hlavně Vám přeji brzké uzdravení a vnitřní jistotu, že v tomto svém boji nejste sám, že jste vzorem pro tisíce lidí na celém světě. Jistotu, že na Vaší straně je Bůh, i když síla protivníků se zdá být nepřemožitelná...

Peter Žaloudek,
Víděň, 26. 8. 2020

Schwarzenberg už za rok nebude kandidovat do Sněmovny

Bývalý ministr zahraničí a čestný předseda TOP 09 Karel Schwarzenberg (82) už v příštích volbách nebude kandidovat do Sněmovny, aby obhájil svůj poslanecký mandát. Schwarzenberg to řekl serveru Reflex.cz. „Já už v příštích volbách nenastoupím, dneska už jsem nejstarší poslanec a opravdu prastarý dědek,“ řekl. Stejný úmysl oznámil i další bývalý předseda TOP 09 a nynější předseda jejího poslaneckého klubu Miroslav Kalousek. Schwarzenberg je přesvědčen, že nynější předsedkyně TOP 09 Markéta Pekarová Adamová, která nahradila v čele strany Jiřího Pospíšila, je zárukou dobré budoucnosti TOP 09.

ČSÚ: Sčítání lidu on-line by mohla využít více než polovina lidí

Podle odhadu Českého statistického úřadu (ČSÚ) by při sčítání obyvatel příští rok mohlo až 60 procent lidí využít možnost vyplnit formulář přes internet. Při posledním sčítání v roce 2011 tuto možnost využila jen asi čtvrtina lidí. Zástupci ČSÚ řekli novinářům, že sběr dat on-line odstartuje o půlnoci z 26. na 27. března 2021 a potrvá do 9. dubna, následně budou domácnosti, které nevyužijí možnost formulář vyplnit elektronicky, do 11. května obcházet sčítací komisaři. Formulář bude jednodušší díky možnosti využít informace ze státních registrů. Výsledky budou podle předsedy ČSÚ Marka Rojíčka známy na přelomu let 2021 a 2022. Prostřednictvím formulářů bude Český statistický úřad zjišťovat jména a příjmení lidí, druh a číslo dokladu jejich totožnosti, datum narození a pohlaví, místo bydlení, národnost, mateřský jazyk, dosažené vzdělání, počet dětí, povolání nebo dojíždění do zaměstnání. Statistici budou zjišťovat také způsob bydlení, velikost bytu, připojení na plyn a vodovod, způsob vytápění nebo složení domácnosti. Nadále budou lidé moci dobrovolně uvádět i to, zda se hlásí k nějaké náboženské víře. Za nevyplnění formuláře nebo jeho záměrně chybné vyplnění bude hrozit pokuta 10 000 korun, za zneužití údajů ze sčítání až půlmiliónová sankce. Poprvé bylo sčítání lidu na českém území v roce 1869.

Zemřel bývalý šéf KSČ Miloš Jakeš

Zemřel předrevoluční generální tajemník ústředního výboru KSČ Miloš Jakeš, bylo mu sedmadvadesát let. Uvedla to televize CNN Prima News, podle které se konal Jakešův pohřeb v pražském motolském krematoriu.

Jakeš se do povědomí zapsal projevem z Červeného Hrádku na Plzeňsku z července 1989, jehož nahrávka bavila lidi v tehdejších Československu. Do nejvlivnější politické funkce tehdejší federace byl Jakeš jako nástupce normalizačního šéfa komunistů Gustáva Husáka překvapivě zvolen v prosinci 1987. Z funkce odešel v době sametové revoluce v roce 1989.

Jakeš se narodil 12. srpna 1922 v obci České Chalupy na Českokrumlovsku. Do komunistické strany vstoupil v roce 1945. Studoval na Vysoké škole stranické v Moskvě a postupně se dostal do ústředního výboru KSČ. V období tzv. pražského jara v roce 1968 se přiklonil na stranu konzervativních sil v komunistické straně, což mu po

okupaci vojsky Varšavské smlouvy zajistilo pokračování kariéry. Jakešovo působení v nejvyšší stranické funkci je spojeno s agonii a následným pádem komunistického zřízení v Československu. Listopadové události roku 1989 považoval Jakeš za kontrarevoluční převrat vedoucí k porážce socialismu. Studentské shromáždění podle něj zneužilo pro své účely příslušníci Státní bezpečnosti v čele s Alojzem Lorencem ve spolupráci s některými členy tehdejšího ústředního výboru KSČ, kteří si přáli změnit stranické vedení.

Zmocněncem pro konzultace s Ruskem bude Jindrák, schválila vláda

Ředitel zahraničního odboru Kanceláře prezidenta republiky Rudolf Jindrák bude zmocněncem pro konzultace s Ruskem. ČTK to sdělil ministr zahraničí Tomáš Petříček (ČSSD). Už dříve uvedl, že plánované konzultace mají pokrýt celou šíři česko-ruských vztahů a nevěnovat se pouze dílčím aktuálním sporným záležitostem. Jindrák podle něj významně přispěl k dojednání česko-německé deklarace.

Česko-ruské vztahy se v posledních letech výrazně zhoršily. Ministerstvo zahraničí v květnu navrhlo Moskvě na základě vzájemné smlouvy o přátelských vztazích a spolupráci z roku 1993 konzultace k vyřešení vzájemných sporů. Rozhovory se ale dosud neuskutečnily, podle české strany Rusko nechtělo přistoupit na jednání v rovném postavení. Ruské ministerstvo zahraničí uvedlo, že Moskva je připravena k dialogu s Českem na úrovni náměstků ministrů zahraničí, brzkému setkání ale podle úřadu brání nynější pandemie nemoci covid-19. Místo toho chce Moskva co nejrychlejší konzultace zplnomocněnců.

Česko v pololetí získalo z EU o 50 miliard Kč více, než zaplatilo

Česko letos v prvním pololetí z rozpočtu Evropské unie získalo o 50,1 miliardy víc, než do něj odvedlo. Informovalo o tom ministerstvo financí. Ve stejném období loni byl přebytek 24 miliard. Nárůst je způsobený tím, že Česko víc čerpalo z unijních fondů, včetně peněz určených na zmírnění následků epidemie koronaviru. Od roku 2004, kdy Česko do Evropské unie vstoupilo, získal stát z unijního rozpočtu už o 860 miliard víc, než do něj odvedl.

Novým velvyslancem EU v Kosovu je český diplomat

Rada Evropské unie jmenovala českého diplomata Tomáše Szunyoga do pozice velvyslance EU v Kosovu. Stal se tak čtvrtým Čechem na pozici velvyslance Evropské služby pro vnější činnost (ESVA). Szunyog do funkce nastoupí od září, uvedla ve vyjádření Rada, která sdružuje členské státy EU. Szunyog je odborníkem na Balkán a bezpečnostní politiku. Podle webu ministerstva zahraničí dosud působil na českém zastoupení při EU coby stálý představitel Česka v Politickém a bezpečnostním výboru EU a zástupce českého velvyslance při EU Jakuba Dürra. V minulosti pracoval jako ředitel odboru bezpečnostní politiky na ministerstvu zahraničí, byl velvyslancem v Bosně a Hercegovině a ve Slovinsku.

Někdejší jihosrbská provincie Kosovo vyhlásila samostatnost v roce 2008. Tehdejší vláda Mirka Topolánka

uznala jeho suverenitu téhož roku, proti uznání byl tehdy prezident Václav Klaus. Velmi ostré výroky na adresu Kosova opakovaně pronesl i jeho nástupce Miloš Zeman. „Stát, v jehož čele jsou váleční zločinci, nepatří do společenství demokratických států,“ poznamenal český prezident na adresu Kosova. Jeho návrh, aby Česko zrušilo mezinárodní uznání Kosova, ale ostatní nejvyšší ústavní činitelé nepodpořili.

Zaorálek: Omezení živé kultury může trvat až do konce roku

Omezení pro živou kulturu kvůli epidemii koronaviru budou zřejmě platit do konce roku, je třeba se s tím naučit žít, míní ministr kultury Lubomír Zaorálek (ČSSD). Za žádost z jiného světa označil požadavek konání akcí až pro 5 000 lidí. Zaorálek poznamenal, že v okolních zemích jsou k pořádání veřejných akcí opatrnější než v Česku. „Vyдали jsme se riskantní cestou a zatím nám to vychází, ale požadavek na rozšíření přístupnosti akcí je z jiného světa,“ konstatoval. Návrat k normálu podle něj bude trvat déle, možná až do konce roku. „Opatření tu budou a je třeba s tím počítat,“ konstatoval. Ministr zopakoval, že chce jednat o finanční podpoře sektoru a připomenul program pro podnikatele v kultuře, z něhož bude možné vyčerpat 900 milionů korun.

Americký ministr zahraničí Mike Pompeo na návštěvě v Čechách

Cesta amerického ministra zahraničí se připravovala už na květen v souvislosti s výročí konce druhé světové války, kvůli pandemii koronaviru byla ale odložena.

Ministr zahraničí Tomáš Petříček (ČSSD) se svým americkým protějškem Mikem Pompeem mj. jednal o bezpečnosti, boji s terorismem či o rozvoji obchodních vztahů i o událostech v Bělorusku. S Pompeem se Petříček setkal v Plzni, kde si připomenuli letošní 75. výročí konce druhé světové války. Pompeo se poté setkal s premiérem Andrejem Babišem (ANO), prezidentem Milošem Zemanem a vystoupil v Senátu, kde varoval před vlivem Ruska a Číny. Jeho výroky odsoudila čínský ambasáda. Podle ní neopodstatněně útočí na Čínu a očerňuje ji a podněcuje neshody mezi jinými zeměmi a Čínou. V Senátu mimo jiné také ocenil záměr předsedy horní komory Parlamentu Miloše Vystrčila (ODS) navštívit Tchaj-wan.

Americký ministr zahraničí Mike Pompeo ocenil, že Česká republika nahrazuje ruskou vojenskou techniku americkou. Podle něj tak bude lépe odpovídat požadavkům Severoatlantické aliance (NATO).

Pompeo zahájil v Česku svou cestu po čtyřech stredo-evropských zemích, při níž navštívil také Slovinsko, Rakousko a Polsko.

Soud v Trutnově povolil obnovu řízení s disidentem Pavlem Wonkou

Okresní soud v Trutnově povolil obnovu řízení s disidentem Pavlem Wonkou, který se týkal údajného neoprávněného vniknutí do bytu tchyně. Trutnovský soud jej za to v roce 1981 odsoudil. O obnovu řízení usiluje Jiří Wonka, který se roky snaží očistit bratrovo jméno. Pavel Wonka je

označován za posledního politického vězně komunistického režimu v Československu, který zemřel ve vězení. Podle předsedkyně senátu trutnovského soudu Veroniky Toťmanové je pro obnovu řízení důvod, protože vyšly najevo nové skutečnosti. Letos v lednu okresní soud přitom rozhodl opačně, obnovu zamítl. Pavel Wonka byl před listopadem 1989 za své názory a činnost perzekvován a několikrát skončil ve vězení, odsouzen byl za smyšlené činy.

Prezidenti V4 vyjádřili znepokojení nad volbami v Bělorusku

Prezidenti zemí Visegrádu ve společném prohlášení vyjádřili znepokojení nad prezidentskými volbami v Bělorusku. Vyzvali běloruské orgány, aby upustily od násilí, a zahraniční aktéry vyzvali ke zdrženlivosti od akcí, které by podkopaly nezávislost a suverenitu Běloruska.

Předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS) vyzval dopisem předsedu Sněmovny Radka Vondráčka (ANO) a představitele vlády, aby přijali společné stanovisko na podporu běloruských demonstrantů. Vláda by podle něj také měla informovat poslance i senátory o bezpečnostní situaci v Evropě v souvislosti s nepokoji, které v Bělorusku vypukly po prezidentských volbách.

Lichtenštejnsko se kvůli sporu o pozemky s ČR obrátí na evropský soud

Lichtenštejnsko se kvůli sporu o majetek v Česku vyvlastněný rodu Lichtenštejnů po druhé světové válce obrátí na Evropský soud pro lidská práva (ESLP) ve Štrasburku. Informovala o tom vláda. Ve sporu jde o zhruba 600 hektarů pozemků u středočeských Říčán. Podle vlády ve Vaduzu české úřady porušily suverenitu Lichtenštejnska. Spory o majetek dlouhodobě kalily vztahy mezi Českem a Lichtenštejnem, a oba státy proto navázaly diplomatické vztahy až v roce 2009.

V roce 2015 okresní soud uznal, že Nadace knížete z Lichtenštejna má nárok na dědictví pozemků u Říčán, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM) ale toto rozhodnutí napadl a uspěl. Rozhodnutí pozemky Lichtenštejnům nevydat potvrdily všechny odvolací soudy a letos v únoru nakonec i soud ústavní.

Šabatová: ČR dlouhodobě nenaplnuje některé standardy lidských práv

Česká republika dlouhodobě nenaplnuje některé mezinárodní standardy lidských práv, například ještě plně nepřijala Istanbulskou úmluvu. Na tiskové konferenci české koalice Social Watch k vydání zprávy Social Watch 2020 to řekla bývalá veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová. Problémem je podle ní také absence dětského ombudsmana a instituce, jež by systematicky sledovala dětská práva ve všech oblastech. Česko je jednou z posledních zemí, která ochránce práv dětí nemá.

Istanbulská úmluva z roku 2011 odsuzuje domácí násilí, sexuální obtěžování, znásilnění, nucené sňatky, takzvané zločiny ze cti či mrzačení genitálií. ČR úmluvu podepsala v květnu 2016, musí ji ale ještě ratifikovat Sněmovna a Senát a podepsat prezident. Podle kritiků, k nimž patří konzervativci či katolická církev, není taková dohoda potřeba

a postavila by muže a ženy proti sobě. Podle zastánců by naopak zdůraznila nepřijatelnost násilí a ukotvila poskytnutí pomoci.

ČR vláda opět zpřístupňuje své historické objekty veřejnosti

Po pauze zaviněné epidemií koronaviru vláda opět v rámci Dnů otevřených dveří zpřístupňuje všechny své historické objekty. Například Lichtenštejnský palác byl již veřejnost otevřen v 25. července, 15. srpna, první víkend v září, 28. října a naposledy 17. listopadu při příležitosti oslavy Dne boje za svobodu a demokracii. Pravidelné sobotní exkurze pořádá vláda v Kramářově vile, Hrzánském paláci a Lichtenštejnském paláci. V září a v říjnu pak bude možné objekty navštívit první sobotu v měsíci a při státních svátcích. Dny otevřených dveří budou letos završeny 17. listopadu při příležitosti oslavy Dne boje za svobodu a demokracii, kdy budou pro veřejnost otevřeny Hrzánský a Lichtenštejnský palác.

V září bude zpřístupněno i hlavní sídlo úřadu vlády Strakova akademie, mimo jiné při oslavě Dne české státnosti 28. září. Další objekt, Benešova vila v Sezimově Ústí, bude otevřena pro návštěvníky od 4. září do konce října vždy oba víkendové dny.

Říjnové volby do Senátu Parlamentu ČR

V pátek 2. října a v sobotu 3. října se v České republice uskuteční volby do třetiny Senátu Parlamentu ČR. Případné druhé kolo voleb má proběhnout v pátek 9. října a v sobotu 10. října 2020. Při volbách do Senátu se na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí nehlasuje. Hlasování probíhá pouze na území ČR. Žádost o vydání voličského průkazu v listinné podobě musí být zastupitelskému úřadu doručena nejpozději do pátku 25. září 2020, případně předána osobně nejpozději do středy 30. září 2020 do 16:00 hodin.

Tradiční vinobraní ve Znojmě sice není, místo toho otevrou vinaři stovky sklepů

Znojmo muselo kvůli koronaviru poprvé za třicet let zrušit tradiční vinobraní. Oslava úrody a sklizně vinné révy ale přesto bude. Pořadatelé vinobraní ze Znojenské Besedy totiž připravili náhradní program. Milovníci vína mohou místo do centra Znojma zamířit ochutnávat víno přímo u vinařů ve sklepech.

Dvořákova Praha (4.-20. 9. 2020)

Dvořákova Praha dnes patří mezi dva divácky nejnavštěvovanější festivaly svého druhu v České republice. V letech 2008-2019 uvedla celkem 235 koncertů a jejími koncertními sály prošlo více než 172 000 návštěvníků.

Program festivalu je uspořádán do charakteristických programových řad (Dvořák Collection, Komorní řada, Po stopách Antonína Dvořáka, Den D, Spirituální koncert) a věnuje péči celému Dvořákovu odkazu. Vedle jeho nejslavnějších děl jsou do programu zahrnuty skladby z prvního desetiletí Dvořákovy kompoziční práce. Posluchači tak mají možnost lépe porozumět, jak se jako skladatel vyvíjel,

hledal a zdokonaloval. To celé v kontextu jeho současníků, ale i předchůdců a pokračovatelů.

Od prvopočátku je hlavní myšlenkou mezinárodního hudebního festivalu Dvořákova Praha propagace dobrého jména české kultury prostřednictvím odkazu díla Antonína Dvořáka, jeho současníků a žáků. A protože jediným měřítkem festivalu je kvalita, setkávají se na pódii Dvořákovy Prahy jen špičkoví sólisté, dirigenti, mezinárodně nejuznávanější orchestry a komorní soubory, které představují mezinárodnímu publiku Dvořákovu hudbu i díla dalších světových skladatelů. Těžiště programu přitom spočívá v klasicko-romantické hudbě s vybočeními ke klasicismu na straně jedné a nezpochybnitelné a časem prověřené hudbě 20. století, ve výjimečných případech 21. století, na straně druhé.

<https://www.dvorakovapraha.cz/program/>

Einladung zur Schnupperstunde
der Tanzgruppe

Rozmarin

Mittwoch 9. und 23. September 2020
jeweils um 16:30 Uhr für Kinder,
17:30 Uhr für Jugendliche
und 18:30 Uhr für junge Erwachsene
Pfarrheim der Pfarre St. Josef zu Margareten,
Sonnenhofgasse 3, 1050 Wien

Info über die Tanzgruppe oder das Erlernen
slowakischer Volksinstrumente (z.B. Fajara):
Helena Steiner 0699/11225099
rozmarin@aon.at | www.rozmarin.at

Historické hotely na Slovensku

Pokud máte zájem a dnešní situace vám dovolí cestovat, nabízí Asociácie Historických Hotelov Slovenska 18 možností k ubytování v restaurovaných historických budovách po celém Slovensku. Unikátní kolekce historických hotelů na Slovensku: www.HistoricHotelsOfSlovakia.com

Historické Hotely Slovenska

Zoznam najlepších historických hotelov
na Slovensku

A collection of the best historic hotels
in Slovakia

Eine Auswahl der besten historischen Hotels
in der Slowakei

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien
tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**
e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2020 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2020 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenke zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria
IBAN: AT 03 1200000 683035901
SWIFT: **BKAUATWW**

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2017, viz též: www.kulturklub.at)
e-mail: inzerce@kulturklub.at

Karlsknaben suchen Nachwuchs

Hast du Freude am Singen? Dann bist du bei uns genau richtig!

Nach einem kurzen Kennenlernen mit unserem Team, wirst Du gleich bei den Karlsknaben angemeldet.

Unsere Anforderungen: • Mindestalter: 9 Jahre • Höchstalter: 14 Jahre bzw. bis zum Stimmbruch • Sängerbische und chorische Erfahrung sowie Notenlesekenntnisse wären wünschenswert aber nicht zwingend vorausgesetzt.	Unsere Leistungen: • Vollkommen gratis • 2x wöchentliche Proben nur nachmittags • Regelmäßige Auftritte • Professionelle musikalische Ausbildung (auch in der Theorie) durch einen Volksschulkapellmeister der Wiener Sängerknaben • Musizieren auf hohem Niveau mit großen Werken alter Meister

Anmeldung jederzeit möglich

Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrngasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 664 621 68 84
+43 1 504 61 87
E-Mail: info@khms.at
Web: www.khms.at
Kreuzherrenmusikschule-Wien

Suchen Sie professionellen
& bezahlbaren Musikunterricht im attraktiven
Ambiente für Ihre Kinder oder sich selbst?

Möchte Ihr Sohn im Knabenchor bei der Karlskirche
singen?

Die Kreuzherrenmusikschule Wien bei der Karlskirche hat freie Plätze
für das Schuljahr 2019/2020 in den Fächern:

- Elementares Musizieren
- Klavier, Orgel, Akkordeon
- Violine, Viola, Violoncello, Kontrabass
- Blockflöte, Querflöte, Klarinette, Saxophon, Oboe, Fagott, Trompete, Horn, Posaune, Bariton, Tuba
- Gitarre, Harfe
- Sologesang, Chorgesang ("Karlsknaben")
- Schlagzeug

Sie sind herzlich zum Besuch und einer kostenlosen Schnupperstunde
eingeladen. Wir sind offen für alle!

Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrngasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 1 504 61 87
+43 664 621 68 84

E-Mail: info@khms.at
Web: www.khms.at
Kreuzherrenmusikschule-Wien

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00
(Polední přestávka 12:00-12:30)

Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik
Universitätscampus,
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právničky
v redakci
tel., fax a záznamník:
01 79 88 454 (od 11:00)

VESELÁ ŠKOLA s celodenní péčí

MŠ / Česká škola / doučování
7:00-17:00 hodin, 0-15 let
Barichgasse 21/4, 1030 Wien
Tel.: 0650 33 23 579

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po - Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00

Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

tel./fax: ++43-1 53 54 057

www.mzv.sk/sivieden,
si.wien@gmx.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30,
čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15

fax +43-1-595 57 99

rsks@slovaci.at
www.slovaci.at

ST. KARL

Kreuzherrngasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr

Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr

Sonn- und Feiertage 9:30 und 11:00 Uhr

Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr

in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn
der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00 Uhr

Sa 8:30-19:00 Uhr,

So 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30 Uhr

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte
mit Kommunionempfang nach Vereinbarung
mit der Pfarrkanzlei

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
CZ-169 00 Praha 6
tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem
o nákup českých malířů. Zprostředkování
bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7,
Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81,
mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Restaurant Dinner Theater Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

10:00-23:00, otevřeno po celý rok
Die Künstler-Wirtsleut Tamara Trojani – Konstantin Schenk
1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor
Tel.: +43 1 8134229, 0664 2244849, Karten: +43 660 63 63 200
www.schoenbrunnerstoeckl.com www.dinnertheater.wien

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagmenü – Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová

fa. Korec

tel./fax:
038-7486 159
Info v reštaurácii
Pressburg

Adolf Wenig: *Kytka pověstí*

Ilustroval Josef Wenig, vydal F. Topič v Praze.

O loupežnících a litoměřickém katu

Asi půl třetího sta let je tomu – snad víc, snad míň –, co se taková věc přihodila:

Z města Teplic, které už tehdy lázněmi daleko široko bylo známo, vydal se syndikus, úředník, na cestu do Litoměřic. Nebývalo tou dobou v hlubokých lesích zrovna bezpečno, ale že v té krajině dlouho o loupežnících ani vidu ani slechu nebylo, nebál se milý úředník cestovat sám. Jel na koni lesem klikatou cestou. Bylo pozdě na podzim, den nevlídný, od noci vlhká mlha při zemi se válela. Šedé mraky visely nížko, déšť každou chvíli na spadnutí. Úředník daleko od sebe na cestu neviděl, a tak se stalo, že sešel ze správné cesty. Ani toho nepozoroval, až když cesta náhle srážně se do lesního údolí svažovala. Ale nechtělo se mu koně obracet, doufal, že přec člověka potká nebo k stavení přijede, kde by se důkladně vyptal.

Jede tak asi půl hodinky, když tu náhle u cesty z mlhy stavení se vynoří. Rozlehlé bylo, důkladně stavěné, veliký dvůr vysokou zdí obehnaný. Jako zájezdní hospoda to vypadalo, jen o štítě nějakém hospodském nebo věnci z choje nebo hoblovaček, jak bývá na hospodách, ani památky. Úředník byl hodně unaven, také hlad cítil – bylo k poledni –, a proto bez dlouhého rozmyšlení zajel před vrata a zavolaal: „Hej, hola, kde jste kdo?“

Po malé chvilce zaslechl na dvoře těžké kroky, závora zarachotila, stěžeje zaskřípěly: podomek otvírá vrata do kořán. Vjel úředník do dvora, s koně skočil a odevzdal jej podomkovi, který hnědáka hned do stáje zavedl. Na zápraží domu objevil se hospodář, člověk přimračený, a pobídl hosta dovnitř.

Ve velké jizbě s trámovým stropem začernalým stál uprostřed dlouhý stůl ubrusem pokrytý, na něm řada talířů, k jídlu přichystáno. To bylo úředníkovi divné, že tu v hospodě na samotě pro tolik lidí oběd chystají. A ještě divnější bylo mu pohledět na stěny jizby. Zbraní všelijakých, krátkých pušek, tesáků a kordů síla tam visela, pro hospodu divná výzdoba. Úředník požádal o oběd a ptal se při tom hospodáře, čeká-li koho k jídlu, že pro tolik prostřel.

„Lovci sem přijdou,“ povídá hospodář, „někde tu blízko jsou na lovu, zamluvili si oběd, přijdou v poledne.“

Ale syndikus měl loupežníky v hlavě a odpovědi hospodářově hrubě nevěřil. V duchu si pořád vyčítal, proč jen se vydával v takovém nečase na cestu. Při každém zarachocení na chodbě trhl sebou ustrašeně a po očku si prohlížel hospodáře, který stál u okna a na dvůr se díval.

Když se ve dveřích objevila děvečka a nesla jídlo, zdálo se milému syndikovi, že na něj útrpně hledí, jako by říkala: Chudáčku, kam ses dostal! nehorázně pak sebou trhl, když najednou před vraty zaslechl láteřit hrubý hlas mužský. Hospodář vyšel z jizby, ale hodnou chvíli trvalo, než podomek vrata otevřel. Na silném koni vjížděl do dvora tlustý člověk rozložitých ramen, s hrubým ježatým vousiskem na bradě, tváří silně zarudlých, a jen láteřil:

„Hnízdo mizerné! Vrata zabeďněná jako na hradě, čeládka jako krtci zalezlá, a našinec aby v té psotě civěl před vraty. U všech ďasů, je mi to čistá hospoda!“

Pršelo, jen se lilo, a tlustému jezdcí promoklému potůčky tekly s širokého okraje špičatého klobouku s pérem

a s dlouhého, tmavého pláště, který až na paty splýval. Ale jak jezdec s koně skočil, ukázalo se, že má pod pláštěm po boku pádný meč, nezvykle široký.

V malé chvíli vešel neznámý do jizby, rozhlédl se pátravě kolem, utkvěl pevným zrakem na úředníkovi, ale potom klidně sňal plášť s ramen, pověsil jej na rohatinu u dveří, klobouk k tomu, meč pak položil na lavici.

Postrášený úředník úkosem prohlížel si podivného cizince. Je to snad jeden z lovců? Aspoň tak podezřele vypadá – neboť, že hospodář lhal a že na místě lovců loupežníky očekává, o tom byl úředník najisto přesvědčen. Ale ve chvílce seznal z řeči cizincovy s hospodářem, že se mýlil. Cizinec si dal přinést víno, sedl ke stolu proti úředníkovi, zapředl s ním hovor, vesele rozprávěl a bezstarostně si přihýbal.

„Milý pane,“ povídá mu zticha úředník ve chvíli, kdy hospodář vyšel z jizby, „bojím se, že jsme se ocitli v hnízdě lupičské roty. Hleďte jen, tolik zbraní na stěnách, a sám hospodář vyhlíží dost podezřele.“

„Myslíte?“ odpověděl cizinec, rozhlédl se po jizbě a zasmál se krátkým, chraptivým smíchem. „Váš strach má veliké oči! A kdyby i takoví panáčkové se tu objevili, nač se bát? Troufal bych si je náležitě spořádat. Můj věrný meč by mi pomohl. Na ten se mohu spoléhat. Kolik hlav ten už od trupu sesadil!“

A nevšímaje si úředníkova ustrašeného obličejce, pilně doléval tlustý pán.

Tu najednou dveře se otevřely, do jizby vchází řada mužů v loveckém odění a za nimi hospodář sám desátý. Lovci zasedli za dlouhý stůl a hospodář otevřel dveře ke kuchyni, ze kterých v té chvíli děvečka přinášela mísu kouřící se polévky. Úředník i tlustý pán na pobídnutí jednoho z lovců přisedli také ke stolu, obědvalo se.

Mísy výborně připravených pokrmů vystřídaly se na stole a hospodář, chodě kolem, doléval z velikého džbánů dobrého vína. Všem chutnalo náležitě.

Když bylo po obědě a všichni vínem zapíjeli, povídá náhle jen z lovců, který v čele stolu seděl, oběma hostům:

„Byli jste snad, pánové, spokojeni s hostinou? Nuže vězte, že to byla vaše poslední. Neboť pro cizince není východu z tohoto domu. Káže nám tak starost, abychom nebyli prozrazeni. Připravte se na smrt – v půlhodince bude konec všemu.“

Úředník zbledl, hlava se mu zatočila, div neomdlel. Ale jeho tlustý soused se nikterak nezalekl. Sedě pohodlně rozložen, rozhlédl se po přítomných a povídá zcela klidně:

„Zdá se mi, drazí pánové, že chybujete. Aspoň pokazili jste tím u mne všechn dobrý dojem, který na mne vaše vybrané pohoštění učinilo. Ovšem, uvažujeme-li klidně, umřít musíme jednou všichni, ale domnívám se, že s tou věcí spěchat netřeba. Což, nestačila by vám přísaha naše, že se nikdo nedoví o hospodě, ve které měli jsme potěšení s vámi obědvat?! Dodrželi bychom ji zajisté.“

„Nikoliv, žertovný pane,“ odvětil jeden z roty, „S ceny za pohoštění sleviti nemožno. Je mi velmi líto, ale musíme vás umlčet navždy. Příklad vaše nám naprosto nestačí.“

Milý úředník loučil se v duchu se životem, třesa se na celém těle a smrtelným potem se zalévaje, ale tlustý pán nejevil ani dost málo strachu, mluvil dále neohroženě:

„Nutno se tedy smířit s osudem. Chci však smrti ve tvář hledět srdnatě, a proto splňte moji žádost. Poslední doušek vína chci vyprázdniti s vámi. Dejte naplnit číše, naráz je vypijte do dna a postavte obrácené na stůl. Je to starý obyčej odsouzců – doušek smrti mu říkají.“

Lovci i srdnatý host dali hospodáři číše nalíti, naráz je vypili a podle přání převrácené na stůl postavili. Pan úředník, který tu polomrtev seděl, udiven náhle nastalým hrobovým tichem, zvedl hlavu a rozhlédl se po přítomných.

A co vidí? Devět lovců jako z kamene sedí bez hnutí u stolu, jako němí jsou, oči strnule hledí na tlustého pána. Ten však udeří úředníka v rámě a povídá mu se smíchem:

„Tu je máte, rotu ničemnou! Chtěli, abychom za oběd životem zaplatili. Nu, panáčkové, se špatnou jste se potázali. Veta za vetu!“

Po těch slovech pak chopil se meče, rozpráhl se a již hlava za hlavou koulela se pod stůl. Nežli se syndikus vzpamatoval, poslední z přimražených loupežníků o hlavu byl zkrácen.

Hospodář, jenž tu stál hrůzou zmámený, klesl na kolena a prosil o milost.

„Budiž,“ povídá tlustý, otíraje zkrvavělý meč, „ale s tou podmínkou, že z této peleše lotrovské pořádnou hospodu uděláš, kde by poutník nejen dobré jídlo a pití, ale i bezpečný útulek našel. Lotry zakopej v lese a jejich zbraně dobře schovej. Pošlu si pro ně.“

Syndikus, který se dosud z úžasu nevzpamatoval, ptal se tlustého:

„Jak jste jen, strašný člověče, takovouhle věc mohl provést? Jaká síla nadpřirozená byla vám ku pomoci? Nevěřil bych tomu, kdybych to na vlastní oči nebyl spatřil. Povězte mi, jak to dovedete!“

„Totě praobyčejný kousek,“ se smíchem odpověděl tlustý. „Už můj pradědeček leccos uměl, co každý neumí, a to dědí se u nás s otce na syna, zrovna jako naše řemeslo. Já jsem totiž kat z Litoměřic. Pravda, kdybych neměl takové-

ho pomocníka, jako tenhle“ – a zaklepal na meč po svém boku – „nebyl bych rotu tak zkrátka spořádal. I ten meč je dědičný v naší rodině.“

Na to se oba hosté zvedli, dali koně osedlat a vyrazili za chvíli z lesní hospody. Děšť už dávno byl ustal, odpolední slunce rozehnalo mlhy a brzy našli jezdci pravou cestu a brali se lesem dále. Na křižovatce potom, kde se jejich cesty dělily, rozloučil se teplíčký úředník s litoměřickým katem, děkuje mu, že jeho pomocí životem vyvázl.

Česká básnická moderna

Otokar Březina: *Apostrofa podzimní*

Dny jasné, říjnové, v nichž září azur čistý
a z větví bronzových se nítí rudé listy,
jež sváty ostrým vanem podzimního dechu
se skví jak vyráženy ze zlatého plechu!
Ve vaší vůni chladné cítím tát a sálat
dech jiter zemřelých a dávno mrtvých nálad,
blesk žlutých polední, kdy slunce žhavý oddech
na štávu sládnoucí se srážel v zralých plodech,
a duše vonných večerů, jež uhořely
v purpurových ohních západu. Vás oněmělý
sbor ptáků odletlých mi kvílí, jásá, zpívá
orchestrem tónů. Ve vás mísí se a splývá
sen květů uvadlých, šum pokosených klasů,
svit zhaslých barev, smytých nuancí a jasů,
let mrtvých motýlů kolotavé vření
tisíců zhaslých životů ve zlaté lázni denní!
Sil tajemných, když v mír a v sen a v klid se sepnou,
jste zesláblou a zmírající tepnou!

Dny jasné, podzimní, v nichž září azur čistý
a z větví bronzových se nítí rudé listy,
jež sváty ostrým vanem podzimního dechu
se skví jak vyráženy ze zlatého plechu!
Svůj rozestřete lesk a plaňte v chladný říjen
svou září karmínů a miníů a sien
a rozlévejte smrt, jež proudem deště kane
vám z třpytných paprsků jak z číše vytepané
ze studeného kovu! Vaše vůně těžká
jak otrávený plyn v mé duši na dně meška
a barev, květů, žití velkou agónií
ze vzduchu vašeho jak hořký nápoj pijí!

Jiří Karásek ze Lvovic: *Ocúny noci* *Podzim ve Hvězdě*

Ještě svit do obory
proniká, zlatem v ní hraje.
Pohlédneš na javory,
ještě měď listů z nich plaže.

Stezky, kde chodil jsi všady,
kluzké jsou... Jaká změna!
Ještě zřít lavičku tady,
ale jest opuštěna.

Vracíš se zasněžen domů,
z javorů padají listy.
Počítáš: dávno tomu,
chodil jsi těmito místy.

Co mrtvo, nechce se vracet.
Padá strom odumřelý.
Počítáš: deset let, dvacet.
A je to život celý.

**Antonín Sova: Když ona přišla na můj sad
Tím podzim zdá se mluvit...**

Tím podzim zdá se mluvit: zbarveným
divokým vínem pršícího listí.
Nějakým smutkem hlasu zbaveným,
umíš-li tajně čísti.

Znáš srdce mého ticho klamavé?
Nelže, ba není ironické.
Nuž, sáhni si naň: jak je krvavé.
A smutné jak a lidské.

(mk)

NĚKOLIK HISTORICKÝCH DAT

870 – v době francké okupace byl arcibiskup Metoděj zajat pasovským biskupem a uvězněn ve švábském klášteře Ellwagen.

880 – papež zřídil na Moravě arcidiecézi v čele s Metodějem a současně potvrdil samostatné a nezávislé postavení Svatopluka a království Moravanů v křesťanském světě. Papež doporučil, aby se evangelium četlo ve všech kostelích na Velké Moravě napřed latinsky a potom pro „obecný lid“ též slovansky.

1000 – založeno arcibiskupství v Hnězdně za účasti císaře Oty III. nad hrobem mučedníka Vojtěcha. Prvním arcibiskupem se stal Vojtěchův nevlastní bratr Radim – Gaudentius. Současně bylo zřízeno nové biskupství v Krakově, čímž se Krakovsko i po církevní stránce odtrhlo od Čech.

Kolem 1050 – Břetislav reformoval peněžnictví, zavedl tzv. pražskou hřivnu o váhovém základu 210 g (zůstala měrnou peněžní jednotkou až do 17. století). Břetislavovy denáry (200 do hřivny) měly průměr nikoliv 20 mm, ale 16 mm, platilo se jimi do roku 1300.

1136/40 (?) – Konrád Ota, český kníže, markrabě moravský, syn Konráda II. a Marie, dcery Štěpána Uroše Srbského. Po svém otci zdědil Znojemské knížectví (1157). Za bojů mezi Přemyslovci získal skoro celou Moravu – Znojensko, Brněnsko (1177) i Olomoucko (1179) a tak došlo k politickému a právnímu sjednocení celé Moravy pod vládou znojemského knížete. V roce 1182 byl zvolen proti knížeti českému Bedřichovi za vzdoroknížete. Po zakročení císaře Bedřicha I. hodnost a trůn vrátil zase knížeti Bedřichovi a byl jmenován samostatným markrabětem Římské říše. Morava byla vytržena úplně z moci knížete českého. Po roce 1182 se věnoval správě svého panství. Ale už v roce 1184 se zúčastnil nepokojů v Čechách. Válčil s Přemyslem Otakarem I. a utkal se s ním v bitvě u Loděnic 10. 12. 1185. V této krvavé bitvě svedli Čechové mezi sebou největší a nejkrutější bitvu. Na obou stranách padlo na 4 000 vojáků. Konrád III. byl poražen, Loděnice byly srovnány se zemí. Po smrti českého knížete Bedřicha byl zvolen

opět českým knížetem (1189-1191). Čechy a Morava byly opět spojeny osobou jednoho panovníka. Za účasti předních knížecích družiníků svolal sněm v Sadské, kde vyhlásil soubor právnických norem Statuta vévody Oty – *Statuta ducis Ottoni* (Statuta Konrádova – *Statuta Conradí*). Šlo o zákoník, o němž se dovídáme více až z potvrzení krále Přemysla Otakara I. pro Znojenskou provincii roku 1222. Zákoník vznikl z iniciativy Konráda Oty markrabího Moravy, a odráží tak právní poměry na Moravě ve druhé polovině 12. století nejen ve Znojenském knížectví, ale i v Brněnském. Zásadní význam měla Statuta pro schválení dědičnosti druhé alodizace na Moravě, probíhající po přerozdělování vlastnictví po roce 1055. V roce 1191 provázal císaře Jindřicha VI. na cestě do Říma a asi jako první český panovník byl přítomen korunovaci. Zemřel v Itálii nedaleko Neapole na mor. Konrádovo tělo bylo uloženo původně v klášteře Monte Cassino v Latii a později jeho ostatky byly převezeny do Prahy. Spolu se svou matkou založil premonstrátský klášter Nanebevzetí P. Marie a sv. Václava v Louce.

Kolem 1200 – do Čech přišel řád německých rytířů.

Kolem 1210 – provedena peněžní reforma, denáry byly nahrazeny tzv. brakteáty podle míšenského vzoru. Poprvé se na nich objevuje výtvarná podoba českého znaku – českého lva.

1310

1. září – sňatek osmnáctileté Elišky Přemyslovny se čtrnáctiletým Janem Lucemburským ve Špýru. Jindřich VII. udělil svému synu Janovi české království a Markrabství moravské lénem.

13. září – Jan Lucemburský získal od svého otce lénem hraběcí lucemburské a krátce nato byl jmenován říšským generálním vikářem, tj. zástupcem Jindřicha II. ve vládě v říši.

14. září – markrabě Friedrich Míšenský obsadil nakrátko Prahu ve prospěch Jindřicha Korutanského.

1. listopadu – Jan Lucemburský (1310-1346) překročil české hranice.

28. listopadu – Janovo vojsko dosáhlo městských bran Prahy.

3. prosince – Praha byla dobyta.

9. prosince – Jindřich Korutanský s manželkou Annou Přemyslovnou se odebral do Tyrol. Jindřich užíval až do své smrti (2. 4. 1335) titul „král český a polský“. Slavnostní korunovační akt se konal 7. února 1311 v bazilice sv. Víta na Pražském hradě. Lucemburk přijal českou korunu z rukou mohučského arcibiskupa, českého metropolity Petra z Aspeltu. Po svém manželovi byla ozdobena korunou i Eliška Přemyslovna, vlastní nositelka dědičného přemyslovského odkazu.

28. září 1330 – zemřela královna Eliška Přemyslovna (* 20. 1. 1292) – manželka Jana Lucemburského, dcera Václava II.

Rodiče Elišky Přemyslovny: Václav II. a Guta Habsburská Sourozenci: Václav III., Anna, Markéta, Anežka, Jan Volek Manžel: Jan Lucemburský

Děti: Karel IV., Přemysl, Jan Jindřich, Markéta, Guta-Bonna, Anna, Eliška

Pochována byla na Zbraslavi 1. října 1330.

1360 – Karel IV. vyslal „trestní expedici“ proti svému zeti Rudolfu IV. Habsburskému (ten se na základě falzifikátů dovolával zvláštních výsad, mj. se prohlásil za lombardského krále).

29. září 1370 – Karel IV. realizoval rodové spojení s bavorskými Wittelsbachy: oženil v Norimberku devítiletého syna Václava s dcerou vévody Albrechta, s devítiletou Johannou Bavorskou.

Říjen 1390 – narodila se Alžběta (Eliška), dcera Jana Zhořeleckého a Richardy Meklenburské. Václav IV. byl jejím poručníkem a prohlásil ji za nástupkyni vlastnických práv v Lucembursku, která si však musela koupit od Jošta Lucemburského. Žila v Haagu. Kvůli rozcházivému životu se roku 1443 musela vzdát nároků na Lucembursko. Alžbětou (Eliškou) vymřel 3. srpna 1451 lucemburský rod.

Kolem 1400 – nejvyšší český zemský sudí Ondřej z Dubé sepsal *Zemská práva česká*. Představovala moderní právní knihu, jež podporovala krále v jeho boji s panstvem.

1580 – v Praze zemřel významný český tiskař a nakladatel Jiří Melantrich Rožďalovský z Aventina. Vydal na 200 knih (v češtině, němčině, latině a řečtině). Nejznámější byly jeho bible zvané Melantrišky. V jeho díle pokračoval Adam Daniel z Veleslavína (vydal na 80 titulů).

16. října 1590 – v Mnichově zemřela habsburská princezna Anna, dcera císaře a krále Ferdinanda I. a Anny Jagellonské. Narodila se 7. 7. 1528 v Praze, byla provdána za dědice bavorského trůnu Albrechta V. Tento sňatek mezi Habsburky a Wittelsbachy byl významnou událostí evropské politiky – spříznil tyto rody a po něm následovalo mnoho dalších manželství mezi jejich příslušníky.

20. října 1740 – zemřel pětapadesátiletý císař Karel VI. Vymřela jím po meči přímá linie rakouských Habsburků. Vlády v dědičných zemích Habsburků (nikoliv v říši) se ujala na základě pragmatické sankce Karlova nejstarší dcera Marie Terezie vládla v letech 1740-1780. V tzv. válkách o dědictví rakouské, jejíž součástí byly i dvě války o Slezsko, musela obhájit své nároky. Šlo vůbec o první ženu – panovnici na českém i habsburském trůnu. Výrazně ovlivnila další osudy habsburské říše, je považována za tvůrkyň moderního rakouského státu.

18. října 1880 – narodil se Vlastimil Tusar, sociálně demokratický politik, diplomat a novinář, předseda vlády 1919-1920 († 22. 3. 1924).

29. září 1890 – narodil se Alois Eliáš, generál a politik, předseda protektorátní vlády v letech 1939-1941 (popraven 19. 6. 1942).

25. října 1940 – podepsána československo-britská dohoda o postavení československých pozemních jednotek a letectva vůči britskému vojsku a letectvu. Současně podepsána úmluva o způsobu financování československého vojska a o právu disponovat zlatem uloženým u Bank of England. U československé vojenské jednotky na Středním východě byl zřízen Československý pěší praporek 11 –

Východní. Ve Velké Británii ustanovena 1. československá smíšená brigáda.

29. června 1945 – Podkarpatská Rus byla odstoupena Sovětskému svazu. V květnu 1945 byly obnoveny hranice Československa ve stavu před mnichovskou konferencí. Už o pár dní později byla Podkarpatská Rus připojena k Sovětskému svazu.

6. a 9. srpna 1945 – během poslední fáze druhé světové války v Pacifiku shodily Spojené státy americké dvě atomové bomby na japonská města Hirošimu a Nagasaki. I po šesti měsících intenzivního strategického bombardování 67 japonských měst odmítala japonská vláda přijmout ultimátum předložené Postupimskou deklarací. Tyto dvě jaderné pumy jsou jedinými jadernými zbraněmi, které kdy byly použity ve válce. Etické a právní opodstatnění svržení atomových bomb je dodnes předmětem diskusí. V prvních dvou až čtyřech měsících po shoení bomb zemřelo v Hirošimě 90 000-166 000 lidí a v Nagasaki 60 000-80 000. Tisíce zemřely později na následky zranění a radiace. Většina lidí, kteří v obou městech zahynuli, byli civilisté.

Zhruba tisícovka lidí si v japonské Hirošimě připomněla 75 let od výbuchu atomové bomby. Pietní akci zahájila minuta ticha za oběti útoku, účastníci pak také apelovali na japonskou vládu, aby podepsala dohodu OSN o zákazu jaderných zbraní. Vzpomínková akce musela být drasticky omezena kvůli současné koronavirové krizi.

1. září 1950 – v československé armádě byly zřízeny první čtyři pomocné technické prapory (PTP), zvláštní jednotky pro „politicky nespolehlivé osoby“. Jejich smyslem bylo izolovat v nich tyto osoby (vojáky základní služby i vojáky v záloze) a využívat je k pracovní činnosti v řadě oborů národního hospodářství, především v hornictví a stavebnictví („převýchova prací“).

Red. poznámka: Česká filmová komedie *Černí baroni, která* byla natočena v roce 1992 podle románu Miloslava Švandrlíka, vás přesvědčí o tom, že i na chmurné stránky české historie je možné se dívat s nadhledem a humorem. Čo bolo, to bolo... Major Terazky vede svůj šik pětépáků od průšvihů k průšvihů vstříc světlým zítřkům.

28. října 1970 – ke státnímu svátku vzniku ČSR vydalo Socialistické hnutí československých občanů *Manifest*, v němž se přihlásilo k idejím roku 1968, kdy se podle jejich názoru začal naplňovat smysl socialismu, tj. svoboda a demokracie. *Manifest* uveřejnily *Listy*, časopis socialistické opozice v Římě, vydávané J. Pelikánem.

16. října 1980 – zemřel Prokop Drtina, právník a politik, tajemník E. Beneše, ministr spravedlnosti (* 13. 4. 1900).

28. října 1985 – tajemník ÚV KSČ Vasil Biľak poskytl rozhovor pro západoněmecký časopis *Spiegel*, v němž obhajoval vojenskou intervenci v srpnu 1968 a odmítl kritické hlasy k situaci v Československu. „Proslavil se“ zejména větou: „Pivo je pro nás jako chleba.“

8. září 1995 – Americká rozhlasová stanice Rádio Svobodná Evropa a Rádio Svoboda zahájila vysílání z Prahy.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

Dr. Jirina BODNAR

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten
Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS, KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30
Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00
ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213
Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde, Simmeringer
Hauptstr. 40/4, 1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
Út 7:30-14:00, St 7:30-14:00,
Čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER

(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky
mluvící lékaře najdete na:
www.mimo-domov.cz

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL

Allgemein beeidete und gerichtlich
zertifizierte Dolmetscherin
für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
**office@pavlina.at, www.pavlina.at,
tel. 0699/19544077**

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien
Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809
mobil: 0699/11807581
**lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
http://www.deutsch-tschechisch.at**

Univ.Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2
2333 Leopoldsdorf/Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
**dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com**

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Schulverein Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola

Ředitelka:
Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola

Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium

Ředitelka:
Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60
www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. MMag. Peter FIALA, O.Cr.

Tel.: +43 (699) 1265 9399
E-mail:
peter.fiala@katholischekirche.at

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK, O.Cr.

Tel.: +43 670 40 88 255
E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
Mag. Miroslava CINKOVÁ
T:+431 533 95 94 DW 214 F: DW 9214
E-mail:
miroslava.cinkova@katholischekirche.at
[https://www.redemptoristen.com/
maria-am-gestade/](https://www.redemptoristen.com/ maria-am-gestade/)

Římskokatolická Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
**http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneseliga@gmail.com**

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

Die Kirche ist ge- öffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

